

ผลของการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี

นางสาวณัฐกาญจน์ อนันทรวัน

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**EFFECTS OF ART INSTRUCTION USING CLASSICAL MUSIC UPON ART LEARNING
ACHIEVEMENT OF STUDENTS AGE 9-11 YEARS OLD**

Miss Nattakarn Anantrawan

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education**

Department of Art, Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี
โดย นางสาวณัฐกาญจน์ อนันทราวิน
สาขาวิชา ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ศิรินสาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ คุณประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมันต์ วัฒนางรงค์)

ณัฐกาญจน์ อนันทรวัฒน์ : ผลของการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี. (EFFECTS OF ART INSTRUCTION USING CLASSICAL MUSIC UPON ART LEARNING ACHIEVEMENT OF STUDENTS AGE 9-11 YEARS OLD) อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตกษณ์ ศรีบุรี, 184 หน้า

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9 - 11 ปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่มีอายุ 9 - 11 ปี โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 25 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนการสอนจำนวน 8 แผนการสอน เรื่องการวาดภาพระบายสี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ 2) แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก 3) แบบประเมินตนเองของนักเรียน เกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะ 4) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t - test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนช่วงอายุ 9 - 11 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นภายหลังการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก
ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสีโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนช่วงอายุ 9 - 11 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นภายหลังการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก
2. นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก
3. นักเรียนมีความคิดเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการประเมินตนเองในการทำกิจกรรมศิลปะก่อนและหลังการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก
4. ครูศิลปะเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิ ตั้งใจเรียน และแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ในการวาดภาพได้มากขึ้น

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
สาขาวิชา ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต ณัฐกาญจน์ อนันทรวัฒน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ส) น

4883674527 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: ART INSTRUCTION / CLASSICAL MUSIC

NATTAKARN ANANTRAWAN: EFFECTS OF ART INSTRUCTION USING CLASSICAL MUSIC UPON ART LEARNING ACHIEVEMENT OF STUDENTS AGE 9-11 YEARS OLD , THESIS ADVISOR : ASSIST.PROF.SULUK SRIBURI , Ed.D.184pp.

The purpose of this research was to study the effects of art instruction using classical music upon art learning achievement of students age 9 – 11 years old. The research sampling group was 25 students of 9-11 years of age, studying in Mahathaisuksa Loei School by purposive sampling method, the experiment was conducted in the first semester of academic year 2007. The researcher created 8 teaching plan to drawing and painting. The research instruments were 1) the art learning achievement test 2) the questionnaires concerning integrated art instruction using classical music, 3) the student self assessment concerning art activities. 4) the art teachers interview form concerning integrated art instruction using classical music. The obtained data were analyzed by means, of arithmetics mean, standard deviation, and t – test.

The research findings were as followings :

1. The art learning achievement of students age 9 – 11 years old being taught by classical music before and after learning were difference at .01 level of significance. Students' learning achievement after being taught by classical music were higher than before.

The drawing achievement of students age 9 – 11 years old being taught by classical music before and after learning were difference at .01 level of significance. Students' learning achievement after being taught by classical music were higher than before.

2. The students strongly agreed with integrated art instruction using classical music .

3. The students strongly agreed with self assessment of doing art activities with integrated art instruction using classical music.

4. The art teachers agreed with organizing art activities by using classical music, it could encourage students to pay more attention and expression of creative thinking in their drawings.

Department Art, Music and Dance Education

Field of study Art Education

Academic year 2007

Student's signature Nattakarn Anantrawan

Advisor's signature Suluk

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งคอยให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัย ด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ที่ให้เกียรติเป็นประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ คุณประเสริฐ และ รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันจะเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่ได้กรุณาใช้เวลาในการตรวจ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ผลงานวิจัยนี้สมบูรณ์ และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย และคณาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ และให้คำแนะนำในการทำวิจัยในครั้งนี้อย่างประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา และพี่สาว ที่ได้ให้การสนับสนุนในการศึกษา ทั้งทางด้านกำลังใจและกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อน พี่ น้อง สาขาวิชาศิลปศึกษา และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในงานวิจัยนี้ รวมถึงคำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา และเนื่องจากทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งได้มาจาก ทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
วิธีการดำเนินการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ตอนที่ 1 ความสำคัญและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก	12
ตอนที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ	29
ตอนที่ 3 คนตรีและสุนทรียะทางดนตรี	38
ตอนที่ 4 ดนตรีคลาสสิก	48
ตอนที่ 5 การนำดนตรีคลาสสิกมาบูรณาการกับการเรียนการสอนศิลปะ ของเด็ก	63
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
1. การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	76
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย	77
3. การกำหนดสมมติฐานการวิจัย	77

บทที่	หน้า
4. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	77
5. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	77
6. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล	81
7. การวิเคราะห์ข้อมูล	86
8. การสรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัย	89
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	90
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาศิลปะ เรื่องการวาดภาพระบายสี แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 คำตอบก่อนเรียน และหลังเรียน ศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี	91
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพ ระบายสี ก่อนเรียนและหลังเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี	91
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบประเมินผลทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี	93
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสำรวจความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก	104
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับ การทำกิจกรรมศิลปะ ก่อนและหลังเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี	105
ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับ การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก	108
5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผลการวิจัย	118
ข้อสังเกตที่พบจากการวิจัย	122
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	124
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	124
รายการอ้างอิง	125
ภาคผนวก	134
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย	135

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	137
ภาคผนวก ค ภาพประกอบการวิจัย	175
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	184

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	65
2.2	68
2.3	69
3.1	79
3.2	85
4.1	91
4.2	91
4.3	92
4.4	93
4.5	94
4.6	95
4.7	96

ตารางที่	หน้า
4.8 ผลการวิเคราะห์คำร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 5 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สวนผีเสื้อ”	97
4.9 ผลการวิเคราะห์คำร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 6 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “เทพนิยายในฝัน”	98
4.10 ผลการวิเคราะห์คำร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 7 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สี่สนแห่งฤดูกาล”	99
4.11 ผลการวิเคราะห์คำร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 8 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต”	100
4.12 คำร้อยละของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก 8 กิจกรรม ด้านความรู้	101
4.13 คำร้อยละ ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก 8 กิจกรรมด้านทักษะ	102
4.14 คำร้อยละ ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก 8 กิจกรรมด้านเจตคติ	103
4.15 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบสำรวจความคิดเห็น นักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ ดนตรีคลาสสิกของผู้เรียนหลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก	104
4.16 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินตนเอง ของนักเรียนที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะ ของผู้เรียนก่อนการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก	105
4.17 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินตนเอง ของนักเรียนที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะ ของผู้เรียนหลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก	106
4.18 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินตนเอง ของนักเรียนที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะ ของผู้เรียนก่อนและหลัง การเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก	107

ตารางที่

หน้า

4.19 ความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้

ดนตรีคลาสสิก 108

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
3.1	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	84
4.1	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก <u>ด้านความรู้</u> ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม	101
4.2	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก <u>ด้านทักษะ</u> ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม	102
4.3	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก <u>ด้านเจตคติ</u> ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม	103

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักวิชาการการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ว่า การที่จะพัฒนาสังคมไทยไปสู่สังคมอุตสาหกรรม หรือสังคมสมัยใหม่ได้จะต้องเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพบางประการใหม่ โดยเปิดกว้างด้านการสร้างสรรค์ให้มีอิสระ ส่งเสริมให้คนกล้าคิด กล้าแสดงออก และกิจกรรมทางศิลปศึกษาก็ นับว่ามีบทบาทช่วยส่งเสริมสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้ (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2529)

การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษา สุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2524) ได้กล่าวว่า ศิลปะเด็กคือศิลปะที่เด็กแสดงออกให้ปรากฏเป็นผลงานที่รับรู้ได้ โดยเริ่มจากการรับรู้โลกภายนอกผ่านการเสนอความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออกผ่านสื่อต่างๆ เช่น สี ดิน ไม้ ฯลฯ เด็กจะแสดงออกตามความพึงพอใจเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคนจากการปฏิบัติงานศิลปะ เด็กจะมีโอกาสได้แสดงออกถึงสิ่งที่เด็กรับรู้ อย่างสร้างสรรค์ และเป็นสิ่งที่ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวของเด็กที่สื่อให้เห็นถึงพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็กได้เป็นอย่างดี เช่น พัฒนาการทางด้านอารมณ์ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางการรับรู้ พัฒนาการทางด้านสังคม พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ และพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ และในการแสดงออกทางศิลปะของเด็กนั้น ยังแสดงออกถึงการติดต่อสื่อสารในขณะที่เด็กวาดภาพตามพัฒนาการทางธรรมชาติของเขา ศิลปะเด็กเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเลือกสรรและสร้างสรรค์งานด้วยวัสดุต่างๆ เป็นการเสนอความภาคภูมิใจที่สามารถสร้างงานให้สำเร็จได้ และยังเป็นการสร้างความรู้สึกรื่นรมต่อผลงานศิลปะที่มีความสัมพันธ์กับสังคม วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันด้วยเช่นกัน

ปริญญา นันตสุข (2547 : 16) กล่าวถึงการมองคุณค่าจากงานศิลปะของเด็กว่า ครูศิลปะที่มีความเข้าใจเด็กในพฤติกรรมต่างๆ ก็พอจะเห็นหนทางที่จะใช้กระบวนการทางศิลปะเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพของเด็ก ให้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผ่อนคลายความกดดันภายในจิตใจ รู้เหตุผลผิดชอบชั่วดี มั่นใจในตัวเอง แล้วเปลือออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ อันจะนำตัวเด็กไปสู่การยอมรับจากสังคม เมื่อเขาได้เรียนรู้ได้แสดงออก เห็นคุณค่าในตัวเองจนสามารถชี้แนะผู้อื่นได้ ดังในบทความเรื่อง “เล่นเพื่อชีวิตของเด็ก” (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, 2544 : 26) กล่าวไว้ว่า ศิลปะเป็นกิจกรรมที่ไม่มีช่องว่างระหว่างอายุ เพศ ความสามารถ เพราะว่าเด็กเล็กหรือวัยรุ่น หญิงหรือชาย เด็กปกติ หรือเด็กพิการ สามารถทำงานศิลปะได้ทุกคน และศิลปะสามารถสื่ออารมณ์ ความคิดหรือ

ความรู้สึกที่เป็นตัวตนทั้งภายในและภายนอกของเด็กออกมาให้เห็นได้ ด้วยการสังเกตจากการใช้สี การลงเส้นหนักเบา รูปแบบผลงานที่ทำออกมา หรือแม้กระทั่งกิริยาอาการขณะที่กำลังทำงาน ศิลปะ เช่น การมีสมาธิความตั้งใจ ความมั่นใจในตัวเอง ความสุข สนุกที่ได้ทำ หรือความเครียด ความโกรธ ความน้อยใจ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้สามารถสังเกตได้ด้วยศิลปะที่เด็กกำลังทำหรือสร้างขึ้นมาทั้งสิ้น

แมคฟี (McFee, 1961) ได้ให้แนวคิดแก่ครูสอนศิลปะศึกษาว่า องค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ที่มีผลต่อการทำงานศิลปะของเด็ก คือ

1. ความพร้อมของเด็ก
2. ความสามารถในการใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในการทำงาน
3. สภาพ หรือสภาวะการณ์ในขณะที่ทำงาน
4. ทักษะการทำงานที่ผ่านกระบวนการรับรู้อย่างเป็นขั้นตอน

Lowenfeld (1987) ได้กล่าวถึงบทบาทความสำคัญของศิลปะที่มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็ก ศิลปะนอกจากจะมีส่วนช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการรับรู้ (Perceptual Growth) การสร้างสรรค์ (Creative Growth) และสุนทรียภาพ (Aesthetic Growth) อีกด้วย

จากการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กได้พบว่า พัฒนาการทางการวาดภาพระบายสีของเด็กแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งเด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี นั้น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางด้านศิลปะเด็กของ โลเวนเฟลด์ และบริตเตน (Lowenfeld and Brittain, 1987) ได้กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี เด็กในวัยนี้จะอยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ในขั้นเกาะกลุ่ม (The Group Age) หมายถึง เด็กในช่วงวัยนี้เริ่มมีการวาดภาพเหมือนจริงมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถวาดภาพตามที่ตามองเห็นได้ เพราะเด็กยังไม่รู้จักการสังเกตรายละเอียด มีการเปลี่ยนแปลงการใช้เส้นมาตรฐานมาเป็นเส้นพื้นราบที่แสดงถึงการใช้ช่องไฟที่เหมือนจริงมากขึ้น เด็กในช่วงวัยนี้จะเปลี่ยนแปลงลักษณะการวาดภาพโดยมีต้นไม้ขึ้นจากพื้นดิน ท้องฟ้าแผ่ลงมาถึงด้านล่าง แต่เด็กยังไม่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความลึก เขาจะวาดต้นไม้ให้แผ่คลุมขึ้นไปบนท้องฟ้าแสดงให้เห็นว่าเด็กเริ่มเข้าใจความเหลื่อมล้ำกันของวัตถุ และจะพัฒนาไปสู่การวาดภาพ 3 มิติ เด็กในช่วงวัยนี้จะเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์กับสีของวัตถุมากขึ้น แต่ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องการใช้สีกับบรรยากาศ เช่น การใช้สีแสดงระยะใกล้ไกล การใช้สีในที่มืด และสว่าง เป็นต้น

ดังนั้นการวาดภาพของเด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี หรือระดับประถมศึกษาตอนปลาย เป็นช่วงที่เด็กจะมีพัฒนาการทางการวาดภาพที่ลดลง ซึ่งหากเด็กในวัยดังกล่าวมิได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางการวาดภาพแล้วนั้น ความสามารถของพวกเขา ก็คงยากที่จะพัฒนาต่อไปได้ในที่สุดแม้กระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (วิรุณ ตั้งเจริญ , 2526) สาเหตุดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการตามวัยของเด็กเอง และสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก และหากระบบการศึกษาครูผู้สอนยังจำกัดอยู่ในรูปแบบการสอนแบบเดิมๆ โดยไม่คำนึงถึงทักษะ และพัฒนาการของเด็กในวัยนี้อาจส่งผลทำให้เด็กกลายเป็นคนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และเด็กในช่วงวัยนี้ ไม่สามารถถ่ายทอดในเรื่องของการวาดภาพเหมือนจริงในลักษณะของรูปทรง 3 มิติ และรายละเอียดของสิ่งต่างๆ เช่น ลวดลายบนรูปทรง เด็กไม่สามารถวาดออกมาได้ รวมถึงขาดความชำนาญ ทางด้านฝีมือทำให้เด็กในวัยนี้ท้อถอย เบื่อหน่ายงานศิลปะที่ทำ ดังนั้น ครูจึงควรหาวิธีการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้เด็กในวัยนี้แสดงออกทางการวาดภาพได้ตามที่ตัวเด็กต้องการ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความสนใจในงานที่ทำ และส่งผลให้มีพัฒนาการทางศิลปะที่ดีขึ้น

แชปแมน (Chapman , 1978) ได้กล่าวถึง เด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี จัดเป็นวัยที่อยู่ในช่วง “ก่อนวัยรุ่น” (Preadolescent) พัฒนาการ ในการรับรู้ทางศิลปะของเด็กรวมถึงสังคมรอบตัวเด็กเริ่มเปลี่ยนไปพร้อมๆ กันกับวัยเด็ก โดยส่วนมากเด็กมักวาดภาพ โดยใช้รายละเอียดของภาพจากส่วนรวมมาหาส่วนย่อย เริ่มมีความถูกต้องในส่วนของการสัมพันธ์ด้านขนาดและสัดส่วน และสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กในช่วงอายุ 9 -11 ปี คือ ช่วง “วิกฤติของความเชื่อมั่น” (Crisis of Confidence) เป็นวัยที่เด็กรู้จักการวิเคราะห์มากกว่าในเด็กประถมศึกษาตอนต้น พวกเขาจะเริ่มรู้จักการตัดสินใจ เช่น ดีหรือไม่ดี และรับรู้ได้ถึงความสามารถทางศิลปะของตนเองว่าเป็นอย่างไร โดยพฤติกรรมที่พบในการขาดความเชื่อมั่นเห็นได้จากการเลิกทำงานเดิมและทำงานชิ้นใหม่ ไม่มี ความก้าวหน้าในการทำงาน การเลิกทำงานกลางคัน โดยมากพฤติกรรมดังกล่าวจะต่อเนื่องไปถึงระดับมัธยมศึกษา หากว่าเด็กในวัยนี้ยังไม่รู้สึกว่าคุณมีความก้าวหน้าทางศิลปะ

เด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี สิ่งแวดล้อมรอบตัวจะเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อการวาดภาพของเด็กมากขึ้น และส่วนที่สำคัญเนื่องมาจากพัฒนาการด้านระบบสมองของเด็กเองที่มีการพัฒนาเปลี่ยนไปตามวัย สภาพแวดล้อม และโอกาส (Barret and Lighth , 1976 ; Wilson and Wilson, 1977 อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ , 2541) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดวิส (Davis , 1997) ที่ได้ ทำการศึกษาต่อเนื่องในเรื่องดังกล่าว และพบว่าพัฒนาการศิลปะของเด็กที่ปรากฏให้เห็นจะเป็นลักษณะโค้งรูปตัวยู โดยพบว่าเด็กที่มีช่วงอายุระหว่าง 5 ปีนั้น พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กจะอยู่ในช่วง “ตำแหน่งสูงสุดของรูปโค้งตัวยู” ที่เทียบได้กับศิลปิน และจะลดต่ำลงโดยในช่วงวัยเด็กตอนกลางหรือช่วงอายุประมาณ 9-11 ปี พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กจะลงมาอยู่ในส่วน

”ต่ำที่สุดของตัวผู้” และหากเด็กไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านศิลปะอย่างต่อเนื่องในช่วงดังกล่าว จะส่งผลให้พัฒนาการของเด็กเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นลักษณะคล้ายตัว “L” ซึ่งจะพบได้ว่าผู้ใหญ่ที่ไม่ได้เป็นศิลปินหรือที่ไม่ได้มีความถนัดทางด้านศิลปะนั้นลักษณะการวาดก็ไม่ต่างไปจากเด็กวัยดังกล่าว สรุปได้ว่า หากเด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี มิได้รับการส่งเสริมพัฒนาทางการวาดภาพหรือการสร้างงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง ความสามารถของพวกเขา ก็คงยากที่จะได้รับการพัฒนาต่อไปได้ในที่สุด แม้กระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่

การเรียนรู้ศิลปะนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน การจะปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความซาบซึ้งต่องานศิลปะ รวมไปถึงการเรียนรู้วิชาศิลปะที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนว่าสามารถเข้าใจและเรียนรู้ศิลปะได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะกับเด็กในวัยที่เข้าสู่วัยรุ่น อารมณ์ ความรู้สึกนั้นมักจะไม่นิ่งจะแปรปรวนได้ง่ายอาจเป็นอุปสรรคต่อการรู้สึกยังเป็นเด็กไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งย่อมเห็นได้ชัดว่าบทบาทของเด็กเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป เป็นสาเหตุประการหนึ่งให้เด็กวัยนี้ว่าวุ่น ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองอย่างแท้จริง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541) การเรียนรู้ของเด็กวัยนี้เป็นวัยเริ่มต้นเข้าสู่วัยรุ่น การเรียนรู้ต่างๆ เป็นไปแบบจดจำ บางอย่างยังไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งได้ โดยเฉพาะการเรียนรู้วิชาศิลปะศึกษา ที่การเรียนรู้ของผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นการลอกเลียนแบบ ไม่เกิดแนวคิดและการแสดงออกทางอารมณ์ของผู้เรียนอย่างแท้จริง การใช้ดนตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนศิลปะของผู้เรียนจะช่วยสร้างจินตนาการ สร้างอารมณ์ความรู้สึก ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะของผู้เรียนมากขึ้น โดยการรับรู้ทางดนตรีของเด็กนั้นถูกปลูกฝังมาตั้งแต่แรกเกิด ไม่ว่าจะเชื่อชาติศาสนาใดก็ตามอย่างน้อยที่สุดก็มีการรับรู้ทางการฟังดนตรีอยู่ในชีวิตประจำวัน ดนตรีเป็นเสียงที่เกิดขึ้นพร้อมกับมนุษย์ อาจเป็นเสียงที่คนๆ หนึ่งพยายามแสดงออกเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจ ดนตรีอาจเป็นเสียงจากธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวเรา เช่น เสียงนกกร้อ ลมพัด น้ำไหล ฯลฯ เสียงของทุกสิ่งทุกอย่างที่ตั้งอยู่รอบๆ ตัวเราเป็นเสียงดนตรีทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับการฟังของเรา เสียงดนตรีนับเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก ซึ่งชัชยงค์ พรหมวงศ์ (2521:127) กล่าวว่า โลกของเด็กเป็นโลกดนตรีไม่ว่าตั้งแต่เสียงเต้นของหัวใจแม่ เสียงเพลงที่แม่กล่อม การดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุและชมภาพยนตร์มักจะมีเสียงดนตรีอยู่เสมอ ประสบการณ์ทางดนตรีจึงควรเป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการชีวิตของเด็กที่ทางโรงเรียนควรจัดให้มีขึ้น เพราะคุณค่าของดนตรีจะช่วยทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีงาม

ในการใช้เพลงประกอบการเรียนการสอนถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งในวงการการศึกษาของไทยเรามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยในการเรียนการสอนได้ทุกวิชา เฉลิมพล งามสุทธิ (2538) กล่าวว่า วัฏจักรกิจกรรมเกือบทุกอย่าง นับได้ว่ามีดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและ

ทางอ้อมเสมอ เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อสรีระทางร่างกาย เช่น การเดินของระบบหัวใจ ความดันโลหิต การสูบน้ำคั้นโลหิตและการกระตุกของกล้ามเนื้อและผิวหนัง ได้มีการทดลองวัดความดันโลหิตของนักร้องขณะร้องเพลง ในจังหวะที่มีความเร็ว-ช้าแตกต่างกัน ผลปรากฏว่าความดันโลหิตเปลี่ยนแปลงไป การฟังเพลงและการร้องเพลงถือเป็นการจัดปัจจัยเกื้อหนุนในทางบวก กระตุ้นพัฒนาสมองทำให้เซลล์ประสาทของการเรียนเรียนรู้ทำงานและอยู่คงทน การฟังเพลงหรือดนตรีนับเป็นภาษาหนึ่งซึ่งใช้ถ่ายทอดความรู้สึกที่ภาษาในลักษณะอื่นไม่สามารถถ่ายทอดได้ แทนที่จะเป็นคำพูดหรือท่าทางเพลงกลับใช้เสียงและจังหวะเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกแทน ดังที่ ณรุทธิ์ สุทธจิตต์(2541) กล่าวไว้ว่า ดนตรีช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็ก ช่วยพัฒนาด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ปัญหา ภาษา ร่างกาย ความเป็นเอกลักษณ์ ที่สำคัญที่สุด ดนตรีเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสุนทรียศาสตร์ สอดคล้องกับชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533 : 40) ที่ได้พูดถึงบทบาทของผู้ปกครองในการช่วยให้ลูกเรียนรู้ศิลปะไว้ว่า การจัดดนตรีให้เด็กฟังบ่อย ๆ จะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ทางการฟังและการแยกแยะได้ดีขึ้น เด็กจะเกิดความสนุกไปกับเสียงเพลงจนสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างจังหวะของเสียงและลีลาของสีได้

จากการศึกษาวิจัยของ อริยะ สุพรรณเกษย์ (2543) เรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมอภิวัฒน์ปัญญา ได้พบว่าดนตรีมีอิทธิพลต่อร่างกาย อารมณ์ และจิตใจของมนุษย์ด้วย โดยพบว่าคลื่นเสียงจากดนตรีสามารถกระตุ้นทำให้เกิดการเพิ่มศักยภาพการทำงานของสมองและต่อมไร้ท่อในร่างกายได้ นอกจากนี้ยังทำให้กระตุ้นการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติ ซิมพาเทติก(Sympathetic) ช่วยให้ลดความเครียดลง ทั้งยังมีผลต่อระบบประสาทลิมบิก (Limbic) ทำให้อารมณ์ดี

เสียงดนตรีนอกจากจะทำให้รู้สึกสนุก ผ่อนคลาย เพลิดเพลินแล้ว ดนตรียังมีอิทธิพลต่อเด็กในด้านการเสริมสร้างความสามารถ ทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้สึก และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งพัฒนาการทางสมองด้วย โดยเฉพาะดนตรีคลาสสิก(Classical Music) ที่มีจังหวะ ทำนอง และความกลมกลืนของเสียงถูกเรียบเรียงไว้อย่างมีลำดับ ทำให้ช่วยในการจัดลำดับความคิดในสมองส่วน spatial temporal ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้เพลงคลาสสิกยังช่วยให้เด็กนอนหลับได้ดี ทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายและทำให้สภาวะจิตใจสงบ เมื่อสมองเข้าสู่ภาวะผ่อนคลายซึ่งเป็นช่วงที่พร้อมจะรับข้อมูลความรู้ต่างๆช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองให้เรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้ดี (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์: 2548)

ดนตรีคลาสสิกเปรียบเสมือนงานศิลปะที่มีความงดงามมากๆ เพียงแต่งานนั้นเรามองเห็นไม่ได้ด้วยตาเปล่า ไม่อยากให้คิดว่าดนตรีคลาสสิกเป็นเรื่องของชนชั้นสูง ปัจจุบัน ดนตรีคลาสสิกถือเป็นวัฒนธรรมของโลกมนุษย์ทุกคนมีสิทธิรับฟังดนตรีคลาสสิกได้เท่าเทียมกัน

ในปัจจุบันการฟังเพลงของเด็กหรือความชอบฟังเพลง จะเป็นเพลงสมัยนิยม เพลงที่แต่งขึ้นมา มีเนื้อร้องจำง่ายสั้น ๆ ร้องเข้าไปเข้ามาหรือทางภาษาดนตรี มีจังหวะสม่ำเสมอ ฟังอยู่ประมาณ 2 – 3 เดือน ก็จะมีเพลงใหม่มาแทน ซึ่งในทางกลับกัน ดนตรีคลาสสิก (Classical music) จะมีคนฟังน้อยมาก (สุกรี เจริญสุข , 2532 : 64) แต่อย่างไรก็ตามดนตรีคลาสสิกก็ถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เสียงดนตรีสามารถส่งเสริมพัฒนาทางอารมณ์ เสริมสร้างความคิด จินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในงานสร้างสรรค์ (เลิศ อานันท์ , 2518:129) ดังที่รศ.พญ. นิติยา กชภักดีแพทย์โรงพยาบาลสมิติเวช (www.meadjohnson.bms.co.th/_mompil4) กล่าวว่า ดนตรีมีคุณลักษณะหลายประการ โดยเฉพาะดนตรีคลาสสิกที่มีเสียงสูงต่ำ และ จังหวะต่อเนื่อง การเปิดเพลงให้เด็กฟังทำให้เขาแยกแยะเครื่องดนตรี เครื่องเป่า ซึ่งเป็นเรื่องของศิลปะในสมองซีกขวา และยังได้สังเกตความถี่ ความห่างของจังหวะเพลง ซึ่งเป็นเรื่องของการคำนวณในสมองซีกซ้าย งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งให้เด็กฟังเพลงแล้วลองทำเลข พบว่าเด็กจะทำเลขได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ฟังเพลง นอกจากนั้นเด็กที่ฟังเพลงบ่อย ๆ จะไวต่อคลื่นเสียงต่าง ๆ ทำให้เด็กเรียนดนตรีได้ดีและสุขภาพจิตดีด้วย

การเลือกดนตรีคลาสสิกที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพสมองและสมาธิ ต้องผ่านการคัดเลือก โดยการศึกษาถึงพลังดนตรี,ความต่อเนื่องแห่งพลัง,จังหวะความเร็วช้าของเพลง และการเรียงลำดับเพลง เพลงคลาสสิกแม้จะเป็นเพลงเดียวกัน แต่หากผู้บรรเลงต่างกัน ความเร็วช้าในการบรรเลงต่างกัน แม้กระทั่งการเรียบเรียงต่างกัน พลังจากคลื่นเสียงก็มีความแตกต่างกันไปด้วย ปัจจัยที่สำคัญในการคัดสรรดนตรีคลาสสิกคือ ผู้บรรเลงดนตรีจะต้องมีความเข้าถึงอารมณ์ เข้าถึงแรงบันดาลใจ และเบื้องลึกของการแต่งเพลงนั้น ๆ เพลงที่ออกมาจึงจะแสดงศักยภาพของพลังแห่งคลื่นเสียงได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการเลือกสรรดนตรีคลาสสิก ที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพสมองและสมาธิ มีดังนี้ (อริยะ สุพรรณเกษย์ช ,2545)

1. ดนตรีคลาสสิกกลุ่มพัฒนาอารมณ์กับการพัฒนาอีคิว(E.Q.) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นดนตรีคลาสสิกที่บรรเลงด้วยเครื่องเป่า เครื่องสาย บางบทเพลงทำให้จิตใจเกิดความรู้สึกสะเทือนใจอ่อนไหว เสรีสโรยไปกับเสียงเพลงเช่น Piano Sonata No 8 “Pathetique” ของ Beethoven หรือ Nocturne in E flat Major ของ Chopin บางบทเพลงทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่นแจ่มใสกระปรี้กระเปร่า เช่น Spring from The four season ของ Vivaldi บางบทเพลงทำให้เกิดความรู้สึกอยากจะหมุนไปรอบๆ ตามจังหวะเสียงเพลง เช่น The Blue Danube Waltz ของ Strauss

เป็นต้น ซึ่งเชื่อว่าคนตรีกลุ่มนี้สามารถพัฒนาสมองส่วนลิมบิก(Limbic) ทำให้มีการพัฒนาสมองส่วนอารมณ์ให้มีความละเอียดอ่อนมากขึ้น

2. ดนตรีคลาสสิกกับการพัฒนาสมาธิ ดนตรีคลาสสิกประเภทกลุ่มพัฒนาสมาธิ จะกระตุ้นสมองทำให้สมองเกิดคลื่นอัลฟาและพัฒนาสมาธิได้ดีเป็นพิเศษ เช่น เพลง Ave Marina และ Jesu „Joy of Man’s Desiring ของ Bach , เพลง Eine Kleine Naughtmusik : Romance Adante และ March of the Priests form The Magic Flute ของ Mozart ซึ่งเป็นเพลงที่ช่วยในการทำสมาธิ ได้อย่างดีเยี่ยม

การเลือกสรรดนตรีคลาสสิกเพื่อใช้ในการวิจัย ไม่จำเป็นต้องใช้ดนตรีคลาสสิกของฝั่ง (Classical European) เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเลือกดนตรีที่คลาสสิก (Classic) คือ เป็นเสียงดนตรีที่ประดิษฐ์สร้างความไพเราะ ความไพเราะของเสียงจากเสียงที่ประณีตจะมีพลังของความเปลี่ยนแปลงสูง เมื่อเสียงดนตรีไปกระทบต่อหู หูส่งเสียงที่ได้ยิน ไปยังสมอง สมองก็จะสั่งการไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกายและจิตใจ ในที่สุดเสียงที่มากกระทบก็จะส่งสัญญาณให้กับร่างกายและจิตใจรูปแบบต่างๆ กัน (สุกรี เจริญสุข, 2550)

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง เป็นศิลปะที่รับรู้ด้วยการฟัง มีความสำคัญและผูกพันกับชีวิตมนุษย์ ดนตรีมีส่วนช่วยผ่อนคลายจิตใจ สนองความต้องการทางอารมณ์ของคนทุกเพศทุกวัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ฟังในขณะนั้นด้วย โดยเนื้อแท้ของดนตรีแล้วดนตรีมีอิทธิพลต่ออารมณ์ของมนุษย์เรา ซึ่งไม่ต่างจากศิลปะที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์เรามาเป็นเวลายาวนานเช่นกัน ศิลปะมีอยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่มีมนุษย์เกิดขึ้นมาในโลก นับได้ว่าเป็นการสร้างสรรค์ที่มนุษย์ทำในสิ่งที่ไม่มีในธรรมชาติเกิดขึ้นมาและได้พัฒนาก้าวหน้าตลอดมาตราบนานเท่าทุกวันนี้ ศิลปะเป็นสิ่งที่มิอยู่เฉพาะในมนุษย์เท่านั้น โดยเป็นสิ่งติดตัวมาแต่กำเนิด ต่อเมื่อได้รับการศึกษา ฝึกฝน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตก็ได้รับผลทั้งความรู้ความสามารถ เข้าใจในสิ่งสร้างสรรค์ทางศิลปะมากขึ้น ศิลปะนั้นมิได้เพียงให้ความรู้ ความสามารถ ฝีมือเพียงอย่างเดียว แต่ยังให้รสนิมที่ดีและซาบซึ้งถึงสุนทรียะอันมีอยู่ในศิลปะ สะท้อนให้เกิดความรักในธรรมชาติ ปรารถนาดีต่อมวลมนุษย์ด้วยกัน ตลอดจนสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (วิทย์ พิณกันเงิน , 2547)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะ พัฒนาการทางศิลปะของเด็กในวัย 9-11 ปี และด้านดนตรีคลาสสิกที่นำมาใช้ในการศึกษา จะเห็นได้ว่าดนตรีคลาสสิกสามารถส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และถ้านำดนตรีคลาสสิกมาสร้างบรรยากาศในการเรียนหรือทำกิจกรรมศิลปะ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก

ทางความคิดและจินตนาการอย่างอิสระ มีอารมณ์ผ่อนคลาย และมีสมาธิในการทำงานที่ต่อเนื่อง ในต่างประเทศมีการนำดนตรีคลาสสิกมาบูรณาการใช้ในการเรียนการสอนหลายวิชา เช่น วิชา คณิตศาสตร์, วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (George L. Rogers, 2004 : 25) ซึ่งในประเทศไทยหากมีการนำดนตรีคลาสสิกมาใช้ประกอบการสอน หรือบูรณาการกับการสอนวิชาศิลปะศึกษา อย่างจริงจังแล้ว น่าจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ซึ่งจะส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่บนพื้นฐานพัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในช่วงอายุ 9 – 11 ปี

ดังที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ผลการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของเด็กช่วงอายุ 9 – 11 ปี เพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่จะนำมาพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา และเป็นแนวทางในการบูรณาการการศึกษาวิชาศิลปะกับวิชาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะด้านความรู้ และด้านทักษะการวาดภาพระบายสีของนักเรียนในช่วงอายุ 9-11 ปี

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนอายุ 9-11 ปี สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสีของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี ที่เรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนในช่วงอายุ 9-11 ปี โดยศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลก่อนการเรียน และหลังการเรียน
2. การศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้คัดเลือกนักเรียนจากโรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่มีอายุระหว่าง 9 – 11 ปี ที่มีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวนทั้งสิ้น 25 คน เป็นนักเรียนที่มีความสนใจในกิจกรรมศิลปะ และสมัคร

เรียนศิลปะเป็นกิจกรรมพิเศษนอกเวลาเรียนในช่วงหลังเลิกเรียน โดยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกนักเรียน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 8 คาบเรียน คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ครั้งติดต่อกันเป็นเวลา 4 สัปดาห์ รวมทั้งได้เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (pre-test) และหลังการทดลอง (post-test) อีก 2 คาบเรียน รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 10 คาบเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีอายุระหว่าง 9-11 ปี โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย จังหวัดเลย โดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 2

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **ดนตรีคลาสสิก (Classical Music)** หมายถึง เพลงบรรเลงที่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรี ตะวันตก ประเภทเครื่องสาย (String -instruments) และ เปียโน(Piano) เป็นหลัก มีทำนองค่อนข้างสั้น มีจังหวะ ลีลาของเพลงที่ ช้า เร็ว สลับกันไป เป็นเพลงบรรเลงที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังในวัย 9-11 ปี โดยเป็นเพลงคลาสสิกที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญให้นำมาประกอบการเรียนการสอนศิลปะและมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. **การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก** หมายถึง แผนการสอนศิลปะ เรื่องการวาดภาพพระบายสี มีจำนวน 8 แผนการสอน ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน มีการคัดเลือกเพลงคลาสสิกที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับช่วงอายุของผู้เรียนและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนศิลปะ โดยเปิดเพลงคลาสสิกระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนศิลปะ

3. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง 1. สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนศิลปะของนักเรียน ที่ได้จาก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะด้านเนื้อหาความรู้เรื่องการวาดภาพพระบายสี และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการวาดภาพพระบายสี ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอิงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 2) แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก 3)แบบประเมินตนเองของนักเรียน เกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะ 4)แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีด้วยกัน 2 ส่วน คือ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะด้านเนื้อหาความรู้เรื่องการวาดภาพระบายสีเป็นแบบทดสอบด้านความรู้พื้นฐานทางศิลปะ เกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี ประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 20 นาที กำหนดให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติวาดภาพระบายสี เป็นแบบทดสอบด้านการปฏิบัติวาดภาพระบายสีจากหัวข้อที่กำหนด ประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) สร้างเป็นแผนการสอน 1 แผนการสอน ประเมินโดยแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก เรื่องการวาดภาพระบายสี

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 9-11 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากนักเรียนที่มีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวนทั้งสิ้น 25 คน นักเรียนเหล่านี้ ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกนักเรียน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะด้านเนื้อหาความรู้ และด้านทักษะการวาดภาพระบายสีโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ก่อนการเรียน (pre - test) และหลังการเรียน (post - test)

3.1.2 แผนการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกจำนวน 8 แผน โดยมีโครงสร้างประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอิงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์

3.1.3 แบบประเมินตนเอง เกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

3.1.4 แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

3.1.5 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูศิลปะเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

3.2 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะและดนตรี จำนวน 5 ท่านเพื่อขอตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม กับเนื้อหาของ การเรียนการสอน และหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาว่าในแต่ละแผนการสอนมีความตรงตาม จุดประสงค์ของเนื้อหาหรือไม่ จากนั้นนำค่า การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบิลตัน (Rowinelli and Hambleton, 1977 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 248 – 249)

3.3 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน

3.4 นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.5 นำเครื่องมือไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

3.6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ ก่อนการเรียนและหลังการเรียนที่มีความแตกต่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิเคราะห์ผล การวาดภาพระบายสี ที่ได้จากแบบประเมินผลสัมฤทธิ์การวาดภาพ ตลอดการดำเนินการทดลอง

3.7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงผลการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนในช่วงอายุระหว่าง 9- 11 ปี
2. เพื่อนำเสนอผลงานการวิจัยต่อครูผู้สอนศิลปะศึกษา และผู้ที่สนใจ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนศิลปะ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของเด็กอายุ 9-11 ปี ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ความสำคัญและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

ตอนที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ

ตอนที่ 3 ดนตรีและสุนทรียะทางดนตรี

ตอนที่ 4 ดนตรีคลาสสิก

ตอนที่ 5 การนำดนตรีคลาสสิกมาบูรณาการกับการเรียนการสอนศิลปะกับเด็ก

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ความสำคัญ และทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

1.1 ความสำคัญของพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

พัฒนาการทางศิลปะของเด็ก เป็นกระบวนการแสดงออกทางศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก ซึ่งปรากฏในผลงาน จากวัยหนึ่งสู่อีกวัยหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาการดังกล่าว จะดำเนินการไปช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับพื้นฐานความสนใจ ความสามารถทางศิลปะ สิ่งแวดล้อมรอบๆตัว รวมถึงการปลูกฝังและสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนการสอนให้กับเด็ก พัฒนาการทางศิลปะนี้จะมีลักษณะเป็นสากล เด็กทุกคนไม่ว่าชาติใด ภาษาใด จะมีลักษณะการแสดงออกในด้าน การวาดภาพระบายสีตามพัฒนาการทางศิลปะที่คล้ายกัน

เพราะฉะนั้นถ้าในกรณีที่พัฒนาการของเด็กถูกสกัดกั้น อันสืบเนื่องจากการอบรมสั่งสอน และสิ่งแวดล้อม ก็จะส่งผลให้พัฒนาการนั้นขาดช่วงหรือยุติไป และจะทำให้เด็กมีการแสดงออกที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการจัดประสบการณ์ที่ดีจึงเป็นวิถีทางอย่างหนึ่งที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ และการแสดงออกทางศิลปะให้กับเด็ก (พีระพงษ์ กุลพิศาล , 2531)

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะเด็ก

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะเด็ก และการวิจัยเกี่ยวกับการวาดภาพของเด็กนั้น ได้พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางวุฒิภาวะของเด็กจากวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่ง มีผลต่อการเขียนภาพ

ของเด็กอย่างชัดเจน ซึ่งพิจารณาจากการเริ่มต้นจากภาพขีดเขียนสับสนในช่วงก่อนวัยเข้าโรงเรียนเด็กพัฒนาไปสู่การเขียนภาพ วงกลม วงรี รูปทรงแทนคน และสิ่งของ หลังจากนั้นก็เพิ่มรายละเอียดเข้าไปในรูปทรงพื้นฐานพร้อมทั้งการปล่อยบริเวณว่างที่มีความหมาย มีภาพที่แสดงการเคลื่อนไหว เพิ่มการสนองตอบต่อภาพที่มองเห็นทางด้านรูปทรง สี และตำแหน่งของวัตถุในบริเวณว่าง หลังจากนั้นก็ก้าวไปสู่การแสดงออกในลักษณะเหมือนจริง พัฒนาการทางวุฒิภาวะด้านการแสดงออกทางศิลปะนั้นได้รับการศึกษาค้นคว้า และบันทึกไว้อย่างชัดเจนในงานวิจัยของ โลเวนเฟลด์ และบริตเตน (Lowenfeld and Brittain , 1987) ซึ่งยืนยันว่าการเปลี่ยนแปลงทางการแสดงออกในสิ่งที่มองเห็นได้นี้เป็นปฏิกริยาสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของสติปัญญา อารมณ์ สังคม การเรียนรู้ สุนทรียะ และการสร้างสรรค์ภายในตัวเด็ก

จากการศึกษา ค้นคว้า งานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในช่วงอายุ 2-17 ปี ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิด ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านศิลปะเด็ก ที่มีสาระสำคัญดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ของ โลเวนเฟลด์ และบริตเตน (Lowenfeld and Brittain, 1987) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นรากฐานในการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ซึ่งได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาการทางศิลปะของเด็กจากภาพที่เด็กวาดและวิเคราะห์พัฒนาการทางศิลปะของเด็ก โดยแบ่งขั้นพัฒนาการตามช่วงอายุระหว่าง 2 – 17 ปี สรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) หมายถึง ขั้นของเด็กอายุประมาณ 2-4 ปี นับว่าเป็นขั้นพัฒนาการตอนต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับแบบแผนการเรียนรู้ เจตคติ และสัมผัสด้วยตนเอง การแสดงออกทางศิลปะเริ่มครั้งแรกเมื่ออายุ 18 เดือน ถึง 4 ปี โดยการเริ่มการขีดเครื่องหมายต่างๆลงในกระดาษหรือพื้นที่ต่างๆ การขีดเขียนยังคงดำเนินต่อไปจนกระทั่งสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวได้ จากนั้นการขีดเขียนจะมีลักษณะซ้ำๆแบบเดิม และระยะนี้เด็กจะเริ่มมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรอยขีดเขียน และเริ่มพูดแสดงความคิดจินตนาการออกมาเป็นชื่อของสิ่งต่างๆ อย่างไรก็ตามในขั้นขีดเขียนนี้ยังไม่มีการใช้ช่องไฟ แต่มักจะขีดเขียนกระจายไปทั่วกระดาษ ส่วนการใช้สีจะเป็นไปเพื่อความสนุกสนาน และการแสดงออกตามประสบการณ์ และการปรับตัวของเด็ก โดยจะใช้สีอบอุ่น และเป็นอิสระ ในวัยนี้เด็กยังไม่มีความสามารถในด้านการออกแบบ

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนการเขียนภาพอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องราว (The Preschematic Stage) หมายถึง ขั้นของเด็กอายุประมาณ 4-7 ปี ซึ่งเริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล และชั้นประถมศึกษา เด็กเริ่มค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างการขีดเขียน และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวจากภาพวาดของเด็กในวัยนี้เริ่มมีความสำคัญต่อผู้ใหญ่ เพราะเริ่มปรากฏเป็นรูปร่างที่เข้าใจได้ว่ามีความสัมพันธ์กับสิ่งใด ลักษณะการวาดที่สำคัญในวัยนี้ คือ การใช้รูปร่างเรขาคณิตอย่างง่ายๆ ประกอบกับเป็นรูปร่างต่างๆไปแต่สัดส่วนยังไม่ถูกต้อง และเหมือนจริง สัญลักษณ์ที่นิยามว่าเป็นครั้งแรก คือ รูปร่างคน

โดยมีศีรษะเป็นลักษณะกลมๆ แขนขาจะเป็นเส้นตรง และยังไม่รู้จักการลอกเลียนแบบวัตถุต่างๆ การวาดภาพคนจึงเป็นไปตามความคิด ไม่ใช่ตามที่ตามองเห็น และจะวาดอวัยวะที่มีความสำคัญต่อประสบการณ์และอารมณ์ เช่น วาดแม่กำลังอุ้มตน โดยวาดมือลักษณะ 2 มิติ และวัตถุต่างๆ กระจายอยู่ทั่วไปทั้งข้างบน ข้างล่าง หรือข้างๆ และไม่สามารถวาดสิ่งต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กันได้ เด็กจะยึดถือตนเป็นเป็นศูนย์กลางของสิ่งต่างๆ จึงเรียกขั้นนี้ว่า ขั้นการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ลักษณะงานศิลปะของเด็กวัยนี้จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างจินตนาการสัมพันธ์กับความคิด และความเป็นจริงรวมทั้งทักษะการสร้างสรรค์ งานรูปทรงของภาพจะเป็นรูปร่างง่ายๆ เช่น เขียนภาพคนส่วนหัวจะเป็นวงกลม แขนขาจะเป็นสี่เหลี่ยม สีที่เด็กใช้จะไม่เหมือนความจริง แต่ขึ้นกับอารมณ์ของเด็ก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กเขียนภาพจากความเข้าใจของเด็กเองมากกว่ารูปร่างที่เห็นจากความจริงการแสดงออกแบบนี้เป็นการแสดงออกตามความสามารถของเด็กวัยนี้ และจะพัฒนาไปอย่างถูกต้องเมื่อมีประสบการณ์ และความเจริญในด้านต่างๆ สูงขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพอย่างมีความหมาย (The Schematic Stage) หมายถึง เด็กที่มีอายุประมาณ 7-9 ปี ในช่วงนี้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จะวาดสิ่งต่างๆ เป็นรูปร่างที่แน่นอนตามแบบแผนเฉพาะตัวของแต่ละคน และมีความสัมพันธ์กับความรู้สึก อารมณ์ และความคิดของเด็ก และจะวาดเฉพาะสิ่งที่มีความสำคัญต่อเขา มีการใช้เส้นเรขาคณิตต่างๆ ประกอบเป็นรูปร่างคน และมีการวาดรายละเอียดของอวัยวะต่างๆ เช่น จมูก คอ ผมห ฯลฯ เมื่อเด็กอายุ 7 ปี จะวาดเสื้อผ้าแทนร่างกายของคน แต่ยังวาดท่าทาง หรือการกระทำไม่ได้ แต่จะวาดคนยืนหน้าตรงเท่านั้น สำหรับการให้ช่องไฟปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ เช่น ต้นไม้อยู่บนพื้นดิน ซึ่งเรียกว่า การเขียนภาพบนเส้นฐาน (Base Line) เป็นการบ่งชี้ว่าเด็กเข้าใจว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่มีความคิดเรื่องภาพ 3 มิติ ภาพวาดจะมีลักษณะ 2 มิติ มีเฉพาะความกว้าง และความยาว การใช้สีเริ่มมีความสัมพันธ์กับวัตถุ และอารมณ์ มีการใช้สีอ่อนแก่เพียงเล็กน้อย เด็กจะวาดสิ่งต่างๆ ซ้ำๆ กัน ลักษณะการวาดภาพของเด็กวัยนี้ที่มักจะพบ การเขียนภาพแบบพับกลาง (Folding over) ลักษณะของภาพวาดคล้ายกับพับกระดาษเป็นสองตอน และใช้เส้นรอยพับเป็นเส้นกั้นกลาง รูปที่เขียนจะตั้งฉากกับเส้นฐานเส้นบน และมีลักษณะหัวตั้ง แต่สิ่งที่เด็กวาดลงบนเส้นฐานเส้นล่างจะมีลักษณะหัวกลับ การเขียนภาพพับกลางของเด็ก เพราะเด็กเห็นความสำคัญของตนเองจึงวาดเขียนภาพโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และวาดสิ่งต่างๆ ให้สัมพันธ์กับตน ลักษณะอีกแบบหนึ่ง คือ การใช้วงกลมเป็นเส้นฐาน และวาดรูปต่างๆ หันด้านบนชี้ออกไปจากรัศมี และมีการเขียนภาพแบบเอ็กซเรย์ (X-ray picture) เป็นภาพที่แสดงให้เห็นว่าผู้วาดมีปฏิกริยาต่อสิ่งต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในตามความต้องการ และอารมณ์ของตนเองมากกว่าจะวาดให้เหมือนจริงตามธรรมชาติ

ขั้นที่ 4 ขั้นเกาะกลุ่ม (The Gang Age) หมายถึง เด็กในช่วงอายุ 9 – 12 ปี ในวัยนี้เริ่มมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆมาเป็นการวาดที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ การวาดรูปคนเริ่มเหมือนจริงมากขึ้น แต่ยังไม่วาดภาพตามที่ตามองเห็น รูปคนเริ่มแสดงความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีผู้ชายสวมกางเกง และผู้หญิงสวมกระโปรงเครื่องแต่งกายจะมีรอยพับรอยย่นหรือลวดลายภาพคนมีลักษณะแข็งกระด้าง ไม่แสดงอาการเคลื่อนไหวเพราะเด็ก ๆ ไม่รู้จักการตั้งเกตุรายละเอียด มีการเปลี่ยนแปลงการใช้เส้นฐานมาเป็นเส้นพื้นราบที่แสดงถึงการใช้ช่องไฟที่เหมือนจริงมากขึ้น เด็กจะเปลี่ยนแปลงการวาดโดยมีต้นไม้ขึ้นจากพื้นดินท้องฟ้าแผ่ลงมาถึงด้านล่าง แต่เด็กยังไม่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความลึก เขาจะวาดต้นไม้ให้แผ่คลุมขึ้นไปบนท้องฟ้า แสดงให้เห็นว่าเด็กเริ่มเข้าใจความเหลื่อมล้ำกันของวัตถุ และจะพัฒนาไปสู่การวาดภาพ 3 มิติ เด็กจะเริ่มใช้สีสัมพันธ์กับสีของวัตถุมากขึ้น แต่ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องการใช้สีกับบรรยากาศ เช่น การใช้สีแสดงระยะใกล้ไกล การใช้สีในที่มีดและสว่าง ฯลฯ และในช่วงนี้เด็กจะเริ่มออกแบบเครื่องแต่งกาย และวัสดุเครื่องใช้บางอย่างแต่ยังไม่เข้าใจการออกแบบที่แท้จริง

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการเขียนภาพเลียนแบบธรรมชาติ (The Pseudo Naturalistic Stage) หมายถึง ขั้นของเด็กในช่วงอายุ 12 – 14 ปี เป็นช่วงของเด็กที่มีการเปลี่ยนแปลงทางกายและความคิดรวบยอดหลายประการ การแสดงออกของเด็กเริ่มเหมือนจริงมากขึ้น ขั้นนี้เป็นช่วงที่เด็กจะมีความคิดรวบยอด 2 แบบ คือ พวกที่มีความคิดรวบยอดทางจักษุประสาท (Visually minded) และพวกที่แสดงออกตามอารมณ์ (Non-Visually minded) พวกนี้จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันไปเฉพาะคน เด็กหญิงจะเริ่มมีความสนใจจากการวาดรูปคนที่แสดงความแตกต่างระหว่างเพศก่อนเด็กชาย การวาดภาพคนจะเหมือนจริงมากขึ้น เช่น ทำนั่ง ทำยืน มีรอยย่นรอยพับตามแสงเงา และท่าทางแสดงขนาดของวัตถุตามระยะใกล้ไกล เด็กชายมักสนใจในกิจกรรมกีฬา และมีวาดรูปการ์ตูนล้อเพื่อน ๆ และครู แต่เด็กยังไม่พร้อมที่จะวาดรูปตนเองการวาดภาพของกลุ่มรับรู้ทางจักษุประสาทจะแสดงรายละเอียดของสิ่งต่างๆ ตามผลกระทบของบรรยากาศสามารถวาดภาพแสดงระยะใกล้ไกล รวมไปถึงการใช้สีตามระยะที่เห็นด้วย และเริ่มเข้าใจช่องไฟ 3 มิติ ด้านการออกแบบจะเน้นในเรื่องความสวยงามตามหลักสุนทรียภาพส่วนพวกหลังจะสนใจเฉพาะรายละเอียดที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ และประสบการณ์โดยยึดตนเองเป็นหลัก และจะกลับไปสนใจเส้นฐานอีกแต่มีพัฒนาการมากกว่าขั้นก่อนการใช้สีแสดงความรู้สึกและประสบการณ์ ซึ่งกลุ่มนี้จะวาดภาพให้มีรายละเอียดในส่วนที่มีความสำคัญต่อเขา

ขั้นที่ 6 ขั้นการตัดสินใจ (The Period of Decision) หมายถึง ช่วงเด็กอายุประมาณ 14-17 ปี การแสดงออกทางศิลปะเด็กวัยนี้จะแสดงออกด้วยตนเองอย่างมีจุดหมาย และมีความพยายามในการพัฒนาทักษะในช่วงนี้เด็กเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ และเริ่มมีความรักเพศตรงข้าม การวาดภาพมีความใกล้เคียงธรรมชาติ และแสดงการกระทำเสื้อผ้ามีรอยยับ รอยย่นขณะกำลัง

เคลื่อนไหวได้เหมือนจริง กลุ่มที่มีการรับรู้ทางจักษุประสาทจะวาดรูปร่างคนที่มีสัดส่วนที่ถูกต้องมากขึ้น และมีแสงเงาเริ่มมีการใช้ช่องไฟในการมอง (perspective) และจะวาดวัตถุเล็กลงตามระยะ มีการใช้สีตามผลกระทบบรรยากาศ และมีการใช้สีอ่อนแก่ การออกแบบเป็นไปตามหลักสุนทรียภาพความสมดุล และท่วงทำนอง (Rhythm) ส่วนกลุ่มที่แสดงออกตามอารมณ์ จะแสดงออกตามความประทับใจที่มีต่อสิ่งๆนั้น และยังคงแสดงออก โดยการใช้เส้นฐาน และใช้สีสัมพันธ์กับอารมณ์การออกแบบเป็นนามธรรม (abstract) ทั้งสองกลุ่มจะออกแบบหน้าที่ของเครื่องใช้ต่างๆ ทางอุตสาหกรรม

จากงานวิจัยของ โลเวนเฟลด์ และ บริตเทน (Lowenfeld and Brittain , 1987) เอ็ดวาร์ด (Edwards,1999) ได้ใช้ขั้นพัฒนาการตามทฤษฎีของ โลเวนเฟลด์ และบริตเทน (Lowenfeld and Brittain , 1987) ในการศึกษาถึงพัฒนาการทางการวาดภาพของเด็ก และได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับขั้นพัฒนาการ และการแสดงออกทางศิลปะของเด็กในช่วงวัยต่างๆ ตามทฤษฎีของตัวเอง ซึ่งได้ใช้ขั้นพัฒนาการตามทฤษฎีของ โลเวนเฟลด์ และบริตเทน (Lowenfeld and Brittain , 1987) เป็นเกณฑ์พื้นฐานในการจัดการขั้นต่างๆ ขึ้นมาให้เข้ากับพัฒนาการของเด็กในปัจจุบัน และได้นำมาเปรียบเทียบกับการแข่งขันพัฒนาการของ โลเวนเฟลด์ และ บริตเทน (Lowenfeld and Brittain , 1987) ในอดีตมีดังนี้

ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) เด็กที่มีอายุประมาณปีครึ่งจะสร้างเครื่องหมายต่างๆ ด้วยตัวเอง โดยการขีดเขียนแบบหวัดๆ บนพื้นผิวทุกอย่างที่สามารถทำได้ ในตอนแรกของการขีดเขียนจะมีลักษณะขีดเขียนอย่างรวดเร็ว โดยการเคลื่อนไหวที่เกิดจากหัวไหล่ แขน ข้อมือ และนิ้ว ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติรูปทรงพื้นฐานที่ได้ส่วนจึงเป็นรูปวงกลม

ขั้นการใช้สัญลักษณ์ (The Stage of Symbols) เด็กช่วงอายุ 2-4 ปี หลังจากการขีดเขียนแบบหวัดๆ ผ่านไป เด็กจะค้นพบพื้นฐานทางศิลปะมีการวาดสัญลักษณ์แทนบางสิ่งบางอย่างภายนอกทั่วไป เช่น จากภาพวงกลมเด็กจะเพื่อดีมีสัญลักษณ์เป็น 2 วงเพื่อแสดงถึงลูกนัยน์ตา และเติมเส้นที่แตกแขนงออกไปเพื่อแทนแขน และขา รูปแบบทางศิลปะจะเริ่มซับซ้อนเนื่องจากเด็กวัยนี้มีสติที่ไวต่อรายละเอียด เด็กจะวาดภาพเข้าไปเข้ามา และจดจำภาพเหล่านั้นเพิ่มเติมรายละเอียดต่างๆเข้าไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นวิธีที่เด็กชอบทำจนในที่สุดกลายเป็นความทรงจำที่ถูกเก็บไว้ และจะถูกนำมาใช้อย่างสม่ำเสมอในการวาดภาพครั้งต่อไป

ขั้นการวาดภาพบอกเรื่องราว (Picture that Tell Stories) เด็กอายุ 4-5 ปี จะเริ่มใช้การวาดรูปภาพบอกเรื่องราวในการแก้ปัญหาเด็กจะปรับเปลี่ยนแบบพื้นฐานเล็กน้อย หรือทั้งหมด เพื่อถ่ายทอดความหมายที่ตั้งใจไว้อย่างรวดเร็ว ในภาพแสดงเรื่องราวของเด็กนั้นๆ อาจเป็นเรื่องราว

หรือภาพที่แสดงความต้องการ ความปรารถนาของเด็ก โดยผ่านรูปทรงที่แสดงถึงความหมายนั้นๆ ออกมา ซึ่งเด็กในช่วงวัยนี้ไม่สามารถสร้างคำหรือข้อความเข้าใจได้อย่างเต็มที่

ขั้นการวาดภาพทิวทัศน์ (The Stage of Complexity) เด็กอายุช่วง 9-10 ปี จะพยายามแสดงรายละเอียดในภาพให้มากขึ้น โดยคาดหวังให้ผลงานออกมาดูเหมือนจริงมากที่สุด ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของเด็ก เด็กจะสนใจเกี่ยวกับตำแหน่งองค์ประกอบรายละเอียดต่างๆ รูปลักษณะขององค์ประกอบ นอกจากนั้น การวาดภาพของเด็ก เริ่มถูกแบ่งแยกไปตาม เพศของเด็ก เช่น เด็กผู้ชายจะเริ่มวาดภาพเกี่ยวกับยานยนต์ วีระบุรุษ เป็นต้น ส่วนเด็กผู้หญิงจะเริ่มวาดภาพที่แสดงความอ่อนหวาน เช่น ดอกไม้ น้ำตก แฟชั่น การแต่งตัว เป็นต้น

ขั้นการวาดภาพเหมือนจริง (Stage of Realism) เด็กช่วงอายุ 10-11 ปี ซึ่งเด็กในช่วงวัยนี้จะพยายามหาทางที่จะทำให้ภาพดูเหมือนจริง สร้างองค์ประกอบในภาพให้ดูน่าสนใจ เนื่องจากพวกเขา กำลังเรียนรู้วิธีการมอง เด็กบางคนสามารถค้นพบการมองวัตถุในวิธีที่แตกต่าง ขณะวาดภาพ คือ การสลับสับเปลี่ยนตำแหน่งการทำงานของสมองในการทอขณะวาดภาพโดยให้สมองซีกขวาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลภาพ (R - mode) แต่อย่างไรก็ตาม เด็กจำนวนมากก็ยังคงต้องการการสอนวิธีสลับปรับเปลี่ยนในการรับข้อมูลในลักษณะดังกล่าว คุณครูจำนวนมากต้องการให้เด็กๆ ในวัยนี้มีอิสระ และลดความวิตกกังวลในการวาดภาพเหมือนจริง ซึ่งเด็กเหล่านั้นอาจจะประสบความสำเร็จ หรืออาจเลิกทำกิจกรรมทางด้านศิลปะตลอดไปเลย

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีของโลเวนเฟลด์และบริตเตน (Lowenfeld and Brittain, 1987) และเอ็ดเวิร์ด (Edwards, 1999) มีความใกล้เคียงกัน เป็นไปในทางเดียวกัน ด้านทฤษฎีของโลเวนเฟลด์และบริตเตน เป็นทฤษฎีเดิม ที่เอ็ดเวิร์ด นำมาศึกษาและพัฒนาให้มีสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันยิ่งขึ้น โดยที่ โลเวนเฟลด์และบริตเตน ได้กำหนดขั้นพัฒนาการของเด็กเป็น 6 ขั้น ตั้งแต่อายุ 2 -17 ปี แต่เอ็ดเวิร์ด กำหนดช่วงอายุพัฒนาการของเด็ก 5 ขั้น ตั้งแต่อายุ 2-11 ปี เท่านั้น

สมสมร ภูประกร (2531) ศึกษาพัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กในระดับประถมศึกษา ได้กล่าวถึง กริฟฟิธส์ (Griffiths: 1945) ที่ได้แนะนำข้อเสนอมุมความคิดเกี่ยวกับขั้นพัฒนาการ แบ่งออกเป็น 11 ขั้น และนำเรื่องนี้ไปสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กในวัยต่าง ๆ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะที่ขีดเขียนซึ่งยังไม่สามารถแยกความแตกต่างได้

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่เขียนรูปทรงเรขาคณิตหยาบๆ ส่วนมากเป็นวงกลมสี่เหลี่ยม พร้อมทั้งตั้งชื่อให้ด้วย เช่น ประตู หน้าต่าง แอปเปิ้ล เป็นต้น

ระยะที่ 3 เป็นระยะที่วาดรูปสิ่งของ โดยการใช้เส้น และสี่เหลี่ยม หรือวงกลมเท่านั้น

ระยะที่ 4 เป็นระยะที่วาดภาพโดยใช้วงกลม และเส้น โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเป็น
เค้าโครงของมนุษย์

ระยะที่ 5 เป็นระยะที่ตั้งชื่อภาพที่ตนเองเขียนขึ้นเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องกันไป

ระยะที่ 6 เป็นระยะที่ตั้งใจเขียนสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ในช่วงเวลาหนึ่ง งานที่วาดเด่นชัด
ขึ้นกล้าแสดงออกมีความเอาใจใส่มากขึ้น และมีรายละเอียด

ระยะที่ 7 เป็นระยะการวาดภาพต่อเนื่องกัน แต่ความสัมพันธ์ของภาพชัดเจนขึ้น
และสามารถดูออก และเข้าใจได้

ระยะที่ 8 เป็นระยะวาดภาพสังเคราะห์บางส่วนแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
ในภาพ

ระยะที่ 9 เป็นระยะที่วาดภาพบริสุทธิ์เพียงภาพเดียว

ระยะที่ 10 เป็นระยะที่วาดภาพผสมกันหลาย ๆ ภาพ

ระยะที่ 11 เป็นระยะพัฒนาการวาดภาพเป็นชุด ๆ ต่างกัน

จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ว่า วัย จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนสภาพแวดล้อม
ต่างมีอิทธิพล ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก โดยเฉพาะด้าน
ศิลปศึกษาอันเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเด็กไปในทิศทางต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต

วิรุณ ตั้งเจริญ(2532) กล่าวว่าเด็ก มีวิวัฒนาการในการแสดงออกทางศิลปะต่างกันไปใน
แต่ละอายุจะมีพัฒนาการอย่างค่อยเป็นค่อยไปเป็นการเจริญเติบโตทั้งด้านการมองเห็น การรับรู้
สิ่งแวดล้อม ความคิดภายในและการแสดงออก ซึ่งทำเป็นรูปแบบ และเนื้อหาเปลี่ยนแปลงไป
เรื่อยๆ ตามขั้นอายุที่มากขึ้น ดังนี้คือ

เด็กในช่วงอายุประมาณก่อน 2 ขวบ ที่ชอบขีดเขียนภาพในลักษณะขีดเขียนเส้น
อย่างสับสน วนไปวนมา และค่อย ๆ ควบคุมมือให้การขีดเขียนนั้นมีระเบียบมากขึ้น มีท่าทีคล้ายการ
ออกแบบรูปทรงง่าย ๆ การพัฒนานี้จะผ่านไปจนถึงอายุประมาณ 3-4 ขวบ

เด็กในช่วงอายุ 3-4 ขวบ เด็กจะเริ่มเขียนภาพในลักษณะสร้างเป็นสัญลักษณ์ขึ้น
เป็นการออกแบบง่าย ๆ ที่สื่อสารเฉพาะตัวเด็กเอง การที่จะเข้าใจสัญลักษณ์ที่เด็กสร้างขึ้น ต้อง
อาศัยการสอบถามพูดคุยอย่างเป็นกันเอง รูปทรงง่าย ๆ ของเด็กจะหมายถึง บ้าน คน สัตว์ ดวง
อาทิตย์ นก แมว ตามสภาพการรับรู้และความเข้าใจของเด็กแต่ละคนการเขียนภาพในลักษณะ
แสดงสัญลักษณ์จะพัฒนาสูงสุดไปจนถึงอายุประมาณ 7-9 ปี

เด็กในช่วงอายุ 7-9 ขวบ จะเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงที่เด็กจะค่อย ๆ พัฒนาจาก
สัญลักษณ์ที่แสดงออกทางการวาดภาพพยายามที่จะเลียนแบบรูปร่างมากกว่า และจะประสบ

ผลสำเร็จในการเขียนแบบการแสดงออกในลักษณะนี้ และพัฒนาเรื่อยไป และค่อยๆมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบที่แสดงสภาพตามธรรมชาติของวัตถุ

เด็กในช่วงอายุประมาณ 11-13 ปี ซึ่งในช่วงนี้จะเป็นช่วงที่พัฒนาเข้ามาสู่วัยเรียนในระดับมัธยมศึกษา เป็นช่วงที่เข้ามาสู่วัยรุ่น นอกจากจะสนใจกับการแสดงออกทางการวาดภาพสภาพตามธรรมชาติของวัตถุและสิ่งแวดล้อมรอบตัวแล้ว เด็กยังต้องการสิ่งที่เป็นเหตุผล สนใจกับสิ่งที่มีความหมายสำหรับชีวิตส่วนตัวของเขา และสนใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กในวัยต่าง ๆ ย่อมต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็ก และความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งประสบการณ์ตรงจากครูผู้สอน และความใกล้ชิดกับเด็กจะสร้างความเข้าใจได้อย่างดี

วิรัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์ (2531) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาในชั้นต่าง ๆ ที่มีลักษณะการแสดงออกที่เด็กมีความสนใจแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

พัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 (ช่วงอายุ 5-7 ปี) ลักษณะการแสดงออกของเด็กในวัยนี้ ยังคงมีความสนใจในการเขียนภาพต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นรูปทรงเรขาคณิต เช่น การเขียนศีรษะคนเป็นรูปวงกลม ตัวคนเป็นรูปสามเหลี่ยม เด็กจะค่อยๆ พัฒนาการเขียนภาพออกไปด้วยการเขียนภาพรูปร่างง่าย ๆ เป็นภาพสิ่งของต่าง ๆ พร้อมทั้งการสร้างสรรครูปร่างต่าง ๆ ด้วยการต่อเติมผสมให้มีเนื้อหารายละเอียดมากขึ้นตามวัย เด็กชอบที่จะสร้างสรรคงานที่ตนรู้เข้าใจ และมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาแล้ว โดยเฉพาะเรื่องที่ตนมีความประทับใจมาก การสร้างสรรคของเด็กในวัยนี้เด็กส่วนมากจะแสดงออกในรูปร่างที่ชัดเจนขึ้น เช่น รูปร่างและการแต่งกายของชาย หญิง การแสดงระยะใกล้ ไกล ด้วยการใส่รูปร่าง ขนาด เส้น และการเขียนภาพซ้อนกัน สำหรับการเขียนภาพรูปร่างสิ่งของต่าง ๆ นั้นเด็กจะเขียนในสิ่งที่เด็กรู้เรื่องตามความเข้าใจของเด็กมากกว่าจากภาพที่แลเห็นจริง กล่าวคือ รูปร่างของสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กเขียนถึงแม้ว่าจะเขียนภาพนั้น โดยดูจากของจริงหรือรูปภาพ แต่รูปร่างที่เขียนนั้นจะไม่เหมือนของจริง นอกจากนั้นการใช้สีของเด็กวัยนี้จะแสดงออกถึงจินตนาการของเด็กมากกว่าการเขียนภาพที่เลียนแบบของจริง นอกจากนั้นการใช้สีของเด็กวัยนี้จะแสดงความรู้สึกของตนมากกว่าสีที่เป็นจริงตามธรรมชาติ เช่น ระบายสีหน้าคนเป็นสีแดง หรือเขียว

พัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4 (ช่วงอายุ 7-9 ปี) ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะของเด็กในวัยนี้ โดยส่วนรวมแล้วเด็กในวัยนี้เริ่มมองโลกในแง่ความจริง เริ่มเขียนภาพเหมือนกับความเป็นจริงมากขึ้น กล่าวคือ ลักษณะของการสร้างสรรคที่เกี่ยวกับการเขียนภาพคนมีส่วนสำคัญของภาพใกล้เคียงตามสภาพความเป็นจริงยิ่งขึ้น การแก้ปัญหา

เกี่ยวกับการเขียนภาพแสดงความลึกระยะใกล้ ไกล กล่าวคือ แสดงด้วยการเขียนภาพซ้อนกัน หรือการใช้เส้นนอนเป็นหลักในการกำหนดระยะใกล้ ไกล เช่น ขอบฟ้าเป็นหลักของที่อยู่ใกล้ก็จะอยู่ห่างจากเส้นนอนหรือเส้นขอบฟ้ามาก ของที่อยู่ไกลก็จะติดกับเส้นหรือเส้นขอบฟ้า นอกจากนั้นยังสามารถเขียนแสดงเปรียบเทียบด้วยขนาดใหญ่ หรือแสดงเปรียบเทียบด้วยความสูงมากน้อยต่างกัน การวาดภาพของเด็กวัยนี้จะระมัดระวังในการจัดภาพให้แลดูงามน่าสนใจ และเขียนภาพแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวของคน และสัตว์มากขึ้นกว่าเดิมมาก เด็กวัยนี้มีความสามารถในการเขียนภาพลายเส้นได้ดีขึ้นมาก ทักษะการเขียนก็ดีขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ความคิด มือและตา ก็มีความสัมพันธ์กันดีขึ้นมาก

พัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 (ช่วงอายุ 9-12 ปี) ลักษณะการแสดงออกทางการวาดภาพของเด็กในวัยนี้ มีความสนใจในสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และนำความคล้อยที่ได้คิดมาสร้างสรรค์งานศิลปะ นักเรียนในวัยนี้สนใจในการทดลองการเขียนพื้นผิวลักษณะต่าง ๆ การแรเงาเป็น 3 มิติ เริ่มสนใจในการเขียนภาพภูมิประเทศ อาคาร ถนน รถ รั้ว โดยแสดงระยะใกล้ ไกล ด้วยการใส่เส้นตามหลักวิชา เพอร์สเพคทีฟ(Perspective) การเขียนภาพของเด็กจะประสบอุปสรรคเกี่ยวกับเทคนิคการเขียน โดยไม่สามารถจะเขียนได้ตามที่ต้องการ จึงเป็นมูลเหตุที่นักเรียนวัยนี้หมดความสนใจในงานที่ทำ จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะแนะนำเด็กและกลวิธีการสอนต่าง ๆ ที่สามารถทำให้เด็กเกิดความเข้าใจในเรื่องของระยะใกล้ ไกล แสงเงา และความสัมพันธ์กับวัตถุในบริเวณว่างได้ หรือทั้งหมดนี้เรียกว่าความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี เป็นวัยที่สามารถจะแนะนำกลวิธีการสอนในด้านมิติสัมพันธ์ให้เด็กได้รับรู้ และเข้าใจ และสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะ และจัดองค์ประกอบที่ค่อนข้างซับซ้อนได้ เช่น การปั้นดินให้มีรูปทรงซ้อนกัน การเขียนภาพภูมิประเทศที่มีระดับต่าง ๆ ในภาพเดียวกัน การจัดภาพให้เกิดความเป็นหน่วย และมีศูนย์กลางของความสนใจ การคำนึงถึงภาพ และที่ว่างด้านหลังที่มีความสัมพันธ์กัน การเขียนภาพ และการประดิษฐ์ที่ใช้วัสดุที่มีขนาดและสีแตกต่างกันหลายลักษณะ จัดให้เด็กมีโอกาสใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆอย่างกว้างขวางขึ้นกว่าเดิมรวมทั้งวิธีการสร้างสรรค์ลักษณะต่างๆ เช่น การเขียนภาพแสดงเส้นขอบของภาพ เด็กควรจะทราบวิธีการเขียนภาพ โดยใช้เส้นให้เกี่ยวเนื่องติดต่อกันเป็นภาพที่สมบูรณ์ ข้อที่น่าสังเกตเด็กวัยนี้มีความประสงค์ที่จะเขียนภาพโดยใช้เส้นให้แลดูเหมือนจริง ต้องการเขียนภาพให้แลดูลึกหรือหนุนออกมา จึงควรสอนหลักการใหญ่ ๆ ของการเขียนภาพทัศนียภาพวิทยา โดยให้ทราบหลักการขั้นต้นว่าเป็นการเขียนภาพให้แลดูเหมือนสภาพจริง ถ้าสิ่งของที่มีขนาดเดียวกันของที่อยู่ใกล้จะเขียนใหญ่กว่าของที่อยู่ไกลออกไป ส่วนหลักการเขียนขั้นสูงกว่านี้อาจจะแนะนำได้กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และมีความพร้อมที่จะเขียนได้

จากข้อมูลดังกล่าว ถ้าหากให้ความสนใจและพิจารณาภาพวาดระบายสีของเด็กอย่างลึกซึ้งขึ้นอีก จะพบว่า ภาพวาดระบายสีของเด็กนั้น สามารถบ่งชี้ถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กได้ดังต่อไปนี้ (Lowenfeld, 1876)

1. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กที่มีความเจริญทางสติปัญญาจะแสดงออกในการวาดภาพระบายสี โดยมีการแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของรายละเอียดส่วนประกอบในภาพ เช่น เส้นผม เล็บ ขนตา สามารถวาดภาพที่แสดงถึงความปราณีต สวยงาม มีความซับซ้อนของเส้นและรูปทรง อีกทั้งสามารถแก้ปัญหาในขณะที่ทำงานได้
2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กที่มีความเจริญทางอารมณ์จะแสดงออกในการวาดภาพระบายสี โดยมีการแสดงให้เห็นถึงความหนักแน่นของเส้นที่มั่นคง สามารถลากเส้นโดยไม่ขาดตอน และสามารถวาดภาพและระบายสีให้อยู่ในขอบเขตที่จำกัดได้ นอกจากนี้ถ้าเด็กให้ความสำคัญต่อสิ่งใดมักจะวาดสิ่งนั้นให้มีขนาดใหญ่ หรือยาวกว่าความเป็นจริงมาก
3. พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กที่มีความเจริญทางสังคมจะแสดงออกในการวาดภาพระบายสี โดยแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดในภาพได้มาก เพราะเด็กมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคมนรอบๆ ตัวได้มาก นอกจากนี้เด็กสามารถสร้างภาพที่มีการคำนึงถึงจุดเด่น น่าสนใจหรือจุดสำคัญของภาพก่อน แล้วจึงสร้างส่วนประกอบที่ละเอียดทีหลัง
4. พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กที่มีความเจริญทางด้านร่างกายจะแสดงออกทางการวาดภาพระบายสี โดยแสดงให้เห็นถึงความสามารถควบคุมอวัยวะของร่างกายในการสร้างสรรค์งานที่มีลักษณะสัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิดของตนได้ ภาพวาดระบายสีของเด็กจึงแสดงถึงความเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีความชัดเจนของรูปร่าง เพราะเด็กสามารถบังคับมือของตนเองได้
5. พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ เด็กที่มีความเจริญทางสุนทรียภาพจะแสดงออกในการวาดภาพระบายสี โดยการรวบรวมประสบการณ์ของตนที่ผ่านมา ถ่ายทอดเป็นผลงานได้โดยการใช้เส้นพื้นผิว และสีในการตกแต่งภาพอย่างสวยงาม มีความเป็นระเบียบ สะอาด และเรียบร้อย
6. พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะแสดงออกในภาพวาดระบายสีโดยแสดงให้เห็นถึงความคิดที่ก้าวหน้า แปลกใหม่ มีการปรับปรุงภาพวาดระบายสีของตนอยู่อย่างสม่ำเสมอ สามารถทำงานได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น ดังนั้น ผลงานจึงมีความแตกต่างจากผู้อื่น นอกจากนี้เด็กสามารถวาดภาพเป็นเรื่องราวและสามารถตั้งชื่อภาพได้

7. พัฒนาการทางการรับรู้ เด็กที่มีความเจริญทางการรับรู้จะแสดงออกในภาพวาดระบายสี โดยแสดงให้เห็นถึงการจัดระยะใกล้ไกลในภาพได้ดี และแสดงขนาดของสิ่งต่าง ๆ ในภาพได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง

จากทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะ และการแสดงออกทางศิลปะของเด็กในหลายทฤษฎี จากนักการศึกษาและวิจัยที่ได้กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า การแสดงออกทางศิลปะของเด็กนั้นจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการตามอายุของเด็ก และยังขึ้นอยู่กับคุณลักษณะส่วนตัว และประสบการณ์ที่เด็กได้รับมา อันเป็นประสบการณ์ที่ฝังลึกในตัวเด็ก เช่น ได้รับจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้รับจากการเรียนการสอนจนเกิดความเข้าใจ ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ตกอยู่ในห้วงคำนึงของเด็กอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่เด็กจะแสดงออกเด็กก็จะแสดงสิ่งเหล่านี้ออกมาให้ปรากฏได้ตลอดเวลา จากหลักการข้อนี้ทำให้สามารถเข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้น คือ การแสดงออกของเด็กก็ยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การสัมผัส การรับรู้ และการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ศิลปะของเด็กเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยแนวคิด และความรู้สึกของเด็ก เป็นงานที่สร้างขึ้นด้วยความตั้งใจที่มีความหมาย และการแสดงออกด้วยความจริงใจมีความบริสุทธิ์ สอดคล้องกับ สมพร รอดบุญ (2525) ที่กล่าวว่า เด็กแสดงออกทางศิลปะเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะอารมณ์ตลอดจนความรู้สึกที่มีผลกระทบจากสิ่งต่าง ๆ มากมายหลายลักษณะ เด็กสามารถถ่ายทอดความคิด หรือระบายอารมณ์ความรู้สึกของเขาได้เต็มที่ โดยการสร้างสัญลักษณ์ลงในภาพวาดของเขาอย่างเสรี และตรงไป ตรงมา การสร้างสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายของเด็กมีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และเป็นที่น่าสนใจได้ง่าย เรื่องราวที่เด็กในแต่ละช่วงอายุ หรือตามขั้นพัฒนาการต่าง ๆ ที่เด็กได้นำมาแสดงออกทางศิลปะนั้นล้วนมาจากประสบการณ์ ความทรงจำ การเรียนรู้ และจินตนาการของเด็กทั้งสิ้น

ในส่วนของพัฒนาการ และการแสดงออกทางศิลปะของเด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี นั้นได้รับความสนใจศึกษาค้นคว้ากันอย่างกว้างขวางในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านบทบาท และขั้นตอนกระบวนการในการทำงาน จากนักวิจัยหลายท่าน โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปประเด็นที่สำคัญไว้ดังนี้

เดวิส (Davis , 1988) ได้กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี พัฒนาการทางกราฟิกจะลงมาอยู่ในช่วงที่ต่ำที่สุดของตัว U หากว่าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านศิลปะอย่างต่อเนื่องในช่วงดังกล่าวจะส่งผลให้พัฒนาการของเด็กเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นลักษณะรูปตัว L ซึ่งจะพบได้ว่าผู้ใหญ่ที่ไม่ได้เป็นศิลปิน หรือที่ไม่ได้มีความถนัดทางศิลปะนั้นลักษณะการวาดก็ไม่ได้ต่างไปจากเด็กวัยดังกล่าว มาร์เรียโทรา (Tover , M. 1981) ได้กล่าวเสริมในส่วนดังกล่าวว่า การวาดภาพอย่างเจียมขนาดด้วยความมั่นใจของเด็กในช่วงเวลานี้จะเริ่มลดลงเนื่องจากเด็กเริ่มเอาใจใส่

ระมัดระวังในเรื่องของรายละเอียดในการวาดภาพมากขึ้น รู้จักเปรียบเทียบระหว่างภาพวาดของตนเองกับของคนอื่น จึงทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เด็กไม่มีความสนใจในศิลปะและเลิกวาดภาพไปในที่สุด นอกจากนี้ว่าเด็กจะได้รับการสอนหรือฝึกฝนอย่างต่อเนื่องก็จะมีส่วนทำให้พัฒนาการทางศิลปะของเด็กกลับเพิ่มขึ้นได้อีกครั้ง

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางด้านศิลปะเด็กของ โลเวนเฟลด์ และบริตเตน (Lowenfeld and Brittain, 1987) เด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี เด็กจะอยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 4 คือ ขั้นรวมกลุ่ม (The Gang Age) หมายถึง เด็กในวัยนี้เริ่มมีการรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ มาเป็นการวาดที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ การวาดรูปคนเริ่มเหมือนจริงมากขึ้น แต่ยังไม่วาดภาพตามที่มองเห็น รูปคนเริ่มแสดงความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีผู้ชายสวมกางเกง และผู้หญิงสวมกระโปรง เครื่องแต่งกายจะมีรอยพับรอยย่น หรือลวดลายภาพคนมีลักษณะแข็งกระด้างไม่แสดงอาการเคลื่อนไหวเพราะเด็ก ๆ ไม่รู้จักการสังเกตรายละเอียด มีการเปลี่ยนแปลงการใช้เส้นฐานมาเป็นเส้นพื้นราบที่แสดงถึงการใช้ช่องไฟที่เหมือนจริงมากขึ้น เด็กจะเปลี่ยนแปลงการวาดโดยมีต้นไม้ขึ้นจากพื้นดินท้องฟ้าแผ่ลงมาถึงด้านล่าง แต่เด็กยังไม่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความลึก เขาจะวาดต้นไม้ให้แผ่คลุมขึ้นไปบนท้องฟ้า แสดงให้เห็นว่าเด็กเริ่มเข้าใจความเหลื่อมล้ำกันของวัตถุ และจะพัฒนาไปสู่การวาดภาพ 3 มิติ เด็กจะเริ่มใช้สีสัมพันธ์กับสีของวัตถุมากขึ้น แต่ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องการใช้สีกับบรรยากาศ เช่น การใช้สีแสดงระยะใกล้ไกล การใช้สีในที่มืดและสว่าง ฯลฯ และในช่วงนี้เด็กจะเริ่มออกแบบเครื่องแต่งกาย และวัสดุเครื่องใช้บางอย่างแต่ยังไม่เข้าใจการออกแบบที่แท้จริง

วิลลัตส์ (Willats, 1977) ได้ทำการศึกษา พัฒนาการทางด้านความคิดรวบยอดทางการวาดภาพ 3 มิติ ของเด็กอายุ 5-17 ปี (concept of the dimension in space) ซึ่งได้พบว่าเด็กจะเริ่มมีพัฒนาการเมื่อมีอายุได้ 9-11 ปี และเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 9 ปี จะไม่สามารถที่จะวาดภาพที่มีการบังกัน โดยการละเว้นในส่วนที่มองไม่เห็นได้ เด็กจะสามารถวาดภาพที่มีการบังกันหรือการทับซ้อนได้บ้าง และสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้นตามลำดับอายุ และการได้รับการสอนจากครู และเด็กจะสามารถวาดภาพทับซ้อนได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่เมื่ออายุได้ 10-11 ปี สอดคล้องกับเพียเจต์ (Piaget, 1967) ได้กล่าวถึงเด็กในวัย 9-11 ปี ว่าเป็นช่วงของพัฒนาการของการใช้ความคิดเชิงรูปธรรม (Concrete Operation Period) และสติปัญญาของเด็กนั้นจะพัฒนาการถึงขั้นสามารถใช้ความคิดได้อย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้เข้าใจในเรื่องความคงตัวของสิ่งต่าง ๆ (บงกชพันธ์ทองงาม, 2539) จากการศึกษาพัฒนาการรับรู้ทางสายตา และพัฒนาการในการวาดภาพของเด็กวัยนี้ที่สามารถรับรู้ และถ่ายทอดภาพจากมุมมองตามที่ตนเองเห็นจริง และถ่ายทอดมาเป็นภาพ 3 มิติได้ ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนของพัฒนาการในการวาดภาพจากการวาดสิ่งที่ตนรู้ไปสู่การวาดตามสิ่งที่

คนเห็น และทำให้เราเห็นถึงความสามารถในการแก้ปัญหาในการถ่ายทอดมุมมองออกมาเป็นภาพวาดของเด็ก โดยเฉพาะในการแสดงออกในการวาดภาพเกี่ยวกับความลึก ซึ่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้เห็นว่าความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กจะพัฒนาขึ้นนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับช่วงวัยเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับ การได้รับการชี้แนะ การสอนที่ถูกทางด้วย

ประเทิน มหาจันทร์ (2531) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางศิลปะของเด็กในระดับอายุ 9-11 ปี ว่าเมื่อร่างกายของเด็กเติบโตขึ้นควบคู่กับพัฒนาการด้านต่างๆ พัฒนาการด้านศิลปะของเด็กจะก้าวหน้าขึ้นเช่นกัน จากลักษณะเฉพาะของศิลปะที่เน้นในแง่ของการแสดงออกอย่างอิสระ การแสดงออกตามธรรมชาติที่เน้นอารมณ์และความรู้สึกไปสู่การเน้นความเหมือนจริงตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน เด็กจะเริ่มควบคุมรูปแบบที่แสดงออกในงานศิลปะมีการจัดภาพจัดรูปทรงให้สมบูรณ์ขึ้น เพิ่มเติมรายละเอียดมากขึ้นมีการตรวจตราความแม่นยำ ความเที่ยงตรงมากขึ้น กล่าวโดยสรุป คือ เด็กในวัยนี้มีความพิถีพิถันทางด้านศิลปะเน้นด้านรูปแบบมากกว่าเน้นการแสดงออก ศิลปะของเด็กวัยนี้โดยเฉพาะการวาดภาพส่วนใหญ่มักมีลักษณะแข็งกระด้าง ไม่มีชีวิตชีวา ไม่มีความอ่อนไหว อาจเป็นเพราะเด็กไม่ได้แสดงออกตามอารมณ์และความรู้สึก แต่คอยระมัดระวังให้เหมือนจริง ใช้เวลาในการวาดภาพมากขึ้น เด็กอาจลากเส้นใหม่และลบตลอดเวลา ถ้าเป็นงานปั้นเด็กอาจปั้นแล้วเปลี่ยนแบบ ปั้นใหม่อยู่เสมอ เป็นต้น เด็กมีการวางแผนการทำงานล่วงหน้า และขณะทำงานก็จะมีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่เด็กกำหนดไว้ตั้งแต่แรก เด็กจึงมีการประเมินผลงานและตัดสินใจระหว่างการทำงานตลอดเวลา ปัจจัยสำคัญทางสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เด็กสร้างงานศิลปะเหมือนจริง หรือเหมือนธรรมชาติ ได้แก่ สังคม ซึ่งหมายถึง ครูอาจารย์ บิดามารดา และเพื่อน ๆ ของเด็ก เพราะถ้าเด็กในวัยนี้สร้างงานไม่เหมือนจริงตามธรรมชาติก็จะได้รับคำตำหนิจากผู้ใหญ่ หรือเพื่อน ๆ ของเด็ก แม้งานนั้นจะเป็นงานที่มาจากจินตนาการของเด็กก็ตามที เด็กจึงพยายามฝึกทักษะการวาดภาพเอาใจผู้ใหญ่มากขึ้น เปลี่ยนจากการแสดงออกแนวอิสระมาเป็นการแสดงออกแบบเหมือนจริง โดยอาศัยการพบเห็นภาพประกอบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น นิตยสาร วารสาร ตำรา ภาพโฆษณา โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ ทั้งภาพถ่ายและภาพวาดเป็นประสบการณ์สร้างสมเพื่อฝึกทักษะของตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) ได้เสนอพัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในช่วงอายุ 9-10 ปี และช่วงอายุ 11-12 ปี มีลักษณะดังนี้

ช่วงอายุ 9-10 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4) เด็กวัยนี้มีพัฒนาการมากขึ้นในด้านความคล่องตัว การใช้มือ และสายตาให้ประสานสัมพันธ์การเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ การ

ทำงานเป็นระเบียบ มีการวางแผนงาน การทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ มีจินตนาการที่เป็นเรื่องเป็นราวมากขึ้น

ช่วงอายุ 11-12 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6) พัฒนาการของเด็กในช่วงนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ และทางร่างกายเข้าสู่วัยรุ่น มีความรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น มีช่วงความสนใจยาวขึ้น เด็กหญิงมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เร็วกว่าเด็กผู้ชาย การแสดงออกทางด้านศิลปะจะแสดงออกในรูปแบบที่เหมือนจริง โดยนำสภาพแวดล้อมรอบตัวมาสร้างสรรค์งานศิลปะ สนใจการวาดภาพที่แสดงแสงเงา เป็นภาพ 3 มิติแต่ยังใช้วิธีการลอกเลียนแบบอยู่บ้าง

พัฒนาการด้านการวาดภาพของเด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี ที่มีหลักการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นซึ่งช่วงปรับเปลี่ยนพัฒนาการดังกล่าวเรียกว่า “ช่วงต่อระหว่างพัฒนาการ” (Transition) จัดเป็นระยะระหว่างความเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการเป็นช่วงที่สับสนวุ่นวายในระบบเครือข่ายด้านความคิดในการวาดภาพของเด็ก ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อเด็กในแต่ละขั้นพัฒนาการ โดยปรับเปลี่ยนพัฒนาการที่อยู่ระหว่างระยะนั้นจะดึงเด็กให้เกิดพัฒนาการที่ถดถอยลง (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2541)

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กในช่วงวัยระหว่าง 9-11 ปี ที่มาจากข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากข้อมูลหลาย ๆ แหล่งทั้งจากทฤษฎีและการวิจัยทางพัฒนาการด้านศิลปะ และด้านการคิดเป็นการบูรณาการผสมผสานข้อมูลที่อยู่ในประเด็นเดียวกันหรือใกล้เคียงกันทางพัฒนาการด้านศิลปะทางการวาดภาพในช่วงวัยระหว่าง 9-11 ปี ว่ามีลักษณะการแสดงออกดังนี้

1. เด็กเริ่มใส่ใจกับรายละเอียดมากขึ้นพิถีพิถันมากขึ้น
2. การถ่ายทอดเหตุการณ์ในลักษณะตกแต่งมากกว่ามุ่งถ่ายทอดทางธรรมชาติ
3. เด็กยังไม่เข้าใจแสง และเงาอย่างถูกต้องนัก
4. เส้นฐานเริ่มหายไป เด็กถ่ายทอดเนื้อที่มากขึ้น แสดงสิ่งต่าง ๆ ในภาพอยู่ในเนื้อที่หนึ่งที่มีบริเวณกว้างออกไปมากกว่าจะตั้งบนเส้นฐาน แสดงมิติ โดยวางสิ่งต่าง ๆ ในภาพทับซ้อนกันบ้างมีการเรียงจากหน้าไปหลัง ซึ่งแสดงถึงว่าอยู่ในระยะใกล้ ไกล ต่างกันสิ่งที่อยู่ด้านหน้าใหญ่กว่าสิ่งที่อยู่ด้านหลัง
5. การแบ่งภาพเป็นสามตอนเริ่มหายไปท้องฟ้าเริ่มพบกับพื้นดินบริเวณเส้นขอบฟ้า
6. วัตถุในภาพเริ่มมีลักษณะแสดงว่า มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เช่น ภาพคนจับถือสิ่งของก็แสดงให้เห็นว่ามือนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งของนั้นๆ
7. มีการใส่รายละเอียดใส่ใจต่อสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ มากขึ้น

8. ลดการวาดเกินความจริงหรือการตัดทอนลง ลดบางส่วนของร่างคนที่วาดลง เพื่อสามารถแสดงให้เห็นถึงท่าทาง เช่น แขนสั้นขึ้น ถ้าต้องการแสดงว่าอ้วน

9. เด็กเริ่มตระหนักว่าร่างของคนที่ตนวาดมีกระดูก ดังนั้น จึงมีการอุปทับที่ไม่อิสระ เด็กเริ่มรู้ว่าการวาดของคนนั้นสามารถดูรูปร่างผิด หรือวาดถูกทำให้แสดงออกอย่างเกร็ง ๆ

10. เด็กโดยทั่วไปจะเริ่มพัฒนาเทคนิคทางการวาดสูงขึ้นลดการวาดลอกเลียนแบบลง (แต่อาจมีพฤติกรรมนี้ในเด็กบางคนที่ต้องการแสดงออกทางด้านศิลปะอยู่ แต่ไม่รู้วิธีแก้ปัญหา อีกทั้งทางโรงเรียนก็ไม่มีผู้ใดช่วยแนะนำหนทางในการแก้ปัญหาเด็กอาจใช้การลอกเลียนแบบเพื่อจะสามารถวาดให้ดูดี และถูกต้องขึ้น)

11. เด็กระหว่างวัย 9-11 ปี ภาพวาดยังอยู่ในลักษณะ 2 มิติ ส่วนใหญ่เป็นภาพแสดงขอบบ้างก็ส่อว่าพยายามวาดในเชิง 3 มิติ มีความหนาหรือความลึกเข้ามาเกี่ยว หรือวาดแสดงมิติ โดยถ่ายทอดสามในสี่ส่วนของวัตถุนั้น บ้างก็ส่อว่าพยายามถ่ายทอดมิติ โดยการแรเงาแสดงความนูน เว้า และและบ้างก็พยายามถ่ายทอดมิติ ที่ 3 ในภาพวิวทิวทัศน์ โดยการทับซ้อนหรือใช้หลักทัศนียภาพวิทย์อย่างง่าย ๆ

ในส่วนของวิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2531) ได้กล่าวว่า การแสดงออกทางการวาดภาพของเด็กในช่วงอายุ 9 - 12 ปี มีความสนใจในสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และนำความคล้อยที่ได้คิดมาสร้างสรรค์งานศิลปะ นักเรียนในวัยนี้สนใจการทดลอง การวาดพื้นผิวลักษณะต่าง ๆ การแรเงาเป็นสามมิติ เริ่มสนใจในการวาดรูปภูมิประเทศ อาคาร ถนน รถ ร้ว โดยแสดงใกล้ไกลด้วยการใช้เส้นตามหลักทัศนียภาพวิทยา การวาดภาพของเด็กจะประสบอุปสรรคเกี่ยวกับเทคนิคการเขียนโดยไม่สามารถจะวาดได้ตามที่ต้องการ จึงเป็นมูลเหตุที่นักเรียนวัยนี้หมดความสนใจในการทำงานได้ จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะแนะนำเด็กด้วยความปรารถนาและกลวิธี การสอนต่าง ๆ ที่สามารถทำให้เด็กเกิดความเข้าใจในเรื่องของระยะใกล้ ไกล แสงเงา และความสัมพันธ์กับวัตถุในบริเวณว่างได้ หรือทั้งหมดนี้เรียกว่าความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เด็กในช่วงวัยนี้สามารถที่จะแนะนำกลวิธี การสอน ในด้านมิติสัมพันธ์ให้เด็กได้รับรู้และเข้าใจ และสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะ และจัดองค์ประกอบที่ค่อนข้างซับซ้อนได้ การวาดภาพภูมิประเทศที่มีระดับต่าง ๆ ในภาพเดียวกัน การจัดภาพให้เกิดความเป็นหน่วย และมีศูนย์กลางของความสนใจ การคำนึงถึงภาพ เด็กควรจะทราบวิธีการวาดภาพ โดยการใช้เส้นลักษณะต่าง ๆ ข้อที่น่าสังเกตคือ เด็กวัยนี้มีความประสงค์ที่จะวาดภาพให้เหมือนจริง กล่าวคือ ต้องการวาดภาพให้แลดูลึก หรือนูนออกมาจึงสมควรจะสอนหลักการใหญ่ ๆ ของการวาดภาพแบบทัศนียภาพวิทยา โดยทราบหลักการขั้นต้นว่าเป็นการวาดภาพให้มีความเหมือนจริง ถ้าสิ่งของขนาดเดียวกันของที่อยู่ใกล้จะเขียนใหญ่กว่าของที่อยู่ไกลออกไป ส่วนหลักการวาดภาพที่สูงกว่านี้อาจจะแนะนำได้กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษและมีความพร้อมที่จะ

วาดภาพได้ สอดคล้องกับที่ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) ได้กล่าวถึง การวาดภาพของเด็กในช่วงวัยระหว่าง 9 – 11 ปี ว่าการวาดภาพของเด็กในวัยนี้ภาพวาดยังอยู่ในลักษณะ 2 มิติ ส่วนใหญ่เป็นภาพแสดงขอบ บ้างก็สื่อว่าพยายามวาดในเชิง 3 มิติ มีความหนาหรือความลึกเข้ามาเกี่ยวหรือวาดแสดงมิติ โดยถ่ายทอดสามในสี่ส่วนของวัตถุนั้น บ้างก็พยายามถ่ายทอดมิติ โดยการแรเงาแสดงความนูนเว้า บ้างก็พยายามถ่ายทอด ลักษณะ 3 มิติ ในภาพทิวทัศน์โดยการทับซ้อน หรือใช้หลักทัศนียภาพวิทยาอย่างง่าย

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 9 – 11 ปีเรียกว่าขั้นเริ่มต้นเขียนภาพเหมือนจริง และขั้นเหมือนจริงเชิงวิเคราะห์ตามลำดับซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพเหมือนจริง 9 – 11 ปี (Inceptive Realism Stage) การใช้สัญลักษณ์ยังเป็นสิ่งที่เด็กพึงพอใจอยู่ แต่เด็กเริ่มจะสังเกตสิ่งแวดล้อม และรับรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งทำให้รูปร่างสัญลักษณ์ที่เป็นเหลี่ยม ๆ หรือกลม ๆ จึงดูปราศจากชีวิต ซีวา และไม่แสดงความหมายตามความรู้สึก และความต้องการของเด็กได้มากพอ ดังนั้น การแสดงออกทางศิลปะจึงเริ่มมีแนวโน้มที่จะไปสู่การมองเห็นสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง และเป็นธรรมชาติมากขึ้น เด็กจะพยายามถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตาเห็น ถ่ายทอดความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ การรับรู้เรื่องระยะพื้นที่มีมากขึ้น การใช้เส้นฐานไม่เพียงแต่จะแสดงว่าเป็นเส้นขอบฟ้า แต่เริ่มแสดงถึงการเลื่อมล้ำทับซ้อนกันสีที่ใช้ไม่เพียงแต่แสดงออกทางอารมณ์ แต่เริ่มใช้สีที่สังเกตเห็นจากสิ่งแวดล้อม

ในการแสดงออกทางการวาดภาพในลักษณะเลียนแบบให้เหมือนจริงเป็นระยะพัฒนาการของเด็กในช่วงวัย 9 – 11 ปี ซึ่งชอบอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวก มีความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมโรงเรียน การแสดงออกทางศิลปะจะเริ่มเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบสัญลักษณ์ไปสู่การเลียนแบบวัตถุสิ่งแวดล้อมที่ตนมองเห็นได้ การวาดภาพคนก็จะเน้นความแตกต่างระหว่างชายหญิงด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เด็กจะเริ่มเปลี่ยนจากเส้นฐานมาแสดงพื้นที่ราบมากขึ้น เด็กจะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริเวณว่างบนพื้นภาพมากขึ้น เข้าจะพยายามเน้นความรู้สึกด้วยการใช้สีตามประสบการณ์ที่เด็กมีต่อสิ่งแวดล้อม รูปทรงจะวางซ้อนกันตามที่ตามองเห็นโดยไม่เปิดเผยบริเวณที่ถูกบังเส้นจะมีลักษณะคล้ายจริงมากกว่ารูปแบบเลขาคณิต (วิรุณ ตั้งเจริญ , 2526)

สมชาย พรหมสุวรรณ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กอายุระหว่าง 5-12 ปี ในเรื่องการเขียนภาพคน การจัดช่องไฟในภาพเขียนและการออกแบบ และเปรียบเทียบผลการวิจัยของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของเด็กอายุ 5-12 ปี สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน อันได้แก่ พัฒนาการทางด้านกรเขียนภาพคนและด้านการออกแบบ สำหรับ

พัฒนาการในด้านการใช้ช่องไฟ ปรากฏว่าเด็กมีพัฒนาการตามเกณฑ์มาตรฐานเดิมทุกระดับอายุ ตั้งแต่ 5-12 ปี พัฒนาการทางด้านการใช้สีของเด็กเกือบทุกระดับอายุ มีพัฒนาการสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

พัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กอายุ 9-11 ปี ในแต่ละด้านนั้น จากการวิเคราะห์พบว่าด้านการเขียนภาพคน เด็กวัยนี้มีพัฒนาการสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานกล่าวคือ เด็กสามารถแสดงสัดส่วนของคนได้ใกล้เคียงความเป็นจริง แสดงอาการเคลื่อนไหวของคนได้ มีรอยย่นรอยพับของเสื้อผ้า แสดงความเป็นชายหญิงได้โดยใบหน้า เครื่องแต่งกาย ทรงผมและเครื่องประดับ

พัฒนาการทางด้านการใช้สีของเด็กอายุ 9-11 ปี นั้น พบว่าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือ เด็กใช้สีในสองลักษณะ คือ เหมือนจริงตามธรรมชาติและตามอารมณ์ ถ้าใช้สีเหมือนจริงตามธรรมชาติ เด็กจะใช้ได้ใกล้เคียงธรรมชาติมากกว่ารู้จักผสมสีเพื่อให้ได้สีใหม่ตามที่ต้องการ

พัฒนาการทางด้านการจัดช่องไฟของเด็กอายุ 9 - 11ปี นั้น พบว่าเด็กมีพัฒนาการอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือ เด็กจะเขียนวัตถุระหว่างเส้นฐานกับขอบกระดาษสามารถวาดสิ่งของบังคับทับกันได้ ไม่วาดแบบโปร่งแสง ภาพมีความเป็นกลุ่มก้อน

พัฒนาการทางด้านการออกแบบของเด็กอายุ 9-11ปี พบว่าเด็กวัยนี้มีพัฒนาการสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานกล่าวคือ เด็กสามารถใช้สิ่งของต่างชนิดกัน หรือรูปทรงต่างชนิดกัน ตั้งแต่ 3 อย่างขึ้นไป มาประกอบเข้าด้วยกันอย่างมีความหมายชัดเจน ลักษณะที่ออกแบบจะมีพื้นฐานนำมาจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น รถยนต์ ตุ๊กตา ดอกไม้ เป็นต้น

จากข้อค้นพบในงานวิจัย และทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการวาดภาพของเด็กในช่วงอายุ 9 - 11 ปี เป็นช่วงวัยที่เด็กพยายามแสดงออก และทดลองเทคนิคต่าง ๆ เพื่อนจะเข้ามามีอิทธิพลต่อการวาดภาพ อีกทั้งยังมีการทำงานเป็นกลุ่ม เด็กในวัยนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสรีระและทางด้านอารมณ์ มีการพัฒนาการวาดภาพ โดยจะวาดสิ่งที่เห็นรอบตัว พยายามวาดภาพให้เหมือนจริงยิ่งขึ้น โดยที่เด็กไม่สามารถวาดได้ตามที่ตัวเองต้องการ หากเด็กในวัยนี้ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการวาดภาพ ความสามารถของพวกเขาจะคงที่หรือย่ำอยู่กับที่ เมื่อเลยวัยนี้ไปแล้วก็ยากที่จะพัฒนาต่อไปได้ ถึงแม้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่แนวคิดทางด้านพัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กก็จะไม่เปลี่ยนไป ดังที่ ดันคัมส์(Duncum,1985: 43) กล่าวว่า การวาดภาพของเด็กในบางครั้ง รูปภาพที่วาดอาจเป็นเพียงเศษเสี้ยวของจินตนาการผิวเผินของเด็ก หรือเป็นเพียงการแสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์ในสิ่งที่เขาวาดเท่านั้น แต่ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการพูด

เกี่ยวกับการวาดนั้น โลกแห่งจินตนาการที่แปลกใหม่ก็จะเกิดขึ้นปรากฏให้เห็น การพรรณนาบรรยายบ่งบอกถึงความหมายในภาพ กล่าวคือหากเด็กได้รับการส่งเสริมที่ดี การสร้างจินตนาการในโลกส่วนตัวของเด็กอาจได้รับการเปิดกว้างมากขึ้นและผู้ใหญ่ก็จะเข้าถึงโลกส่วนตัวของเด็กได้มากขึ้น ดังที่นักวิจัยหลายท่านเชื่อว่า อิทธิพล และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เช่น ครู ผู้ปกครอง โรงเรียนล้วนส่งผลให้พัฒนาการของเด็กเปลี่ยนไปได้ทั้งทางลบและทางบวก อิทธิพลที่มีการแสดงออกทางภาพวาดของเด็กส่วนหนึ่งมาจากแนวการสอนของครู โดยการเรียนการสอนถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยในการสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กให้ดีขึ้นได้

ตอนที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ

กิจกรรมศิลปะ หมายถึง งานศิลปะที่ผู้เรียนศิลปะจะต้องฝึกปฏิบัติหลังจากเรียนภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติเพื่อฝึกให้เกิดความชำนาญทั้งทางด้านฝีมือและความคิด การปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาอันนั้น ๆ โดยแสดงออกมาเป็นผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของโครเซ (Croce) ที่กล่าวว่า “ศิลปะ” เป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจที่อยู่ภายในและจะบรรยายให้ผู้อื่นไม่ได้นอกจากสร้างเป็นผลงานศิลปะออกมา (เกษร ชิตะจารี, 2543: 7) สอดคล้องกับที่ ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2533:19) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมศิลปะว่า กิจกรรมศิลปะมุ่งเป้าหมายไปที่การแสดงออกของเด็ก ครูอาจไม่ต้องคอยมองหาคำตอบที่ถูกต้อง เพียงแค่มุ่งส่งเสริมให้เด็กแต่ละคน กระตุ้นความรู้สึกจากภายในของเด็กออกมา สร้างบรรยากาศที่จะทำให้เกิดการแสดงออกทางสุนทรีย์ สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อความคิดสร้างสรรค์

แนวการจัดการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 หรือเด็กในช่วงอายุ 9 – 11 ปี การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1 แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (กรมวิชาการ, 2544)

นิรมล ศิรินสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้เสนอรูปแบบการสอนศิลปศึกษาที่ผู้สอนควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของบทเรียน ผู้เรียน และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบไว้ 4 วิธี

1. การสอนแบบแสดงให้เห็นขั้นตอน (Directed teaching) เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนสาธิตการทำงานให้ผู้เรียนดูทีละขั้นตอน แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม บางครั้งอาจสาธิตให้จบทุกขั้นตอนก่อนก็ได้เหมาะสำหรับงานศิลปะที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีและขั้นตอนการทำงานเพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำหลักหรือขั้นตอนนั้นไปเป็นแนวทางในการแสดงออกหรือคิดผสมผสานวิธีต่างๆ เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่

2. การสอนแบบให้ทำงานอิสระ (Free expression) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจทำงานตามความพอใจของตนเอง คือ ผู้สอนให้ผู้เรียนเลือกสื่อที่จะใช้ในการแสดงออกทางศิลปะได้โดยอิสระ และทำงานในลักษณะใด ๆ ก็ได้ตามใจนักเรียน เป็นการให้อิสระอย่างเต็มที่ผู้สอนกำหนดสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วให้ผู้เรียนใช้สื่อที่เลือกนั้นแสดงความรู้สึกรักนึกคิดออกเป็นงานศิลปะเองโดยเฉพาะผู้สอนกำหนดสื่อให้เช่นเดียวกับแบบที่ 1 และกำหนดหัวข้อที่จะให้ผู้เรียนแสดงออกทางศิลปะไว้ด้วยผู้สอนกำหนดสื่อ แล้วกำหนดหัวข้อให้เช่นเดียวกับแบบที่ 3 แต่หัวข้อที่ครูกำหนดนั้นแคบและเจาะจงมากกว่า แบบนี้เป็นการให้อิสระแก่ผู้เรียนน้อยที่สุด

3. การสอนแบบสัมพันธ์กับวิชา (Correlate teaching) สอนศิลปะให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น

4. การสอนแบบเป็นแกนกลาง (Core teaching) เป็นการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดปัญหาไว้เป็นแกนกลาง แล้วใช้ความรู้วิชาต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา นั้น เป็นวิธีสอนแบบธรรมชาติ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม สอนให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาปัญหารอบ ๆ ตัว และสามารถหาวิธีแก้ปัญหานั้นได้

อำเภอ ติรณสาร (<http://pioneer.chula.ac.th/~tampai1/ampai/cont3.htm>) ได้เสนอแนวทางการสอนศิลปะปฏิบัติออกเป็น 4 แนวทาง ดังนี้

1. การสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Art approached experimentally) เป็นการทดลองการลงมือปฏิบัติจริง และกระบวนการคิดแก้ปัญหา ผู้เรียนจะพัฒนาทั้งด้านทักษะ และความเข้าใจ การสอนแบบนี้ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้หลายอย่างด้วยกัน กล่าวคือ การสำรวจ การแสวงหาความเป็นไปได้ต่างๆ การสรุปเป็นสมมติฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

2. แนวการสอนแบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The artist as model) แนวความคิดเกิดจากความพยายามที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนให้ใกล้เคียงกับการทำงานศิลปะในโลกอาชีพในชีวิตจริงให้มากที่สุด เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสและได้เรียนรู้ชีวิตและกระบวนการทำงานในอาชีพทางศิลปะจากศิลปินจริง ๆ การเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีแนวนี้จะสัมผัสจากประสบการณ์ตรง

3. แนวการสอนแบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student – centered approaches) เป็นการให้ความสำคัญกับลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละบุคคล นั่นคือ นักเรียนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในหลายด้าน การสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางนี้มี 2 แบบ คือ

- แบบการเปิดเสรี นักเรียนจะเป็นผู้เลือกในสิ่งที่ตนสนใจ จะเป็นผู้วางแผนและดำเนินการเรียนด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน จัดวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม มีส่วนช่วยแนะนำหรือให้ข้อเสนอแนะเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

- แบบการศึกษาแนวลึก เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญต่อศักยภาพทางศิลปะของนักเรียนแต่ละบุคคล ครูมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดตั้งแต่การเสนอขั้นตอน และการแนะนำให้นักเรียนสามารถดำเนินการและวิเคราะห์ ประเมินผลการทำงานแต่ละขั้นตอน

4. แนวการสอนแบบประสมประสาน (Interdisciplinary studies) เป็นการประสมประสานศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยการเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ต้องมีความลึกซึ้งเพียงพอด้วย

พิระพงษ์ กุลพิศาล(2531) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนศิลปะไว้ 3 แนวคิด คือ

แนวคิดที่ 1 ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาเป็นการสอนวาดภาพเพื่อการเป็นช่างเขียนในอนาคต ให้รู้จักสังเกตรูปทรงต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวก่อน โดยไม่คำนึงถึงว่ารูปทรงนั้น จะทำทลายความสนใจตามวุฒิภาวะหรือไม่ ซึ่งอาจเหมาะกับเด็กบางคนเท่านั้น และควรเป็นเด็กโต อายุอย่างน้อยราว 10-12 ปี ให้ความสำคัญกับทักษะหรือความเป็นช่าง (Craftsmanship) และเน้นที่ความสำเร็จของผลงานเป็นหลัก

แนวคิดที่ 2 เป็นแนวคิดที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งให้ความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการตามวัยของเด็กด้านต่าง ๆ ไม่ได้เน้นทักษะ และผลสำเร็จของงาน แต่เน้นถึงสิ่งที่เด็กจะได้รับระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันระบบการศึกษาของเราจะเป็นไปตามแนวคิดนี้เป็นส่วนใหญ่

แนวคิดที่ 3 เป็นแนวยึดศิลปะเป็นศูนย์กลาง แนวคิดนี้เห็นว่าศิลปะเป็นวิชาสามัญ วิชาหนึ่งเหมือนกับ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ฯลฯ (ต่างจากแนวคิดที่ 2 ที่เห็นว่าศิลปะเป็นวิชารอง เพื่อเสริมวิชาสามัญ) มุ่งองค์ความรู้ (Body of knowledge) เป็นของตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ กระบวนการเรียนการสอน จึงมุ่งจัดประสบการณ์ที่มุ่งเกี่ยวข้องกับศิลปะโดยตรง เป็นการศึกษาหาความรู้จากศิลปะ (Education through Art) ทั้งเชิงคุณค่าและปริมาณ ไม่ได้มองว่ากิจกรรมศิลปะเป็นเครื่องมือของสิ่งใด แต่เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาการรับรู้คุณค่าของศิลปะ โดยตรงและไม่มุ่งเน้นให้เด็กเป็นช่าง หรือศิลปินอย่างแนวคิดที่ 1 อีกด้วย ความรู้ดังกล่าวประกอบด้วยความรู้ทางการวิจารณ์ศิลปะ ประวัติศาสตร์ สุนทรียศึกษา และการปฏิบัติงานศิลปะ กล่าวได้ว่าเป็นเนื้อหาที่จัดให้เนื้อหาทางศิลปะเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยเนื้อหาทั้ง 4 ส่วน ไม่ได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง พัฒนาการด้านอื่นๆ เป็นผลมาจากการเรียนการสอนเท่านั้น

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล(2533:111) ได้พูดถึงการสอนศิลปะเด็กประถมที่จำเป็นต้องให้มีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าระดับอนุบาล กล่าวคือการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งของหลายๆสิ่งในเวลาเดียวกัน และทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างกัน เป็นต้นว่าจะให้เขียนภาพเรื่อง

“การจรรยา” ก็ควรพาเด็กไปปรับประสบการณ์ที่ถนนจริงๆ เพื่อที่เด็กจะได้รับรู้เกี่ยวกับรถ ได้เห็นสภาพการติดขัดของจราจร ได้ยินเสียงต่างๆ ประกอบกัน ได้สัมผัสกลิ่นควันจากท่อไอเสีย ที่เด็กจะต้องรวบรวมความเกี่ยวข้องของระหว่างสิ่งต่างๆ เหล่านี้ให้เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน หรืออาจจะหาภาพการจราจรหลายๆภาพ เช่น รถติด คนเดินข้ามทางม้าลาย ความสวยงามของสะพานลอย ผู้สอนต้องใช้ความสามารถช่วยให้เด็กอธิบาย พูด หรือแสดงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับภาพนั้นๆ และอาจก้าวล้ำไปถึงว่ามีสิ่งสร้างสรรค์อะไรในภาพด้วย

ศิลปศึกษาในวัยเด็กนั้น เริ่มตั้งแต่การแสดงออกอย่างอิสระเสรี การสร้างรูปภาพ การเลียนแบบวัตถุสิ่งแวดลอม จนพัฒนาไปสู่แนวโน้มของงานวิจิตรศิลป์ที่เติบโตขึ้น ซึ่งมีลักษณะการวาดภาพที่พัฒนามาจากการออกแบบ หรือการใช้จินตนาการ ไปสู่การวาดภาพที่เลียนแบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งการแสดงออกในลักษณะนี้นักจิตวิทยาและนักวิชาการทางศิลปศึกษาได้ให้ความสนใจการวาดภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงของเด็กในลักษณะนี้มาก เนื่องจากรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงนั้น ย่อมเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตของเด็ก ทั้งทางร่างกาย การรับรู้ จิตใจ และการแสดงออก ดังนั้น การที่ได้ศึกษา และเข้าใจความสามารถของเด็กย่อมมีคุณค่าต่อการจัดการเรียนการสอน หรือกระบวนการเรียนรู้ ให้กับเด็ก เพื่อให้เหมาะสมกับวัยหรือวุฒิภาวะของเด็ก

วิธีการสอน และเทคนิคการสอน เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนนำไปปฏิบัติการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย และทักษะพิสัย ของเด็ก ซึ่งการเรียนการสอนที่ดีนั้น เลิศ อานันท์ (2518) กล่าวว่าจำเป็นต้องมีโครงการสอนที่คำนึงถึงความสนใจ ประสบการณ์ และความถนัดตามธรรมชาติของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องดำเนินการไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรด้วย และการเลือกวิธีการสอนมาใช้ในการเรียนการสอนศิลปศึกษานั้น มีหลายวิธี แต่ที่สำคัญควรยึดหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. การสอนให้เด็กเกิดการสร้างสรรค์ (creative) เด็กทุกคนมีพลังอำนาจในการแสดงออกตามทัศนะ โดยนำประสบการณ์มาสร้างงานศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ วิรุณ ตั้งเจริญ(2526) เกี่ยวกับทฤษฎีปัญหาทางศิลปศึกษาว่า การสั่งสมประสบการณ์ทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด ในขณะเดียวกันครูมีบทบาทสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมให้เด็กแสดงออกในวิถีทางที่สังคมยอมรับ

2. การสอนตามความสนใจของเด็ก (interest) เป็นการสอนที่让孩子แสดงออกตามความสามารถของแต่ละบุคคลโดยอิสระ และคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ ครูจัดบทเรียน โดยกำหนดหัวข้อเรื่องตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เด็กสนใจ เชื่อมเรื่องภายในบ้าน ประเพณีสำคัญในท้องถิ่น

3. การสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ (correlate) การสอนที่มุ่งพัฒนาการของความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูอาจจะจัดกิจกรรมทางศิลปะให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ได้ โดยใช้ศิลปะเป็นตัวนำบทเรียน

วิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่ครูนำไปใช้มี 2 ประเภท คือ

1. การสอนที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered) เป็นการสอนแบบดั้งเดิมที่ครูใช้กันมา ซึ่งครูมีหน้าที่พูดอธิบายตัวอย่าง สาธิต ทดลอง หรือกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนทำโดยไม่คำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)
2. การสอนที่ถือเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) เป็นการสอนให้เด็กเป็นไปตามแนวหลักสูตรใหม่ เน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม การสอนที่ถือเด็กเป็นศูนย์กลางมีหลายวิธี เช่น การสอนแบบหน่วยบูรณาการ การสอนแบบใช้ชุดการสอนต่าง ๆ การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม การสอนแบบอภิปราย การศึกษานอกสถานที่ การศึกษาด้วยตนเอง การแสดงบทบาทสมมติ การสอนแบบโปรแกรม การสร้างสถานการณ์จำลอง การสอนแบบเล่นเกม เป็นต้น วิธีการสอนศิลปะในแบบต่าง ๆ นี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทางศิลปะของเด็ก โดยจะนำมาใช้ลักษณะใด ต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมนั้น ๆ ควบคู่กันไปกับพัฒนาการของ ผู้เรียน ตามวัย ความต้องการ และความสนใจ เพราะแต่ละบทเรียนย่อมมีความมุ่งหมายแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

ในส่วนของการเขียน “แผนจัดการเรียนรู้” จำเป็นต้องใช้ “องค์ความรู้” อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มาบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อเขียนรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง/นำทางจำเป็นต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ การกำหนดสื่อการเรียนรู้ จำเป็นต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักการเลือกใช้สื่อ การกำหนดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักวิธีการสอน การประเมินผลการเรียน จำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านการประเมินผลตามแนวการประเมินผลตามสภาพจริง เป็นต้น ดังนั้น ก่อนการเขียน “แผนการจัดการเรียนรู้” ครูผู้สอนจึงควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวางให้เข้าใจชัดเจน จะเป็นประโยชน์และช่วยให้การ “เขียนแผนการจัดการเรียนรู้” มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ตามหลักการ และหลักวิชา “แผนการจัดการเรียนรู้” จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ และจำเป็นครบถ้วน คือ มีจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งปลายทาง และนำทาง ในแต่ละแผนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมย่อยส่วนหนึ่งของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามที่ได้กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ มีการจัดกิจกรรม/ กระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ และ สื่อการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่

สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์นำทาง/ปลายทาง ของแต่ละแผน ฯ อันจะนำไปสู่การประเมินผล การเรียนรู้ที่คาดหวังที่ได้กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ได้ในที่สุด (กรมวิชาการ, 2544)

การเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาชั้น ได้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ ให้เลือกนำไปให้ผู้เรียนได้แสวงหาผลประโยชน์ โดยการให้วาดภาพระบายสี ปั้น แกะสลักพิมพ์ภาพ สร้างสรรค์ด้วยวัสดุต่าง ๆ ฯลฯ กระบวนการเรียนการสอนนั้นใช้ลักษณะให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดค้นด้วยการสังเกต การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ ตำราจเปรียบเทียบ ทดลอง และแก้ปัญหา โดยนำเทคนิคต่าง ๆ มาสร้างสรรค์และแสดงออกทางศิลปะ (กรมวิชาการ , 2533) โดยผู้เรียนเริ่มต้นจากการสังเกตธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้จักการสังเกตสิ่งต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2527) จากแนวทางดังกล่าวนี้ เลิศ อานันตะ (2529) ได้นำเสนอแนวทางในการนำไปจัดเป็นรูปแบบ กิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาที่สามารถแบ่งออกเป็นเกณฑ์การกำหนดรูปแบบ กิจกรรมที่เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กในวัยต่าง ๆ โดยลักษณะเนื้อหา กิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การแสดงออกจากโลกภายในของเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะเรียนปนเล่นตามความสนใจ และความคิดจินตนาการจากประสบการณ์ของเด็ก เช่น การเล่านิทาน การเขียนภาพประกอบเรื่อง การปั้น โดยถือว่า เด็กเป็นศูนย์กลางในการแสดงออก

ส่วนที่ 2 การแสดงออกจากโลกภายนอกของเด็ก ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มคณะ โดยคำนึงถึงเหตุผลความสามารถทางศิลปะ การเรียนรู้ เกี่ยวกับประสาทสัมผัสทางตา การวิพากษ์วิจารณ์ การรู้คุณค่า และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ภัทรา นิคมานนท์ (2540) กล่าวว่า วิชา การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาปริมาณแทนคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือแทนพฤติกรรมหรือสมรรถภาพของบุคคล โดยใช้เครื่องมือช่วยในการวัดและผลของการวัดจะออกมาเป็นตัวเลขหรือคะแนนว่ามีจำนวนหรือปริมาณเท่าใด และได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดผลมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุป ตัดสินประเมินค่าหรือตีราคาโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

Chapman (1978) กล่าวว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากการวัดผลคือ เมื่อวัดได้ปริมาณที่แสดงผลสัมฤทธิ์ของบุคคลออกมาเป็นตัวเลขหรือคะแนนแล้วก็จะนำคะแนนนั้นมาพิจารณาตีความ สรุปออกมาเพื่อหาคุณค่าหรือคุณภาพของนักเรียนคนใดคนหนึ่งว่ามีความรู้และทักษะเพียงใด มีจุดเด่นจุดด้อยในด้านใดบ้าง ผลการเรียนรู้ในระดับใดหลักการวัดและประเมินผลทางศิลปศึกษา

Bloom (1982) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งรวมทั้งศิลปศึกษาด้วยนั้น มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความสามารถทางสติปัญญา
2. จิตพิสัย (Affective Domain) มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ทักษะ ค่านิยม ความสนใจ และความซาบซึ้ง
3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาด้านทักษะ หรือความชำนาญในการใช้วาระต่าง ๆ

Gruber (1994) กล่าวว่า ครูศิลปะจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการตั้งเกณฑ์เพื่อให้เกิดความสมดุล ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน คือ

1. ประเมินผลด้านความรู้ เป็นการวัดด้านเนื้อหาวิชา เป็นการวัดความจำ การคิดวิเคราะห์ โดยวิธีสอบข้อเขียน เช่น ปรนัย อัตนัย เติมคำในช่องว่าง หรือการทำแบบฝึกหัด
2. ประเมินผลด้านเจตคติ เป็นการวัดด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ ทักษะ และคุณค่า โดยจะแสดงออกในเรื่องคุณภาพของงานหรือการให้คำตอบแบบวิเคราะห์
3. ประเมินผลด้านทักษะ เป็นการวัดด้านการเตรียมและการใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ โดยสังเกตจากกระบวนการปฏิบัติงาน
4. ประเมินผลด้านพฤติกรรม เป็นการวัดด้านพฤติกรรมการทำงาน ระเบียบวินัย การร่วมมือในการทำงาน ความตั้งใจและการให้ความสำคัญในการทำงาน

Lowenfeld (1987) นักจิตวิทยาพัฒนาการ ได้เสนอเกณฑ์เกี่ยวกับการวัดผลทางศิลปศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นที่จะวัดพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เป็นดังนี้

1. ด้านร่างกาย เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้เครื่องมือเครื่องใช้อย่างคล่องแคล่ว มีความแม่นยำ แน่นนอน การปฏิบัติงานเป็นการแสดงออกที่สามารถวัดผลได้จากทักษะการใช้เทคนิคต่าง ๆ และจากงานที่สำเร็จ
2. ด้านอารมณ์ เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงาน ที่ออกมาด้วยความเพลิดเพลินในการทำงาน โดยอิสระ แสดงถึงสุขภาพจิตและอารมณ์ที่ดี
3. ด้านสังคม เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานด้วยตนเอง และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
4. ด้านสติปัญญา เพื่อศึกษาความสามารถในการแสดงออก แก้ปัญหาได้อย่างฉลาด ถูกต้อง ทำกิจกรรมสำเร็จด้วยดีอย่างมีหลักการและความรู้

5. ด้านสุนทรียภาพ เพื่อศึกษาความเข้าใจในงานศิลปะ เข้าใจในความงาม และธรรมชาติ สามารถแสดงข้อคิดเห็น บรรยาย วิเคราะห์ได้โดยใช้หลักการศิลปะได้อย่างเหมาะสม

6. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ริเริ่ม วางแผนได้อย่างอิสระ ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น แสดงความคิดก้าวหน้า อย่างเชื่อมั่นในตนเอง

7. ด้านการรับรู้ เพื่อศึกษาความสนใจในการแสดงออกบรรยายอภิปรายเข้าใจ และ แสดงความรู้ได้อย่างมั่นใจ

อำไพ ตีรณสาร (<http://pioneer.chula.ac.th/~tampai1/ampai/cell1.htm>, 2000) ได้อธิบายถึงการวัดและประเมินผลงานศิลปะของเด็กไว้ว่า ประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียน จากลักษณะการเรียนรู้ศิลปะของเด็ก ประกอบด้วย การแสดงออก (Expression) และการตอบโต้ (Response) สามารถแยกการวัดและประเมินผลได้เป็น 2 ประเภท คือ การวัดและประเมินผล ผลงาน และการวัดและการประเมินผลการรับรู้ในเชิงสุนทรีย์ โดยอาจเน้นเพียงประเภทเดียว หรือใช้ทั้ง 2 ประเภทมาประกอบการวัด และประเมินผลก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ครูตั้งไว้ หรือลักษณะการนำมาใช้

การวัดและประเมินผลจากผลงาน (Production) คือ การพิจารณาจากการแสดงออกในผลงาน(Expression)เป็นหลัก ซึ่งรวมถึงกระบวนการสร้างผลงาน และสิ่งที่ปรากฏอยู่ ผลงาน ตัวอย่างลักษณะเฉพาะในกระบวนการสร้างผลงานคือ ความตั้งใจในการทำงาน ความพยายามในการทดลองในเทคนิคต่างๆ ตัวอย่างสิ่งที่ปรากฏอยู่ในผลงาน เช่น เอกภาพ ความประสมประสาน กลมกลืน ความคิดสร้างสรรค์ คุณภาพของเส้นอันเนื่องมาจากความสามารถ ในการบังคับกล้ามเนื้อ มือการให้แสงเงาที่ถูกต้อง เป็นต้น

การเรียนรู้ในระบบการเรียนตามปกติ ควรดูทั้งกระบวนการการสร้างผลงาน ซึ่งได้จากการสังเกตนักเรียนในขณะที่ทำงาน และ ประเมินจากตัวผลงาน ประกอบกัน สำหรับการตัดสินโดยดูเฉพาะสิ่งที่ปรากฏในผลงานเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอในการประเมินผลการเรียน อย่างไรก็ตาม การวัดและประเมินผลจากผลงานเพียงอย่างเดียว ก็เป็นแนวการตัดสินคุณภาพผลงานในกรณีที่ไม่มีโอกาสเห็นการทำงานของนักเรียน เช่น ในการประกวดภาพวาด ซึ่งนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ จะจัดส่งผลงานเข้ามาให้กรรมการตัดสิน โดยมีข้อมูลเพียงแต่ อายุ และระดับชั้น ในกรณีนี้ กรรมการต้องประชุมวางแผนเกณฑ์ในการตัดสิน โดยพิจารณาจากหัวข้อที่ กำหนดขึ้นในการประกวด ครั้งนั้น ประกอบกับขั้นพัฒนาการตามระดับอายุ หากมีแนวหัวข้อที่ชัดเจน ก็สามารถนำมาเป็นเกณฑ์อันหนึ่งได้ เช่น การประกวดวาดภาพ การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด แต่หากการประกวดไม่

กำหนดหัวข้อเฉพาะ ให้เด็กแสดงออกโดยเสรี เกณฑ์การตัดสินจะยึดความสามารถทางศิลปะตาม
ขั้นพัฒนาการ เพียงอย่างเดียว หรือเกณฑ์อื่นๆ ที่กรรมการเห็นสมควร

การวัดและประเมินผลตามการรับรู้เชิงสุนทรีย์ (Aesthetic Perception) คือการพิจารณา
จากการที่นักเรียนมีการตอบโต้ หรือมีปฏิสัมพันธ์(Response)ต่องานศิลปะโดยเน้นการที่เด็ก
สามารถ รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางสายตา และความสามารถถ่ายทอด หรือ
แสดงออกในรูปของการกระทำ หรือคำพูดโดยคำนึงถึงความงาม และหลักการทางศิลปะ ตัวอย่าง
การแสดงออกโดยการกระทำ คือ การคัดสรร จัดกลุ่ม แยกประเภท เช่น การคัดสรรงานที่ใช้สีและ
ทำให้เกิดความรู้สึกอื่น การแยกประเภทชิ้นงานที่เป็นงาน 2 มิติ และ งาน 3 มิติ เป็นต้น ตัวอย่าง
การแสดงออกด้วยคำพูด คือ การบรรยาย วิเคราะห์ การประเมินคุณค่า และการวิจารณ์ งานศิลปะ
ซึ่งอาจเป็นงานของตนเอง งานของเพื่อนนักเรียน หรือ งานตัวอย่างที่ครูเตรียมไว้ ขึ้นอยู่กับความมุ่ง
หมายของครู

ลักษณะการใช้การวัดและประเมินผลการเรียน การใช้นั้นสามารถแบ่งออกได้
เป็น 2 ลักษณะคือ

1. เพื่อการรวบรวม เก็บคะแนน และรายงานผลการเรียนของนักเรียน ในกรณี
นั้น ครูจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการวัด และประเมินผลให้แน่นอน และชัดเจน ทั้งนี้ เพราะ
ผลจากการประเมินจะออกมาในรูปปลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้พิจารณาประกอบกับผลการเรียนในวิชา
อื่นๆ และสรุปเป็นผลการเรียนโดยภาพรวมและเพื่อรายงานผลการเรียนต่อผู้ปกครอง

2. เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนปรับปรุง และพัฒนาความสามารถในการเรียน
ศิลปะ สำหรับในกรณีหลังนี้คือการแนะนำนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ และไม่มีผลโดยตรงต่อ
การให้คะแนน หรือการตัดสินผลการเรียน แต่เป็นเพียงเทคนิควิธีประกอบการสอน หรือ กิจกรรม
ในเชิงประเมินรูปแบบหนึ่ง ข้อสำคัญคือการเน้นการประเมินให้เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์
ตัวอย่างเช่น

- การสนทนากับนักเรียนเป็นรายบุคคล
- การอธิบายพฤติกรรมหรือลักษณะงานที่พึงประสงค์
- การยกตัวอย่าง และกล่าวชมเชย การทำงาน หรือ ผลงานนักเรียนที่มี
ลักษณะที่พึงประสงค์
- การเปิดโอกาสให้นักเรียนวิจารณ์ผลงานซึ่งกันและกัน และการ
วิจารณ์งานของตัวเอง
- ครูอภิปรายข้อดี ข้อเสียจากผลงานนักเรียน

สรุป การประเมินผลงานศิลปะเป็นการเก็บข้อมูลของผู้เรียน จากผลงาน โดยที่มีการวัด และประเมินผลทั้งทางด้าน พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งเป็นการประเมินถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และเก็บข้อมูลเพื่อเป็นการศึกษาพัฒนาการด้านการเรียนของผู้เรียน และนำไปพัฒนารูปแบบการ สอนศิลปะในขั้นต่อไป

ตอนที่ 3 ดนตรีและสุนทรียะทางดนตรี

สุนทรียศาสตร์ มีความสำคัญต่อความชื่นชมในความงามของมนุษย์ ซึ่งสามารถปลูกฝังได้ ด้วยสุนทรียศึกษา เพราะสุนทรียศึกษา (Aesthetic education) เป็นพื้นฐานของความสัมพันธทาง ทักษะ ความรู้และอารมณ์ เป็นความสามารถในการวิเคราะห์สิ่งที่แลเห็น ได้ยิน สัมผัส ทั้งต่อผลงาน ศิลปะและการกระทำด้านศิลปะทุกแขนง เช่น นาฏศิลป์ การละคร ทัศนศิลป์ วรรณกรรม และ ดนตรี และผลที่ได้รับจากสุนทรียศึกษานั้น มีส่วนช่วยให้พัฒนาความสามารถเฉพาะตัวต่อศิลปะ สูงขึ้น

สุนทรียะทางดนตรีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการรับรู้ทางดนตรี ซึ่งการรับรู้ทางดนตรีจำเป็น จะต้องศึกษาถึงรายละเอียดของดนตรีในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และความซาบซึ้ง ดังต่อไปนี้

3.1 องค์ประกอบของดนตรี

องค์ประกอบของดนตรีนั้น วิรัช ชูสูงเนิน (2520) กล่าวถึงดนตรีว่ามาจากพื้นฐานที่ สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความปรารถนาของมนุษย์ (Human Desire) เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการ ความสุขทางใจดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งได้แก่ สิ่งที่อ่อนหวาน นุ่มนวล และไพเราะ ดนตรีเท่านั้นที่จะ ให้สิ่งเหล่านี้ได้ มนุษย์จึงพยายามจัดหาสิ่งเหล่านี้ แม้แต่ในโรงเรียนก็ยังจัดหาสิ่งเหล่านี้ด้วยเช่นกัน เพื่อจะให้เด็กได้รับสิ่งที่เขาต้องการ และได้รับเฉพาะสิ่งที่ถูกต้อง แทนที่จะได้รับเองจากภายนอกซึ่ง อาจผิดพลาดได้

2. จากพรสวรรค์ (Talent) ทุกคนมีพรสวรรค์เกี่ยวกับดนตรี เพียงแต่จะมีมาก หรือน้อยแตกต่างกันเท่านั้น เมื่อทราบว่าพรสวรรค์ทางดนตรีมีอยู่ในทุกตัวทุกคนแล้ว ครูต้องมี หน้าที่ช่วยส่งเสริมพรสวรรค์ทางดนตรีนั้นให้พัฒนาได้เต็มที่ ให้โอกาสแก่เด็กได้แสดงด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องถูกบังคับให้กระทำ ครูจะทราบได้ทันทีว่าเด็กคนใดมีพรสวรรค์ทางดนตรี เมื่อทราบ แล้วครูจะส่งเสริมเด็กคนนั้นทันที

3. สิ่งแวดล้อม (Environment) ในสมัยก่อนดนตรีไม่มีแพร่หลายเหมือนในปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าดนตรีจะมีมานานตั้งแต่สมัยกรีกโบราณก็ตาม แต่ดนตรีในครั้งกระนั้น เป็นดนตรีที่มีอยู่ในวงแคบ ๆ เล่นกันในครอบครัวหรือสังคมเล็ก ๆ ในปัจจุบันนี้ ดนตรีเจริญมากถึงขีดสุด เราจะเห็นได้ว่าทุกหนทุกแห่ง จะได้ยินเสียงดนตรี ไม่ว่าจะเป็นในภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้า ฯลฯ ซึ่งจะบริการดนตรีจากวงดนตรี จากเทป จากวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น เมื่อมนุษย์เราได้ฟังเสียงดนตรีทุกวันอย่างจำเจ และเพลงที่ฟังนั้นอาจจะมีเพลงบางเพลงเกี่ยวข้องกับชีวิตของเขา หรืออาจจะประทับใจในเนื้อเพลง หรือซอปลั้ด (Style) การเล่นของนักดนตรีบางคน สิ่งเหล่านี้ จะทำให้เกิดความสนใจดนตรีได้ ดนตรีหรือเพลงที่เด็กสนใจมีหลายประเภททั้งดี และไม่ดี ครูควรแนะนำให้เด็กทราบถึงลักษณะของเพลงที่ควรฟัง ลักษณะของดนตรี เพื่อให้เด็กได้รับในสิ่งที่ถูกต้อง

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540) กล่าวว่า องค์ประกอบของดนตรี (Music element) ประกอบด้วย จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ ลีลา และลักษณะของเสียง ในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้มีเนื้อหาและแนวคิดพื้นฐานซึ่งจำเป็นที่ผู้ศึกษาด้านดนตรีควรทราบและเข้าใจ ในเนื้อหาและแนวคิดขั้นลึกซึ้ง การกล่าวถึงเนื้อหาทางดนตรีในที่นี้จะกล่าวเฉพาะเนื้อหาพื้นฐานในลักษณะของแนวคิด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา และจัดระบบเนื้อหาและแนวคิดทางดนตรี เพื่อใช้ในการเรียนการสอนดนตรีในขั้นที่ลึกซึ้งได้ต่อไปด้วย

1. จังหวะ (Rhythm) คือ การเรียงของเสียง หรือความเงียบ ซึ่งมีความสั้นยาว ต่าง ๆ กัน กำหนดโดยจังหวะตบ หรือจังหวะสม่ำเสมอ ได้แก่ จังหวะการเต้นของหัวใจ (pulse หรือ beat)
2. ทำนอง (Melody) ทำนอง คือ การจัดเรียงของระดับเสียง (tones หรือ pitches) ซึ่งมีความสั้นยาว กำหนดโดยจังหวะของทำนอง
3. เสียงประสาน (Harmony) เสียงประสาน คือ ระดับเสียงตั้งแต่สองเสียงขึ้นไป ที่ร้องหรือเล่นในขณะเดียวกัน ลักษณะของการประสานเสียงมีอยู่ด้วยกันหลายลักษณะ เช่น เป็นลักษณะของการใส่เสียงประสานให้กับทำนองเพลง 1 ทำนอง (Homophonic) หรือเป็นการนำทำนองเพลงสองทำนองมาร้องพร้อมกัน ทำให้เกิดการสอดประสานของท่วงทำนอง (Polyphonic) นอกจากนี้ยังมีการร้องแบบไล่ตามกันในแบบของ round และ canon เป็นต้น
4. รูปแบบ (Form) รูปแบบ หรือรูปแบบของเพลงเป็นโครงสร้างที่ทำให้ดนตรีมีความหมายในลักษณะของเสียงกับเวลา (tone in time) รูปแบบช่วยทำให้ดนตรีมีความต่อเนื่อง สัมพันธ์ ทำให้ดนตรีหรือบทเพลงแต่ละบทมีความเป็นหนึ่ง แนวคิดพื้นฐานด้านรูปแบบของดนตรี

5. สีตัน (Tone Color หรือ Timber) สีตัน เป็นลักษณะเฉพาะที่ได้จากเสียงร้องของมนุษย์ หรือเสียงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ซึ่งไม่เหมือนกัน ระดับเสียงเดียวกันเมื่อใช้เครื่องดนตรีต่างชนิดกันเล่นก็จะให้อารมณ์หรือคุณค่าต่างกันออกไป

3.2 ประเภทของดนตรี

ในด้านประเภทของดนตรี โกวิทซ์ ชันศิริ (2519: 99) ได้แบ่งดนตรี (Music) ออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ดนตรีทั่วไป (Entertainment Music หรือ Commercial Music) หรือ Pop Music ซึ่งอาจเป็นเสียงที่ทำให้มนุษย์เกิดความสุขเกิดอารมณ์ต่าง ๆ อาจเป็นเสียงนกร้อง ลมพัด คลื่นกระทบฝั่ง เสียงเพลงของแม่กล่อมลูก เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง เป็นต้น

2. ดนตรีคลาสสิก (Classical Music) ผู้ฟังจะต้องใช้เวลาในการฟังให้มากเป็นพิเศษ และค้นคว้าถึงประวัติ และเนื้อหาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งมากขึ้น

สมโภชน์ รอดบุญ (2528 : 40-45) ได้แบ่งลักษณะของดนตรีออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ เพลงร้อง และเพลงบรรเลง

1. เพลงร้อง แบ่งออกเป็นแบบร้องเดี่ยว และร้องหมู่คณะ เพลงที่ร้องเป็นหมู่คณะมีลักษณะและการประสานเสียงให้เกิดความกลมกลืน

2. เพลงบรรเลง ประเภทของเพลงบรรเลงแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 Folk Music คือ ดนตรีที่ท่วงทำนองเป็นเพลงพื้นเมืองที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาตินั้น ๆ

2.2 Country Music คือ เพลงลูกทุ่งฟังเข้าใจง่าย ถ้าเป็นเพลงตะวันตก ท่วงทำนองและลีลาเป็นแบบโคบาลเลี้ยงวัว เครื่องดนตรีที่ใช้เป็นกีตาร์ ฮีบเพลง

2.3 Popular Music คือ ดนตรีที่มีท่วงทำนองทำนองของเพลงสมัยนิยม มาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ ใช้เครื่องดนตรีประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น เปียโน ไวโอลิน ทรัมเปต กีตาร์

2.4 Light Music คือ ดนตรีที่บรรเลงโดยวงดนตรีออร์เคสตราขนาดใหญ่ บรรเลงอย่างแผ่วเบา นุ่มนวล และสง่างาม ใช้เครื่องลมเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลง เป็นเพลงที่ฟังกันสบาย ๆ ผ่อนคลายอารมณ์ ฟังได้ทุกเวลา

2.5 Popular Classical Music คือ เพลงที่มีลักษณะเป็นลูกผสม กล่าวคือ ใช้จังหวะเพลงป๊อป ที่มี Beat ของเสียงกลองเป็นจังหวะตายตัว และใช้แนวทำนองของเพลงคลาสสิกหรือแนวท่วงทำนองหลักมาเป็น Melody

2.6 Lyric Music คือดนตรีที่เต็มไปด้วยพลังทางอารมณ์ เป็นเพลงที่นำมาจากเพลงที่อ่อนหวาน ไพเราะ บรรยายถึงธรรมชาติ มีท่วงทำนองที่สดชื่น สบายอารมณ์

2.7 Mood Music เป็นเพลงที่มีลักษณะคล้ายลิрикมิวสิก (Lyric Music) แต่มีอารมณ์หลายแบบ ทั้งเศร้าสร้อย สุข ทุกข์ รื่นเริง สนุกสนาน จังหวะของเพลงเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาตลอดเวลา ช้าบ้าง เร็วบ้าง เพลงประเภทนี้มักจะมีเสียงประกอบ เช่น ฝนตก ฟังร้อง เสียงคลื่น เสียงหรีงเรไร ฯลฯ

2.8 Light Classical Music เป็นดนตรีที่มีฟอร์มสลับซับซ้อน มีทั้งเพลงประเภทเดินรำ เพลงรัก เพลงที่บรรยายถึงธรรมชาติ จะมีลักษณะบรรยากาที่ช้า สลับเร็วกันไป

2.9 Classical Music เป็นดนตรีที่เกิดจากในวัด ในโบสถ์จนกลายมาเป็นเพลงชาวบ้าน มีกระบวนการเพลงด้วยกันหลายกระบวนการ ทั้ง เร็ว-ช้า-เร็ว สลับกันไป เป็นเพลงที่ต้องใช้วงดนตรีขนาดใหญ่ เรียกว่าดุริยางค์บรรเลง

2.10 Jazz Music เป็นดนตรีที่มีจังหวะสม่ำเสมอ ฟังสบาย ๆ การเล่นมักใช้ เปียโน แซกโซโฟน และกลองเป็นหลัก แต่มาในระยะหลังพยายามเอาเครื่องดนตรีอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย เช่น คาริเน็ต กีตาร์ไฟฟ้า บราโน และไวโอลิน ส่วนสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ เบส

การที่จะมีความเข้าใจในดนตรีให้ดีขึ้น จำเป็นต้องรู้จักโครงสร้างของดนตรีเสียก่อนว่าประกอบขึ้นด้วยอะไรบ้าง ดนตรีเป็นลักษณะของเสียงที่ได้รับการจัดการเรียบเรียงไว้อย่างเรียบร้อย โดยมีแบบแผนและโครงสร้างที่ชัดเจน ดนตรีมีความแตกต่างกันไปตามชนิดหรือประเภทขององค์ประกอบของดนตรี ดนตรีสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อใช้ในบัตคาลอารมณ์ของบุคคลในลักษณะต่าง ๆ ได้ตามความปรารถนา (Parriott, 1969: 1724) ดนตรีมีองค์ประกอบดังนี้

1. ทำนอง (Melody) ทำนองของดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกตัวของบุคคลมากที่สุด ผลของท่วงทำนองจะก่อให้เกิดผลดังนี้

- ทำให้เกิดสัมพันธภาพ (Relationship) และลดความวิตกกังวล
- ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลายความรู้สึกในส่วนลึกของจิตใจได้
- ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. จังหวะหรือลีลา (Rhythm) จังหวะหรือลีลาของดนตรีมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึก กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการโต้ตอบและเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะ หรือลีลาของดนตรีได้เองโดยอัตโนมัติมากที่สุด (รำไพพรรณ ศรีโสภาค , 2516) ลีลาของดนตรีที่มีความมั่นคงจะทำให้รู้สึกเชื่อมั่น ลีลาสงบราบเรียบสม่ำเสมอจะให้ความรู้สึกพอใจปลอดภัยและสงบ และลีลาที่สม่ำเสมอจะทำให้เกิดความแฉงหรือสนุกสนานได้ (Parriott ,1969)

ผลของลีลาและจังหวะที่มีต่อมนุษย์คือ (ราไพพรรณ ศรีโสภาค , 2511 : 119) ช่วยให้เกิดสมาธิและช่วยให้เกิดการผ่อนคลายความเครียด

3. ความดังหรือความเข้มของเสียง (Volume Intensity) เสียงมีความหมายเกี่ยวข้องกับมนุษย์มานานนับพันปี มนุษย์และสัตว์ได้ตอบกับเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะเกี่ยวกับสัญญาณตอบรับที่มีในเสียงนั้น เสียงดังจะเร้าเตือนกระตุ้นอารมณ์และการทำงานของต่อมไร้ท่อและสัมพันธ์กับระบบประสาทสัมผัสพาเซอดิก เสียงเบาสงบจะทำให้เกิดความรู้สึกสบาย(ราไพพรรณ ศรีโสภาค , 2511) ใช้เป็นสื่อให้เกิดสมาธิได้ กระตุ้นและลดความรู้สึกส่วนลึกทางจิตใจให้สงบหรือตื่นตัวได้ สร้างระเบียบและควบคุมตนเองให้เหมาะสม

4. ความเร็ว ช้าของจังหวะดนตรี (Tempo) ความเร็วช้า ของจังหวะดนตรีโดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 50 mm. และ 120mm. ต่อนาที (mm. = Metronom เป็นเครื่องจับจังหวะทางดนตรีต่อนาที เปลี่ยนแปลงจังหวะต่าง ๆ) จังหวะปกติในการตอบรับของร่างกายคนธรรมดาอยู่ระหว่าง 60 – 80 mm. ต่อนาที เทียบได้กับการเดินและการเต้นของหัวใจ ความเร็วช้าของจังหวะเมื่อนับเทียบกับเครื่องนับจังหวะ ถ้าเร็วกว่าการเต้นของหัวใจเรียกว่าจังหวะเร็ว และถ้าจังหวะที่เต้นช้ากว่าหัวใจเรียกว่าจังหวะช้า จังหวะที่เร็วจะเร้าความรู้สึก ทำให้ผู้ฟังตื่นเต้น ไม่สงบ และจังหวะที่ใช้มีผลทำให้สงบ

5. การประสานเสียง (Harmony) เป็นการประสมประสานของเสียงหลายชนิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยมีลีลาจังหวะและท่วงทำนองที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน (Parriot, 1969)

6. ความกังวานของเสียง (Sonority) เป็นส่วนประกอบที่บอกว่า เสียงมีความสมบูรณ์ก้องกังวาน ภายในของเสียงแต่ละเสียงในแต่ละวลีมีมากน้อยเพียงใด เป็นประเด็นที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เพลง (Composer) ได้ฝากความไพเราะไว้ในเพลง หรือฝากความรู้สึกที่เหมือนจากรก (Limbo) .ให้กับผู้ฟัง โดยผ่านความกังวานของเสียงดนตรี (Parriot, 1969)

7. ความรู้สึกของดนตรี (Expression of Music) เป็นความรู้สึกของดนตรีที่แสดงออก ทำให้ทราบถึงอารมณ์และบรรยากาศของเพลง เช่น เศร้า อ่อนหวาน ร่าเริง สนุกสนาน ปลุกเร้าใจ (เรณู โกลินานนท์ ,2522 : 22)

สรุปได้ว่า เสียงดนตรีเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้โดยตรง ยังก่อให้เกิดความรู้สึกหรืออารมณ์ต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทำนอง จังหวะ หรือลีลา ความเร็วช้า และความกังวานของเสียงประกอบ

3.3 การรับรู้สุนทรียะทางดนตรี

อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2534 : 13) ได้ให้ความหมายของดนตรี ในหนังสือพื้นฐานดนตรีว่า ดนตรีคือ เสียง ที่เรารับรู้ด้วยประสาทหูมากกว่าประสาทตา จึงเป็นการยากที่จะแปลเสียงให้เป็นภาพ อย่างไรก็ตามเสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีระบบระเบียบ เราจึงสามารถแปลงเสียงดนตรีเป็นภาพได้

ดนตรีเป็นวิชาการแขนงหนึ่งที่มีสาระเฉพาะของตัวเอง แม้ว่าในบางครั้งจะมีการจัดดนตรีรวมไว้ในศิลปะก็ตาม แต่โดยเนื้อแท้สาระดนตรีมีความแตกต่างจากศิลปะอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ศิลปะเป็นเรื่องของการรับรู้ทางด้านสายตา หรือทัศนศิลป์ (Visual Art) ส่วนดนตรีเป็นเรื่องของการรับรู้ทางการฟัง คือ โสตศิลป์ (aural art) (ณรุทธ์ สุทธิจิต, 2540: 1)

ดนตรีมีความผูกพันต่อมนุษย์อย่างมาก ดนตรีมีอิทธิพลต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิด สามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม คล้อยตาม เกิดความสุนทรีระ มองโลกในแง่ดี ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยขจัดจิตใจให้เยือกเย็น และในขณะเดียวกันดนตรีก็สามารถกระตุ้นให้คนเราเกิดอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ความรู้สึกและอารมณ์ของมนุษย์สามารถถ่ายทอดได้ด้วย การใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อ เช่น ความรักชาติที่จะแสดงออกมาในรูปเพลงปลุกใจ ความรักของชายหญิงที่จะออกมาในลีลาของเพลงรักหวานซึ้ง หรือความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกก็จะแสดงออกมาเป็นเพลงกล่อมที่มีความไพเราะอ่อนหวาน อ่อนโยน แผงไว้ด้วยความนุ่มนวลเหล่านี้ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524 : 128) ซึ่งจังหวะ ลีลา และท่วงทำนองของเสียงดนตรีที่เกิดขึ้นจะมีอิทธิพลทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นมา เช่นอารมณ์อ่อนไหว รัก เศร้า คึกคัก ร่าเริง หรือกระฉับกระเฉง นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงอิทธิพลของเสียงดนตรีจาก ทวีปอภิสัทธ์ (2521 :25) อีกว่า เสียงดนตรีช่วยกล่อมเกลาลูปนิสัยของมนุษย์ที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว โหดเหี้ยมทารุณให้ผ่อนคลายลงได้

ดนตรีเป็นสื่อภาษาสากลทั่วโลกจะเข้าใจกันได้โดยไม่มีการขัดแย้ง ไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะ อายุ เป็นสื่อในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่มนุษย์ยอมรับ โดยไม่รู้ตัว (เรณู โกศินานนท์, 2522 : 107 ; ราไพพรรณ ศรีโสภาค, 2513 : 153 ; Collingwood, 1982 : 8) จะเห็นได้ว่า ชีวิตของคนเรากลุ่มคล้อยอยู่กับเสียงดนตรีตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่แรกเกิด จะรู้สึกเพลิดเพลิดชื่นชม และแสดงความพอใจจากการได้ยินเสียงขับกล่อมของมารดา ดังที่ ลินด์ (Lind) ได้กล่าวว่า ทารกในครรภ์สามารถมีปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี โดยมีอัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้นภายใน 2 นาที เมื่อให้มารดาฟังโดยใช้หูฟัง (Headphone) และถ้าให้ทารกที่อยู่ในท้องฟังเสียงดนตรีทารกจะมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยมีการเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจเร็วขึ้นภายใน 5 วินาที นอกจากนั้น ยังพบว่าทารกในครรภ์มีการเคลื่อนไหวมากขึ้น เมื่อได้ยินเสียงดนตรี และปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีของทารกในครรภ์ขึ้นอยู่กับความดัง ค่อย เสียงสูงต่ำ จังหวะของดนตรี

และสภาพของทารกในครรภ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทรูบี้ (Truby) ที่ว่า ทารกในครรภ์ที่กำลังเกร็งตัว (Most Agitated Fetus) สงบลง และถ้าได้ยินเสียงดนตรีบางตอนของ บีโทเฟน (Beethoven) หรือเพลงร็อกต่าง ๆ มารกในครรภ์จะคืบคลานแรงขึ้น (Vemy and Kelly, 1982 : 36 อ้างถึงใน มณี เผือกวิไล, 2529 : 39) แสดงถึงผลของการฟังของทารกที่มีต่อ ความดัง ความเร็ว ระดับเสียง (Pitch) และจังหวะของเสียงดนตรีที่ได้ยินซึ่งกล่าวได้ว่า ทารกมีการตอบสนองต่อเสียงดนตรี (Dickason and Schutt, 1979 : 359)

ณรุทธ์ สุทธิจิตต์ (2534) กล่าวว่า ดนตรีเป็นวิชาการแขนงหนึ่งที่มีสาระเฉพาะของตัวเอง แม้ว่าในบางครั้งจะมีการจัดดนตรีรวมไว้ในศิลปะก็ตาม แต่โดยเนื้อแท้สาระดนตรีมีความแตกต่างจากศิลปะอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ศิลปะเป็นเรื่องของการรับรู้ทางด้านสายตา หรือทัศนศิลป์ (Visual Art) ส่วนดนตรีเป็นเรื่องของการรับรู้ทางการฟัง คือ โสตศิลป์ (aural art) ส่วน สุกรี เจริญสุข (2532 : 4) กล่าวว่า ในชีวิตประจำวันของมนุษย์เราในปัจจุบันจะมีความสัมพันธ์กับดนตรีมากมาย ทั้งวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ งานสังสรรค์รื่นเริง หรืองานพิธีกรรมที่ประกอบไปด้วยเสียงดนตรี หรือแม้กระทั่งเราอยู่คนเดียวหลายคนก็เพลิดเพลินกับเสียงเพลง ฮัมเพลงคนเดียว ถ้าเป็นเด็กก็มีเสียงเพลงกล่อมเด็กให้นอน กิจกรรมเกือบทุกอย่างมีคนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและทางอ้อม

อุสา สุทธิสาคร (2544 : 59-60) กล่าวถึงสุนทรียวัตถุในทางดนตรีว่า คือ บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้น ประกอบไปด้วยโครงสร้างของรูปแบบและเนื้อหาที่ลึกซึ้งตามหลักของโสตศิลป์ ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสานระบบเสียง รูปแบบ ลีลา และลักษณะของเสียง ซึ่งถ่ายทอดผ่านผู้แสดงออกมาเป็นเสียงดนตรีที่เต็มไปด้วยความรู้สึก มีทั้งเนื้อหาสาระลึกซึ้ง ดนตรีในลักษณะนี้จึงจัดเป็นสุนทรียวัตถุ ตัวอย่างดนตรีในลักษณะนี้ได้แก่ ดนตรีคลาสสิก หรือดนตรีไทย เป็นต้น เนื่องจากเป็นดนตรีที่มีรูปแบบและเนื้อหาสลับซับซ้อน ลึกซึ้ง มีประวัติความเป็นมายาวนาน จึงเป็นผลงานที่มีคุณค่าเป็นสุนทรียวัตถุ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการรับรู้สุนทรียะทางดนตรีของมนุษย์รับรู้ได้โดยการฟัง การสัมผัสคลื่นเสียงผ่านเข้าทางประสาทหู เพราะดนตรีเป็นโสตศิลป์ คือศิลปะที่เกิดขึ้นจากการฟัง ดังนั้น การฟัง (Listening) จัดเป็นทักษะที่จำเป็นมากสำหรับดนตรี เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง การฟังย่อมมีบทบาทอย่างมากในการช่วยให้ผู้ศึกษาดนตรีมีความเข้าใจดนตรี ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งและรักดนตรีในขั้นต่อไป (ณรุทธ์ สุทธิจิตต์, 2540 : 8) การฟังดนตรีให้เกิดความซาบซึ้ง อาจไม่ได้เกิดจากธรรมชาติของการฟังเพลงของเราเพียงอย่างเดียว แต่ต้องศึกษา ประวัติ การตีความหมายของเพลง การฟังเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น การดูการแสดงดนตรี เพื่อความเข้าใจถึงธรรมชาติของเสียง การ

เล่นของนักดนตรี การฟังอย่างตั้งใจ และความรู้ความเข้าใจในสไตล์ดนตรีแต่ละประเภทเพื่อพัฒนาทักษะของเรา อันจะนำไปสู่การฟังเพลงอย่างเข้าถึงจิตใจ ส่งผลให้เกิดการรับรู้ที่สวยงาม ถ่องแท้ เพราะเราจะเข้าใจลึกซึ้งกับเพลงเหล่านั้น เพลงไม่ได้เดินเข้าหาเราแต่เพียงอย่างเดียว เราต่างหากที่ต้องเดินเข้าหาเพลง เพื่อให้ตัวเรารับรู้และสัมผัสกับสุนทรียศาสตร์ที่อบอวลไปด้วยความสุขและแรงบันดาลใจ (คม ชัด ลึก : 21 ก.ค. 2550)

ดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง เป็นการรวมระดับของเสียงทั้งเสียงสูงต่ำเป็นจังหวะ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ฟังแล้วทำให้เกิดความไพเราะซึ่งเป็นความงามด้านจิตใจ ศิลปะในการฟังดนตรีทุกประเภทอย่างลึกซึ้งนั้น เป็นสิ่งที่ผู้คนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจ ผู้คนส่วนใหญ่ดูเหมือนไม่คิดว่าการฟังดนตรีอย่างตั้งใจเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้

3.4 สุนทรียะทางดนตรีกับการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก

ดนตรีช่วยกระตุ้นได้ทั้งร่างกายและจิตใจ พลาโตนักปราชญ์ชาวกรีกได้เขียนไว้ว่า ดนตรีเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตของเด็ก เพราะจะทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ดนตรีเป็นสื่อภาษาสากลทั่วโลกจะเข้าใจกันได้โดยไม่มีการขัดแย้ง ไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะอายุ เป็นสื่อในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่มนุษย์ยอมรับโดยไม่รู้ตัว (เรณู โกศินานนท์, 2522 : 107 ; ราไพพรรณ ศรีโสภาค, 2513 : 153 ; Collingwood, 1982 : 8) จะเห็นได้ว่า ชีวิตของคนเรากลุกกลืออยู่กับเสียงดนตรีตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่แรกเกิด จะรู้สึกเพลิดเพลินขึ้นชม และแสดงความพอใจจากการได้ยินเสียงขับกล่อมของมารดา ดังที่ ลินด์ (Lind) ได้กล่าวไว้ว่า ทารกในครรภ์สามารถมีปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี โดยมีอัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้นภายใน 2 นาที เมื่อให้มารดาฟังโดยใช้หูฟัง (Headphone) และถ้าให้ทารกที่อยู่ในท้องฟังเสียงดนตรีทารกจะมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยมีการเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจเร็วขึ้นภายใน 5 วินาที นอกจากนั้น ยังพบว่าทารกในครรภ์มีการเคลื่อนไหวมากขึ้น เมื่อได้ยินเสียงดนตรี และปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีของทารกในครรภ์ขึ้นอยู่กับความดัง ค่อย เสียงสูงต่ำ จังหวะของดนตรี และสภาพของทารกในครรภ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทรูบี้ (Truby) ที่ว่า ทารกในครรภ์ที่กำลังเกร็งตัว (Most Agitated Fetus) สงบลง และถ้าได้ยินเสียงดนตรีบางตอนของ บีโทเฟน (Beethoven) หรือเพลงร็อกต่าง ๆ มารกในครรภ์จะตื่นรุนแรง แสดงถึงผลของการฟังของทารกที่มีต่อ ความดัง ความเร็ว ระดับเสียง (Pitch) และจังหวะของเสียงดนตรีที่ได้ยินซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ทารกมีการตอบสนองต่อเสียงดนตรี (Dickason and Schutt, 1979 : 359) ผลการวิจัยของเวย์โบลด์ (Weybold, 1975.) ที่ได้วิจัยถึงบทบาทของดนตรีหรือเพลงในการสอนพูดแก่เด็กที่พูดช้า ได้พบว่าการใช้กิจกรรมทางดนตรีหรือเพลงจะช่วยให้เด็กบางระดับได้พูดอย่างคล่องแคล่วในการพูดด้วยรวมทั้งช่วยสร้างบรรยากาศให้เพลิดเพลินแล้วจึงใจให้พูดด้วย ดนตรีหรือเพลงสามารถกระตุ้นการ

ทำงานของสมองทั้งสองซีกให้ทำงานได้อย่างเต็มที่พร้อมๆกันและสอดคล้องกันทั้งระบบ กล่าวคือ ในขณะที่ฟังเพลงการฟังเนื้อร้องหรือร้องตามนั้นต้องใช้สมองซีกซ้าย ในขณะที่สมองซีกขวาจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และการมองเห็นภาพโดยรวมส่งผลให้การพัฒนาการทางภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟังและการพูดพัฒนาก้าวหน้าอย่างมาก (สมศักดิ์สินธุระเวชญ์,2541:11-12)

ดนตรีมีความผูกพันต่อมนุษย์อย่างมาก และมีอิทธิพลต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดสามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม คล้อยตาม เกิดความสุนทรียะ มองโลกในแง่ดี ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยชะโลมจิตใจให้เยือกเย็น และในขณะเดียวกันดนตรีก็สามารถกระตุ้นให้คนเราเกิดอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ความรู้สึกและอารมณ์ของมนุษย์สามารถถ่ายทอดได้ด้วยการใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อ เช่น ความรักชาติที่จะแสดงออกมาในรูปเพลงปลุกใจ ความรักของชายหญิงที่จะออกมาในลีลาของเพลงรักหวานซึ้ง หรือความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกก็จะแสดงออกมาเป็นเพลงกล่อมที่มีความไพเราะอ่อนหวาน อ่อนโยน แผงไว้ด้วยความนุ่มนวลเหล่านี้ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524 : 128) ซึ่งจังหวะ ลีลา และท่วงทำนองของเสียงดนตรีที่เกิดขึ้นจะมีอิทธิพลทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นมา เช่นอารมณ์อ่อนไหว รัก เศร้า คึกคัก ร่าเริง หรือกระฉับกระเฉง ราไพพรรณ ศรีโสภาค (2513) ได้กล่าวว่า เสียงดนตรีทำให้ผู้ฟังสบายใจ และผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้รู้สึกสงบ และเป็นสื่อกลางที่ใช้ให้มีสมาธิในการทำงาน สร้างระเบียบ และควบคุมตนเองอย่างเหมาะสม พูนพิศ อมาตยกุล (2529) ได้กล่าวไว้ว่า ดนตรีเป็นภาษาสากลประจำโลกที่มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาสัมผัสได้ ดนตรีมีคุณมากกว่าโทษ ดนตรีเป็นเครื่องบำรุงขวัญ บำรุงจิตใจ เป็นยารักษาโรคทั้งกายและจิต เป็นเพื่อนยามทุกข์ ยามเหงา เป็นเครื่องมือสมานสามัคคี เป็นสื่อแห่งความรักและเป็นเครื่องมือสำหรับการยังชีพ นอกจากนี้ยังมีกรกล่าวถึงอิทธิพลของเสียงดนตรีจาก ทวีป อภิสัทธ์ (2521 :25) อีกว่า เสียงดนตรีช่วยกล่อมเกลาคูณนิสัยของมนุษย์ที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว โหดเหี้ยมทารุณให้ผ่อนคลายลงได้

ณรุทธ์ สุทธจิตต์(2547)อธิบายเกี่ยวกับดนตรีกับเด็กไว้ว่า เสียงดนตรีทำให้ใยประสาทพัฒนาแตกกิ่งก้านสาขา เซลล์สมองจะพัฒนาเร็วขึ้นหรือช้าลง ขึ้นอยู่กับการกระตุ้นของสิ่งแวดล้อม การเติบโตและแตกกิ่งก้านสาขาของเส้นใยประสาทของเซลล์สมองขึ้นอยู่กับเสียงกระตุ้นนักปราชญ์นั้นเป็นผู้รอบรู้ สามารถแก้ปัญหาได้ ฯลฯ เพราะมีเส้นใยสมองแตกกิ่งก้านสาขามาก ดนตรีจึงเป็นปัจจัยที่จะสร้างนักปราชญ์ได้

ในส่วนของ อูสา สุทธิสาคร (2544 : 34,44) ได้กล่าวถึงดนตรีพัฒนาสมองว่า เวลาที่เราฟังดนตรี สมองซีกซ้ายและซีกขวาก็ทำงานพร้อมกัน เพราะดนตรีมีทั้งความไพเราะ ให้ความรู้สึก

สบาย ช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวา ส่วน โน้ตและจังหวะเคาะที่คล้ายกับการอ่านหนังสือแต่ละตัว ช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองซีกซ้ายซึ่งเกี่ยวกับเหตุผลและภาษา เมื่อเราเรียนดนตรี หรือทำความรู้จักคุ้นเคยกับดนตรีตั้งแต่เยาว์วัย ก็เหมือนกับเราเรียนรู้ภาษา การฟังและเรียนดนตรีตั้งแต่เด็กจึงกระตุ้นพัฒนาการด้านภาษาที่ดีมาก ดนตรีมีผลต่อทั้งอารมณ์และยังช่วยเพิ่มพูนสติปัญญา ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ดนตรีที่มีจังหวะช้าอย่างสม่ำเสมอ จะกระตุ้นให้เกิดคลื่นสมอง ที่ช่วยเรียบเรียงความคิด การใช้เหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนทบทวนความจำ ซึ่งนำไปสู่การเข้าใจตนเองและผู้อื่น

ในส่วนของดนตรีที่นำมาใช้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก จากงานวิจัยด้านการนำดนตรีกลุ่มต่างๆมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ของ อริยะ สุพรรณเกษย์(2545 :55) ได้แบ่งดนตรีเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มดนตรีคลาสสิก (Classical Music)
2. กลุ่มดนตรีพัฒนากลืนสมอง (Brain Wave Development Music)
3. กลุ่มดนตรีทางด้านศาสนาและลัทธิความเชื่อต่างๆ (Spiritual Music)
4. กลุ่มดนตรีสวรรค์ (Heaven Music)
5. กลุ่มดนตรีพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่ง

จากการวิจัยพบว่าบทเพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน เป็นสุดยอดเพลงพระราชนิพนธ์ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาสมาธิได้ดีมาก บทเพลงนี้ถ้าหากบรรเลงด้วยเปียโน จะช่วยกระตุ้นสมอง, อารมณ์และจิตใจ ให้กระปรี้กระเปร่า สดชื่นแจ่มใส

กล่าวได้ว่า ดนตรี เป็นส่วนหนึ่งของเด็ก ทำให้เด็กมีการพัฒนาด้านสมอง ช่วยให้เด็กสามารถคิดได้อย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ ทำให้เด็กเข้าใจ และเข้าถึงความรู้สึกของตน ช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถทางกาย สร้างเสริมพัฒนาการทางสังคม ช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรม และอารยธรรมของมนุษย์ และที่สำคัญยิ่ง คือ ดนตรีเปิดโลกของเด็ก ให้เห็นความงดงามของโสตศิลป์ ทำให้มนุษย์เห็นคุณค่าของมนุษย์ และช่วยให้มนุษย์ชาติดำรงอยู่ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์,2541)

ฉะนั้นด้วยเหตุผลที่ว่า มนุษย์เรามีความเกี่ยวข้องกับดนตรีมาตั้งแต่แรกเกิด จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่แรกเกิดที่ทารกได้ยินเสียงแห่งล่อลอมจากมารดา เมื่อโตขึ้นจัดงานรื่นเริงจะมีดนตรีมาร่วมบรรเลงให้ความสนุกสนาน และสุดท้ายยังมีดนตรีที่แต่งเพื่อใช้ในงานศพ จึงกล่าวได้ว่า ดนตรีมีอิทธิพลและมีความผูกพันอย่างลึกซึ้งมากมาย จึงทำให้นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ นักจิตวิทยา นักศิลปะ นักปรัชญา ตลอดจนนักการศึกษา ต่างได้นำดนตรีมาวิเคราะห์เพื่อ

นำประโยชน์มาใช้ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น คนตรีจึงเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือ เป็นศิลปะศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ เป็นวิทยาการด้านใหม่ ของมนุษย์ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อย่าง มหาศาล (รำไพพรรณ ศรีโสภาค , 2516: 2/2)

ตอนที่ 4 ดนตรีคลาสสิก

ดนตรีคลาสสิก (Classical music) เป็นรูปแบบหนึ่งของดนตรี ที่มีต้นกำเนิดมาจากโลก ตะวันตก ซึ่งใช้เครื่องดนตรีชนิดเครื่องสาย (String instruments) เป็นหลัก เช่น ไวโอลิน วิโอล่า เชลโล และ เบส เมื่อเล่นรวมกันเป็นวงเรียกว่า ออร์เคสตรา (orchestra) ซึ่งมีผู้ควบคุมวง (conductor) เป็นผู้ควบคุมจังหวะ และนำการบรรเลงเพลงหรือบางท่อนของเพลง หรือเรียกว่า Piece การ บรรเลงเพลงหรือท่อนของเพลงบางประเภท นิยมใช้วง ซิมโฟนีออร์เคสตรา (symphony orchestra) ซึ่งเป็นการร่วมกันระหว่างวงเครื่องสาย เครื่องเป่าโลหะ (brass instruments) เช่น ทรัมเป็ท ทรอมโบน เฟรนซอธอร์น และ ทูบา เครื่องเป่าไม้ (Wood winds) เช่น คลาริเน็ต ฟลูต โอโบ และ บาสซูน และ เครื่องให้จังหวะ (percussion) เช่น กลอง และ ฉาบ (th.wikipedia.org/wiki/ดนตรีคลาสสิก - 72k)

วราวุฒิ สุมาวงศ์ (ม.ป.ป) อธิบายถึงลักษณะของเพลงคลาสสิก ไว้ว่า เนื่องจากบทเพลง คลาสสิกส่วนใหญ่จะเป็นเพลงเถา หรือเพลงชุดนั้น คือ มีหลายเพลง หรือหลายท่อนรวมกันอยู่ใน บทเพลงเดียวกัน รูปแบบที่นิยมกันอยู่มี 4 ท่อน แต่ละท่อนมีความเร็วช้า ต่างกัน เพลงคลาสสิกแต่ละ เพลงจึงค่อนข้างยาว เพราะแต่ละท่อนใช้เวลา 5-6 นาที แต่ละเพลงคลาสสิกจึงใช้เวลาบรรเลง 20-30 นาที รูปแบบการประพันธ์บทเพลงซิมโฟนีที่กำหนดไว้แต่โบราณ ส่วนใหญ่จะเป็นไปตาม รูปแบบการประพันธ์เพลงโซนาตา ซึ่งเป็นเพลงที่ประพันธ์ให้เครื่องดนตรีบรรเลงเดี่ยว หรือ ประกอบกันระหว่างดนตรีที่บรรเลงทำนอง เช่น ไวโอลิน และเครื่องดนตรีที่คลอประกอบ เช่น ปิ อานโน เป็นต้น บทเพลงโซนาตาเป็นที่นิยม และมีกำเนิดมาก่อนบทเพลงประเภทอื่นทั้งหมด จน เมื่อมีวิวัฒนาการของดนตรีมาเป็นบทเพลงซิมโฟนี จึงรับหลักการประพันธ์หรือรูปแบบมาใช้ด้วย ส่วนใหญ่แล้วซิมโฟนี จึงประกอบด้วยเพลงย่อย 4 ท่อน แต่ละท่อนเรียกว่า Movement ท่อนแรก ส่วนใหญ่จะค่อนข้างเร็ว ท่อนที่สองเป็นเพลงช้าทำนองอ่อนหวานฟังง่ายกว่าท่อนอื่น ท่อนที่ 3 ส่วนใหญ่จะเป็นทำนองสนุกสนาน แต่ท่อนสุดท้ายจะมีจังหวะเร็วคึกคัก อย่างไรก็ตาม ได้มีนักแต่ง เพลงที่วางลักษณะของบทเพลงผิดแผกออกไปได้บ้าง เช่น อาจจะมีเพิ่มเป็น 5 ท่อน หรือมีเพียง 3 ท่อน

ดนตรีคลาสสิกเป็นเพลงไพเราะอันทรงคุณค่า เป็นดนตรีของยุโรปนับตั้งแต่กลาง คริสต์ศตวรรษที่ 17 มาจนราวปี ค.ศ. 1820 เป็นดนตรีที่มีแบบฟอร์มสลับซับซ้อน มีทั้งเพลง

ประเภท เต้นรำ เพลงรัก เพลงที่บรรยายถึงธรรมชาติ จะมีลักษณะบรรยาการที่ช้าและเร็วสลับกันไป เป็นดนตรีที่เกิดขึ้นจากโบสถ์ จนกลายมาเป็นเพลงชาวบ้าน มีกระบวนการเพลงด้วยกันหลายกระบวนการเร็ว – ช้า – เร็ว สลับกันไป เป็นเพลงที่มีศักยภาพสูงมากในการสื่อสารทางอารมณ์และสติปัญญาอย่างเข้มข้นและลึกซึ้ง มีความวิเศษและเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์มาก ก็เพราะได้รับการยกย่องกันว่าเป็นเพลงคลาสสิกของทุกวัฒนธรรม สามารถตอบสนองการรับฟังของมนุษย์เราได้ทุกระดับ (อริยะ สุพรรณเกษัช, 2545: 47)

4.1 ความหมายของดนตรีคลาสสิก

ศุกรี เจริญสุข (2532: 63-74) ได้ให้ความหมายของดนตรีคลาสสิก (Classical Music) ไว้ดังนี้ คำว่าคลาสสิก มีหลายความหมายด้วยกัน ประกอบกับกาลเวลาที่เปลี่ยนไป จำนวนคนที่ใช้มีอยู่มาก นำไปใช้ในลักษณะที่แตกต่างกัน ความหมายของคลาสสิกสรุปได้ ดังนี้

ประการแรก คลาสสิกมีความหมายว่าความสำเร็จในแต่ละสาขาวิชา เก่งที่สุด ดีที่สุด สวยที่สุด ไพเราะที่สุด ในความหมายของความเป็นที่สุดแล้ว ไม่มีเวลาเกี่ยวข้องกับความงามของสถาปัตยกรรมกรีก โรมัน ขอม อินเดีย จีน โบราณ เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้ยอมรับแล้วว่าดีที่สุดแล้ว ในความหมายนี้สถาปัตยกรรมเหล่านั้นเป็นคลาสสิก หรืออย่างบัลเลต์ของรัสเซีย กายกรรมของจีน ที่ได้รับการยอมรับว่า ไม่มีใครเสมอเหมือนก็ถือได้ว่าเป็นคลาสสิก

ประการที่สอง คลาสสิกมีความหมายว่า สิ่งที่เป็นคลาสสิกจะไม่อยู่ในข่ายความเป็นสมัยนิยม อาจจะเป็นไปได้ว่า ความเป็นสมัยนิยมมีผู้คนนิยมใช้กันมาก ด้วยจำนวนนั้นเป็นสมัยนิยม แต่ถ้าหนึ่งในจำนวนนั้นได้รับการคัดเลือกแล้วก็น่าจะเป็นคลาสสิกได้ เช่น ความงามอย่างโมนาลิซา นั้นได้รับการยอมรับว่างามเป็นที่สุดแล้ว

ประการที่สาม ในความหมายของดนตรีคลาสสิก ทำไม่ถึงได้เรียกว่า เป็นดนตรีคลาสสิก เพราะเหตุว่าเป็นดนตรีที่แนวทำนอง การประสานเสียง ลีลาของเครื่องดนตรี รูปแบบของโครงสร้าง การถ่ายทอดทางอารมณ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้ประพันธ์ขึ้นด้วยความประณีตบรรจง ดนตรีเพื่อความงามของเสียงดนตรีเป็นคลาสสิกในแง่คุณภาพของงาน

ประการสุดท้าย คลาสสิกมีความหมายของระยะเวลาที่เรียกว่า สมัยคลาสสิก คือระหว่างปี ค.ศ. 1750 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1810 โดยประมาณ ในช่วงระยะเวลานั้นมีนักดนตรีที่มีชื่อเสียงนำสมัยอยู่ 2 ท่านด้วยกัน คือ โมซาร์ท (Wolfgang Amadeus Mozart) และไฮเดิล (Haydn) ทั้งสองท่านนี้ถือเป็นแบบฉบับของสมัยคลาสสิก ความเดิมของดนตรีในยุคนี้คือ การประดับประดาเสียงดนตรีโดยอาศัยลูกเล่นหลักหนีดนตรีในลีลาที่เรียกว่า โพลีโฟนี (Polyphony) ซึ่งโพลีโฟนีอาศัยเทคนิคที่เรียกว่าเคาน์เตอร์พอยน์ (Counter Point) มีลักษณะที่ใช้ทุกแนวในการดำเนินเพลง ในขณะที่เดียวกันทุก ๆ แนวจะประสานเสียงซึ่งกันละกัน ซึ่งเป็นลักษณะดนตรีที่นิยมใช้ใน

สมัยบาโรก (Baroque) สมัยคลาสสิกเริ่มนิยมเป็นโฮโมโฟนี (Homophony) คือมีทำนองหลักเด่น แล้วเสียงอื่น ๆ มีหน้าที่สนับสนุนความเด่นของเสียงนั้นเรียกว่า ประสานเสียง (Harmony)

ในสมัยคลาสสิกนั้นทุกๆ อย่างได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงคนเริ่มสนใจความแตกต่างระหว่างบุคคล สนใจลัทธิและเสรีภาพความเท่าเทียมกัน ในสังคมเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย สำหรับดนตรีนั้นก็มีแนวโน้มประพันธ์เพลงสำหรับชาวบ้านมากขึ้น นอกจากจะมีดนตรีสำหรับศาสนาเพียงอย่างเดียว

ดนตรีคลาสสิกในสายตาคนไทยนั้นเป็นของสูง หรือเปรียบเปรยกันว่าเป็นเพลงที่จะต้องปีนบันไดขึ้นไปฟัง อาจกล่าวได้ว่า ดนตรีคลาสสิกในเมืองไทยมี 2 ประเภทด้วยกัน คือ ดนตรีไทย (Thai Classical Music) และดนตรีสากลคลาสสิก (Western Classic)

1. ดนตรีไทยคลาสสิก เพลงไทยที่มีคุณสมบัติสูง ละเอียดอ่อน มีความไพเราะ ต้องอาศัยความสามารถสูงนั้น มักจะเป็นเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเพลงชั้นสูง น้อยคนที่จะเล่นได้ เพราะต้องมึนงานพิธีที่เกี่ยวข้อง เมื่อนาน ๆ เล่นครั้งนับวันคนที่เล่นได้ค่อย ๆ น้อยลง ฝ่ายผู้ฟังเองไม่เกิดความซาบซึ้งไพเราะไม่เคยได้ยิน ดนตรีคลาสสิกวงเวียนอยู่ในกลุ่มเล็ก ๆ และขณะเดียวกันคนจำนวนมากไม่มีโอกาสเข้าถึง

2. ดนตรีฝรั่งคลาสสิก การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางดนตรีนั้นเริ่มกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา การฟังและชื่นชมกับดนตรีคลาสสิกตะวันตกนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยม หรือแนวโน้มในการฟัง ด้วยเหตุที่ว่าดนตรีส่วนใหญ่ต้องอาศัยผู้อุปถัมภ์ค้ำชูวงดนตรีถึงจะอยู่ได้ และหากวงดนตรีขาดผู้ฟัง วงดนตรีก็ย่อมจะอยู่ไม่ได้ ในสมัยบาโรกนั้น นักดนตรีได้รับการอุปการะจากวัดและวัง ในสมัยคลาสสิกนักดนตรีอาศัยอยู่ในบ้านผู้ดีมีเงิน หรือในราชสำนักต่าง ๆ มีวงดนตรีประจำราชสำนัก นักดนตรีก็ไม่เดือดร้อน มีหน้าที่สร้างงานเพื่อฝัน ไปตามชีวิตของตนเอง ผู้ฟังก็เป็นเจ้าของดนตรีซึ่งเป็นผู้มีฐานะ การฟังดนตรีจึงเป็นเวลาว่าง หรือเวลาพักผ่อน รับแขกบ้านแขกเมือง การแต่งตัวก็ต้องอาศัยความประณีต สวยงาม เวลาผ่านไป สังคมเปลี่ยนไป แนวโน้มการฟังดนตรีส่วนหนึ่งยังยึดแนวนิยมเดิม กล่าวคือ ยึดความหรูหราเป็นประการสำคัญ ตัวนักดนตรีจริง ๆ นั้นมีความสำคัญรองลงมาจากความหรูหราในการฟังดนตรี ความสวยงามงดงามของคนชั้นสูงขัดแย้งกับความเป็นจริงในสังคมไทย ดังนั้น ดนตรีฝรั่งคลาสสิกจึงอยู่ในวงจำกัดกลุ่ม เล็ก ๆ ส่วนใหญ่มีโอกาสชื่นชมกับดนตรีนั้นน้อย

อันที่จริงแล้วความไพเราะของดนตรีนั้นไม่เกี่ยวข้องกับชนชั้น ดนตรี คือ ดนตรี มีความไพเราะสำหรับทุกคนทุกชนชั้นเพราะทุกคนมีดนตรีในหัวใจ ดนตรีเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ ในยุคแรกเราก็รู้จึกร้องรำ ตามธรรมชาติ เช่น เคาะหินเคาะไม้ ปรบมือ ผีปาก เป็นต้น และ

วิวัฒนาการมาเป็นเพลงพื้นเมือง เพลงลูกกรุง ตลอดจนเพลงโฆษณา จะเห็นได้ว่าดนตรีและเพลงต่าง ๆ ทำให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกต่าง ๆ ต่อบทเพลง เสียงธรรมชาติต่าง ๆ เช่นลมพัด นกร้อง เสียงคลื่น เสียงน้ำตก จะทำให้ผู้ได้ยินมีความสุข ก็สามารถรวมเข้าเป็นเสียงดนตรีได้เช่นกัน

4.2 การฟังดนตรีคลาสสิก

ดนตรีเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับเสียงโดยตรง เป็นปัจจัยหนึ่งใน การพัฒนารสนิยม ค่านิยม และบุคลิกภาพ ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ไม่สามารถแยกออก จากชีวิตคนเราได้ ดนตรีเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องหรือมองเห็นต้องอาศัยความรู้สึกสัมผัส การที่มนุษย์จะได้รับอรรถรสหรือสุนทรีย์ของเสียงดนตรีนั้นอวัยวะที่จำเป็นที่สุดคือหู หูถือว่าเป็น อวัยวะด่านแรกที่ทำให้มนุษย์เราได้ยินเสียงต่าง ๆ จากนั้นจึงจะส่งกระแสเสียงไปยังอวัยวะที่รับรู้ ส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย ปกติแล้วหูของมนุษย์เราสามารถรับฟังเสียงได้ที่ระดับความถี่ 16-20,000 รอบต่อวินาที แต่เสียงที่นำมาใช้สร้างเสียงดนตรีจะมีช่วงความถี่อยู่ระหว่าง 27-4,000 รอบต่อวินาที ซึ่งปรากฏอยู่ในเสียงของเปียโน ความผูกพันระหว่างดนตรีกับชีวิตดูเหมือนว่าดนตรีอยู่ใกล้ตัวเรา แต่ในขณะที่ความไม่มีตัวตนของดนตรีทำให้ดูเหมือนว่าดนตรีเป็นเรื่องไกลตัว

สตีเฟน รัตนเรือง (2543: 86) ได้กล่าวถึง“การฟังเพลงคลาสสิกแบบไม่ป็นบันได” สรุปได้ดังนี้

ดนตรีคลาสสิกในทุกวัฒนธรรมของโลกนี้มีทั้งแบบที่เป็นเพลงบรรเลงล้วนๆและแบบร้องหลายคนคงเคยได้ยินคำว่า“เพลง โอเปร่า”(Opera)นี่ก็เป็นละครร้องแบบคลาสสิกหรืออีกหลายคนคงเคยได้ยินเสียงเทเนอร์เพราะๆ ของโจเซ การ์เรรัส (Jose Carreras) หรือพาวาร์็อตติ (Luciano Pavarotti) ประเภทและสัมผัสเสียงของเพลงคลาสสิกนั้นแทบจะสรุปลงให้แคบไม่ได้โดยแต่ที่พอจะพูดได้ก็คือดนตรีคลาสสิกเป็นเพลงไพเราะอันทรงคุณค่าเป็นสมบัติล้ำค่าของมวลมนุษยชาติ

Classic ในที่นี้แปลว่า อมตะ ไม่ตายง่าย ๆ บางบทบางประเภทก็ประเทืองปัญญาบางบทเพลงก็ประเทืองอารมณ์ได้อย่างลึกซึ้งละเอียดอ่อนบางบทบางประเภทก็มีพลังลึกลับที่สามารถปลดปล่อยความรู้สึกและอารมณ์ที่ขุ่นๆลงๆตามประสามนุษย์ของเราได้ดียิ่งกว่าเพลงประเภทอื่นใด

องค์ประกอบของการฟังดนตรีที่ทำให้ได้รับอรรถรสและความซาบซึ้งในการฟังดนตรีตะวันตกหรือดนตรีคลาสสิก มีองค์ประกอบดังนี้

1. สถานที่ ด้านสถานที่นี้มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดความซาบซึ้งใน การฟังบทเพลงที่มีความยาว ความสลับซับซ้อนของบทเพลง ถ้าหากสถานที่ไม่

เหมาะสมอาจจะ ทำให้ไม่ได้รับอรรถรสเท่าที่ควรสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการฟังดนตรีประเภทนี้ ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย โรงละครแห่งชาติ สถาบันภาษาและวัฒนธรรมเยอรมัน กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวได้รับการออกแบบเพื่อให้เหมาะกับการฟังดนตรี

2. เวลา ช่วงเวลาที่จัดให้มีการแสดงดนตรีนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม กับบรรยากาศของการแสดงไม่ควรจัดให้เร็วเกินไปหรือดึกเกินไป ถ้าเป็นรอบกลางวันควรอยู่ประมาณ 14.00-16.00 น. รอบค่ำควรอยู่ประมาณ 19.30 น – 21.00 น. ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมด้วย

3. ผู้ฟัง ตัวผู้ฟังเองต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการฟัง มีความรู้ ความเข้าใจ พื้นฐานทาง ดนตรีพร้อมที่จะรับกระแสเสียงที่ผู้ขับร้องและผู้บรรเลงเปล่งเสียงออกมา โดยผ่านการตีความหมายอย่างละเอียดจากบทเพลงที่คิดทราบดีเขียนไว้ ผู้ฟังเป็นผู้ที่พร้อมจะรับฟังบทเพลงด้วยความชื่นชอบ

การฟังเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการทำกิจกรรมทั้งหลายที่เกี่ยวกับดนตรีเพราะดนตรีเป็น ศิลปะ ซึ่งอาศัยเสียงเป็นสื่อ โสตประสาทและการรับฟังจึงเป็นส่วนที่สำคัญมากในการสื่อสารทางดนตรี การที่ผู้ฟังหนึ่งผู้ใดจะได้รับอรรถรสจากการฟังมากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการฟังของผู้ นั้น และระดับความเข้มข้นในการรับฟังของแต่ละท่านเอง ระดับของการฟังของเราที่จะนำไปสู่ ความซาบซึ้งได้นั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและ ทักษะของผู้ฟังซึ่งจัดระดับการฟังดนตรีได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

1. การฟังแบบผ่านหู(Passive Listening) การฟังประเภทนี้เป็นการฟังโดยไม่ได้ตั้งใจหรือฟังแบบผ่าน ๆ หู การได้ยินเสียงดนตรี เป็นส่วนประกอบของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้ฟังกำลังกระทำอยู่ซึ่งเรากระทำกันอยู่ทั่วไป และเกือบตลอดเวลา เช่น การฟังเพลงตามห้าง ศูนย์การค้าขณะเดินเลือกซื้อสินค้าก็จะได้ยินเสียง เพลงลอยอยู่ในบรรยากาศ ขณะรับประทานอาหารในร้านอาหารก็จะมีเสียงเพลงเพราะ ๆ เคล้า เข้าไประหว่างการรับประทานอาหารหรือการพูดคุย ดนตรีประกอบในโฆษณา ดนตรีประกอบรายการ วิทยุ โทรทัศน์ หรือดนตรีที่ใช้เป็นแบคกราวด์ในภาพยนตร์ต่าง ๆ เป็นต้น หากจะเรียกการฟัง ประเภทนี้ว่าเป็นการฟังแบบไม่ได้ตั้งใจก็คงไม่ผิดเท่าใดนัก

การรับฟังดนตรีในระดับนี้จิตใจและความคิดของผู้ฟังไม่ได้มีใจจดจ่ออยู่กับเสียงดนตรีโดยตรงสักเท่าไร แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ผู้ฟังในระดับนี้จะได้รับความเพลิดเพลินใจสบายอารมณ์จาก การซึมซาบไปกับบรรยากาศที่เสียงดนตรีนั้นมีส่วนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลของเสียงดนตรี ที่มีต่อสภาพแวดล้อมและจิตใจของมนุษย์

2. การฟังด้วยความตั้งใจ (Sensuous Listening) การฟังดนตรีประเภทนี้เป็นระดับการฟังที่มีความตั้งใจฟังมากขึ้นกว่าระดับที่ 1 ผู้ฟังจะเกิดความนิยมชมชอบกับเสียงดนตรีที่ไพเราะ อาจเริ่มติดใจเสียงใส ๆ ของโซปราโนแซ็กโซโฟนเสียงสดใสของไวโอลิน หรือเสียงคู้ดของทรัมเป็ต ผู้ฟังระดับนี้ถ้าเขาชอบฟังเพลงประเภทใดก็มักให้ ความสนใจต่อรายละเอียดของเพลงประเภทนั้นเป็นพิเศษ และส่วนมากเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาชั้น ปานกลางไปจนถึงขั้นสูง และเป็น ผู้ฟังที่พร้อมจะได้รับความซาบซึ้งในคุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ

3. การฟังอย่างเข้าถึงอารมณ์ (Emotional Listening) การฟังดนตรีประเภทนี้ผู้ฟังมีจิตใจและความรู้สึกจดจ่อต่อเพลงที่ตนชอบฟังไปตาม อารมณ์หรือมีปฏิกิริยาต่อเสียงดนตรีมากขึ้น เนื่องจากดนตรีทำให้สนใจและเกิดอารมณ์ร่วมไป กับอารมณ์ต่าง ๆ ที่เขาคิดว่าเสียงเพลงสื่อออกมา เช่น เมื่อเรามีอารมณ์เศร้า มีอาการหม่นหมอง ปวดร้าวกระวนกระวายใจเพราะเรื่องใดเรื่องหนึ่งหาก ในช่วงเวลาขณะนั้นมีเสียงเพลงเข้ามาโดย เป็นเพลงซึ่งสื่ออารมณ์คล้ายคลึงกับอารมณ์ที่กำลัง ประสบอยู่ เราจะเปิดหูเปิดใจออกซึมซาบไปกับเสียงเพลงนั้น เป็นต้น การฟังดนตรีประเภทนี้เป็น สิ่งที่เกิดขึ้นโดยสามัญเช่นกันเพราะคนเราโดยทั่วไปก็มี อารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจแปรปรวนไป ตามธรรมชาติของมนุษย์ด้วยกันทั้งสิ้นและมูลเหตุลึกลับ ๆ ที่จูงใจให้เราติดใจฟังดนตรีด้วยระดับการ ฟังประเภทนี้ก็คือ ความรู้สึกพอใจ นอกจากนี้ยังเกิดจาก ความตั้งอกตั้งใจ มีจิตใจจดจ่อ มุ่งฟังส่วนที่ เป็นอารมณ์สุข อารมณ์เศร้าของดนตรี ในแง่ที่มา สัมพันธ์กับอารมณ์ของตนเองแต่ก็ยังมีได้มีความ เข้าใจในดนตรีจนถึงขั้นซาบซึ้งอย่างแท้จริง

4. การฟังโดยรับรู้ความซาบซึ้ง (Perceptive Listening) การฟังประเภทนี้เป็นการ ฟังที่ผู้ฟังเห็นสุนทรีย์หรือเห็นความงามขององค์ประกอบต่าง ๆ ของเสียงดนตรีโดยตรง ซึ่งอาศัย ความมีสมาธิ และมีสภาพจิตใจ อารมณ์ที่สงบนิ่ง เป็นการเห็น ความงามของการที่องค์ประกอบต่าง ๆ นั้นมาสัมพันธ์กันอย่างลงตัวอย่างมีศิลปะ องค์ประกอบ พื้นฐานของดนตรี เช่น การเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงของแนวทำนอง จังหวะ เสียงประสาน และสีสันทันของเสียงซึ่งคิดทวิได้ทำการชักย้าย ถ่ายเทและปรุงแต่งขึ้นอย่างมีศิลปะ สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ดนตรีได้โดยมีหลักการเป็นผู้ฟังดนตรี ที่มีการศึกษาค้นคว้าสั่งสมประสบการณ์ในการฟังมาเป็นอย่างดี

ระดับการฟังที่กล่าวมา 4 ระดับข้างต้นนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการฟังของมนุษย์เราทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของบทเพลงที่บุคคลผู้นั้นเลือกฟังและขึ้นอยู่กับ การรับรู้ต่อเสียงดนตรีและ ความต้องการที่จะเข้าถึงสุนทรีย์ของดนตรีในระดับใดของผู้นั้น การฟังในระดับที่ 1, 2 และ 3 ดังที่ กล่าวมาแล้วนั้นเป็นระดับการฟังที่เข้าใจได้ไม่ยากนักเนื่องจากไม่ต้องอาศัยความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ของบทเพลงเช่น การคิดทางดนตรีและทักษะในเชิงดนตรี โดยมีความรู้เพียงระดับหนึ่ง ก็ สามารถเข้าถึงได้ ส่วนการฟังดนตรีระดับที่ 4 นั้นต้องเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับเสียงดนตรีโดยตรง ซึ่ง ประกอบไปด้วยแง่มุมและมิติต่าง ๆ จึงต้องอาศัยความตั้งใจและความต้องการที่จะฟังอย่างมี สมาธิ

จริง ๆ และผู้สนใจต้องมีความเข้าใจกับส่วนต่าง ๆ ขององค์ประกอบทางดนตรีซึ่งประกอบ ด้วยเสียง แนวทำนอง จังหวะ เสียงประสาน และลีลาของเสียงอย่างพอสมควรเพื่อเป็นพื้นฐาน ในการฟังดนตรีให้เกิดความซาบซึ้ง การฟังดนตรีก็เหมือนกับการกระทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ ก็จะต้องมีลำดับหรือขั้นตอน

การได้ยิน (Hearing) ในขั้นแรกผู้ฟังจะต้องได้ยินเสียงดนตรีเสียก่อน ครั้นต่อมาเมื่อเกิดความสนใจขึ้นก็จะผ่านไปจนถึงขั้นที่สองคือขั้น การฟัง

การฟัง (Listening) ในขั้นนี้ก็จะเป็นการวัดได้ว่า เขาเริ่มแบ่งความสนใจมาให้กับเสียงของดนตรีบ้างแล้ว และถ้าเขายังมีใจจดจ่อที่จะได้ยินต่อเนื่องกันไปก็หมายความว่า เขาได้สนใจที่จะฟังดนตรีแล้ว

การคิด (Thinking) ขณะที่เขากำลังฟังดนตรีอยู่ เขาก็จะเริ่มคิดในเสียงดนตรีที่เขาได้ยินการคิดนี้ลึกซึ้งแค่ไหนขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้ฟังดนตรีแต่ละคน

การรู้สึก (Feeling) การคิดย่อมนำมาซึ่งความรู้สึกหวั่นไหวทางอารมณ์ซึ่งเรียกว่า การรู้สึก การรู้สึกนี้เป็นขั้นตอนสำคัญของการฟังดนตรี ผู้ฟังจะเริ่มรู้คุณค่า (Appreciate) บทเพลงที่ฟังมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนี้

การจำ (Remembering) เป็นขั้นสุดท้ายของการฟังดนตรี เพลงบทใดถ้าผู้ฟังสนใจ และได้ฟังซ้ำบ่อย ๆ ก็จะจำได้ เมื่อจำได้และยังสนใจอยากฟังเพลงนั้นอีกก็เท่ากับว่าผู้ฟังผู้นั้นได้รู้คุณค่าของเพลงบทนั้นแล้วเป็นอย่างดี

ผู้ฟังดนตรี คือ ผู้พร้อมที่จะรับกระแสเสียงที่ผู้ขับร้องหรือเครื่องดนตรีของผู้บรรเลงเพลงออกมา โดยผ่านขบวนการตีความหมายอย่างละเอียดลอกจากบทเพลงของคีตกวี หรือจะกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ความชื่นชอบหรือการรู้คุณค่าในสิ่งที่มีคุณค่าที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Appreciation ของผู้ฟังคนหนึ่งคนใดจะมีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐาน 3 ประการ คือ การฟังมาก และหาโอกาสที่จะฟังอยู่เรื่อยๆ การฝึกฝนในด้านรสนิยม (Taste) ให้เป็นผู้มีรสนิยมในการฟังที่ดี ความกระตือรือร้นที่จะศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับดนตรีอย่างไม่หยุดยั้ง

ณัฐ สุทธิจิตต์ (2535: 204) ได้กล่าวถึงการฟังเพลงคลาสสิกสรุปได้ดังนี้ การฟังจัดเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนดนตรีเข้าใจถึงโครงสร้างของดนตรีซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความซาบซึ้งการพัฒนาการฟังข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพของการฟังที่จะกล่าวต่อไปเป็นลักษณะต่างๆไป ดังนี้

1. มีสมาธิในการฟังเสียงดนตรีให้ตลอด การฟังโดยมีสมาธิไม่มากพอหรือการฟังอย่างมีสมาธิในเวลาสองนาทีก่อนที่เพลงยาวถึง 10-15 นาที ย่อมไม่นำไปสู่ความซาบซึ้งได้

2. พยายามฟังโดยการจับแนวทำนองหลักของบทเพลงให้ได้ การฟังเพลงใด ๆ เป็นครั้งแรกไม่ควรพยายามฟังเพื่อเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในบทเพลง ควรพยายามจับสิ่งเด่น ๆ เสียก่อนและค่อย ๆ เรียนรู้สิ่งที่มีอยู่ในบทเพลงนั้นเป็นลำดับไป ซึ่งสิ่งที่ฟังได้ง่ายที่สุดคือ แนวทำนองหลัก

3. จดจำแนวทำนองหลัก หรือลักษณะเด่น ๆ ของเพลงให้ได้ การที่จะจดจำสิ่งใด ๆ ได้นั้นควรฟังหลาย ๆ หน และอาจจะแบ่งการฟังออกเป็นตอน ๆ เพราะการพยายามจดจำนอกจากการฟังอาจจะได้แก่ การร้อง การเล่น หรือการพูดคุยกันถึงทำนองหลักกับผู้อื่น

4. สังเกตดูว่าแนวทำนองหรือลักษณะสำคัญในบทเพลงนั้น ๆ เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปอย่างไร โดยปกติรูปแบบของดนตรีมักจะมีการแปรเปลี่ยนพัฒนาไปของแนวทำนองหลักเสมอ ดังนั้นถ้าสามารถฟังออกว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในลักษณะใดจะทำให้สัมผัสในรสชาติของดนตรีได้

5. พยายามฟังบทเพลงนั้นหลาย ๆ หน ถ้ายังไม่สามารถเห็นความสัมพันธ์ของรูปแบบหรือการพัฒนาไปของแนวทำนองหลัก การฟังหลาย ๆ หนทำให้ผู้ฟังได้ยินสิ่งต่าง ๆ ในบทเพลงได้มากขึ้น

6. พยายามประยุกต์ใช้สิ่งที่ค้นพบจากการได้ยินกับบทเพลงที่เพิ่งจะฟังเป็นครั้งแรก เนื่องจากดนตรีมีรูปแบบ การฟังเพลงใด ๆ มักจะมีรูปแบบที่เหมือนกัน เช่น ซิมโฟนีโดยทั่วไปนั้น ท่อนแรกมักใช้รูปแบบโซนาตาอัลเลโกร ถ้าฟังเพลงใดที่ไม่เคยได้ยินซึ่งเป็นซิมโฟนี ถ้าพยายามฟังดูว่าเป็นรูปแบบโซนาตาอัลเลโกรหรือไม่ จะช่วยให้มีหลักและนำไปสู่ความเข้าใจในบทเพลงได้ง่ายขึ้น

7. พยายามจับรายละเอียดปลีกย่อยของบทเพลงให้ได้ เนื่องจากดนตรีเป็นศิลปะ แม้จะมีรูปแบบกำหนดโครงสร้าง แต่ผู้ประพันธ์เพลงสามารถแปรเปลี่ยนเนื้อหาสาระไปได้เสมอ ดังนั้นการพยายามฟังรายละเอียดของเพลงให้ได้จะทำให้เข้าใจ และเห็นลักษณะความสวยงามมีคุณค่าที่แท้จริงของบทเพลงแต่ละบทได้

8. ใช้สัมผัสทางความรู้ในการฟังเพลง เพื่อให้เข้ากับความสวยงาม ความมีสุนทรีย์ของบทเพลงนั้น ๆ ในการฟังเพลงใด ๆ ผู้ฟังควรเกิดความรู้สึกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ความเศร้าสร้อย ความสนุกสนาน ความน่ารัก ความน่ากลัว ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังทราบว่า ขณะฟังนั้นตนได้สัมผัสกับดนตรีโดยความรู้สึก มิได้สัมผัสกับดนตรีเพียงเพื่อจะเรียนรู้ถึงโครงสร้างของดนตรีเท่านั้น

9. พยายามฟังดนตรีเพื่อให้เข้าถึงสุนทรียรสของดนตรีคือ เสียง ไม่ควรฟังดนตรีเพื่อใช้เป็นสื่อไปสู่เรื่องราวต่าง ๆ ในความคิดฝัน ซึ่งทำให้การฟังดนตรีเป็นลักษณะของดนตรีเพื่อสิ่งอื่นนอกเหนือความเป็นดนตรี มิใช่การฟังดนตรีเพื่อให้เห็นสุนทรียรสของดนตรีหรือให้

ซาบซึ่งในดนตรีอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามการฟังดนตรีประเภทดนตรีบรรยายเรื่องราว ผู้ฟังสามารถนึกภาพหรือใช้ดนตรีเป็นสื่อไปสู่เรื่องราวต่าง ๆ ได้ เพราะเป็นความประสงค์ของผู้ประพันธ์ที่ต้องการใช้ดนตรีเล่าเรื่องราว แต่การฟังดนตรีประเภทนี้ผู้ฟังไม่จำเป็นต้องทราบเรื่องราวมาก่อนก็ได้ โดยฟังในลักษณะของดนตรีเพื่อดนตรี

10. ฝึกฝนการฟังดนตรีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีวิธีการหลายวิธี ดังกล่าวมาแล้วและอาจจะมีอีกหลายวิธี ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ฟังแต่ละคนสามารถค้นคว้า ใฝ่หาด้วยตนเอง วิธีการหนึ่งที่สามารถปฏิบัติได้ คือ การศึกษาดนตรีในลักษณะของสังคีตนิยมซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงโครงสร้างของดนตรี การทราบประวัติของดนตรี ผู้ประพันธ์เพลง และการอ่านบทวิเคราะห์เพลงแต่ละเพลงนั้นย่อมช่วยให้ผู้ศึกษาเห็นคุณค่าของดนตรีมีความเข้าใจในดนตรีดีขึ้น ดังนั้นเมื่อมีโอกาสฟังดนตรีหรือบทเพลงหนึ่งบทเพลงใด ย่อมช่วยให้ผู้ฟังเห็นถึงความมีสุนทรีย์ของบทเพลงนั้นได้แจ่มชัดขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความซาบซึ่งในดนตรีอย่างแท้จริงในที่สุดได้

การฟังถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการที่เราจะได้รับความสุนทรีย์และนำไปสู่ความซาบซึ่งในทางดนตรีได้ บางคนอาจสงสัยว่าในเมื่อเราฟังดนตรีเราก็ได้ยินเสียงดนตรีนั้น ๆ อยู่แล้วไม่เห็นจำเป็นต้องมีความรู้อะไรแต่ความเป็นจริงแล้วหากเราต้องการฟังบทเพลงให้ได้รับความซาบซึ่งจริง ๆ นั้นต้องใช้การฟังในระดับที่ 4 โดยรับรู้ความซาบซึ่ง (Perceptive Listening) ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2535: 2-3) ได้ลำดับขั้นของการพัฒนาการฟังดังนี้

1. ความตั้งใจ (Attention) การกระทำกรสิ่งใดก็ตามหากปราศจากซึ่งความตั้งใจแล้วจะบังเกิดผลนั้นยาก สำหรับในการฟังดนตรีก็เช่นกัน ความตั้งใจถือว่ามีค่าอย่างยิ่ง เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเท่าไรนักที่สร้างนิสัยด้านความตั้งใจเนื่องจากต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เช่น ต้องมีสมาธิในการฟัง ไม่พูดคุยหยอกล้อกันระหว่างการฟังหรือการกระทำกรสิ่งหนึ่งสิ่งใด ระหว่างการฟัง

2. ความซ้ำซาก (Repetition) การฟังดนตรีก็เหมือนสิ่งอื่น ๆ ก็คือต้องการประสบการณ์ และความชำนาญซึ่งจะช่วยให้คนฟังพัฒนาตัวเอง การฟังแล้วฟังอีกเข้าไปซ้ำมาหลาย ๆ ครั้ง หลายๆ หน เพื่อค้นหาลักษณะต่างๆ ของโครงสร้าง หรือองค์ประกอบดนตรี เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ฉะนั้นการฟังบ่อยๆ ครั้งจะเป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจได้มากขึ้นและนำมาซึ่งความซาบซึ่งต่อไป

3. ความคุ้นเคย (Familiarity) ดนตรีที่ฟังง่ายและฟังยากต่างมีคุณค่าในตัวเองไม่ควร เปรียบเทียบเมื่อมีการฟังเพลงบ่อยๆ ครั้ง ซ้ำไปซ้ำมาก็จะทำให้เกิดความคุ้นเคย ทำให้การฟังมีความเข้าใจดีขึ้น

4. ความรู้พื้นฐาน (Background Knowledge) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการฟังดนตรีที่จะทำให้เกิดความซาบซึ้งได้เนื่องจากบทเพลงต่าง ๆ ที่คีตกวีแต่งขึ้นนั้นมาจากประสบการณ์และความรู้ทางทฤษฎีดนตรีรองรับในผลงานนั้น ๆ จึงจำเป็นที่ผู้ฟังต้องมีความรู้พื้นฐานทาง ดนตรี 2 ลักษณะประกอบด้วย

4.1 ความรู้พื้นฐานทั่วไป ได้แก่ ความรู้พื้นฐานทางดนตรีทั่วไป ซึ่งเกี่ยวกับ โครงสร้างของดนตรี รวมถึงการเรียนทฤษฎีดนตรี การปฏิบัติเครื่องดนตรี และประวัติ ดนตรี

4.2 ความรู้พื้นฐานเฉพาะ ได้แก่ ความรู้ทางดนตรีเฉพาะบทเพลงที่จะฟัง เกี่ยว กับโครงสร้างและความหมายของบทเพลงนั้น ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับการประพันธ์ ลักษณะ ของบท ประพันธ์ ผู้ประพันธ์สิ่งเหล่านี้สามารถค้นพบได้จากการฟังและการค้นคว้า

5. การมีส่วนร่วม (Participation) การเล่นดนตรีได้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ใน ดนตรีและช่วยให้เกิดการฟังโดยรับรู้ได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการที่เราได้ร่วมเล่นดนตรีกับนัก ดนตรี ที่มีความสามารถและได้รับการฝึกมาอย่างดีจะช่วยให้เกิดความซาบซึ้งโดยตัวของมันเอง เมื่อฟังดนตรีอย่างถูกคนตรีหรือคนฟังดนตรีชนิดอื่น ๆ เพราะดนตรีทุกชนิดทำหน้าที่รับใช้สังคม ต่างกัน แล้วแต่ว่าจะใช้คนตรีประเภทใดและความเหมาะสมซึ่งดนตรีก็จะมีค่าใน ตัวของมันเอง

4.3 ดนตรีคลาสสิกที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก

ณรุทธ์ สุทธจิตต์(2541) กล่าวว่า เพลงคลาสสิกได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นอย่างงดงาม มี องค์ประกอบครบถ้วน ไม่น่าหนักหรือเคร่งเครียดจนเกินไป ซึ่งคลื่นเสียงจากเพลงเหล่านี้ ช่วยทำให้ คลื่นสมองมีการพัฒนาไปในทางที่ดี ช่วยสร้างสมาธิ และทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีต่อไป ซึ่งการฟัง เพลงเช่นนี้ สามารถทำได้ต่อเนื่องไปจนชั่วชีวิตของแต่ละคน เมื่อเด็กลืมตาดูโลก การสนองตอบ และการเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัวเป็นเรื่องที่เด็กทุกคนปฏิบัติอยู่เสมอ และมีมากขึ้นเป็นลำดับ ในทาง ดนตรี เด็กมีการตอบสนองต่อเสียงดนตรีเรื่อยมาต่อจากการอยู่ในครรภ์มารดา และที่สำคัญ คือ พัฒนาการในทุกด้านเจริญขึ้นเป็นลำดับ การสนองตอบและการเรียนรู้ดนตรีจึงมีมากขึ้นเป็นลำดับ ด้วยคือ

ช่วง 0 – 4 เดือน ทารกแรกเกิดควรเปิดเพลงช้า ๆ เพลงคลาสสิกที่เหมาะสมสำหรับวัย นี้ควรจะเป็นตอนที่ 2

ในระยะ 5 – 6 เดือนแรก เมื่อเด็กลืมตาดูโลก การฟังเพลงยังคงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เนื่องจากการสนองตอบต่อดนตรีด้วยวิธีอื่น ๆ เด็กยังไม่สามารถกระทำได้ เมื่อเด็กมีพัฒนาการมากขึ้นตามวัย การเคลื่อนไหวโดยเสรีต่อเสียงดนตรีที่ได้ยิน โดยเฉพาะเมื่อ ได้ฟังเพลงที่มีจังหวะชัดเจน การเลียนแบบเสียงเพลงที่ได้ยิน

ช่วง 4 – 6 เดือน เด็กเริ่มมีชีวิต เรียนรู้ด้านสังคม ยิ้ม หัวเราะ เพลงคลาสสิกที่เหมาะสมจะเป็นท่อนที่ 1 หรือ 3 ก็ได้ ท่อน 1 ไม่นักหน่วงเกินไป ท่อน 3 เร็วขึ้นหน่อย

ช่วง 7 – 9 เดือน กิจกรรมเยอะแล้ว เริ่มพูดอ้อแอ้ เพลงเริ่มมีเนื้อร้อง ฟังแล้วจะเริ่มจำเป็นบางคำ

ช่วง 10 – 12 เดือน เพิ่มเพลงในเรื่องของภาษา การร้องเพลง เล่นเกม ช่วงนี้เด็กได้จังหวะ ภาษาท่วงทำนองต่างๆควรสอดใส่เรื่องวัฒนธรรมไทยเข้าไปด้วย

เมื่อเด็กเริ่มพูดได้ การร้องเพลง หรือการเลียนแบบเสียงเพลงที่ได้ยินจะมีมากขึ้นเป็นลำดับ เด็กสามารถฟังเพลงได้หลากหลาย ทั้งเพลงช้า เพลงเร็ว ขึ้นอยู่กับอารมณ์และโอกาสเป็นสำคัญ ในขณะที่เด็กจะนอน การเปิดเพลงช้า ๆ เบา ๆ ให้เด็กฟังเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง ในขณะที่เด็กตื่นและตอบโดยการเคลื่อนไหว เป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพื่อพัฒนาการฟังดนตรี และพัฒนาเรื่องของร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี เพลงที่นำมาให้เด็กฟังในช่วงนี้ ยังคงเป็นเพลงคลาสสิก และเพลงไทยเดิมที่ไพเราะ

หลัง 11 ขวบ วัยนี้เป็นวัยสำคัญถึงขั้นตอนว่าจะมีโอกาสพัฒนาเป็น โมซาร์ทเต็มตัว หรือจะถูก “กัก” อยู่กับครูที่ต้อง “ซ่อม” วิชาเลขบ้าง วิทยาศาสตร์ ภาษาบ้าง เพราะกิจกรรมในโรงเรียนเริ่มเต็มมือ สภาพแวดล้อมทั้งบ้าน และโรงเรียนรวมทั้งความเข้าใจของพ่อแม่ที่จะสนับสนุนลูกหรือไม่ เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาอัจฉริยภาพของเด็กพวกนี้ให้โดดเด่นหรืออาจตกหายไปเช่นที่เกิดกับเด็กจำนวนมากนอกจากนี้ ยังสามารถเลือกเพลงประเภทอื่น ๆ ที่มีคุณค่า ให้ฟังได้ทั้งสิ้น ซึ่งควรมีทั้งเพลงร้องและเพลงบรรเลงควบคู่กันไป เพลงร้องสามารถช่วยพัฒนาเรื่องของภาษาได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เพลงบรรเลงสามารถใช้พัฒนาเรื่องของความเข้าใจ ความซาบซึ้งในดนตรี และช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ ความรู้สึกได้อย่างดีด้วย เด็กในวัยนี้สามารถพัฒนาแนวคิดด้านทำนองและจังหวะได้ในระดับหนึ่ง โดยสังเกตได้จากคุณภาพของการสนองตอบต่อเสียงดนตรี

อูษนิย์ อนุรุทธวงศ์ (2548) ได้ศึกษา เกี่ยวกับพัฒนาการทางดนตรีกับพัฒนาการทางร่างกาย จากการศึกษาศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เราพบว่า เด็กแต่ละช่วงวัยมีพัฒนาการทางดนตรีขึ้นอยู่ด้วย เพราะขีดความสามารถทางสมองร่างกาย ประสบการณ์ ฯลฯ มีการแบ่งช่วงอายุคร่าวๆ ที่จะเห็นชัดว่าเด็กแต่ละช่วงวัยแตกต่างกันคือ

0-6 ขวบ เด็ก 2 ขวบสามารถร้องเพลงเป็นท่อนสั้นๆ อาจผิดเสียง พอ 3 ขวบก็อาจร้องได้ทั้งเพลง 4 ขวบก็ร้องถูกจังหวะจะโคนทั้งเนื้อร้องทำนอง แต่ก็ยังไม่สามารถทำเสียงตามดนตรีได้ ถึงแม้ว่าโดยทั่วไปเด็กจะทำได้คล้ายคลึงกันเพราะเด็กทุกคนมีดนตรีในหัวใจเป็นทุนอยู่แล้ว แต่เด็กที่สนใจหรือมีพรสวรรค์ทางดนตรีก็จะแสดงออกถึงความสนใจในเสียงผิดกับเด็กวัยเดียวกัน โดยที่พ่อแม่อาจยังไม่แน่ใจ

เด็ก 5 – 6 ขวบ มีความก้าวหน้าทางดนตรีอย่างชัดเจนผิดไปจากวัยอื่นๆ วัยนี้อาจสื่อแววจัดเจนขึ้นว่าจะเป็น“ศิลปินเดี่ยว”

เด็ก 7 – 11 ขวบ เป็นช่วงที่พัฒนาการทางดนตรีสูงสุด และเด็กที่มีความเป็นเลิศทางดนตรีจะฉายแววจัดเจนในวัยระหว่าง6-10ขวบมากที่สุด

ในระหว่างวัยนี้เด็กจะแสดงออกถึงความสามารถเกือบเต็มรูปแบบ เรียกว่าทั้งฟัง ทั้งร้องทั้งเต้น บางคนก้าวหน้าถึงขนาดเขียนเนื้อเพลงง่ายๆ ได้แล้วร้องไปตามใจปรารถนา นำสังเกตว่าใจช่วงวัยนี้เราพบเด็กผู้หญิงที่ “ฉายแววดารา” มากกว่าเด็กผู้ชาย แต่เมื่อโตขึ้นก็ไม่ค่อยจะแตกต่างกันมากเท่าไรนัก

ในด้านของการนำดนตรีคลาสสิกมาพัฒนาด้านสมองและสติปัญญา มีด จอห์นสัน (<http://www.meadjohnson.bms.co.th/>) ได้ศึกษาดนตรีคลาสสิกเพื่อการพัฒนาสมอง มีงานวิจัยมากมายยอมรับว่า ดนตรีคลาสสิกช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารของสมองทั้งสองซีก ดนตรีคลาสสิกเพิ่มระดับคะแนนในการอ่านและทักษะทางภาษาของเด็ก ดนตรีคลาสสิกมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสมองส่วนที่คิดวิเคราะห์เหตุผลและมิติสัมพันธ์ (Spatial – Temporal) ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรีคลาสสิกช่วยเพิ่มทักษะในการฟัง และทำให้เด็กมีสมาธิในการเรียนรู้มากขึ้น

อูคม เพชรสังหาร(2549 : 158-159) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ ดร.กอร์ดอน ซอร์ นักฟิสิกส์ แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ซึ่งสนใจศึกษาเกี่ยวกับไฟฟ้าของเซลล์สมอง (Neuroelectronic) ได้ค้นพบว่าเสียงดนตรีบางชนิดก่อให้เกิดสัญญาณ ไฟฟ้าแบบนี้ในสมองของคนเรา จากครั้งนี้ ดร.ฟรานซิส เราส์เซอร์ ได้ทำการวิจัยต่อ โดยเลือกเอาเพลงของ โมสาร์ท มาทำการทดลอง เหตุผลที่เลือกเพลงของโมสาร์ทก็เนื่องจากเมื่อศึกษาวิธีการของโมสาร์ทแล้วพบว่า โมสาร์ทเป็นคนที่มีการคิดโดยใช้ความสามารถทางมิติสัมพันธ์เป็นหลัก ในที่สุดก็พบว่าการเล่นเพลง “Dual Piano Sonata” บนบันไดเสียงD Major (K.448) ของโมสาร์ทช่วยให้ความสามารถทางมิติสัมพันธ์ของคนเพิ่มขึ้นที่น่าสนใจมากไปกว่านั้นก็คือความสามารถทางมิติสัมพันธ์นี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญมากต่อการเรียนรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรมหรือแม้แต่การดำเนินชีวิตปกติของเรา หากเราจะตีความจากเรื่องราวต่างๆ ของการค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกันนี้ ก็น่าจะสรุปได้ว่า “อันความสามารถทางมิติสัมพันธ์ที่จำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์นั้นสามารถกระตุ้นให้เกิดขึ้นได้ด้วยการฟังดนตรี” (ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นเจาะจงว่าจะเป็นเพลงของโมสาร์ทเท่านั้น แต่ขณะนี้ก็มีเฉพาะเพลงของโมสาร์ทเท่านั้นที่มีรายงานการวิจัยที่ชัดเจน)

ส่วนอริยะ สุพรรณเกษัช (2545: 18) ได้ศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับ สมองสองซีกไว้ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สมองของคนเรามีอยู่ 2 ซีก คือสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา โดยที่สมองซีกขวาจะควบคุมการทำงานของร่างกายซีกซ้าย และสมองซีกซ้ายจะควบคุมการทำงานของร่างกายซีกขวา สมองทั้ง 2 ซีกจะมีใยประสาทจำนวนมากเชื่อมอยู่ เพื่อให้สมองทั้ง 2 ส่วนรับรู้การทำงานซึ่งกันและกัน สมองแต่ละซีกจะมีการทำงานที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด โดยที่สมองทางซีกซ้าย เป็นส่วนที่ควบคุมการคิด และการทำงานที่ออกมาเป็นนามธรรม เช่น การนับจำนวนเลข การบอกเวลา การสรรหาถ้อยคำ การหาเหตุผล เป็นต้น ส่วนสมองซีกขวามีหน้าที่จินตนาการ ฟัน สร้างสรรค์ ความคิดใหม่ การชิมชาบในดนตรีและศิลปะ เป็นต้น ดังนั้นการที่คนเราสามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้ นั่น เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา เมื่อสมองซีกขวาทำงาน สมองซีกซ้ายจะรับหน้าที่แสดงผลการทำงานออกมามให้คนอื่นเห็น เวลาที่เราฟังดนตรี สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาจะทำงานพร้อมกัน เพราะดนตรีมีทั้งความไพเราะ ให้ความรู้สึกสบาย ช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวา ส่วนตัวโน้ตและจังหวะเคาะที่คล้ายกับการอ่านหนังสือแต่ละตัว ช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองซีกซ้ายซึ่งเกี่ยวกับเหตุผลของภาษา ดังนั้นธรรมชาติของดนตรีจึงมีการจัดระบบในตัวเองคล้ายกับภาษา เมื่อเราเรียนดนตรีหรือทำความเข้าใจกับดนตรีตั้งแต่ด้วยวัยเยาว์ ก็เหมือนกับเราเรียนรู้ภาษา การฟังและเรียนดนตรีตั้งแต่เด็กจึงกระตุ้นพัฒนาการด้านภาษาที่ดีมาก

สำหรับการนำดนตรีไปใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กในระดับประถมศึกษาควรจัดให้มีการนั่งสมาธิเพื่อฟังดนตรีร่วมกันในห้องประชุมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ซึ่งจัดเพลงทางพระพุทธศาสนาและเพลงคลาสสิกผสมผสานกัน ได้ผลดีด้านพัฒนาสมาธิและสุนทรียภาพทางดนตรีของนักเรียน นักเรียนมีสมาธิและมีความสุขมากขึ้น

การเรียนและการฟังดนตรีนั้นช่วยเสริมสร้างเซลล์สมอง เช่น ให้เด็กทารกฟังเพลงคลาสสิกของโมซาร์ทแล้ว เซลล์ประสาทในสมองจะมีการแตกแขนงออกมากกว่าเด็กที่ไม่ได้ฟังเพลงคลาสสิก และสมาธิจะเกิดเมื่อเวลาที่เรอฟังเพลง เพราะถ้าไม่มีสมาธิก็จะไม่ได้ยินและไม่เข้าใจเพลง และการฟังเพลงบรรเลงนั้นก็ทำให้เกิดจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ดังที่ อารี พันธุ์มณี (2543:2) อธิบายลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. จินตนาการเป็นจริงขึ้น
2. เป็นความคิดอเนกนัย ซึ่งเป็นความคิดที่กว้างไกล สลับซับซ้อนมีหลายแง่มุมหลายรูปแบบ ความคิดในลักษณะนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์ สิ่งแปลกใหม่ หรือแก้ปัญหาต่างๆ ได้สำเร็จ

3. เป็นจินตนาการหรือการคิดฝัน ซึ่งมีความสำคัญกว่าความรู้ และเป็นบ่อเกิดของการแสวงหาความรู้มาพิสูจน์จินตนาการ หรือการทำจินตนาการให้เป็นจริง

4. เป็นความรู้สึกที่ไว เข้าใจอะไรได้เร็ว แม้จะเป็นเรื่องยากและซับซ้อน มีปฏิกิริยา หรืออารมณ์ร่วมกับเรื่องนั้นๆ และมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งนั้น

ดนตรีคลาสสิกจะช่วยพัฒนาสมองเด็กให้เติบโตได้เป็นอย่างดี เพราะมีจังหวะ ท่วงทำนอง และ ความกลมกลืนของเสียงที่ทำให้สมองลูกเกิดการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในวัยแรกเกิดถึง 3 ขวบ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาทั้งทางด้านอารมณ์-จิตใจสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้มีความสามารถที่จะจดจำสิ่งต่างๆที่พ่อแม่สอนได้ดียิ่งขึ้น การรับฟังเสียงดนตรีคลาสสิกเบาๆ ในจังหวะช้าๆ จะทำให้เด็กเกิดอารมณ์สุนทรีย์ ซึ่งความรู้สึกผ่อนคลายที่ได้รับจะช่วยทำให้สมองเด็กเปิดรับการเรียนรู้ได้ดีและยังช่วยเสริมสร้างสมาธิจากการที่เด็กสงบนิ่งชั่วขณะหนึ่งจังหวะและท่วงทำนองที่ซับซ้อนของดนตรีคลาสสิกจะช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์แบบมีเหตุมีผลในด้านความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆอันเป็นพื้นฐานในด้านคณิตศาสตร์ วิศวกรรม และการอ่านเขียน อีกทั้งจังหวะเสียงสูงต่ำ และความถี่ของเสียงดนตรีคลาสสิก ยังมีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนภาษาให้ดีขึ้นได้ และบทประพันธ์ของดนตรีคลาสสิกบางชิ้น ส่งผลด้านการพัฒนาสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์โดยเพิ่มขีดความสามารถด้านการใช้ คำพูด อารมณ์ พัฒนาสมาธิและความจำ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าดนตรีคลาสสิกส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นมีงานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่าเด็กที่เรียนรู้ทักษะบางอย่างขณะฟังดนตรีคลาสสิกไปด้วยจะสามารถจดจำสิ่งที่ตัวเองเรียนรู้ได้ดี เข้าใจเหตุผลของความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว (<http://www.enfababy.com/>)

4.4 ดนตรีคลาสสิกกับการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา

ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีคลาสสิกมีอยู่หลากหลายวิธี สุกกรี เจริญสุข(2547) ได้รวบรวมระบบการศึกษาดนตรีมาศึกษาโดยสังเขปดังนี้

1. ระบบการสอนของโคดาไล (Kodaly) โซลตัน โคดาไล (Zoltan Kodaly) เป็นนักดนตรี นักการศึกษาคนตรีชาวฮังการี มีชีวิตอยู่ระหว่างปี 1882 - 1967มีสถาบันการศึกษาคนตรีที่สืบทอดระบบการศึกษา ระบบการสอนของโคดาไล (Kodaly Method) อยู่ที่เมืองเคสคีเมต (Kecskemet) ซึ่งให้ความสำคัญการศึกษาคนตรีเทียบเท่าการศึกษาคณิตศาสตร์ วิธีการสอนที่สำคัญก็คือ การเรียนคนตรีผ่านการร้องเพลง ใช้เสียงร้องเป็นสื่อ เพราะโคดาไลเชื่อว่า คนตรีเป็นเรื่องของเสียง เมื่อเด็กร้องเพลงได้ชัดเจนแล้ว สามารถที่จะถ่ายทอดจากเสียงร้องให้เป็นเครื่องดนตรีต่างๆ ได้ เมื่อร้องเพลงได้แล้ว เด็กมีความจำเป็นที่จะรู้ไวยากรณ์คนตรี คือการอ่านโดยการขับร้อง และการเขียนโน้ตเพลง เพราะการอ่านและการเขียนจะเป็นกุญแจไปสู่โลกของคนตรีที่กว้างใหญ่ได้ หัวใจสำคัญ

ที่สุดก็คือการพัฒนาหู การฟังเสียง และการแสดงออกทางดนตรีได้จากการฟังโดยที่เด็กควรมีโอกาสได้เรียนดนตรีตั้งแต่เล็กๆ

2. ระบบการสอนดนตรีของดัลโครซ (Dalcroze) เอมีลี ซาคส์ ดัลโครซ (Emile Jaques Dalcroze) มีชีวิตอยู่ระหว่างปี 1865 - 1950 เป็นนักดนตรีนักการศึกษาคนสำคัญ ใช้วิธีการสอนดนตรีโดยมีร่างกายและจังหวะดนตรีเป็นสื่อ (Eurhythmics) ได้นำพัฒนาการของร่างกาย จังหวะดนตรีและจิตใจเข้าด้วยกันเป็นต้น

3. ระบบการสอนดนตรีของออร์ฟ (Orff) ระบบการสอนดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff) ครูดนตรีและนักดนตรีชาวเยอรมัน มีชีวิตอยู่ระหว่างปี 1895 - 1982 ประสบความสำเร็จโดยการสอนดนตรีแบบ "ร้องรำทำเพลง" การเคลื่อนไหวร่างกายและการเล่นเครื่องดนตรี เป็นการเตรียมความพร้อมของการเรียนดนตรีของเด็กที่สำคัญมาก ออร์ฟ ได้เปิดสถาบันสอนดนตรี (Orff Institute) ที่เมืองซาลบวร์ก ออสเตรียปัจจุบันเป็นคณะวิชาหนึ่ง(ดนตรีศึกษา)ของมหาวิทยาลัยโมสาร์ทออร์ฟใช้เครื่องดนตรีสำหรับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ระนาด" มีตั้งแต่ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวนมาก เพื่อให้เด็กๆ ทุกคนได้เล่นดนตรีในห้องเรียนได้ นอกจากเรื่องดนตรีแล้ว เรื่องของความคิดสร้างสรรค์ก็เป็นเรื่องที่สำคัญมากด้วยเด็กเรียนความคิดสร้างสรรค์ผ่านดนตรี

4. ระบบการสอนของซูซูกิ(Suzuki)ชินอิจิ ซูซูกิ (Shinichi Suzuki) มีชีวิตอยู่ระหว่างปี 1898 - 1998 เป็นครูดนตรีชาวญี่ปุ่น เปิดโรงเรียนสอนดนตรีที่เมืองมัตสึโมโตะ (Matsumoto) โดยพัฒนาวิธีสอนแบบ "แม่สอนลูก" ภาษาของแม่ (Mother Tongue) เด็กเรียนรู้โดยการเลียนแบบและทำซ้ำๆวิธีการสอนดนตรีโดยใช้เครื่องดนตรี ไวโอลินและเครื่องอื่นๆ ต้องมีครูที่เก่ง มีวิธีการสอนที่ถูกต้อง เรียนดนตรีอย่างต่อเนื่อง มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เด็กอยากเรียนดนตรี หัวใจสำคัญของระบบการสอนดนตรีของซูซูกิก็คือ"อัจฉริยะไม่ได้มีมาแต่กำเนิดแต่ขึ้นอยู่กับการศึกษาและสิ่งแวดล้อม" ระบบการสอนดนตรีของซูซูกิ ได้รับการเผยแพร่จากศาสตราจารย์คลิฟฟอร์ด คุก (Clifford Cook) จากสถาบันการดนตรีโอเบอร์ลินรัฐโอไฮโอในสหรัฐอเมริกาทำให้วิธีการสอนดนตรีของซูซูกิแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ

การพัฒนาดนตรีของเด็กระดับประถมศึกษา อูสา สุทธิสาคร (2544) ได้อธิบายไว้ว่า เด็กวัย 9-11 ขวบ หรือระดับประถม 4-6 มีพัฒนาการทางดนตรีแตกต่างไปข้างจากเด็กวัยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เด็กในวัยนี้มีความเข้าใจเกี่ยวกับจังหวะ ทำนอง และรูปแบบของเพลงลึกซึ้งขึ้น กล่าวคือสามารถเรียนรู้เรื่องยากและซับซ้อนได้ความละเอียดอ่อนเกี่ยวกับความรู้สึกของเพลงจะมีมากขึ้น การจัดกิจกรรมดนตรีให้กับเด็กวัยนี้เพื่อสนับสนุนความสามารถทางดนตรีของเด็กทำได้โดย

1. พาเด็กไปชมดนตรี เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กวัยนี้สามารถนั่งฟังเพลงได้นานขึ้น เพราะมีสมาธิยาวนานขึ้น จึงอาจพาเด็กไปชมดนตรีกับผู้ใหญ่เป็นบางครั้งบางคราว เพื่อให้เด็กได้ถึงบรรยากาศในการฟังดนตรี พร้อมทั้งจูงใจให้เด็กสนใจฟังดนตรีมากขึ้น
2. เรียนดนตรี โดยเรียนจากความชอบและความสนใจของเด็ก และเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สภาพแวดล้อมที่บ้านมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมความสามารถทางดนตรีของเด็กวัยนี้

ในส่วนของ ฌรุทซ์ สุทธจิตต์ (2541) ได้กล่าวถึงการนำบทเพลงคลาสสิกมาสอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ไว้ว่า บทเพลงคลาสสิกที่สามารถนำมาใช้กับเด็กวัยนี้มีอยู่มาก จริงอยู่ว่าเพลงคลาสสิกเป็นเพลงที่ยากในการฟังที่มักจะใช้ภาษาพูดในทำนองว่า “ต้องปีนบันไดฟัง” นั้น เนื่องจากความลึกซึ้งของเพลงมีมากขึ้น ซึ่งคล้ายกับเพลงไทยที่มีทั้งเพลงที่ฟังง่าย ๆ และเพลงที่ฟังยากขึ้นตามลำดับ ฉะนั้นอยู่ที่ว่าการเลือกประเภทของเพลงคลาสสิกที่นำมาใช้มากกว่า บทเพลงคลาสสิกที่สามารถนำมาให้ผู้เรียนในวัยนี้ฟังได้มีตั้งแต่ลักษณะของการแนะนำให้ผู้รู้จักเครื่องดนตรีต่าง ๆ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงได้นำมาแต่งเป็นเรื่องราวคล้ายนิทานเพลง เพื่อให้ผู้เรียนสนุกสนานในการฟัง เพราะเป็นเรื่องราวที่มีผู้เล่าประกอบ โดยเรียนรู้ลักษณะของเพลงและเสียงของเครื่องดนตรี รวมทั้งวงออร์เคสตราไปด้วย เช่น นิทานเพลง ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานและความรู้ทางดนตรีไปด้วย

ตอนที่ 5 การนำดนตรีคลาสสิกมาบูรณาการกับการเรียนการสอนศิลปะกับเด็ก

รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบประสิทธิภาพและได้รับความนิยมโดยทั่วไปมีจำนวนมากและครอบคลุมการพัฒนาทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และการพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการหรือเน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม (ทิศนา แจมมณี, 2550 : 73)

การนำดนตรีคลาสสิกเข้ามาบูรณาการกับการเรียนศิลปะ เป็นการสร้างบรรยากาศทางการเรียน ซึ่ง อารมณ์ ใจเที่ยง (2540 : 224) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน คือการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน บรรยากาศการเรียนที่นักเรียนพอใจ จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน

ด้านของสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนศิลปะ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายในห้องปฏิบัติการศิลปะ ควรเป็นห้องเรียนที่แยกเป็นเอกเทศ ต้องกว้างขวาง เพื่อการเคลื่อนไหวคล่องตัวของผู้เรียน และมีความแตกต่างจากห้องเรียนธรรมดา (ชโล พงษ์สามารถ , 2526) นอกจากนี้สภาพแวดล้อมในห้องเรียนศิลปะที่ดี การสร้างบรรยากาศที่หลากหลาย นำองค์ความรู้ในสาขาวิชาอื่นมาบูรณาการกับการเรียนศิลปะ ได้เช่นกัน

บรรยากาศที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ บรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับและการกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ นักเรียนต้องมีอิสระที่จะสร้างสรรค์ความพอใจ สมิทและฮิลเดรท (Smith and Hildreth,1971) มีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่งในเรื่องบรรยากาศในการเรียนการสอนนั้นมีผลต่อการพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมาก ห้องเรียนที่เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ แปลก ๆ ของตนเองอย่างเต็มที่ และนักเรียนมีความรู้สึกอิสระไม่ถูกควบคุมจากระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป เดวิส (Davis, 1972) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างหรือพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กว่า คือการช่วยให้เด็กได้ค้นพบความคิดเห็นใหม่ ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพให้เจริญเติบโตตามขีดความสามารถ และเขาไม่เห็นด้วยกับการที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนเรียนวิชาต่าง ๆ มาก ๆ ทั้งนี้ เพราะองค์ประกอบที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวนักเรียนนั้นอยู่ที่เทคนิคและวิธีการสอนของครู ดังนั้นครูควรเลือกเทคนิคและวิธีการสอนที่จะกระตุ้นส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้ก้าวหน้าขึ้น

ในปัจจุบันนักการศึกษาเริ่มเห็นความสำคัญของการสอนแบบสหวิทยาการ โดยบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน และเรื่องที่สอนจะเป็นเรื่องที่สะท้อนชีวิตจริงของนักเรียนในสังคม มิใช่การแยกวิทยาการออกจากชีวิตประจำวัน การสอนเช่นนี้จะสอนตามแนวคิด (Theme) ที่นำวิทยาการทั้งหลายมาใช้ในเรื่องของชีวิตประจำวันของชุมชน โควาลิก(1993 ในหนังสือ “ITI : The Model-Integrated Thematic Instruction” หน้า 5) กล่าวว่า “ลักษณะสำคัญของหลักสูตรแบบ ‘ที่นี้และเดี๋ยวนี้’ เริ่มเป็นที่ยอมรับของนักเรียนว่า มีความสัมพันธ์กับชีวิตและมีความหมาย นอกจากนี้หลักสูตรชนิดนี้ช่วยสอนเด็กเกี่ยวกับโลกปัจจุบันและทักษะที่จะใช้ในโลกลูกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว” รูปแบบการสอน “แนวคิดบูรณาการ”ของโควาลิกจะเป็นแนวคิดที่สอนได้ตลอดปี บางหลักสูตรอาจมีแนวคิด(Theme) ที่สอนได้ตลอดภาค การสอนพหุปัญญาอาจใช้หัวข้อเรื่อง(Theme) ในการสอนโดยจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้ใช้ปัญญาทุกด้าน (โรมัส อาร์มสตรอง แปลโดย อารีย์ สันทวิ,2543 : 62)

จอร์จ เอล. โรเจอร์ส(George L. Rogers,2004 : 25)กล่าวถึง The National Standards for Arts Education ว่าได้ สนับสนุนครู ให้ช่วยนักเรียนมีการเชื่อมโยงระหว่างดนตรีและวิชาอื่นๆ มี

ประเมิน ด้านมิติ	อ่านหนังสือ แล้ววาด ภาพ	สี ก ข ๑ แผนภูมิ แล้ววาด ภาพ	ดู ภาพยนตร์ แล้ววาด ภาพ	ฟังเพลง หรือดนตรี แล้ววาด ภาพ	ศึกษานอก สถานที่ แล้ววาด ภาพ	เล่นเกมส์ เป็น หมู่ แล้ววาด ภาพ	คิด ถึง ประสบการณ์ ของคนแล้ว วาดภาพ
ประเมิน ด้านกาย สัมผัส	อ่านหนังสือ แล้วสร้าง หุ่นจำลอง	สี ก ข ๑ แผนภูมิ แล้วสร้าง หุ่นจำลอง	ดู ภาพยนตร์ แล้วสร้าง หุ่นจำลอง	ฟังเพลง หรือดนตรี แล้วสร้าง หุ่นจำลอง	ศึกษานอก สถานที่ แล้วสร้าง หุ่นจำลอง	เล่นเกมส์ เป็น หมู่ แล้วสร้าง หุ่นจำลอง	คิด ถึง ประสบการณ์ ของคนแล้ว สร้างหุ่นจำลอง
ประเมิน ด้านดนตรี	อ่านหนังสือ แล้วแต่งเป็น เพลง	สี ก ข ๑ แผนภูมิ แล้วแต่ง เป็นเพลง	ดู ภาพยนตร์ แล้วแต่ง เป็นเพลง	ฟังเพลง หรือดนตรี แล้วแต่ง เป็นเพลง	ศึกษานอก สถานที่ แล้วแต่ง เป็นเพลง	เล่นเกมส์ เป็น หมู่ แล้วแต่ง เป็นเพลง	คิด ถึง ประสบการณ์ ของคนแล้ว แต่งเป็นเพลง
ประเมิน ด้านมนุษย สัมพันธ์	อ่านหนังสือ แล้วแบ่งให้ เพื่อนรู้	สี ก ข ๑ แผนภูมิ แล้วแบ่ง ให้เพื่อนรู้	ดู ภาพยนตร์ แล้วแบ่ง ให้เพื่อนรู้	ฟังเพลง หรือดนตรี แล้วแบ่ง ให้เพื่อนรู้	ศึกษานอก สถานที่ แล้วแบ่ง ให้เพื่อนรู้	เล่นเกมส์ เป็น หมู่ แล้วแบ่ง ให้เพื่อนรู้	คิด ถึง ประสบการณ์ ของคนแล้ว แบ่งให้เพื่อนรู้
ประเมิน ด้านตนเอง	อ่านหนังสือ แล้วตอบ ตนเอง	สี ก ข ๑ แผนภูมิ แล้วตอบ ตนเอง	ดู ภาพยนตร์ แล้วตอบ ตนเอง	ฟังเพลง หรือดนตรี แล้วตอบ ตนเอง	ศึกษานอก สถานที่ แล้ว ตอบ	เล่นเกมส์ เป็น หมู่ แล้วตอบ ตนเอง	คิด ถึง ประสบการณ์ ของคนแล้ว ตอบตนเอง

จากตารางพหุปัญญาของ การ์ดเนอร์ ในด้านการพหุปัญญาดนตรีและศิลปะเข้าไว้ด้วยกัน สอดคล้องกับเลิศ อำนันทะ(2518 : 129) ที่ได้ทดลองนำเสียงดนตรีมาใช้ประกอบการสอนอย่าง สร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 หรือนักเรียนที่มีอายุ 6-8 ปี ที่ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลปรากฏว่า เสียงดนตรีสามารถส่งเสริมพัฒนาการทาง อารมณ์ของเด็ก เสริมสร้างความคิด จินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างประสาทหู กล้ามเนื้อมือ ให้สอดคล้องกับการใช้ความคิด นอกจากนั้นยังทำให้เหนื่อยช้า และคลายความเครียด

ในการบูรณาการศิลปะกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันได้แก่การมองเห็น การได้ยิน สัมผัส การ รู้อรส และการได้กลิ่น ในทางศิลปะ สามารถถ่ายทอดผ่านการรับรู้ ทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ศิลปะการมองเห็น ได้แก่ การวาดภาพ การปั้น การแกะสลัก รวมทั้ง สถาปัตยกรรมต่างๆ รวมเรียกว่า "ทัศนศิลป์"

2. ศิลปะที่แสดงออกทางเสียงได้แก่ "ดนตรี" หรือ "โสตศิลป์" เป็นศิลปะ ดนตรีได้แก่ การบรรเลงที่มนุษย์สามารถชื่นชมความไพเราะได้ด้วยการได้ยินเสียงจากการบรรเลง ดนตรี เป็นต้น

3. ศิลปะที่แสดงทางลีลาการเคลื่อนไหวหรือที่เรียกว่า “นาฏศิลป์” เป็นศิลปะการแสดงต่างๆ ซึ่งสามารถชื่นชมและมองเห็นด้วยตา ได้แก่ศิลปะการแสดง ระบาย ระบาย รำ ฟ้อน โขน เป็นต้น ธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจ ทำให้มนุษย์เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเป็นแม่แบบในการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะแขนงต่างๆ อันได้แก่ ทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ ซึ่งเกิดจากระบวนการจดจำ ทำให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดความสัมพันธ์กัน ระหว่างศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และมนุษย์ ถ่ายทอดออกมาเป็นศิลปะอันประณีตงดงามที่มีแบบแผนได้พบเห็นอยู่จนถึงทุกวันนี้ (<http://learning.eduzones.com/domrongsuk/>)

ในส่วนของเสียงดนตรีจะทำปฏิกิริยากับสมองผ่านประสาทสัมผัสทางหู ระดับคลื่นเสียงสูงต่ำมีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก การรับรู้ทางสมอง และคลื่นเสียงที่มีการจัดระเบียบแล้วจะช่วยพัฒนาสมองให้กับเด็ก ๆ ด้วย ช่วยปรับคลื่นสมองให้กว้างขึ้น ส่งผลให้เด็กรู้สึกสงบและมีสมาธิ การฟังดนตรีจะช่วยสร้างจินตนาการและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างไร้ขอบเขต การจัดกระบวนการเพื่อใช้ดนตรีสำหรับส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การสร้างเสียงเพลงในบ้าน การใช้สิ่งรอบตัวทำให้เกิดเสียงได้โดยไม่จำเป็นต้องซื้อหาเครื่องดนตรีราคาแพง การจัดหาเพลงให้สอดคล้องกับความชอบของคนในครอบครัว เช่น ทารกจะชอบเสียงระดับสูง เพราะให้ความรู้สึกที่ดีต่ออารมณ์ เสียงระดับต่ำจะช่วยให้สมองตื่นตัว ทำนองเร็ว ๆ จะก่อให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน การใช้ดนตรีและการเคลื่อนไหวมาประกอบการเล่น เล่นิทาน หรือท่องบทกลอน จัดกิจกรรมทางดนตรีโดยให้คนในครอบครัวแสดงกันเองเมื่อมีการรวมญาติ พาเด็กไปดูรายการดนตรีดี ๆ บ้าง หรือถ้ามีรายการดี ๆ ทางโทรทัศน์ควรเปิดให้เด็กดู และอธิบายถึงลักษณะดนตรีที่ฟัง พาเด็กไปเข้าค่ายที่มีการแสดงออกและมีการเล่นกิจกรรมที่หลากหลาย และส่งเสริมและชมเชยต่อการแสดงออกทางดนตรีและการออกท่าทางเคลื่อนไหวของเด็ก (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต : <http://www.igeqdekthai.com/learn/learn20.htm>)

การฟังดนตรีทำให้เกิดความสามารถทางมิติสัมพันธ์ ดังที่อดัม เพชรสังหาร (2549 : 115) ได้อธิบายเกี่ยวกับจังหวะของดนตรีกับความสามารถทางคณิตศาสตร์ ไว้ว่า ดร.ฟรานซิส เราส์เซอร์ นักวิทยาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ค้นพบว่าการทดลองให้เด็กเรียนเปียโน เรียนร้องเพลง หรือฝึกกิจกรรมประกอบจังหวะในช่วงอายุ 3 – 7 ปี จะทำให้เด็กมีความสามารถทางมิติสัมพันธ์ (Spatial – Temporal) มากขึ้น และโดยเฉพาะในกลุ่มที่ฝึกกิจกรรมเข้าจังหวะจะมีความเข้าใจในมิติของเวลาดียิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คำว่ามิติของเวลานั้น มันเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องเศษส่วน สัดส่วน และความเร็ว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของคณิตศาสตร์ นอกจากนั้นความสามารถทางมิติสัมพันธ์แสดงให้เห็นถึงการสร้างจินตภาพขึ้นภายในจิตใจ ที่ได้จากกระกระตุ้นด้วยเสียงดนตรี

อริยะ สุพรรณเกษย์ช (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนำดนตรีคลาสสิกมาพัฒนาศักยภาพของมนุษย์โดยได้สร้างชุดดนตรีคลาสสิกเพื่อใช้ประกอบการทำกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กเพื่อใช้สำหรับประกอบกิจกรรมวาดภาพระบายสี ชื่อชุด Photographic Music เป็นดนตรีที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมศิลปะ สำหรับใช้ในการปลูกเร้าจินตนาการ ระหว่างที่ผู้เรียน ฟังเพลง ผู้สอนสามารถอธิบายอารมณ์ของเพลงเพื่อกระตุ้นความคิดจินตนาการในการทำงานศิลปะของผู้เรียน และ ดนตรีชุด I.Q. Improvement สำหรับพัฒนาไอคิว เป็น ดนตรีที่จะกระตุ้นสมองด้วยจังหวะที่สม่ำเสมอ พัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ ใช้ในช่วงผ่อนคลาย หรือตอนทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมอง ระดับความดังพอสมควรไม่มีข้อจำกัดการใช้ โดยสามารถเปิดคลอระหว่างพักการทำกิจกรรมศิลปะของผู้เรียน ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2.2 ดนตรีคลาสสิกชุด Photographic Music

ลำดับ	ผู้แต่ง	รายชื่อเพลง
1	Nikolay Rimsky -Korakov	The flight of the Bumble-bee
2	Grieg	Butterfly
3	Puccini	Madama Butterfly
4	Leopold Mozart	Toy Symphony
5	Tchikovsky	Chainese Dance
6	Tchikovsky	Russian Dance
7	Tchikovsky	Spanish Dance
8	Dmitri Kabelevsky	The Comedians : Comedians' gallops
9	Aram Khatchaturian	Gayne : Sabre Dance
10	Aron Copland	Appalachian Spring : simple Gifts
11	Vivaldi	Spring from the four seasons
12	Tossili	Serenade
13	Beethoven	Moonlight Sonata
14	Beethoven	Symphony No 5 in C Major
15	พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	พระราชนิพนธ์สายฝน

ตารางที่ 2.3 ดนตรีคลาสสิกชุด ดนตรีชุด I.Q. Improvement

ลำดับ	ผู้แต่ง	รายชื่อเพลง
1	Mozart	Sonata in D for two piano
2	Mozart	Concerto No 10 in E flat for two piano
3	Chopin	Waltz in G flat Major
4	Chopin	Nocturne in E flat Major
5	Chopin	Mazurka No 23 in D Major
6	Mozart	Piano Sonata in C Major
7	Mozart	Piano Sonata in A major
8	Mozart	Sinfonia concertant in E flat
9	Bach	Partita No. 1 in B Flat Preludium
10	Bach	Partita No. 1 in B Flat Menuets I&II
11	Bach	English Suite No.3 in G Minor Gavotte I – Gavotte II ou la musette
12	Bach	French Suite No.6 in E-Allmande
13	Bach	Well-Tempered Clavier, Book I-Prelude
14	Bach	Suite No.3 in D-Bourre I&II
15	Bach	Suite No.6 – Gavotte I-II

เพลงคลาสสิกใน 2 กลุ่มนี้เป็นบทเพลงคลาสสิก ที่มีทำนองสั้นๆ เหมาะสมกับผู้ฟังวัย 9-11 ปี เหมาะสมกับการนำมาประกอบการเรียนการสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา โดยผ่านการคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีคลาสสิก และศิลปศึกษา คัดเลือกเพลงจากชุด Photographic Music และชุด I.Q Improvement ที่เหมาะสมกับเนื้อหาในแผนการสอนวาดภาพระบายสี ทั้งหมด 6 เพลง คือ Sonata in D for two piano จากเพลงชุด I.Q Improvement, The flight of the Bumble-bee, Butterfly, Toy Symphony, Serenade และ เพลงพระราชนิพนธ์สายฝน จากชุด Photographic Music คือกลุ่มดนตรีคลาสสิกที่สื่อให้เห็นจินตภาพ เหมาะสำหรับนำมาใช้ประกอบกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีรายละเอียด ดังนี้

1) เพลง Sonata in D for two piano เป็นเพลงบรรเลงโดยเปียโน 2 ตัว ประพันธ์โดย Wolfgang Amadeus Mozart เป็นบทเพลง Sonata บรรเลงด้วยเปียโน 2 หลัง มีความยาว 7 นาที ท่วงทำนองสม่ำเสมอ มีเสียงดัง – ค่อย สลับกันไป

2) เพลง Appalachian Spring : simple Gifts ของ Aron Copland บรรเลงโดยวงซิมโฟนี มีความยาว 9.27 นาที ทำนองเพลง ช้า-เร็ว ดัง-ค่อย สลับกันไป ให้ความรู้สึกสดชื่น ความเป็นธรรมชาติ สะท้อนเห็นภาพการเติบโตของต้นไม้ การหมุนเปลี่ยนไปตามกาลเวลา เพลงนี้จบลงด้วยท่วงทำนองที่ตื่นเต้น และรวดเร็ว

3) เพลง The flight of the Bumble-bee ประพันธ์ โดย Nikolay Rimsky – Korakov บรรเลงโดยวงซิมโฟนี เครื่องดนตรีที่เล่นทำนองหลักคือ ไวโอลิน มีความยาว 1.17 นาที เป็นเพลงที่มีจังหวะ ตื่นเต้น รวดเร็ว ดัง-เบา สลับกันไป แสดงให้เห็นถึงภาพผึ้งใหญ่ บินอย่างวุ่นวายสับสน

4) เพลง Butterfly ประพันธ์โดย Grieg บรรเลงโดยเปียโน มีความยาว 2 นาที จังหวะและลีลาของเพลง มีทำนอง หน้า-เบา ช้า-เร็ว สลับกันไป การบรรเลงเปียโน ด้วยการไล่โน้ตขึ้น-ลง อย่างรวดเร็ว ทำให้เหมือนกับเสียงกระพือปีกของผีเสื้อ มีความสดใส สวยงาม

5) เพลง Toy Symphony ประพันธ์โดย Leopold Mozart บรรเลงโดยวงซิมโฟนี มีความยาว 9 นาที บรรยายถึงความสนุกสนานในเมืองของเด็กเล่น หรือเมืองเทพนิยาย โดยมีเสียงประกอบ เช่นเสียงนก เสียงสัตว์ ต่างๆ ประกอบอยู่ในเพลง ซึ่งบทเพลงมีท่วงทำนองสนุกสนาน จังหวะดัง-เบา และ เร็ว-ช้า-เร็ว สลับกันไป ให้อารมณ์เหมือนกับของเล่นหรือตัวละครจากนิทานกำลังเดินพาเหรดอยู่ในเพลง

6) เพลง Serenade ประพันธ์โดย Tossili มีความยาว 5.30 นาที บรรเลงด้วยวงซิมโฟนี ขึ้นต้นเพลงด้วยเสียงนกร้อง และตามด้วยเสียงไวโอลินที่บรรเลงเสียงสูง กับดับเบิลเบส เสียงต่ำ และเปียโน ท่วงทำนองเหมือนบรรยากาศยามเช้า ที่สดใส หลังจากฤดูหนาวได้ผ่านพ้นไป ในเพลงนี้มีเสียงนกร้องประกอบทั้งเพลง

7) เพลงพระราชนิพนธ์สายฝน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 บรรเลงแบบดนตรีคลาสสิกตะวันตก โดยวงซิมโฟนี ออเคสตรา มีความยาว 3.39 นาที ใช้เปียโนบรรเลงทำนองหลัก แทนเนื้อร้อง และบรรเลงเหมือนเสียงฝนตกเป็นระลอก ประกอบกับเสียงไซ่ กังวานของระนาด(Xylophone)ที่ทำเสียงประกอบเหมือนเมฆฝนตกลงมา ให้ความรู้สึกสดชื่น สดใส

จะเห็นได้ว่าเสียงดนตรีมีความสำคัญในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนศิลปะ เป็นการกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ สร้างแรงจูงใจในการเรียน รวมทั้งทัศนคติ ความพึงพอใจของนักเรียน การนำศิลปะด้านดนตรีและทัศนศิลป์มาบูรณาการใช้ในการเรียนการสอน จะเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการนำดนตรีคลาสสิกมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และบูรณาการร่วมกับ

กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาต่อไป นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานในการวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ริชแมน (Richman. 1976: 5379-B) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานโดยใช้ดนตรีประกอบกันกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนปัญญาอ่อนจำนวน 30 คน โดยให้ทำงานที่ต้องใช้มืออย่างซ้ำ ๆ และเป็นงานที่คล้ายคลึงกับชนิดของงานในโรงงาน เปรียบเทียบกับการทำงานที่ไม่ใช้ดนตรีประกอบ พบว่าการใช้ดนตรีประกอบช่วยพัฒนาการทำงานได้เป็นอย่างมาก

ฟรานซ์ เราส์เชอร์ และ ชอว์ (Frances Rauscher and Shaw.1998 : 835-841) ได้ทำการทดลองกับนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 36 ราย ให้ทำแบบทดสอบเกี่ยวกับการใช้ความสามารถในเชิงหั่งรู้ หรือความสามารถเชิงมิติสัมพันธ์ การทดสอบส่วนที่ 1 ชอว์ให้ฟังดนตรีโมซาร์ท Sonata Two Pianos in D major, K.448 เป็นเวลาต่อเนื่อง 10 นาที แล้วให้นักศึกษาสร้างจินตนาการภาพล่องหน้า โดยการพับกระดาษให้มีรูปสมมาตรแล้วใช้กรรไกรตัดตามแนวพับ จากนั้นคลี่กระดาษออกมาดูว่าภาพที่เกิดขึ้นในลักษณะ ดาวกระจาย (snowflake) นั้นตรงกับที่คาดการณ์ไว้หรือไม่ เพื่อพิสูจน์ความสามารถเชิงมิติสัมพันธ์ การทดสอบส่วนที่ 2 ชอว์ให้นักศึกษากลุ่มเดิมนั่งฟังเทปบันทึกสกดจิตตนเองให้ผ่อนคลายในช่วง 10 นาที แล้วให้ทำแบบทดสอบ IQ เกี่ยวกับความสามารถเชิงมิติสัมพันธ์ การทดสอบส่วนที่ 3 ชอว์ให้นักศึกษากลุ่มเดิมนั่งในที่เงียบๆ 10 นาที แล้วทำแบบทดสอบ IQ เกี่ยวกับความสามารถเชิงมิติสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาในกลุ่มที่ 1 มีไอคิวเพิ่มขึ้น 8-9 จุด

เซเวน เอ. (Savan, A. , 1999: 138 – 146). ได้ศึกษาเรื่องผลของเพลงประกอบการศึกษา ซึ่งได้ทดลองกับเด็กชาย 10 คนที่มีอายุ 12 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นเด็กที่มีความรุนแรงทางพฤติกรรมและอารมณ์ โดยใช้ทปเสียงของ Mozart orchestral ประกอบภายใต้เงื่อนไขที่กระตุ้นภาวะความดันเลือด อุณหภูมิร่างกายและอัตราการเต้นของชีพจร ผลการศึกษาพบว่า การถูกกระตุ้นของเสียงมีผลต่อการสันดาปของร่างกายและเอ็นไซม์ในการผลิตฮอล์โมนให้ลดลง Mozartian ไปกระตุ้นการผลิตของสารเคมีในร่างกาย ซึ่งสิ่งนี้ไปเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ลดความขัดข้องใจ และลดความรุนแรงลงได้

กอร์ดอน.แอล ชอว์ (Gordon L. Shaw.2000) ในปี ค.ศ.1991 ชอว์และคณะจากมหาวิทยาลัย California at Ervine ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับดนตรีและความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็ก การศึกษาพบว่า การฝึกดนตรีในเด็กทำให้ความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นความสามารถในการจินตนาการ แล้วเชื่อมโยงให้เกิดภาพ ถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรมได้ เช่นการทำงานของสถาปนิก นักออกแบบ รวมถึงทักษะการใช้สายตาและกล้ามเนื้อการเคลื่อนไหว

กอร์ดอน.แอล ชอว์(Gordon L. Shaw.2000) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ Mozart Effect และนำเสนอไว้ในหนังสือ Keeping Mozart in Mind กอร์ดอน.แอล ชอว์ ทำการศึกษาทดลองกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยแบ่งนักศึกษออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกให้ฟังเพลงของโมซาร์ท บทเพลงโซนาต้า (Sonata for two pianos) สำหรับเปียโน 2 หลั (K.448, 375a) กลุ่มที่สอง ให้ฟังเพลงสมัยนิยมที่ชื่นชอบ และนักศึกษากลุ่มที่สาม ให้นั่งอยู่ในความเงียบ ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ฟังดนตรีของโมซาร์ทมีสมองพัฒนาฉลาดกว่า ร้อยละ 62 ของกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มที่นั่งอยู่ในความเงียบพัฒนาสมองช้า และพบว่าสมองทำงานสูงขึ้นประมาณ 10 นาทีเท่านั้น แล้วสมองก็จะเข้าสู่ภาวะปกติ

แดเนียล เจ.ลีวิติน (Daniel J. Levitin, Ph.D. 2000) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Mc Gill และอดีตผู้เชี่ยวชาญทางดนตรี ได้สำรวจระบบความซับซ้อนของสมอง จากกระบวนการทางดนตรี และตั้งสมมติฐานว่าเพลงอาจจะเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของมนุษย์ การปรับตัวขึ้นพื้นฐานของชีวิต ผลการสำรวจพบว่า ดนตรีแทรกซึมอยู่ในทุกๆวันของชีวิต แม้บางทีอาจไม่แสดงออกอย่างชัดเจน เช่นเพลงจากเสียงคลื่นกระทบชายหาด,เสียงร้องของนกนางนวล ซึ่งเสียงเหล่านี้กระตุ้นการทำงานของออกซิเจนให้สูบฉีดโลหิตไปหล่อเลี้ยงเซลล์ต่างๆของร่างกาย สรุปผลของการวิจัยพบว่า เพลงหรือเสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของประสบการณ์ ความคิด และสมองของมนุษย์

ฮอลแลม. เอส และ ก๊อดวิน. ซี (Hallam, S. & Godwin, C. ,2000) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลของการใช้เพลงประกอบที่มีต่อการแสดงออกทางการเขียนของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา รัฐบาล ฮอลแลมได้ศึกษา กับเด็กอายุ 10-11 ปีจำนวน 54คน นักเรียนได้รับคำสั่งให้เขียนเรื่องราวที่ตื่นเต้นขณะฟังเพลงประกอบที่เงียบสงบหลังจากนั้นก็ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ผลของการวิจัยพบว่า เด็กมีความสับสน เขียนเรื่องราวที่เหลวไหล สภาวะจิตไม่นิ่ง แต่เมื่อเปิดเพลงที่ตื่นเต้น ให้สอดคล้องกับเรื่องราวเขียนที่ตื่นเต้น เด็กจะเขียนได้ดีกว่า เด็กมีการถ่ายทอดอารมณ์ที่ตื่นเต้น สัมพันธ์กันกับเพลงที่เปิด ดังนั้นผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่า เสียงเพลงประกอบมีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการเขียนเรื่องราวของเด็ก

6.2 งานวิจัยภายในประเทศ

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ดนตรีเป็นสิ่งเร้า มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกับการสอนโดยปกติและการสอนโดยใช้ดนตรีเป็นสิ่งเร้า โดยมีกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มคือ กลุ่มทดลองที่สอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ดนตรีเป็นสิ่งเร้า และกลุ่มควบคุมคือมีการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีเป็นสิ่งเร้าหรือกระตุ้นทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรักนึกคิด เกิดจินตนาการ และสามารถเขียนถ่ายทอดออกเป็นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ดนตรีเป็นสิ่งเร้าในการสอน เพราะทำให้เกิดความรู้สึกลึกลับใจ ไม่เครียด

ฉัตรสุดา เขียรปรีชา (2537) ศึกษาเรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ กับเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติ โดยใช้แบบทดสอบวาดภาพของกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส และเทปเพลงคลาสสิกแบบบรรเลง เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติมีพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ มีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติ

เกศศิริ สุขุมภักย์ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องผลของเสียงดนตรีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปศึกษาประกอบเสียงดนตรีของเด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 90 คน จากโรงเรียน นนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2540 โดยแบ่งกลุ่มทดลองเป็นสามกลุ่ม กลุ่มแรกใช้ดนตรีคลาสสิก กลุ่มที่สองใช้ดนตรีสากลยอดเยี่ยมแห่งปี และกลุ่มสุดท้ายไม่ใช้ดนตรีประกอบ ประเมินผลด้วยแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแบบสอบถามความชอบทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่ามีความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสามกลุ่มที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยกลุ่มแรกมีคะแนนสูงสุดตามมาด้วยกลุ่มที่สองและกลุ่มควบคุม และพบความแตกต่างทางความชอบในการเรียน คือนักเรียนชอบเรียนแบบกลุ่มที่สองมากกว่ากลุ่มแรกและกลุ่มควบคุม ส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ .05

เช่นกัน โดยที่กลุ่มที่สองมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นสูงสุด ส่วนกลุ่มแรกและกลุ่มควบคุมมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นน้อย

กิริติ ศรีสุชาติ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องผลการสอนวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนวาดภาพระบายสีจากการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเนื้อหาความรู้ ด้านทักษะการวาดภาพระบายสี และทัศนคติในการวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกระบวนการกลุ่มก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี

ปริญญ์ โภธิบัณฑิต (2544) ศึกษาเรื่องผลของการสอนวาดภาพระบายสีโดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการสอนวาดภาพระบายสีโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเปรียบเทียบการทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านพุทธิพิสัยสูงขึ้นหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และแสดงทักษะการทำงานในแต่ละพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการวาดภาพระบายสีของนักเรียนสูงขึ้น เทคนิคหมวกความคิดหกใบส่งเสริมความสามารถในการคิดของนักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจนและง่ายขึ้น เพลิดเพลิน ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่นและเชื่อมั่นในตนเอง

อุสา สุทธิสาคร (2544 : 74 – 81) ได้ศึกษาเรื่องวุฒิภาวะทางอารมณ์ (EQ) ของนักศึกษาทุนดนตรีไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จำนวน 24 คน ที่ได้เรียนดนตรีมาเป็นเวลา 1-11 ปี เปรียบเทียบกับนักศึกษาปีที่ 1 ทั่วไปที่ไม่ได้เรียนดนตรีไทย จำนวน 333 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอารมณ์ของนักศึกษา 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนดนตรีไทยมา 1-11 ปี และกลุ่มที่ไม่ได้เรียนดนตรีไทย โดยใช้แบบวัดองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอารมณ์ 5 องค์ประกอบคือ ด้านรู้จักตนเอง, ด้านรู้จักผู้อื่น, ด้านการปรับตัว, ด้านการจัดการกับความเครียด, ด้านการสร้างอารมณ์สุข ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เรียนดนตรีไทยมีวุฒิภาวะทางอารมณ์โดยรวมสูงกว่านักศึกษาทั่วไปที่ไม่ได้เรียนดนตรีไทย

สุวรรณ ก้อนทอง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรี

คลาสสิกกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติซึ่งทำการทดลองกับเด็กอายุ 5-6ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนจินดารัตน์ จังหวัดลพบุรี แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพของ เจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urbav1 1986) ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิก เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุกรี เจริญสุข(2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมอง เพื่อทดสอบว่าดนตรีมีผลต่อจิตใจ โดยเลือกใช้เพลงพื้นบ้านในภูมิภาคต่างๆ 7 เพลง บทเพลงไทยโบราณ 7 เพลง บทเพลงในราชสำนัก 7 เพลง และบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10 เพลง ซึ่งบทเพลงเหล่านี้นำมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่แบบดนตรีคลาสสิกตะวันตก และบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีตะวันตกโดยวงซิมโฟนี มาใช้ในการวิจัยทดลองหาความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกับความรูสึก โดยวัดจังหวะของการเต้นของหัวใจกับเสียงดนตรี ตั้งแต่การฟังเพลง การร้องเพลง และการเป่าแซกโซโฟน ด้วยเครื่องวัดความถี่ของการเต้นหัวใจ ผลจากการทดลองพบว่า เพลงที่ฟัง เพลงที่ร้อง ดนตรีที่เล่นและจิตใจของผู้เล่น มีความสัมพันธ์กัน เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อร่างกาย จิตใจ และสมอง เมื่อฟังเสียงดนตรีที่ดีจะทำให้เส้นประสาทขยายตัว และสมองถูกกระตุ้นให้ตื่นตัว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา การพัฒนาการทางด้านศิลปะ และการนำดนตรีคลาสสิกมาบูรณาการกับการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสติปัญญา ผู้วิจัยได้พบว่าพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กในช่วงอายุ 9-11 ปีนั้น มีพัฒนาการทางการวาดภาพที่ลดลง เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพวัย สภาพแวดล้อม และโอกาส ดังนั้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยโดยการนำดนตรีคลาสสิกเข้ามาช่วยเป็นสิ่งเร้าในการเรียนการสอน และศึกษาว่าผลของการเรียนศิลปะประกอบดนตรีคลาสสิกจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของเด็กเป็นอย่างไร ผลของการวิจัยนี้จะนำมาประเมินเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อด้านศิลปะของเด็กต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการทดลองที่เรียกว่า Single group แบบ Pre –test Post – test Design ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียนศิลปะในด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ของนักเรียนในช่วงอายุ 9 -11 ปี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย
3. การกำหนดสมมติฐานการวิจัย
4. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
5. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. การสรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนศิลปะ การวาดภาพระบายสี ของเด็กในช่วงอายุต่างๆ โดยเน้นเด็กในช่วงอายุระหว่าง 9-11ปี จากเอกสาร วารสาร บทความ ตำรา สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน รูปแบบการสอน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดและพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในช่วงอายุ 9 -11 ปี จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ วารสาร ตำรา และงานวิจัยทั้งใน และต่างประเทศ

1.3 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2545 (ช่วงชั้นที่ 2) การจัดทำแผนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การจัดทำและการใช้สื่อการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4 ศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ข้อความจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ครู อาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับการนำดนตรีคลาสสิกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ ของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี

3. การกำหนดสมมติฐานการวิจัย

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนอายุ 9-11 ปี สูงกว่า ก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสีของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี ที่เรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 9-11 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากนักเรียนที่มีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวนทั้งสิ้น 25 คน นักเรียนเหล่านี้ ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกนักเรียน

5. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

จากแนวคิดการจัดการเรียนการสอนศิลปะและพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ในช่วงอายุ 9-11 ปี ของโลเวนเฟลด์ และบริเตน (Lowenfeld and Brittain, 1987) และการนำดนตรีคลาสสิก มาใช้ในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก สำหรับนักเรียนในช่วงอายุ 9-11 ปี

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 2 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก มีจำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีโครงสร้างประกอบไปด้วย ชื่อเรื่อง จำนวนคาบ วัน/เดือน/ปี สาระสำคัญ จุดประสงค์ การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ วิธีดำเนินการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะ สื่อการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล และเอกสารประกอบการสอน คือ ใบความรู้ และรายชื่อแหล่งอ้างอิง (กรมวิชาการ, 2544)

ในการสร้างแผนการเรียนรู้ในครั้งนี้ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกดนตรีคลาสสิกที่ใช้ประกอบในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

a) มีการเสนอรายชื่อเพลงคลาสสิกที่ใช้ในการเรียนการสอนศิลปะจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคัดเลือกเพลงที่ผ่านการวิจัยว่ามีผลต่อสมอง อารมณ์ และจินตนาการของเด็ก

b) เพลงคลาสสิกที่เลือก มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังวัย 9-11 ปี มีความสัมพันธ์กับหัวข้อของกิจกรรมศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และมีทำนองเพลงที่สอดคล้องกับเนื้อหาของกิจกรรม

c) ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก และปรับเปลี่ยนเพลง ตามความเหมาะสม กับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) แบบประเมินผล ประกอบด้วย

a) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะก่อนการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก (Pre – test) และหลังการเรียนการสอน (post –test) ได้แก่

- แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในรูปคำถามที่เน้นประเมินทางด้านความรู้ เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) กำหนดให้ผู้เรียนใช้เวลาในการทำข้อสอบ 20 นาที ผู้เรียนจะเลือกคำตอบที่ดีที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยเกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

- แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทักษะการวาดภาพระบายสี เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ก่อนการเรียน (Pre-test) และหลังการเรียนศิลปะ (Post-test) โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ในการวาดภาพระบายสี

ประเด็นการประเมินผล	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
ด้านความรู้		
1. ความคิดสร้างสรรค์	10	
2. การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	10	
3. การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	10	
4. การจัดองค์ประกอบของภาพ	10	
ด้านทักษะ		
5. เทคนิคในการวาดภาพระบายสี	10	
6. ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์	10	
ด้านเจตคติ		
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	10	
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	10	
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	10	
10. ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	10	
รวม	100	

ค่าของคะแนนที่ได้จะมีความหมายดังนี้

คะแนน 80 – 100	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 70 – 79	หมายถึง	ดี
คะแนน 60 – 69	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 50 – 59	หมายถึง	ผ่าน ควรปรับปรุงแก้ไข
คะแนน ต่ำกว่า 50	หมายถึง	ไม่ผ่าน ต้องปรับปรุงแก้ไข

b) แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก โดยให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นแบบสำรวจจำนวน 10 ข้อคำถาม เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ

ระดับ 5	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยมาก
ระดับ 3	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 2	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยน้อย
ระดับ 1	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยของคำตอบที่ได้ จะมีความหมายดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับน้อยที่สุด

c) แบบประเมินตนเอง เกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะ ก่อน (Pre – test) และหลัง (Post –test) การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก จัดทำเป็นแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อคำถาม เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ

ระดับ 5	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยมาก
ระดับ 3	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 2	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยน้อย
ระดับ 1	ความหมาย	มีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยของคำตอบที่ได้ จะมีความหมายดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ระดับน้อยที่สุด

3) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ

5.3 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

การวิจัยครั้งนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน (Construct validity และ Content validity) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความเที่ยง ตามโครงสร้างและเนื้อหา และมีเกณฑ์ในการพิจารณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการสอนศิลปะเด็ก และการใช้หลักสูตร จำนวน 3 ท่าน

2) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านดนตรีคลาสสิก จำนวน 2 ท่าน

5.4 นำแผนการสอนมาหาความตรงเชิงเนื้อหา

วิธีการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแผนการสอน ผู้วิจัยได้นำ แผนการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และเพลงคลาสสิกที่ใช้ในการเรียนการสอน นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคัดเลือกเพลงคลาสสิกที่มีความเหมาะสม กับเนื้อหาของการเรียนการสอน และหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาว่าในแต่ละแผนการสอนมีความตรงตามจุดประสงค์ของเนื้อหาหรือไม่ จากนั้นนำค่า การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยใช้สูตรของโรวินेलลีและแฮมเบิลตัน (Rowinelli and Hambleton, 1977 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 248 – 249)

5.5 นำแผนการสอนและแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ

5.6 นำแผนการสอนและแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียน ช่วงอายุ 9 -11 ปีจำนวน 10 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง (try out)

5.7 นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง เพื่อเรียบเรียงเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้จริง

6. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แผนการทดลองที่เรียกว่า Single group แบบ Pre-test Post-test Design ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเดียว (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2536) ตามตารางดังนี้

	ทดสอบก่อน(Pre-test)	ตัวแปรทดลอง (Treatment)	ทดสอบหลัง (Posttest)
E	O_1	X	O_2

สัญลักษณ์ที่ใช้	E	คือ	กลุ่มทดลอง
	O_1	คือ	การทดสอบก่อนการทดลอง
	X	คือ	การสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก
	O_2	คือ	การทดสอบหลังการทดลอง

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดลองและเก็บข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีอายุระหว่าง 9-11 ปี โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 รวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ จำนวน 10 คาบการเรียนการสอน มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการทดลองดังต่อไปนี้

1) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ ก่อนเรียน (Pre-test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตอน (Multiple Choice) จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ใช้เวลาทำ 20 นาที ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว และนำแบบประเมินตนเองก่อน(Pre-test) การเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ซึ่งเป็นแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ให้ผู้เรียนเลือกตอบตามความเป็นจริง เมื่อเสร็จสิ้นการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับนักเรียนและแนะนำรูปแบบของกิจกรรมการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก และแบบประเมินตนเอง ทดสอบก่อนการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

2) ผู้วิจัยนำแผนการสอนไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่างโดยทำการทดลอง สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้คอยควบคุมและติดตามประเมินผล

3) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดตามแผนการสอน ผู้วิจัยทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน(Post-test) ฉบับเดิม โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ใช้เวลาทำ 20 นาที เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากที่เรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก และให้ผู้เรียนทำแบบประเมินตนเองหลัง(Post-test) การเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ซึ่งเป็นแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ให้ผู้เรียนเลือกตอบตามความเป็นจริง เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากที่เรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกเรียบร้อยแล้ว

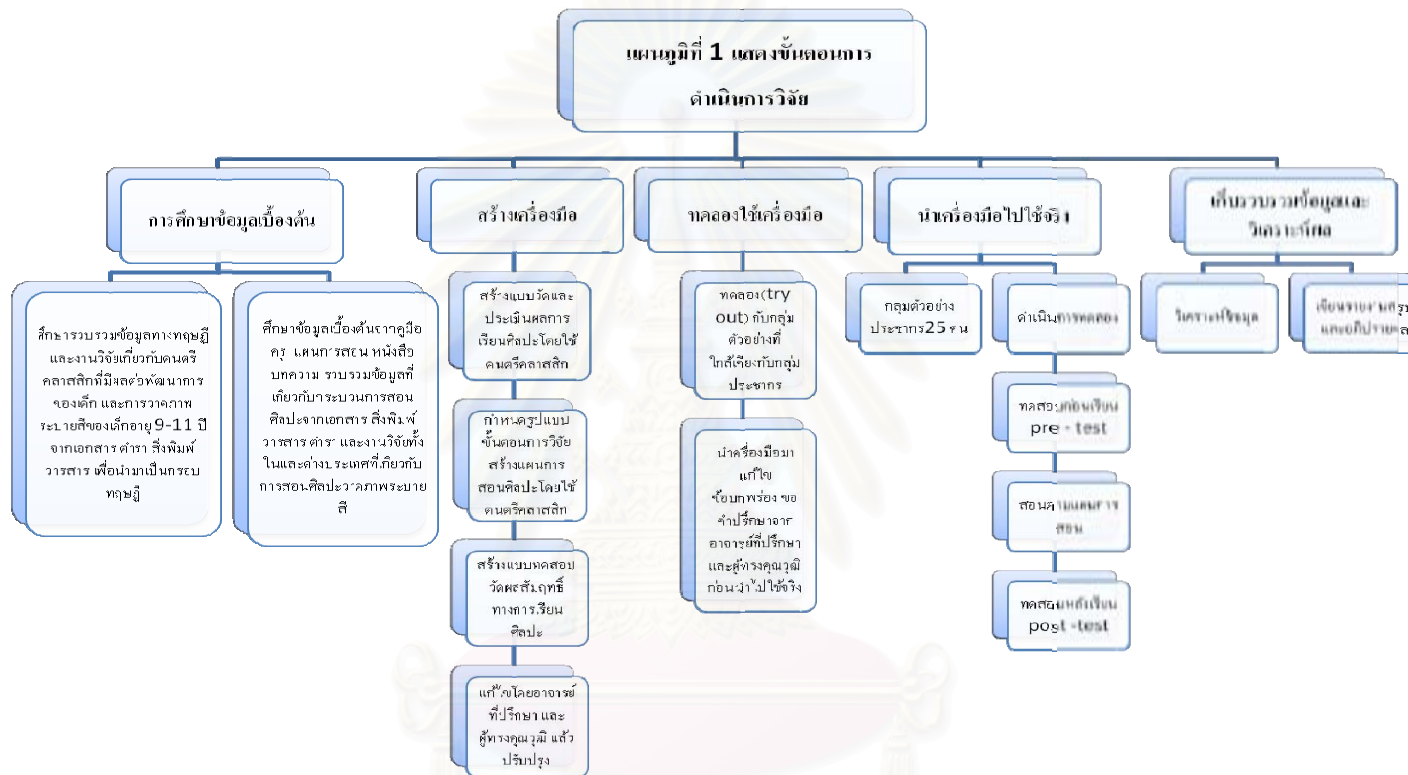
4) เมื่อสอนครบตามกำหนดทุกแผนการสอนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ซึ่งเป็นแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

5) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมนำแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลงานของนักเรียน เพื่อประเมินผลงานในแต่ละเรื่องที่เรียนไป โดยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนศิลปะระดับประถมศึกษาอีก 1 ท่านเป็นผู้ประเมินผลงานนักเรียน ตามเกณฑ์การประเมินผลงานนักเรียนที่กำหนดไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ผลต่อไป

จากขั้นตอนการดำเนินการทดลองดังกล่าว สามารถสรุปเป็นแผนงานแสดงระยะเวลาการดำเนินการทดลอง ดังแผนภูมิที่ 3.1 และตารางที่ 3.2 ต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนภูมิที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 3.2 แสดงรายละเอียดระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
1	วันจันทร์ที่ 18 มิถุนายน 2550	1.ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะและแบบประเมินผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสี 2.ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก	
2	วันอังคารที่ 19 มิถุนายน 2550	กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ประสบการณ์รอบตัว”	ครั้งที่ 2 – ครั้งที่ 9 ผู้สอนได้ จัดเป็น กิจกรรมการ เรียนการสอน ศิลปะโดยใช้ ดนตรีคลาสสิก ต่อเนื่องกัน จำนวน 8 กิจกรรม (8คาบเรียน) คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง
3	วันพฤหัสบดีที่ 21 มิถุนายน 2550	กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “วันหยุด”	
4	วันอังคารที่ 26 มิถุนายน 2550	กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ป่า” โดยใช้ดนตรีคลาสสิกเพลง Appalachian Spring : simple Gifts	
5	วันพฤหัสบดีที่ 28 มิถุนายน 2550	กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ผึ้งผึ้ง” โดยใช้ดนตรีคลาสสิก เพลง The flight of the Bumble-bee	
6	วันอังคารที่ 3 กรกฎาคม 2550	กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “สวนผีเสื้อ” โดยใช้ดนตรีคลาสสิก เพลง Butterfly	
7	วันพฤหัสบดีที่ 5 กรกฎาคม 2550	กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “เทพนิยายในฝัน” โดยใช้ดนตรีคลาสสิกเพลง Toy Symphony	
8	วันอังคารที่ 10 กรกฎาคม 2550	กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “สีสันแห่งฤดูกาล” โดยใช้ดนตรีคลาสสิกเพลง Serenade	
9	วันพฤหัสบดีที่ 12 กรกฎาคม 2550	กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต” โดยใช้ดนตรีบรรเลงเพลงสายฝน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9	
10	วันอังคารที่ 17 กรกฎาคม 2550	1.ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะและแบบประเมินผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสี 2.ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินตนเองหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก 3.ให้ผู้เรียนทำแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก	

จากตารางแสดงรายละเอียดระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง สามารถอธิบายรายละเอียดของแผนการสอนได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมการวาดภาพระบายสีตามหัวข้อที่กำหนด มีวัตถุประสงค์เพื่อ สอนพื้นฐานการวาดภาพระบายสีและ เป็นขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ซึ่งจะเพิ่มดนตรีคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano เข้าไปในทำกิจกรรมที่ 2 เพื่อเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม ให้ผู้เรียนผ่อนคลายและคุ้นเคยกับการฟังเพลงคลาสสิก กิจกรรมที่ 3-8 เป็นกิจกรรมที่นำเพลงคลาสสิกเข้ามาใช้ประกอบการวาดภาพระบายสี เพลงคลาสสิกที่ใช้มีความสอดคล้องกับหัวข้อการวาดภาพระบายสี และทำกิจกรรมตั้งแต่กิจกรรมที่ 3-8 ยังคงเปิดเพลง Sonata in D for two piano ซึ่งใช้เป็นเพลงที่ให้สัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการดำเนินการทดลองมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social: SPSS for Windows) โดยมีการวิเคราะห์ในแต่ละส่วน ดังนี้

- 1) แบบประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ทั้งทางด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ มาหาสถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ยร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ ด้านทักษะการวาดภาพระบายสี และด้านความรู้ โดยนำค่าคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้ง ก่อนเรียน Pre – test และหลังเรียน Post – test มาหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการทดสอบด้วย t-test ของกลุ่มทดลอง ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 3) แบบประเมินตนเองของผู้เรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า นำมาแจกแจงความถี่แต่ละข้อแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง
- 4) แบบสำรวจความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกเป็น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า นำมาแจกแจงความถี่แต่ละข้อแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง
- 5) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1) ค่าเฉลี่ยร้อยละ โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X}{n} \times 100$$

เมื่อ X = จำนวนความคิดเห็นอันดับ 1
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

(บุญเรียง ขจร ไชยศิลป์, 2539)

5.2) หาค่ามัชฌิมเลขคณิต \bar{X} โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย
 f แทน ความถี่ของข้อมูลในแต่ละชั้น
 x แทน จุดกลางของแต่ละชั้น
 N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

(ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

5.3) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum fx$ แทน ผลรวมของความถี่กับคะแนน
 $\sum fx^2$ แทน ผลรวมของความถี่กับคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนประชากร

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 218)

5.4) การทดสอบค่า ที (t-test) ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เป็นการทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน โดยใช้สูตร t-test

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{S^2 \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

เมื่อ t = ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

$\bar{x}_1 - \bar{x}_2$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนของการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน

$n_1 + n_2$ = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

(ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

5.5) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

$$\text{IOC (ดัชนีความสอดคล้อง)} = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องของแผนการสอน

$\sum R$ = ผลรวมของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง (และกลุ่มผู้ประเมิน)

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (และจำนวนผู้ประเมิน)

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 248 – 249)

5.6) หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) จากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (α – Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

K = จำนวนข้อแบบทดสอบ

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด หรือ

กำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คะแนนผู้รับการทดสอบทั้งหมด

(ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

8. การสรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามสถิติที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ คือ ศึกษาผลของการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี ส่วนการอภิปรายผลการวิจัย เป็นการสรุปรวมผลการวิจัยจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้รับจากการเก็บข้อมูลวิจัย และสาระสำคัญที่เป็นผลจากการทดลอง โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง ความเรียง และการอภิปราย เสนอแนะ ดังนี้

- 1) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อน (Pre-test) และหลัง (Post - test) การเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก
- 2) ค่าร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกทั้ง 8 กิจกรรม
- 3) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแบบประเมินตนเอง ก่อน (Pre-test) และหลัง (Post -test) การเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก
- 4) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องผลของการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ เรื่องการวาดภาพพระบายสี แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 คำตอบ ก่อนเรียน และหลังเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพพระบายสี ก่อนเรียนและหลังเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบประเมินผลทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสำรวจความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินตนเอง เกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะ ก่อนและหลังเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ เรื่องการวาดภาพระบายสี แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 คำตอบ ก่อนเรียน และหลังเรียน ศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกของเด็กอายุ 9 – 11 ปี

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะเรื่องการวาดภาพระบายสี ก่อนเรียน และหลังเรียน

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t-test	p-values
ก่อนเรียน	25	10.72	2.67	6.165	0.00
หลังเรียน	25	13.24	2.99		

** p < .01

จากตารางที่ 4.1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนศิลปะของนักเรียนเรื่องการวาดภาพระบายสี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมากกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี ก่อนเรียนและหลังเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ของเด็กอายุ 9 – 11 ปี

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี หลังจากได้รับการสอนวาดภาพระบายสี โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t-test	p-values
ก่อนเรียน	25	62.16	5.76	11.135	0.00
หลังเรียน	25	77.36	6.76		

** p < .01

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนและหลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี ก่อนและหลังการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี (จากตารางที่ 5 นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยแจกแจงเป็นรายชื่อของการประเมิน)

รายการประเมิน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
	ร้อยละ	ร้อยละ
1.ความคิดสร้างสรรค์	55.2	79.8
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	58.4	71.0
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	57.2	79.4
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	54.8	71.4
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	58.0	73.0
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	60.4	75.3
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	61.6	83.3
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	64.0	78.0
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	74.0	80.8
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	78.0	81.6
คะแนนรวมเฉลี่ย	62.16	77.36

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี หลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 สูงกว่าก่อนการเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้คนตรีคลาสสิก ของนักเรียนช่วงอายุ 9 –11ปี

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้คนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 1 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ประสบการณ์รอบตัว”

รายการประเมิน	ร้อยละ	ความหมาย
1.ความคิดสร้างสรรค์	54.0	เกณฑ์ระดับผ่าน
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	57.2	เกณฑ์ระดับผ่าน
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	56.0	เกณฑ์ระดับผ่าน
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	53.6	เกณฑ์ระดับผ่าน
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	56.8	เกณฑ์ระดับผ่าน
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	59.2	เกณฑ์ระดับผ่าน
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	60.4	เกณฑ์ระดับพอใช้
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	62.8	เกณฑ์ระดับพอใช้
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	72.8	เกณฑ์ระดับดี
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	76.8	เกณฑ์ระดับดี
คะแนนรวมเฉลี่ย	60.96	เกณฑ์ระดับพอใช้

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมที่ 1 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ประสบการณ์รอบตัว” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับ พอใช้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 60.96

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้คนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 2 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “วันหยุด”

รายการประเมิน	ร้อยละ	ความหมาย
1.ความคิดสร้างสรรค์	66.8	เกณฑ์ระดับพอใช้
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	69.6	เกณฑ์ระดับพอใช้
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	64.0	เกณฑ์ระดับพอใช้
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	64.8	เกณฑ์ระดับพอใช้
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	60.4	เกณฑ์ระดับพอใช้
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	70.4	เกณฑ์ระดับดี
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	72.4	เกณฑ์ระดับดี
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	71.2	เกณฑ์ระดับดี
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	70.8	เกณฑ์ระดับดี
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	74.8	เกณฑ์ระดับดี
คะแนนรวมเฉลี่ย	68.52	เกณฑ์ระดับพอใช้

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมที่ 2 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “วันหยุด” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 68.52

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้คนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 3 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ป่า”

รายการประเมิน	ร้อยละ	ความหมาย
1.ความคิดสร้างสรรค์	62.1	เกณฑ์ระดับพอใช้
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	68.5	เกณฑ์ระดับพอใช้
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	59.2	เกณฑ์ระดับผ่าน
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	60.4	เกณฑ์ระดับพอใช้
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	55.4	เกณฑ์ระดับผ่าน
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	68.8	เกณฑ์ระดับพอใช้
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	70.4	เกณฑ์ระดับดี
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	70.0	เกณฑ์ระดับดี
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	67.8	เกณฑ์ระดับพอใช้
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	75.8	เกณฑ์ระดับดี
คะแนนรวม	65.58	เกณฑ์ระดับพอใช้

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมที่ 3 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ป่า” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 65.58

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้คนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 4 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ฝูงผึ้ง”

รายการประเมิน	ร้อยละ	ความหมาย
1.ความคิดสร้างสรรค์	71.2	เกณฑ์ระดับดี
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	72.0	เกณฑ์ระดับดี
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	63.6	เกณฑ์ระดับพอใช้
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	69.6	เกณฑ์ระดับพอใช้
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	58.5	เกณฑ์ระดับผ่าน
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	70.8	เกณฑ์ระดับดี
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	74.4	เกณฑ์ระดับดี
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	73.6	เกณฑ์ระดับดี
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	70.8	เกณฑ์ระดับดี
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	78.4	เกณฑ์ระดับดี
คะแนนรวม	70.00	เกณฑ์ระดับดี

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมที่ 4 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ฝูงผึ้ง” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับ ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 70.00

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้คนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 5 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สวนผีเสื้อ”

รายการประเมิน	ร้อยละ	ความหมาย
1.ความคิดสร้างสรรค์	75.2	เกณฑ์ระดับดี
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	75.2	เกณฑ์ระดับดี
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	69.2	เกณฑ์ระดับพอใช้
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	70.8	เกณฑ์ระดับดี
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	66.4	เกณฑ์ระดับพอใช้
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	75.6	เกณฑ์ระดับดี
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	79.2	เกณฑ์ระดับดี
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	78.0	เกณฑ์ระดับดี
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	75.6	เกณฑ์ระดับดี
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	78.0	เกณฑ์ระดับดี
คะแนนรวม	74.32	เกณฑ์ระดับดี

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมที่ 5 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สวนผีเสื้อ” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับ ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 74.32

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 6 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “เทพนิยายในฝัน”

รายการประเมิน	ร้อยละ	ความหมาย
1.ความคิดสร้างสรรค์	77.2	เกณฑ์ระดับดี
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	74.8	เกณฑ์ระดับดี
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	72.0	เกณฑ์ระดับดี
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	72.8	เกณฑ์ระดับดี
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	66.4	เกณฑ์ระดับพอใช้
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	73.6	เกณฑ์ระดับดี
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	80.4	เกณฑ์ระดับดีมาก
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	72.5	เกณฑ์ระดับดี
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	70.8	เกณฑ์ระดับดี
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	79.3	เกณฑ์ระดับดี
คะแนนรวม	74.24	เกณฑ์ระดับดี

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมที่ 6 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “เทพนิยายในฝัน” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับ ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 74.24

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้คนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 7 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สีสันแห่งฤดูกาล”

รายการประเมิน	ร้อยละ	ความหมาย
1.ความคิดสร้างสรรค์	79.2	เกณฑ์ระดับดี
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	70.4	เกณฑ์ระดับดี
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	78.8	เกณฑ์ระดับดี
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	70.8	เกณฑ์ระดับดี
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	72.5	เกณฑ์ระดับดี
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	74.8	เกณฑ์ระดับดี
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	82.8	เกณฑ์ระดับดีมาก
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	77.6	เกณฑ์ระดับดี
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	80.4	เกณฑ์ระดับดีมาก
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	81.2	เกณฑ์ระดับดีมาก
คะแนนรวม	77.12	เกณฑ์ระดับดี

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมที่ 7 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สีสันแห่งฤดูกาล” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 77.12

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของคะแนนในแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้คนตรีคลาสสิก กิจกรรมที่ 8 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต”

รายการประเมิน	ร้อยละ	ความหมาย
1.ความคิดสร้างสรรค์	78.0	เกณฑ์ระดับดี
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	73.6	เกณฑ์ระดับดี
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	74.0	เกณฑ์ระดับดี
4.การจัดองค์ประกอบของภาพ	73.6	เกณฑ์ระดับดี
5.เทคนิคการวาดภาพระบายสี	69.2	เกณฑ์ระดับพอใช้
6.การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี	78.8	เกณฑ์ระดับดี
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	77.6	เกณฑ์ระดับดี
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	77.2	เกณฑ์ระดับดี
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	80.0	เกณฑ์ระดับดีมาก
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	84.4	เกณฑ์ระดับดีมาก
คะแนนรวม	76.64	เกณฑ์ระดับดี

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมที่ 8 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับ ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.64

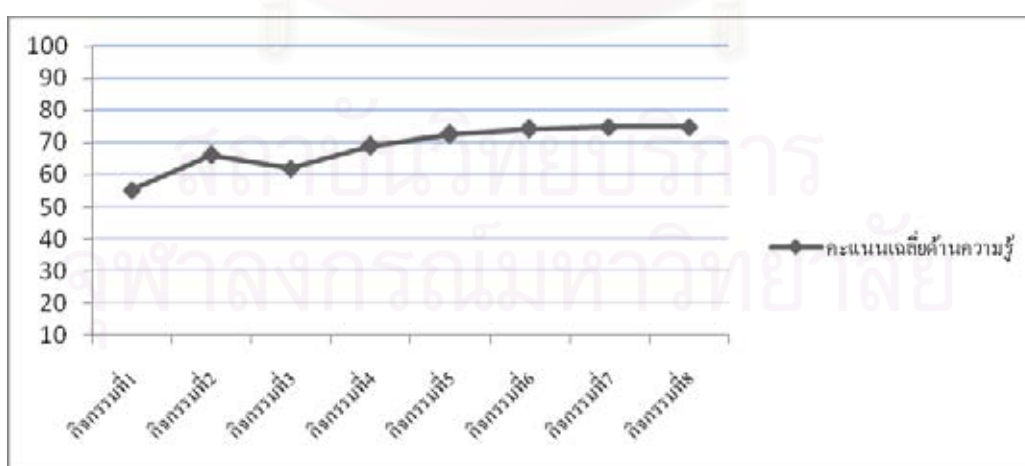
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.12 ค่าร้อยละของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก 8 กิจกรรม ด้านความรู้

กิจกรรมที่	ร้อยละ	ความหมาย
1	55.2	เกณฑ์ระดับผ่าน
2	66.3	เกณฑ์ระดับพอใช้
3	62	เกณฑ์ระดับพอใช้
4	69.1	เกณฑ์ระดับพอใช้
5	72.6	เกณฑ์ระดับดี
6	74.2	เกณฑ์ระดับดี
7	74.8	เกณฑ์ระดับดี
8	74.8	เกณฑ์ระดับดี

จากตารางที่ 4.12 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่ 1-8 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้ อยู่ในระดับดี โดยกิจกรรมที่ 7 และ 8 มีค่าเฉลี่ยด้านความรู้มากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้ต่ำที่สุด

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ด้านความรู้ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม

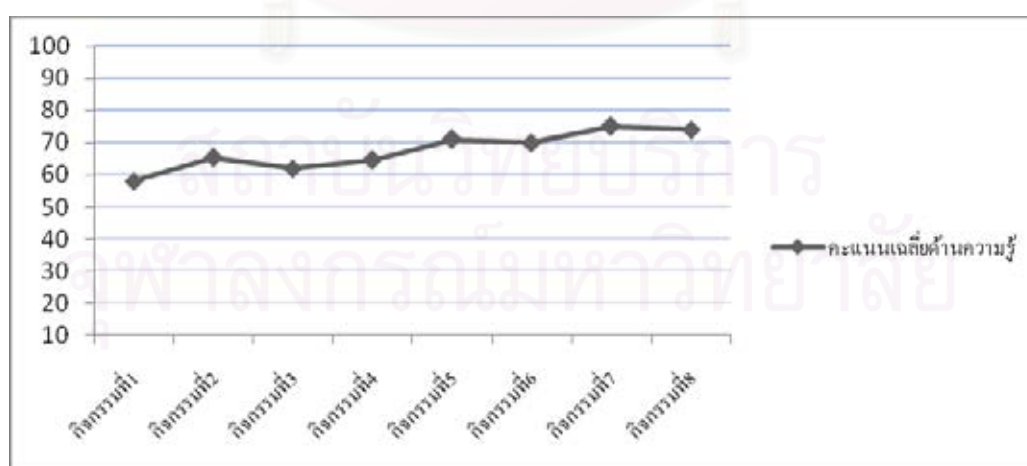
จากแผนภูมิที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ยด้านความรู้ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรมตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 – 8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ค่าร้อยละ ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก 8 กิจกรรมด้านทักษะ

กิจกรรมที่	ร้อยละ	ความหมาย
1	58	เกณฑ์ระดับผ่าน
2	65	เกณฑ์ระดับพอใช้
3	62	เกณฑ์ระดับพอใช้
4	64.6	เกณฑ์ระดับพอใช้
5	71	เกณฑ์ระดับดี
6	70	เกณฑ์ระดับดี
7	75	เกณฑ์ระดับดี
8	74	เกณฑ์ระดับดี

จากตารางที่ 4.13 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะ ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่ 1-8 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยด้านทักษะ อยู่ในเกณฑ์ระดับดี โดยกิจกรรมที่ 7 มีค่าเฉลี่ยด้านทักษะมากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยด้านทักษะน้อยที่สุด

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ด้านทักษะของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม

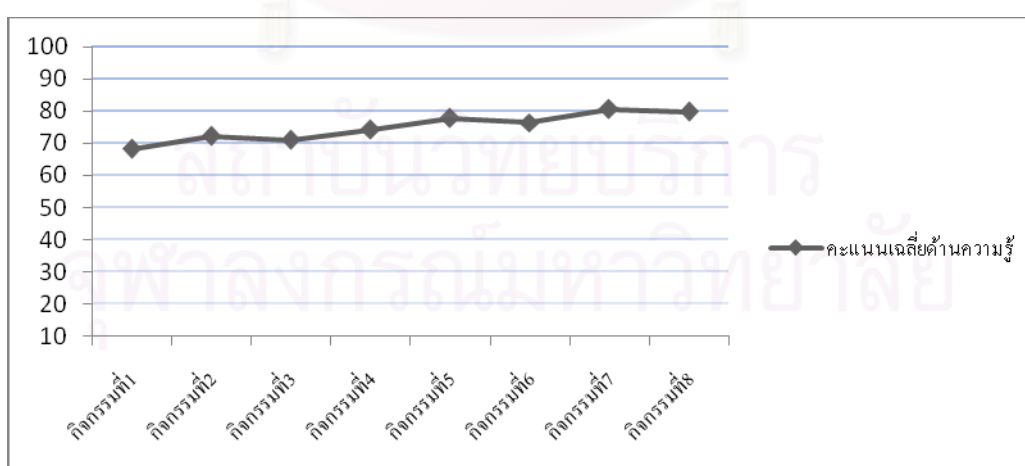
จากแผนภูมิที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยด้านทักษะของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรมตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 – 8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ค่าร้อยละ ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก 8 กิจกรรมด้านเจตคติ

กิจกรรมที่	ร้อยละ	ความหมาย
1	68.2	เกณฑ์ระดับพอใช้
2	72.3	เกณฑ์ระดับดี
3	71	เกณฑ์ระดับดี
4	74.3	เกณฑ์ระดับดี
5	77.7	เกณฑ์ระดับดี
6	76.4	เกณฑ์ระดับดี
7	80	เกณฑ์ระดับดีมาก
8	79.8	เกณฑ์ระดับดี

จากตารางที่ 4.14 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านเจตคติ ของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่ 1-8 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยด้านเจตคติ อยู่ในเกณฑ์ระดับดี โดยกิจกรรมที่ 7 มีค่าเฉลี่ยด้านเจตคติมากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่ 1 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยด้านเจตคติน้อยที่สุด

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ด้านเจตคติของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม

จากแผนภูมิที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยด้านเจตคติของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรมตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 – 8 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสำรวจความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบสำรวจความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกของผู้เรียนหลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดสมาธิที่มั่นคง สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง	4.32	.802	มาก
2. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	4.36	.700	มาก
3. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดจินตนาการ	3.24	.831	ปานกลาง
4. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้คิดอย่างมีเหตุผล	3.80	1.080	มาก
5. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ที่แจ่มใส ร่าเริง	4.16	.688	มาก
6. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง	4.04	.790	มาก
7. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนศิลปะ	4.32	.712	มาก
8. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดความคิดที่หลากหลาย	4.44	.816	มาก
9. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการทำงานศิลปะ	4.20	.586	มาก
10. การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนศิลปะ	4.48	.978	มาก

จากตารางที่ 4.15 การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก พบว่า โดยเฉลี่ยนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากว่าการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมาธิมั่นคง สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดจินตนาการ คิดอย่างมีเหตุผล พัฒนาด้านอารมณ์ที่แจ่มใส ร่าเริง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดแรงจูงใจในการเรียนศิลปะ เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนศิลปะ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 4 การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ ($\bar{X} = 4.48$)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบประเมินตนเอง ของนักเรียนที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะก่อนและหลังเรียน ศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียนช่วงอายุ 9 – 11 ปี

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินตนเอง ของนักเรียนที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะ ของผู้เรียนก่อนการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็นตามเกณฑ์
1. นักเรียนชอบวาดภาพระบายสี	4.52	.714	มากที่สุด
2. นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการวาดภาพ	4.52	.586	มากที่สุด
3. นักเรียนมีความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสี	3.56	.712	มาก
4. นักเรียนมีความพึงพอใจในผลงานที่ตัวเองวาด	3.68	1.108	มาก
5. นักเรียนวาดภาพระบายสีด้วยความมั่นใจ	3.80	1.000	มาก
6. นักเรียนชอบดูภาพวาดจากสื่อต่างๆที่อยู่รอบตัว	3.60	.707	มาก
7. นักเรียนสนใจที่จะนำภาพที่ตนเองวาดให้ผู้อื่นชื่นชม	2.80	1.118	ปานกลาง
8. นักเรียนยอมรับคำวิจารณ์ผลงานของตนเองจากผู้อื่น	3.28	1.208	ปานกลาง
9. นักเรียนคิดว่า การวาดภาพระบายสีมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน	4.00	.913	มาก
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.64	.952	มาก

จากตารางที่ 4.16 การสำรวจข้อมูลจากแบบประเมินตนเองของนักเรียน ก่อนการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก พบว่า ก่อนการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก นักเรียนมีความชอบวาดภาพระบายสี และ มีความสนุกเพลิดเพลินในการวาดภาพระบายสี ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสี มีความพึงพอใจในผลงานที่ตัวเองวาด วาดภาพระบายสีด้วยความมั่นใจ ชอบดูภาพวาดจากสื่อต่างๆที่อยู่รอบตัว การวาดภาพระบายสีมีประโยชน์ต่อตัว

นักเรียน และสามารถนำความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก นักเรียนสนใจที่จะนำภาพที่ตนเองวาดให้ผู้อื่นดูชม และยอมรับคำวิจารณ์ผลงานของตนเองจากผู้อื่น อยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 นักเรียนมีความชอบวาดภาพระบายสี และข้อ 2 นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการวาดภาพระบายสี ($\bar{X}=4.52$)

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินตนเอง ของนักเรียน ที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะ ของผู้เรียนหลังการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็นตามเกณฑ์
1. นักเรียนชอบวาดภาพระบายสี	4.68	.690	มากที่สุด
2. นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการวาดภาพ	4.56	.712	มากที่สุด
3. นักเรียนมีความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสี	3.80	1.000	มาก
4. นักเรียนมีความพึงพอใจในผลงานที่ตัวเองวาด	3.92	.997	มาก
5. นักเรียนวาดภาพระบายสีด้วยความมั่นใจ	4.04	1.060	มาก
6. นักเรียนชอบดูภาพวาดจากสื่อต่างๆที่อยู่รอบตัว	4.04	.841	มาก
7. นักเรียนสนใจที่จะนำภาพที่ตนเองวาดให้ผู้อื่นดูชม	3.32	1.406	ปานกลาง
8. นักเรียนยอมรับคำวิจารณ์ผลงานของตนเองจากผู้อื่น	3.88	.971	มาก
9. นักเรียนคิดว่า การวาดภาพระบายสีมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน	4.12	.927	มาก
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.04	.978	มาก

จากตารางที่ 4.17 การสำรวจข้อมูลจากแบบประเมินตนเองของนักเรียน หลังการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก พบว่า หลังการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก นักเรียนมีความชอบวาดภาพระบายสี และ มีความสนุกเพลิดเพลินในการวาดภาพระบายสี ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสี มีความพึงพอใจในผลงานที่ตัวเองวาด วาดภาพระบายสีด้วยความมั่นใจ ชอบดูภาพวาดจากสื่อต่างๆที่อยู่รอบตัว การวาดภาพระบายสีมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน และสามารถนำความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีไปใช้ในชีวิตประจำวัน ยอมรับคำวิจารณ์ผลงานของตนเองจากผู้อื่น อยู่ในระดับมาก นักเรียนสนใจที่จะนำภาพที่ตนเองวาดให้ผู้อื่นดูชม อยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 นักเรียนมีความชอบวาดภาพระบายสี และข้อ 2 นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการวาดภาพระบายสี ($\bar{X}=4.68$)

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบประเมินตนเองของนักเรียนที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะ ก่อนและหลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

รายการประเมิน	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
1. นักเรียนชอบวาดภาพระบายสี	4.52	.714	4.68	.690
2. นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการวาดภาพ	4.52	.586	4.56	.712
3. นักเรียนมีความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสี	3.56	.712	3.80	1.000
4. นักเรียนมีความพึงพอใจในผลงานที่ตัวเองวาด	3.68	1.108	3.92	.997
5. นักเรียนวาดภาพระบายสีด้วยความมั่นใจ	3.80	1.000	4.04	1.060
6. นักเรียนชอบดูภาพวาดจากสื่อต่างๆที่อยู่รอบตัว	3.60	.707	4.04	.841
7. นักเรียนสนใจที่จะนำภาพที่ตนเองวาดให้ผู้อื่นชื่นชม	2.80	1.118	3.32	1.406
8. นักเรียนยอมรับคำวิจารณ์ผลงานของตนเองจากผู้อื่น	3.28	1.208	3.88	.971
9. นักเรียนคิดว่า การวาดภาพระบายสีมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน	4.00	.913	4.12	.972
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.64	.952	4.04	.978

จากตารางที่ 4.18 การสำรวจข้อมูลจากแบบประเมินตนเองของนักเรียน ก่อนและหลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังการเรียน สูงกว่าก่อนการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก โดยสรุปแล้ว อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 6 ผลของความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

ครูศิลปะ 1	ครูศิลปะ 2
<p>1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอน</p> <p>เป็นรูปแบบการสอนที่ดีมาก เหมาะสำหรับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินจากเสียงเพลง มีรูปแบบการสอนที่มีความบันเทิง กระตุ้นความคิด และจินตนาการของเด็ก</p>	<p>1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอน</p> <p>การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียน มีเพลงมาเปิดกระตุ้นจินตนาการของเด็ก ทำให้เด็กนักเรียนไม่เครียด หรือกังวลกับการวาดภาพ เด็กมีสมาธิ ตั้งใจเรียนขึ้นอย่างเห็นได้ชัด</p>
<p>2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการสอน</p> <p>แผนการสอนนี้เป็นแผนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เด็กถ่ายทอดจินตนาการได้เป็นอย่างดี ถ้ารูปแบบแผนการสอนมีความกระชับกว่านี้จะดีมาก</p>	<p>2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการสอน</p> <p>แผนการสอนค่อนข้างมีความต่อเนื่องกัน ในแต่ละเรื่อง เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก ทำให้เด็กเข้าใจง่าย แต่ การอธิบายเนื้อหา หรือ การสรุปบทเรียน ต้องให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายหลัก และสั้นได้ใจความ</p>
<p>3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน</p> <p>ถ้านักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการนำเสนอสื่อ นักเรียนน่าจะเข้าถึงสื่อที่นำเสนอได้ดี เช่น ให้นักเรียนไปหาสื่อเพลงที่นักเรียนสนใจมานำเสนอ เป็นต้น</p>	<p>3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน</p> <p>เพลงที่ใช้ประกอบการสอนมีการเรียงลำดับและสอดคล้องกับกิจกรรม การนำเข้าสู่บทเรียนสนุกสนาน ควรแนะนำให้นักเรียนรู้จักเพลงคลาสสิกและการฟังก่อน ทำกิจกรรมสื่อที่เป็นรูปภาพควรขยายใหญ่ เห็นได้ชัดเจน</p>
<p>4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการสอน</p> <p>นักเรียนให้ความสนใจและมีพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานดีขึ้นในระดับหนึ่ง</p>	<p>4.ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการสอน</p> <p>ผลงานของนักเรียนในการวาดรูปร่างรูปทรงยังคงวาดได้ไม่เหมือนจริงแต่มีการพัฒนาในด้านการใช้สี การเล่าเรื่องราว ผลจากการสอนทำให้นักเรียนมีความต่อเนื่องในการวาดภาพ มีสมาธิและแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ในการวาดภาพได้มากขึ้น</p>

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ครูศิลปะ 1	ครูศิลปะ 2
5.ความคิดเห็นอื่นๆ เป็นแนวการสอนที่ดีควรจะมีการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง	5.ความคิดเห็นอื่นๆ ควรมีการนำไปใช้ และสร้างแผนการ สอนตลอดทั้งเทอม เพื่อนำไปใช้ในชั้นเรียนจริง

จากตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นของครูศิลปะเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรี
 คลาสสิก สรุปได้ว่า ครูสอนศิลปะทั้ง 2 ท่าน มีความสนใจและเห็นด้วยในกิจกรรมการเรียนการ
 สอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ที่ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิ ตั้งใจเรียนและแสดงออกถึงความคิด
 สร้างสรรค์ในการวาดภาพ

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลของการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ ด้านความรู้ และด้านทักษะการวาดภาพระบายสีของนักเรียนในช่วงอายุ 9-11 ปี

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ ด้านทักษะความรู้และด้านทักษะการวาดภาพระบายสี สูงขึ้นก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) ซึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 9-11 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากนักเรียนที่มีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวนทั้งสิ้น 25 คน นักเรียนเหล่านี้ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก เรื่องการวาดภาพระบายสี จำนวน 8 แผน ประกอบด้วย

- 2.1 ชื่อเรื่อง
- 2.2 จำนวนคาบ
- 2.3 วัน/เดือน/ปี
- 2.4 สาระสำคัญ
- 2.5 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 2.6 เนื้อหาสาระ
- 2.7 วิธีดำเนินการเรียนการสอน

2.8 ข้อเสนอแนะ

2.9 สื่อการเรียนการสอน

2.10 การวัดและประเมินผล

2.11 เอกสารประกอบการสอน(ใบความรู้)

2. แบบประเมินผล ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะก่อนการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก (pre – test) และหลังการเรียนการสอน (post –test) วัดด้านเนื้อหาความรู้และด้านทักษะการวาดภาพระบายสี

2.2 แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

2.3 แบบประเมินตนเองของนักเรียน เกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

2.4 แบบสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้แนะนำและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกในคาบเรียนแรก และผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองทำแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียน โดยใช้เวลาในการทำแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 20 นาที และแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี ตามหัวข้อที่กำหนด ในครั้งที่ 2 เริ่มกิจกรรมที่ 1 เป็นกิจกรรมวาดภาพระบายสีขั้นต้น ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงรูปแบบ เทคนิควิธีการในการวาดภาพระบายสีและถ่ายทอดเรื่องราวตามหัวข้อที่กำหนด ต่อจากนั้นจึงดำเนินกิจกรรมไปตามแผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี รวมทั้งสิ้น 8 กิจกรรม เป็นเวลา 4 สัปดาห์ และหลังจากการสอนครบทุกแผนการสอนตามกำหนดเวลา ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน เรื่องการวาดภาพระบายสี เป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 20 นาที และแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี ตามหัวข้อที่กำหนด แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบในการเรียนของนักเรียนมาคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) หลังจากนั้นเปรียบเทียบความแตกต่างผลของคะแนนด้านความรู้ด้วยแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างผลการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนกิจกรรมวาดภาพระบายสีโดยใช้ดนตรีคลาสสิก โดยใช้ค่าสถิติ ค่าที(t-test) แล้วนำมาเปรียบเทียบนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินตนเองและแบบ

สำรวจความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก มาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ดานผลงานการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ผู้วิจัยทำการตรวจผลงานของนักเรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หลังจาก ที่เรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะด้านเนื้อหาความรู้ ประเมินผลสัมฤทธิ์โดยใช้แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 คำตอบ 20 ข้อ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการเรียน (\bar{X} = 13.24) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการเรียน (\bar{X} = 10.72) เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยทดสอบค่าที (t-test) แล้ว พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี ประเมินผลสัมฤทธิ์โดยการวาดภาพระบายสีตามหัวข้อที่กำหนดและประเมินตามแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยหลังการเรียน (\bar{X} = 77.36) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการเรียน (\bar{X} = 62.16) เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก 8 กิจกรรม

ในด้านของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก การประเมินจากเกณฑ์การประเมินผลงานนักเรียนด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ มาวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสี ซึ่งผู้วิจัยและครูผู้สอนศิลปะตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ และนำคะแนนการวาดภาพระบายสีดังกล่าว มาหาค่าร้อยละ พบว่าค่าร้อยละของการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกสูงขึ้นตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการเรียนศิลปะของนักเรียนในภาพรวมทุกกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะเรื่องการวาดภาพระบายสีของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางถึงดี ร้อยละ 60.96 – ร้อยละ 76.64

กิจกรรมที่นักเรียนทำคะแนนได้มากที่สุดคือ กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “สี่สันแห่งฤดูกาล” ร้อยละ 77.12 รองลงมาคือ กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต” ร้อยละ 76.64 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “สวนผีเสื้อ” ร้อยละ 74.32 กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “เทพนิยายในฝัน” ร้อยละ 74.24 กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ฝูงผึ้ง” ร้อยละ 70.00 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “วันหยุด” ร้อยละ 68.52 กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ป่า” ร้อยละ 65.58 และกิจกรรมที่นักเรียนทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ประสบการณ์รอบตัว” ร้อยละ 60.96

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรากฏในระหว่างการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่ 1 ถึงแผนการสอนที่ 8 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ประสบการณ์รอบตัว” เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการประเมินกิจกรรมเป็นรายข้อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ระดับผ่าน (ร้อยละ 54.0) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวอยู่ในเกณฑ์ระดับผ่าน (ร้อยละ 57.2) การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับผ่าน (ร้อยละ 56.0) การจัดองค์ประกอบของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับผ่าน (ร้อยละ 53.6) ด้านทักษะ เทคนิคการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับผ่าน (ร้อยละ 56.8) การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 59.2) ด้านเจตคติ มีความสนุกเพลิดเพลินอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 60.4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 62.8) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 72.8) ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 76.8)

2.2 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “วันหยุด” เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการประเมินกิจกรรมเป็นรายข้อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 66.8) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 69.6) การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 64.0) การจัดองค์ประกอบของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 64.8) ด้านทักษะ เทคนิคการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง (ร้อยละ 60.4) การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.4) ด้านเจตคติ มีความสนุกเพลิดเพลินอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 72.4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 71.2) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.8) ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 74.8)

2.3 กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ป่า” เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการประเมินกิจกรรมเป็นรายข้อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 62.1) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 68.5) การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับผ่าน (ร้อยละ 59.2) การจัดองค์ประกอบของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 60.4) ด้านทักษะ เทคนิคการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับผ่าน (ร้อยละ 55.4) การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 68.8) ด้านเจตคติ ความสนุกเพลิดเพลินอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.0) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 67.8) ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 75.8)

2.4 กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “ฝูงผึ้ง” เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการประเมินกิจกรรมเป็นรายข้อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 71.2) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 72.0) การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 63.6) การจัดองค์ประกอบของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 69.6) ด้านทักษะ เทคนิคการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับผ่าน (ร้อยละ 58.5) การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.8) ด้านเจตคติ ความสนุกเพลิดเพลินอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 74.4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 73.6) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.8) ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.4)

2.5 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “สวนผีเสื้อ” เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการประเมินกิจกรรมเป็นรายข้อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 75.2) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 75.2) การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 69.2) การจัดองค์ประกอบของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.8) ด้านทักษะ เทคนิคการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 66.4) การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 75.6) ด้านเจตคติ ความสนุกเพลิดเพลินอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 79.2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.0) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 75.6) ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.0)

2.6 กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “เทพนิยายในฝัน” เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการประเมินกิจกรรมเป็นรายข้อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 77.2) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 74.8) การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 72.0) การจัดองค์ประกอบของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 72.8) ด้านทักษะ เทคนิคการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 66.4) การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 73.6) ด้านเจตคติ ความสนุกเพลิดเพลินอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 80.4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 72.5) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.8) ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 79.3)

2.7 กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “สีสันแห่งฤดูกาล” เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการประเมินกิจกรรมเป็นรายข้อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 79.2) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.4) การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.8) การจัดองค์ประกอบของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 70.8) ด้านทักษะ เทคนิคการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 72.5) การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 74.8) ด้านเจตคติ ความสนุกเพลิดเพลินอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 82.8) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 77.6) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 80.4) ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 81.2)

2.8 กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต” เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนการประเมินกิจกรรมเป็นรายข้อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.0) การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 73.6) การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 74.0) การจัดองค์ประกอบของภาพอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 73.6) ด้านทักษะ เทคนิคการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ (ร้อยละ 69.2) การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสีอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 78.8) ด้านเจตคติ ความสนุกเพลิดเพลินอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 77.6) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (ร้อยละ 77.2) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 80.0) ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงานอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (ร้อยละ 84.4)

ผลการพิจารณาค่าร้อยละของผลการเรียนศิลปะของนักเรียนในด้านความรู้ ด้านทักษะ และ ด้านเจตคติ พบว่า ค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ด้านในกิจกรรมที่ 1 – 8 อยู่ในระดับดี โดยค่าเฉลี่ยด้านความรู้ ในกิจกรรมที่ 7 และ 8 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ร้อยละ 74.8) และกิจกรรมที่ 1 (ร้อยละ 55.2) มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยด้านทักษะ ในกิจกรรมที่ 7 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด(ร้อยละ75.0) และกิจกรรมที่ 1 มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด(ร้อยละ 58.0) ค่าเฉลี่ยด้านเจตคติ ในกิจกรรมที่ 7 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ร้อยละ 80.0) และกิจกรรมที่ 1 มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ร้อยละ68.2)

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปดังนี้

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักเรียน รายการประเมินย่อยที่มีค่ามากที่สุด คือ การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนศิลปะ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือ การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดความคิดที่หลากหลาย อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก($\bar{X} = 4.44$) การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก($\bar{X} = 4.36$) การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดสมาธิที่มั่นคง สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก($\bar{X} = 4.32$) การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนศิลปะ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกทำให้เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการทำงานศิลปะ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ที่แจ่มใส ร่าเริง อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) การเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้คิดอย่างมีเหตุผล อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก($\bar{X} = 3.38$) และการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกช่วยให้เกิดจินตนาการ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$)

แบบประเมินตนเอง

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบประเมินตนเอง เกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะของนักเรียน โดยเป็นแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อคำถาม เลือกลงแสดงความคิดเห็น 5 ระดับ(Rating scale) นำผลของแบบประเมินตนเองก่อนการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียน มาหาค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานเลขคณิต ได้ดังนี้ นักเรียนความชอบวาดภาพระบายสี และสนุกเพลิดเพลินในการวาดภาพระบายสี อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาคือ นักเรียนคิดว่า การวาดภาพระบายสีมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) นักเรียนวาดภาพระบายสีด้วยความมั่นใจ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) นักเรียนมีความพึงพอใจในผลงานที่ตัวเองวาด อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) นักเรียนชอบดูภาพวาดจากสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) นักเรียนมีความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสี อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) นักเรียนยอมรับคำวิจารณ์ผลงานตนเองจากผู้อื่น อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) และนักเรียนสนใจที่จะนำภาพที่ตนเองวาดให้ผู้อื่นชื่นชม อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$) โดยค่าเฉลี่ยทั้งหมดอยู่ในระดับมาก

ผลของแบบประเมินตนเองหลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียน นำมาหาค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานเลขคณิต ได้ดังนี้ นักเรียนมีความชอบวาดภาพระบายสี อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาคือ นักเรียนมีความสนุกเพลิดเพลินในการวาดภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) นักเรียนคิดว่าการวาดภาพระบายสีมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) นักเรียนวาดภาพระบายสีด้วยความมั่นใจ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) นักเรียนชอบดูภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) นักเรียนมีความพึงพอใจในผลงานที่ตนเองวาด อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) นักเรียนยอมรับคำวิจารณ์ผลงานตนเองจากผู้อื่น อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) นักเรียนมีความพึงพอใจในการวาดภาพระบายสี อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และนักเรียนสนใจที่จะนำภาพที่ตนเองวาดให้ผู้อื่นชื่นชม อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) โดยเฉลี่ยแล้วค่าทั้งหมดอยู่ในระดับมาก

ซึ่งค่าเฉลี่ยของข้อมูลแบบประเมินตนเองของนักเรียนหลังการเรียนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ก่อนการเรียน

แบบสัมภาษณ์ความเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก พบว่ามีความคิดเห็นในแต่ละด้านดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ครูศิลปะท่านที่ 1 เห็นว่าเป็นรูปแบบการสอนที่ดีมาก เหมาะสำหรับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินจากเสียงเพลง มีรูปแบบการสอนที่มีความบันเทิงกระตุ้นความคิด และจินตนาการของเด็ก ครูศิลปะท่านที่ 2 เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียน มีเพลงมาเปิดกระตุ้นจินตนาการของเด็ก ทำให้เด็กนักเรียนไม่เครียด หรือกังวลกับการวาดภาพ เด็กมีสมาธิตั้งใจเรียนขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการสอน ครูศิลปะท่านที่ 1 เห็นว่าแผนการสอนนี้เป็นแผนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เด็กถ่ายทอดจินตนาการได้เป็นอย่างดี ถ้ารูปแบบแผนการสอนมีความกระชับกว่านี้จะดีมาก ครูศิลปะท่านที่ 2 เห็นว่า แผนการสอนค่อนข้างมีความต่อเนื่องกัน ในแต่ละเรื่อง เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็กทำให้เด็กเข้าใจง่าย แต่ การอธิบายเนื้อหา หรือการสรุปบทเรียน ต้องให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายหลัก และสั้นได้ใจความ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ครูศิลปะท่านที่ 1 เห็นว่า ถ้านำนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการนำเสนอสื่อ นักเรียนน่าจะเข้าถึงสื่อที่นำเสนอได้ดี เช่น ให้นักเรียนไปหาสื่อเพลงที่นักเรียนสนใจมานำเสนอ เป็นต้น ครูศิลปะท่านที่ 2 เห็นว่าเพลงที่ใช้ประกอบการสอนมีการเรียงลำดับและสอดคล้องกับกิจกรรม การนำเข้าสู่บทเรียนสนุกสนาน ควรแนะนำให้ นักเรียนรู้จักเพลงคลาสสิกและการฟังก่อน ทำกิจกรรม สื่อที่เป็นรูปภาพควรขยายใหญ่ เห็นได้ชัดเจน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการสอน ครูศิลปะท่านที่ 1 เห็นว่านักเรียนให้ความสนใจและมีพัฒนาการการสร้างสรรค์ผลงานดีขึ้นในระดับหนึ่ง ครูศิลปะท่านที่ 2 เห็นว่าผลงานของนักเรียนในการวาดรูปร่างรูปทรงยังคงวาดได้ไม่เหมือนจริง แต่มีการพัฒนาในด้านการใช้สี การเล่าเรื่องราว ผลจากการสอนทำให้นักเรียนมีความต่อเนื่องในการวาดภาพ มีสมาธิและแสดงออกได้มากขึ้น

ความคิดเห็นอื่นๆ ครูศิลปะท่านที่ 1 เห็นว่าเป็นแนวการสอนที่ดีควรจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องครูศิลปะท่านที่ 2 เห็นว่าควรมีการนำไปใช้ และสร้างแผนการสอนตลอดทั้งเทอม เพื่อนำไปใช้ในชั้นเรียนจริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ของเด็กช่วงอายุ 9 – 11 ปี มีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายในแต่ละด้าน ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ

ผลการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี มีผลสัมฤทธิ์ด้านเนื้อหาความรู้ และด้านการวาดภาพระบายสี หลังการการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เกิดจากกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เด็กมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของเด็ก ทำให้เด็กมีการพัฒนาด้านสมอง ช่วยให้เด็กสามารถคิดได้อย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ (ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์, 2541) ดนตรีสามารถดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้จิตใจแจ่มชื่น เกิดการผ่อนคลาย สบายใจ เมื่อมีเสียงดนตรีที่เปิดดังอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะ (Hoffer, 1984 : 3) อีกทั้งยังทำให้เด็กกล้าแสดงออก และมีพฤติกรรมทางการเรียนที่ดีขึ้นด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การทำกิจกรรมศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกเป็นการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ผู้เรียน ในการเริ่มต้นทำกิจกรรมศิลปะด้วยการสร้างบรรยากาศโดยการเปิดเพลงคลาสสิกในความดังที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีจินตนาการ กล่อมเกล้าจิตใจ ดังความคิดเห็นของ โกวิทช์ ชันธิศิริ(2528) ที่กล่าวว่า ดนตรีมีส่วนช่วยบำรุงชีวิตเด็กให้สมบูรณ์พูนสุขก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ต่าง ๆ

เกิดความนึกคิดสร้างมโนภาพได้ เช่นเดียวกับ ประมวล กิดคินสัน (2527 : 107) ได้กล่าวไว้ว่าการ
ทำงานของสมองซีกขวาซึ่งเป็นการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการประกอบกับสมองซีกซ้ายที่
ส่งเสริมการคิด การใช้เหตุผล เมื่อสมองทั้ง 2 ซีกทำงานประสานสัมพันธ์กัน จะทำให้ผู้เรียน
สามารถเรียนและจดจำอย่างไม่มีขีดจำกัด ทั้งนี้ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนศิลปะ ซึ่งการ
เรียนรู้ศิลปะมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีเหตุมีผลและเข้าถึงวิถีของศิลปะ เห็นคุณค่าและ
ซาบซึ้งในศิลปะ มีเจตคติที่ดีต่อศิลปะ ขณะเดียวกันศิลปะย่อมมีบทบาทต่อการเสริมสร้างชีวิต
บุคคลให้ดีขึ้น ได้แก่ การมีจิตใจงดงามประณีตละเอียดอ่อน มีสมาธิ มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี
ขึ้น (สุวรรณีย์ ยะหะกร ,2548 : 7) ด้วยเหตุนี้ในการปฏิบัติงานศิลปะ หรือในการเรียนศิลปะ เมื่อมี
เสียงดนตรีคลาสสิกประกอบกิจกรรม เสียงดนตรีทำให้การทำงานของคลื่นสมองมีความถี่สูงขึ้น
ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในด้านสมาธิ การเปิดเพลงคลาสสิกให้เด็กฟังเบา ๆ ขณะ
ทำกิจกรรมศิลปะจึงทำให้เด็กผ่อนคลาย เกิดความรู้สึกสบาย เด็กทำกิจกรรมได้นานขึ้น ทั้งนี้เพราะ
เสียงดนตรีจะช่วยปรับสภาพอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ให้เหมาะสม ปรับสภาพความเครียดที่เป็นเหตุ
ให้เกิดการหยุดชะงักในการทำงานศิลปะ (จำเริญพรธณ ศรีโสภาค,2511 : 129)

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมวาดภาพระบายสี 8 กิจกรรม

จากการวิจัยพบว่าการปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพระบายสีทั้ง 8 กิจกรรม การประเมินผลงาน
อยู่ในเกณฑ์ระดับดี ด้วยเหตุผลที่ว่า การเรียนการสอนวาดภาพระบายสีในครั้งนี้ เป็นกิจกรรมที่ใช้
ดนตรีคลาสสิกเป็นสื่อในการเรียนการสอน โดยการค่อย ๆ สอดแทรกเพลงคลาสสิกเข้าไปใน
กิจกรรม โดยในกิจกรรมครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เป็นการวาดภาพระบายสีแบบปกติโดยไม่ใช้ดนตรี
คลาสสิก เป็นการสอนเนื้อหาการวาดภาพระบายสีโดยทั่วไป ในกิจกรรมครั้งที่ 3 ได้ใช้ดนตรี
คลาสสิกเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม และเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for piano
ในขณะที่ผู้เรียนเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดพื้นที่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับเพลงคลาสสิก
ในกิจกรรมที่ 4 นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเปิดเพลงคลาสสิกที่มีทำนองสั้น ๆ โดยที่เพลงคลาสสิกที่
เปิดมีทำนองและเนื้อหาสอดคล้องกับหัวข้อกิจกรรมการวาดภาพระบายสี ในกิจกรรมที่ 5 – 8
เพลงคลาสสิกที่เปิดระหว่างการทำกิจกรรม เริ่มมีทำนองที่หลากหลายและยาวขึ้น ผู้เรียนมีสมาธิ ใจ
จดจ่อในการฟังเพลง และสามารถจินตนาการภาพต่าง ๆ ตามที่ได้ยินในเสียงเพลงได้อย่างดี
สามารถถ่ายทอดออกมาด้วยการอธิบาย และวาดภาพลายเส้นได้อย่างชัดเจน ในแบบวัดและ
ประเมินผลทั้ง 8 กิจกรรม มีผลการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การประเมินในด้านความรู้ ทักษะ
และเจตคติ กิจกรรมที่ 7 มีผลการเรียนรู้สูงที่สุด และผลการเรียนลดลงในกิจกรรมที่ 8 โดยที่ผลการ
เรียนด้านเจตคติดีมีคะแนนเฉลี่ยทั้ง 8 กิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือด้านทักษะและด้านเจตคติ ทำ
ให้ทราบว่า การฟังดนตรีคลาสสิกระหว่างปฏิบัติงาน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสบายใจ มีสมาธิ
และมีความคิดด้านบวกในการเรียนศิลปะ การแสดงออกทางการวาดภาพของเด็กในช่วงอายุ 9 –

12 ปี มีความสนใจในสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่การวาดภาพของเด็กจะประสพอุปสรรคเกี่ยวกับเทคนิคการเขียนโดยไม่สามารถจะวาดได้ตามที่ต้องการ จึงเป็นมูลเหตุที่นักเรียนวัยนี้หมดความสนใจในการทำงานได้ (วิรัตน์ พิชญ์ไพญญ์, 2531) เราจึงพบบ่อยๆว่า เมื่อเด็กยิ่งโตยิ่งขาดความมั่นใจในการทำงานศิลปะ ในที่สุดหลายๆคนก็เลิกทำงานศิลปะไป ทั้งๆที่เมื่อเล็กๆชอบศิลปะมาก ยกเว้นเด็กเด็กที่มีความถนัดทางศิลปะหรือชอบจริงๆ จึงจะทำต่อไปเรื่อยๆ ตามปกติลักษณะดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นเมื่อถึงวัยประมาณ 12 ขวบ (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2545) การรับฟังเสียงดนตรีคลาสสิกเบาๆ ในจังหวะช้าๆ จึงทำให้เด็กเกิดอารมณ์สุนทรีย์ ซึ่งความรู้สึกผ่อนคลายที่ได้รับจะช่วยให้สมองเด็กเปิดรับการเรียนรู้ได้ดีและยังช่วยเสริมสร้างสมาธิจากการที่เด็กสงบนิ่งชั่วขณะหนึ่ง จังหวะและท่วงทำนองที่ซับซ้อนของดนตรีคลาสสิกจะช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์แบบมีเหตุมีผลในด้านความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ (<http://www.enfababy.com/>)ดนตรีเป็นสื่อเร้าหรือกระตุ้นทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกนึกคิด เกิดจินตนาการ และสามารถเขียนถ่ายทอดออกเป็นภาพเขียนเชิงสร้างสรรค์ (ผลทาน ศรีณรงค์, 2528) ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดส่งผลให้การปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ระดับดี

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

จากผลแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกของนักเรียน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก สงัด อุทรานันท์ (2529) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์และความคิดเห็นของผู้เรียนจะเป็นผลย้อนกลับต่อระบบการจัดการเรียนการสอน โดยหัวข้อการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ รองลงมาคือ การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย จากผลที่พบแสดงว่านักเรียนที่เรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก มีความสนใจสนุกสนานเพลิดเพลิน กับการเรียนศิลปะเนื่องจากดนตรีคลาสสิกช่วยกระตุ้นได้ทั้งร่างกายและจิตใจ (สุมลมาลย์ นิมเนติพันธ์, 2524 : 13) ในขณะที่ฟังเพลงการฟังเนื้อร้องหรือร้องตามนั้นต้องใช้สมองซีกซ้าย ในขณะที่สมองซีกขวาจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2541:11-12) ซึ่ง ระบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีมีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนาเด็กให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (อดุลย์ ดวงคำน้อย, 2539) การสอนศิลปะศึกษาให้กับเด็กจึงควรส่งเสริมให้เป็นไปตามธรรมชาติของเด็ก รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนควรจัดให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระเสรี ทางความคิด จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน สิ่งสำคัญที่จะทำให้การสอนมีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ

ทั้ง เนื้อหาหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน รูปแบบ และเทคนิควิธีการสอน รวมถึงการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริม และกระตุ้นเร้าให้เด็กเกิดการแสดงออก และความคิดที่เหมาะสมกับวัย และธรรมชาติของเด็กสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก และมีความคิดสร้างสรรค์ (เลิศ อานันท์ , 2518)

ด้านการประเมินตนเอง

จากผลการประเมินตนเองของนักเรียน เกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนศิลปะของตนเอง ทั้งก่อนและหลังการทำกิจกรรมวาดภาพระบายสีทั้ง 8 กิจกรรม พบว่า ผู้เรียนมีทัศนคติต่อการเรียนศิลปะอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก คือ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนศิลปะ โดยที่ค่าเฉลี่ยแบบประเมินตนเองหลังเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากพฤติกรรมทางการเรียนศิลปะเด็กจะเริ่มมีพัฒนาการเมื่อมีอายุได้ 9-11 ปี สามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้นตามลำดับอายุ และการได้รับการสอนจากครู เด็กจะสามารถวาดภาพทับซ้อนได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่เมื่ออายุได้ 10-11 ปี สอดคล้องกับเพียเจต์ ได้กล่าวถึงเด็กในวัย 9-11 ปี ว่าเป็นช่วงของพัฒนาการของการใช้ความคิดเชิงรูปธรรม (Concrete Operation Period) และสติปัญญาของเด็กนั้นจะพัฒนาการถึงขั้นสามารถใช้ความคิดได้อย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ เข้าใจในเรื่องความคงตัวของสิ่งต่าง ๆ (บงกชพันธ์ ทองงาม , 2539) จากลักษณะเฉพาะของศิลปะที่เน้นในแง่ของการแสดงออกอย่างอิสระการแสดงออกตามธรรมชาติที่เน้น อารมณ์ และความรู้สึกไปสู่การเน้นความเหมือนจริงตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน เด็กจะเริ่มควบคุมรูปแบบที่แสดงออกในงานศิลปะมีการจัดภาพจัดรูปทรงให้สมบูรณ์ขึ้น เพิ่มเติมรายละเอียดมากขึ้นมีการตรวจตราความแม่นยำ ความเที่ยงตรงมากขึ้น (ประเทิน มหาจันทร์ , 2531) เด็กแสดงออกทางศิลปะเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะอารมณ์ ตลอดจนความรู้สึกที่มีผลกระทบจากสิ่งต่าง ๆ มากมายหลายลักษณะ เด็กสามารถถ่ายทอดความคิดของตนเอง (สมพร รอดบุญ, 2525) เด็กมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมศิลปะเมื่ออยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่มีเสียงเพลง และมีความตั้งใจพยายามทำกิจกรรม อีกทั้งยังพบว่าระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละประเภทยาวนานขึ้น สอดคล้องกับ เกสร์ ชิตะจารี (2542) ที่กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากที่นักเรียนเคยเรียนมา ทำให้ผู้เรียนให้ความร่วมมือและตั้งใจในการเรียนสูง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนและมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

ด้านข้อคิดเห็นของครูศิลปะเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

การวิเคราะห์ผลความคิดเห็นของครูศิลปะ เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียน และกิจกรรมศิลปะ

มากขึ้น การให้ครูผู้สอนศิลปะซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนและเข้าใจในพฤติกรรม ลักษณะการทำงานและผลงานของนักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นนั้น จะทำให้สามารถเห็นจุดบกพร่อง ข้อดี ข้อเสีย ของการจัดการเรียนการสอนได้ดีกว่า ซึ่งจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นทำให้พบว่า ครูเห็นด้วยกับการเรียนการสอน และพอใจกับกระบวนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก เพราะทำให้เด็กมีสมาธิ มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ในการวาดภาพมากขึ้น จินตนาการมีความสำคัญต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็กมาก สิ่งรอบๆ ตัวเด็กมีส่วนกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการ ได้ทั้งสิ้น กล่าวคือ จินตนาการเกิดขึ้นเมื่อประสาทสัมผัสกับสิ่งเร้าภายนอก(พิรพงษ์ กุลพิศาล, 2545)นั่นก็คือ การนำเสียงเพลงคลาสสิกมาเป็นสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการ ครูยังสนับสนุนแผนการเรียนการสอนให้มีการนำไปใช้จริง แต่ต้องการให้มีความกระชับ สั้น เหมาะสมกับเวลาในชั้นเรียน ครูต้องการให้มีการใช้เพลงที่หลากหลาย นอกเหนือจากดนตรีคลาสสิกและให้มีการอธิบายเกี่ยวกับดนตรีคลาสสิกและการฟังดนตรีคลาสสิกให้กับนักเรียนได้เข้าใจก่อนเริ่มเข้าสู่บทเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการสอน ครู ให้ความเห็นว่า นักเรียนให้ความสนใจ และมีพัฒนาการในการเรียน คือมี ความสนใจ มีสมาธิและความต่อเนื่องในการทำงาน และในด้านความคิดเห็นด้านอื่นๆ ครู มีความคิดเห็นว่า ควรที่จะนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิกปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในชั้นเรียนได้จริง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อสังเกตที่พบจากการวิจัย

จากการศึกษาผลการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนช่วงอายุ 9 -11 ปี มีประเด็นน่าสนใจจากการศึกษา ดังนี้

1. การสร้างแผนการสอนต้องมีการกำหนดหัวข้อการวาดภาพพระบายสี ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สภาพสังคมใกล้ตัวเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้วาดภาพออกมาจากประสบการณ์จริง และค่อย ๆ พัฒนาแผนการสอนให้มีการใช้จินตนาการมากขึ้น โดยแผนการสอนต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความกระชับ เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน

2. เด็กในวัย 9-11 ปี เป็นช่วงอยู่ในขั้นเกาะกลุ่ม มีการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม แบ่งแยกกลุ่มเพื่อนกันอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นภาพผลงานที่ได้ก็จะคล้ายกัน หรือมีแนวคิดใกล้เคียงกันทั้งกลุ่ม การดำเนินการสอน ในระหว่างการสอนครูผู้สอนต้องคอยตั้งคำถาม ชักถาม ผู้เรียนอยู่เสมอ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างเพื่อนในห้อง ครูจึงต้องให้ผู้เรียนมีบทบาทในการนำเสนอแนวคิดและผลงานต่อเพื่อนในชั้นเรียน

3. เด็กในวัยนี้ จะเริ่มมีกระบวนการคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น กระบวนการสร้างงานจึงช้าลง เกิดความลังเล กลัวผลงานที่ออกมาจะไม่สวย ไม่เหมือนจริง ครูจึงต้องคอยสร้างกำลังใจให้กับนักเรียนว่าไม่จำเป็นต้องวาดรูปให้สวยหรือเหมือนจริงมากนัก แต่เน้นไปที่แนวคิด องค์ประกอบของภาพ และการลงสี ที่จะสะท้อนอารมณ์ เนื้อหาเรื่องราวของภาพให้ได้ เพื่อที่นักเรียนจะไม่เกิด

ความกดดันหรือเครียดกับการทำงาน แต่กลับสนุกสนานกับการระบายสีอย่างอิสระและไม่ยึดติดกับแนวความคิดเดิม ๆ ซ้ำ ๆ

4. ในการเปิดเพลงคลาสสิก ในครั้งแรก ของการทำกิจกรรม เด็กจะมีความรู้สึกแปลกใหม่กับการฟังเพลงคลาสสิก ทำให้ตัวเด็กมีใจจดจ่อ มีความตั้งใจในการฟังมาก ซึ่งเป็นผลให้เด็กปฏิบัติงานอย่างตั้งใจและมีสมาธิ แต่ในครั้งหลัง ๆ เมื่อเด็กเริ่มชินกับเสียงเพลงคลาสสิก เด็กจะเริ่มมีความสนใจน้อยลง ครูจึงต้องมีการสลับสับเปลี่ยนเพลงคลาสสิกที่นำมาเปิดให้มีความหลากหลายของท่วงทำนอง หรือเป็นจังหวะที่มีความสนุกสนานมากขึ้น และครูต้องให้ผู้เรียนทำสมาธิ หรือนั่งสมาธิก่อนการฟังเพลง และคอยกระตุ้น โดยการตั้งคำถามกับผู้เรียนว่าเห็นภาพอะไรในเสียงเพลงที่ได้ยิน จนเมื่อผู้เรียนเริ่มมีความคุ้นเคยกับเพลงคลาสสิก และวิธีการฟัง เมื่อได้ยินเสียงเพลงคลาสสิกเด็กจะพูดออกเองว่าเมื่อฟังเพลงคลาสสิกเพลงนี้แล้วนึกถึงอะไร หรือเห็นภาพอะไรเกิดขึ้นมาในใจ โดยที่ครูไม่ต้องคอยกระตุ้นถาม

5. ในขั้นสรุปผลการเรียน และให้ผู้เรียนออกมานำเสนอภาพวาดของตัวเอง ในสองกิจกรรมแรกที่เรียนแบบปกติไม่มีดนตรีคลาสสิก เด็กจะไม่กล้าที่จะออกมานำเสนอผลงานของตนเองเพราะขาดความมั่นใจ และเด็กยังไม่สามารถบรรยายภาพวาดของตนเองได้ ต้องให้ครูคอยซักถาม แต่เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมในครั้งต่อ ๆ ไปที่ใช้ดนตรีคลาสสิกประกอบการทำกิจกรรม เด็กมีความรู้สึกผ่อนคลาย สนุกสนาน เมื่อให้เด็กออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้น เด็กจะรีบอาสาออกมานำเสนอผลงานตนเอง ซึ่งปกติจะให้ออกมานำเสนอ 2-3 คน แต่เด็กจะอาสาแนะนำเสนอเกือบทั้งชั้นเรียน เด็กกล้าที่นำเสนอในสิ่งที่ตนเองวาดออกมา โดยไม่กลัวว่าภาพของตนไม่สวย แต่สามารถอธิบายแนวความคิดที่ตนเองสร้างสรรค์ผลงานออกมามากกว่า

6. การวาดภาพระบายสีของเด็ก เนื่องจากเด็กในวัย 9-11 ปีนี้ มีพัฒนาการตามที่ โลเวนเฟลด์ และบริตเตน(Lowenfeld and Brittain , 1987) กล่าวไว้ว่าเด็กวัยนี้ จะวาดรูปตามประสบการณ์ และต้องการวาดให้เหมือนจริง แต่เด็กจะวาดไม่ได้ตามต้องการ เมื่อเด็กวาดภาพไม่ได้ตามต้องการ จึงเกิดความท้อ และเบื่อหน่ายการวาดภาพ จนไปถึงไม่ชอบเรียนวิชาศิลปะ แต่เมื่อเด็ก ๆ ได้รับการเรียนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก ทำให้เด็กที่ไม่สามารถวาดภาพให้เหมือนจริงได้ หรือวาดภาพไม่สวย มีความกระตือรือร้นที่ฝึกจะวาดภาพ มีความอดทน และมีความคิดสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบใหม่ๆ มากขึ้น เด็กจะไม่เน้นที่ลายเส้น แต่จะเน้นที่การใช้สีแสดงอารมณ์และเรื่องราวของภาพ ทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนานกับการวาดภาพระบายสี และการเรียนวิชาศิลปะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอนก่อนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และทราบข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้เรียน
2. ควรมีการเผยแพร่ตำรา เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา โดยใช้ดนตรีคลาสสิก หรือดนตรีประเภทอื่น ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการสอนให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ศิลปะ ของครูศิลปะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ในช่วงอายุอื่น ๆ ต่อจากช่วงอายุที่ผู้วิจัยได้ทดลองไว้แล้ว
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการเรียนการสอนศิลปะ โดยใช้ดนตรีคลาสสิก ที่นอกเหนือจากเรื่องการวาดภาพพระบานสี เช่น การวาดเส้น การปั้น หรือการแกะสลัก เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมทางด้านการใช้ดนตรีประเภทต่าง ๆ ประกอบการสอนศิลปะ เพื่อส่งเสริมการบูรณาการ การสอนศิลปะและดนตรีให้กว้างขวาง อีกทั้งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะเรียนศิลปะและรักการฟังดนตรีตั้งแต่เยาว์วัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลรัตน์ หล้าสว่าง. 2528. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กรมวิชาการ. 2535. ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ.
- กองบรรณาธิการ. 2544. การสอนศิลปะเด็กตามศักยภาพ. สานปฏิรูป . ปีที่ 4 ฉบับที่ 40 (ก.ค.2544) : 36-37.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. 2536. เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กิริติ ศรีสุชาติ. 2544. ผลของการสอนวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญา สุวรรณแสง. 2532. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น.
- เกศศรี สุขุมากัย. 2540. ผลของเสียงดนตรีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ . กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกสร ชิตะจारी. 2542. ศิลปศึกษาขั้นนำ. กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกวิทย์ ชันรศิริ. 2528. ดุริยางค์ศิลป์ปริทัศน์ (ตะวันตก). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- คม ชัด ลึก. 2550. การฟังดนตรีเพื่อความสุนทรีย์. (Online) แหล่งที่มา : www.komchadluek.net/. (21 กรกฎาคม 2550)
- คลาสสิกเคลมมิวสิก เว็บบอร์ด Classical Music Webboard [C-M-W]. ฟังดนตรีคลาสสิก ไม่ยุ่งยากอย่างที่คิด (Online).แหล่งที่มา : http://club.yimsiam.com/c_music .
- นัทรสุดา เขียรปรีชา. 2537. พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิมพล งามสุทธิ. 2538. ดนตรีบำบัด. วารสารศิลปกรรมศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1(5) ม.ค.-มิ.ย. 38 : 43-45.

- ชลอ พงษ์สามารถ. 2526. ศิลปะสำหรับเด็กมัธยม. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ัชชวาล อินทุสมิต. 2546. ผลการสอนวาดภาพตามกระบวนการของจอห์น วิลสันส์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ของเด็กอายุ9-11ปี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2532. พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รักลูก.
- ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์. 2546. เด็กกับการแสดงออกทางศิลปะ. วารสารศึกษาศาสตร์. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (เม.ย. 2546) : 28 -34
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2531. กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการทางดนตรีและการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2540. กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2541. จิตวิทยาการสอนดนตรี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีป อภิสัทธ์. 2521. การปลูกฝังความดีโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ. ประชาศึกษา. ฉบับที่ 7(กุมภาพันธ์ 2521) :24-27.
- ทินกร บัวพล. 2531. คุณค่าแห่งศิลปะศึกษา. ครุศิลป์ 3. ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ฉบับที่ 3 (2531) : 64-70.
- ทิสนา เขมมณี. 2550. รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทวี ประสาท. 2546. ศิลปะ รากฐานแห่งการศึกษา เสริมอัจฉริยะให้เจ้าตัวเล็ก แปลโดย อนิตรา พวงสุวรรณ – โมเซอร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.
- ไทยโพสต์. 2548. เติมไอคิวลูกด้วยดนตรีคลาสสิก. หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (Online) แหล่งที่มา <http://www.thaipost.net/index.asp> (15 พฤษภาคม 2548).
- โรมัส อาร์มสตรอง. 2543. พหุปัญญาในห้องเรียน:วิธีการสอนเพื่อพัฒนาปัญญาหลายด้าน. แปลโดย อารีย์ สันทรวี. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- นงเยาว์ คลีกคล้าย. 2543. ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ. วิทยานิพนธ์ สาขาการศึกษา ปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นัยพินิช คชภักดี และ นิตยา คชภักดี. 2542. ดนตรีคลาสสิกเพื่อการพัฒนาสมองเด็ก. เอกสารประกอบการสัมมนาในโครงการ Mead Johnson Smart Symphony. กรุงเทพมหานคร.

- นิรมล ศีรณสาร สวัสดิวัตน์. 2525. ศิลปะศึกษากับครูประถม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศิรณสาร
 นิตยา ฌษักคี. รายงานการประชุมเชิงวิชาการก้าวหน้าในกุมารเวช(Online). แหล่งที่มา :
www.meadjohnson.bms.co.th/_mompil4.
- นิรมล ชยุดสาห์กิจ. 2524. ทฤษฎีการเล่นเพื่อพัฒนาสติปัญญา. การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อ
 พัฒนาเด็ก เอกสารวิชาการคณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก.
 กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บงกชพันธุ์ ทองงาม. 2534. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ความคิดสร้างสรรค์และทัศนคติของ
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ภาษาโลโก้โดยวิธีครูเป็นผู้สอนกับ
 พี่สอนน้อง. วารสารวัดผลการศึกษา.ปีที่ 13 ฉบับที่ 38 (ก.ย.-ธ.ค. 34) : 85 -96.
- บริษัท บริสตอล-ไมเยอร์ส สควิบบี ไทย จำกัด. 2549. Smart Symphonies(Online). แหล่งที่มา :
<http://www.enfababy.com/>.
- บุญไธ เจริญผล. 2533. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสติปัญญากับทักษะพื้นฐานทาง
 คณิตศาสตร์ของเด็กประถมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. 2539. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC.
 กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประเทิน มหาจันทร์. 2531. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
 ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. ความสำคัญของการฝึกโสตประสาททางดนตรี(Online). แหล่งที่มา :
<http://www.fiddleday.com/>.
- ประมวล ดิกคินสัน. 2527. สมองมนุษย์. จิตวิทยาคลินิก เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทย
 วัฒนาพานิช.
- ปราโมทย์ ศรีปลั่ง. 2543. การศึกษาความไวต่อแบบอย่างจิตรกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
 โปรแกรมวิชาศิลปกรรม สถาบันราชภัฏในเขตภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 กรุงเทพมหานคร สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา นันตสุข. 2547. เราเห็นอะไรในศิลปะเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สุวีริยาสาส์น.
- ปรียากรณ์ โพธิ์บัณฑิต. 2544. ผลของการสอนวาดภาพระบายสีโดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบ
 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผลทาน ศรีณรงค์. 2528. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล. 2548. ประสบการณ์ดนตรีของประเทศแถบเอเชีย. วารสารครุศาสตร์.
 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม – กันยายน 2548) : 58 – 63.

- พรรณณี ช.เจนจิต. 2528. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชิต ฤทธิจรรยา. 2545. หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เฮ้าท์ ออฟ เคอร์รี่มีสท์.
- พิสิฐ เมฆากัทร และ ชีระพล เมฆากุล. ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- พีระพงษ์ กลุพิศาล. 2531. มโนภาพการรับรู้ทางศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู .
- พีระพงษ์ กลุพิศาล. 2545. สมองถูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- พูนพิศ อมาตยกุล. 2529. ดนตรีวิจัษ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สยามสมัย.
- ภัทรา นิคมานนท์. 2540. การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์จำกัด.
- มณีวรรณ จิตธรรมมา. 2545. การบูรณาการสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ แคนคิด มีเดีย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษาสำหรับครูยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. แนวโน้มนิยมศิลปะศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. ศิลปะศึกษาแนวปฏิรูปฯ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานพ ถนอมศรี. 2542. ภาพวาดของลูก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สีปประภา.
- เรณู โกสินานนท์. 2522. ดนตรีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครุสภา.
- รำไพพรรณ ศรีโสภาค. 2511. ดนตรีบำบัด. วารสารสมาคมแพทย์จิตแพทย์แห่งประเทศไทย. ปีที่ 1 : 117 – 126.
- ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ. 2543. เทคนิคการวัดและการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สุวีริยาสาส์น.
- เลิศ อานันท์. 2518. ศิลปะกับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ กราฟิการ์ต.
- เลิศ อานันท์. 2529. “จิตวิทยากับพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของเด็ก” ศิลปะเด็กความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ กราฟิการ์ต.
- วัชรภา ชันคำอาจ. 2543. ผลของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตวิทยาที่มีต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีด้านทฤษฎีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิกิพีเดีย. 2007. ดนตรีคลาสสิก(Online). แหล่งที่มา : th.wikipedia.org/wiki/ดนตรีคลาสสิก – 72k.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. 2529. ศิลปะเด็กสภาพปัจจุบัน และอนาคต วารสารการวิจัยทางการศึกษา. 16, 1(พ.ศ. 2529):19-29.
- วิทย์ พินคันทน์. 2547. ศิลปะทรนศน์. กรุงเทพมหานคร : เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- วิรัช ชูสูงเนิน. 2520. ดนตรีสำหรับครูประถมศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์. 2531. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาอาร์ท.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535. ทัศนศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2537. มนุษย์กับความงาม. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.
- วิสูตร โพธิ์เงิน. 2547. การพัฒนารูปแบบการสอนศิลปะศึกษาโดยวิธีศิลปะวิจารณ์ตามแนวทฤษฎีของ ยีน เอ มิทเลอร์ ที่ส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงอายุ 7-9 ปี.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สดับพิน รัตนเรือง. 2548. กัมภีร์เพลงคลาสสิก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพื่อนคู่หู.
- สมชาย พรหมสุวรรณ. 2535. การศึกษาพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กอายุระหว่าง 5-12 ปี ในรายงานการวิจัยวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2528. ประมวลผลงานวิจัยของบุคลากรกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู.
- สมพร รอดบุญ. 2525. การแสดงออกในงานศิลปะของเด็ก. นิตยสารการประกวดศิลปะเด็กทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารมวลชน.
- สมสมร ภู่อระกร. 2531. การศึกษาขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ และคณะ. 2544. สื่อเสริมการเรียนรู้การสอน สดน. ป.4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ และคณะ. 2544. สื่อเสริมการเรียนรู้การสอน สดน. ป.5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ และคณะ. 2544. สื่อเสริมการเรียนรู้การสอน สดน. ป.6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สิริมา ภิญ โยอนันตพงษ์. 2542. การปฏิรูปการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1(ก.ย.-ธ.ค.2542) : 23-29.
- สิริมา ภิญ โยอนันตพงษ์. 2547. การวัดและประเมินแนวใหม่ :เด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2547. การพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเน้นเด็กเป็นสำคัญ (ปีที่1):รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุกรี เจริญสุข. 2532. จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุกรี เจริญสุข. 2540. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ : ดนตรี ศิลปะ และกีฬา. วารสารครุศาสตร์ ปีที่26 ฉบับที่1 (ก.ค.-ค.ค. 2540) : 61-66.
- สุกรี เจริญสุข. 2547. “ดนตรีกับเด็กพ่อแม่จะวัดแนวดนตรีของลูกได้อย่างไร”ในวารสารเพลงดนตรี. ปีที่ 10 ฉบับที่ 5 (มีนาคม 2547).
- สุกรี เจริญสุข. 2548. พรสวรรค์สร้างได้. นครปฐม : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุกรี เจริญสุข. 2004. ดนตรีศึกษาในประเทศไทย(Online). แหล่งที่มา : <http://www.music.mahidol.ac.th/musicjournal/june2004/mused.html>
- สุกรี เจริญสุข. 2550. ดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพสมอง. นครปฐม :วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุดใจ ทศพร. 2516. ดนตรีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงธน.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. 2524 . เด็กกับศิลปกรรมใน การแสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2524 , : 50-52. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ B.F.I.
- สุมลมาลัย นิ่มเนติพันธ์. 2524. ดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และคณะ. 2546. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุวรรณ ก้อนทอง. 2547. ผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศิลปะปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณ ยะหะกร. 2548. แนวทางการจัดการเรียนรู้และประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : แอ็ดวานซ์ อินเตอร์ พริ้นติ้ง.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.2551. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้วัยชน (Online).แหล่งที่มา :<http://www.iqqdekthai.com/know/learn/learn20.htm>
- อรรณพ บรรจงศิลป์(จันทร์ศิริ). 2534. พื้นฐานดนตรี. กรุงเทพมหานคร
- อรรณพ บรรจงศิลป์. 2538. การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อริยะ สุพรรณเกษย์ช. 2545. รายงานการวิจัย พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมอภิวัฒน์ปัญญา. กรุงเทพมหานคร.

อริยะ สุพรรณเกษัช.2545. พัฒนา I.O. E.O. M.O. และสมาธิ ด้วยพลังเคลื่อนเสียง.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อากรณ์ ใจเที่ยง. 2540. หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

อารี พันธุ์มณี. 2546. จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไยใหม่.

อุดม เพชรสังหาร. 2549. ดนตรี มิติสัมพันธ์และอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์. รักรุก. ปีที่ 24 ฉบับที่ 280
(พฤษภาคม 2549) : 158-159 .

อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ . 2548. ศิลปะดนตรีคือปี่ขลุ่ยของสมอง(2) (Online). แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Ool/ViewNews.aspx?NewsID=9480000018536>

อุสา สุทธิสาคร. 2544. ดนตรีพัฒนาปัญญา(IQ)อารมณ์(EQ). กรุงเทพมหานคร : รักรุกแฟมิลี่กรุ๊ป.

อำไพ ตีรณสาร. การสอนศิลปะปฏิบัติ.(Online).แหล่งที่มา :

<http://pioneer.chula.ac.th/~tampai1/ampai/cont3.htm>

อำไพ ตีรณสาร.2000. การวัดและประเมินผลทางศิลปศึกษา.(Online).แหล่งที่มา :

<http://pioneer.chula.ac.th/~tampai1/ampai/cell1.htm>.(29 mar 2000)

อำไพ ตีรณสาร. 2547. ศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา . กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชาศิลปศึกษา
ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Al Harwitz, Michael Day. 2001. CHILDREN AND THEIR ART Method for the Elementary School. USA.Wadsworth,a division of Thomson Learning,Inc.

Allyson Patterson. 2003. Music Teachers and Music Therapist Helping Children Together. Music Education Journal.89 (March 2003) : 35-38.

Bloom , Benjamins. 1964 . Compensatory Education for Cultural Deprivation . New York : Holt, Rinehart and Winston.

Bruner , J.S. 1966 .Toward a Theory of Instruction. Cambridge, Mass : Harvard University Press.

Chapman, L.H. 1978. Approaches to art in education. New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

Cynthia A. Lassonde. 2006.Listening for Students' Voices through Positional Writing Practices. Language Arts. 83 (May 2006) : 404 – 412 .

Daniel J Levitin, 2000. In Search of the Musical Mind. CEREBRUM: THE DANA FORUM ON BRAINSCIENCE
[Online] Available from: http://www.dana.org/pdf/specialpublications/cerebrum_levitin.pdf
(Volume 2, Number 4, Fall 2000 : ©2000 Dana Press)

Davis, J. 1997.Drawing's Demise : U – Shaped development in graphic symbolizayion. Studies in Art Education. 38(3) : 132- 157.

- Duncum, Paul. The fantasy embeddedness of girls horse drawing. Art Education 38(6) (Nov. 1985): 42-44.
- Eric Jensen. 2001. Art with the Brain in mind. Airginia : Association for Supervision and Curriculum Development.
- Gardner H. Multiple intelligences [Online]. Available from: <http://tip.psychology.org/gardner.html>.
- Gardner H. 2005. Intelligence in seven steps . [Online]. Available from : http://www.newhorizons.org/future/Creating_the_Future/crfut_gardner.html (August 15).
- Geotge L. Rogers. 2004. Interdisciplinary Lessons in Music Acoustics : The Science-Math-Music Connection. Music Education Journal. 91 (September 2004) : 25-29.
- Hallam, S. & Godwin, C. 2000. The effects of background music on primary school pupils' performance on a writing task. Paper presented at the annual conference of the British Educational Research Association, University of Wales, Cardiff, [Online] Available from : [http://www.prs.co.uk/powerfofmusicreport/\(September,2000\)](http://www.prs.co.uk/powerfofmusicreport/(September,2000)).
- Hoffer, Charles R. 1984. A Concise introduction to music listening. Belmont, Calif : Wadsworth Pub.co.
- John A. Michael. 1983. Art And Adolescence Teaching Art at the Secondary Level. New York : Teacher College Press.
- Lowenfeld, V and Brittain.1987. Creative and Mental Growth. NewYork : The Macmillan Company.
- Mcfee, June King.1961. Preparation for art. Sanfancisco : Wadsworth Publishing.
- Moroni, A. 1987. Interdisciplinarity and environmental education. Prospects: Quarterly Review of Education. [Online] Available from: <http://citeseer.ist.psu.edu/context/1390071/0>. (Paris, Unesco, VIII, 4, 1978, pp. 480-494).
- Phil Pearson. 2001. Towards a Theory of Children's Drawing as Social Practice. Studies in art Education. 42(4) : 348-365.
- Rauscher, F.H & Shaw, G.L. 1998. Key components of the "Mozart Effect." Perceptual And Motor Skills. [Online] Available from : <http://www.uwosh.edu/departments/psychology/rauscher/Key.pdf> (86 835-841).
- Richard Colwell. 2003. The Status of Arts Assessment : Examples From Music. Arts Education Policy Peview. 105 (November/December 2003) : 11-18.
- Richman, J.S. 1976. Backdround Music for Replitive Task Performance of Severely Retarded Individuals. Biological Abstracts. September : 5379.

- Savan, A. 1999. The effect of background music on learning, Psychology of Music. [Online]
Available from : <http://www.prs.co.uk/powerofmusicreport/>. (27(2), 138-146)
- Sidnall, Robert . 1973. Building Instructional Programs in Music Educational. New Jersey :
Prentic – Hall.
- Susan W.Mills. 2001. The Role of Musical Intelligence in a Multiple Intelligences Focused
Elementary School, International Journal of Education & The Arts. 2(4), September .
- Willats, John. 1977. How Children learn to represent three-dimensional space in drawing. In G
Butterworth(ed) The Child's representation of the world. Pp.189-202. New York : Pienum
Press.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ

วุฒิ PhD. ดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยมิสซูรี ประเทศสหรัฐอเมริกา
ตำแหน่ง อาจารย์สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์

วุฒิ กศ.บ. ศิลปศึกษา
 กศ.ม การอุดมศึกษา
ตำแหน่ง รองคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์สุชาติ ทองสีมา

วุฒิ M.Ed. ศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาทัศนศิลป์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์สังคม ทองมี

วุฒิ M.Ed. ศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหอศิลป์สิรินธร

อาจารย์อริยะ สุพรรณเกษัช

วุฒิ วท.บ. เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต(การบริหารงานบุคคล) สถาบันพัฒนา
 บริหารศาสตร์
 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏจันทรเกษม
ตำแหน่ง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนถนนอมพิศวิทยา
 ผู้อำนวยการศูนย์อภิวัฒน์ปัญญา
 (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วยดนตรีและ โยคะ)

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ เรื่องการวาดภาพระบายสีก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ เรื่องการวาดภาพระบายสี

ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

วิชา ศิลปศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย × หน้าข้อที่คิดว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

แบบประเมินมีจำนวน 4 หน้ากระดาษ รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ

1. การเขียนภาพประกอบเรื่องราวต้องคำนึงถึงข้อใดมากที่สุด

- ก. ภาพประกอบควรมีขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจน
- ข. ภาพประกอบสอดคล้องกับชื่อภาพหรือชื่อเรื่อง
- ค. ภาพประกอบเรียงลำดับเหตุการณ์
- ง. ภาพประกอบต้องระบายสีให้เรียบร้อยสวยงาม

2. ถ้าพื้นหลังเป็นน้ำ ภาพ ที่วาดควรเป็นเรื่องราวใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

- ก. การเล่นกีฬาทางน้ำ
- ข. เรือ
- ค. คนว่ายน้ำ
- ง. ต้นไม้ที่มีร่มไทร

3. การใช้สีต้องคำนึงถึงข้อใด

- ก. ความสวยงามของสี
- ข. ความแปลกใหม่ของสี
- ค. เทคนิควิธีการใช้สีแต่ละประเภท
- ง. ความเข้มหรืออ่อนของสี

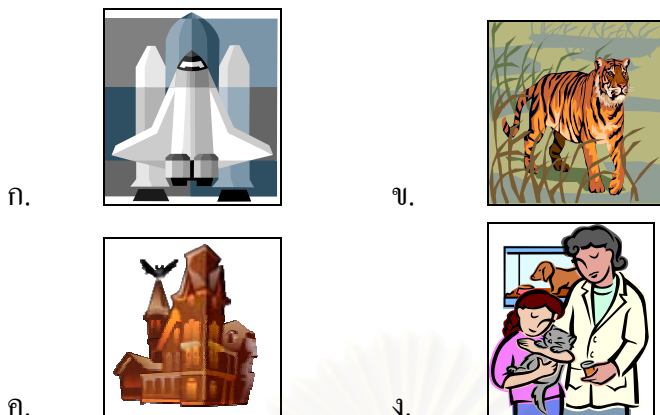
4. รูปร่างรูปทรง ในข้อใดที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

- ก. คน สัตว์ ต้นไม้
- ข. คน สามเหลี่ยม
- ค. ต้นไม้ วงกลม
- ง. วงกลม สี่เหลี่ยม

5. ในการเขียนภาพระบายสี ส่วนใดที่เรียกว่า เงา

- ก. บริเวณที่เป็นพื้นล่างของวัตถุ
- ข. ส่วนของวัตถุบริเวณที่ถูกแสง
- ค. บริเวณที่เป็นพื้นหลังของภาพ
- ง. ส่วนของวัตถุบริเวณที่ไม่ถูกแสง

6. ภาพใดเป็นภาพถ่ายทอดประสบการณ์

7. ในการวาดภาพควรให้สีและพื้นหลังตามข้อใดจึงจะทำให้ภาพนั้นสวยงามและน่าสนใจ

- ก. ถ้ารูปเป็นสีอ่อน พื้นหลังควรเป็นสีเข้ม
- ข. ถ้ารูปเป็นสีอ่อน พื้นหลังควรเป็นสีอ่อนด้วย
- ค. ถ้ารูปเป็นสีเข้ม พื้นหลังควรเป็นสีเข้มด้วย
- ง. ถ้ารูปเป็นสีเข้ม พื้นหลังควรเป็นสีเข้ม หรือสีอ่อนก็ได้

8. ถ้านักเรียนจะเขียนภาพวิวทัศนต่างๆ ควรใช้เทคนิคใดในการเขียนภาพ

- ก. การเป่าสี
- ข. การระบายสีน้ำ
- ค. การตัดต่อภาพ
- ง. การพิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ

9. ก่อนที่จะวาดภาพหรือระบายสีควรแบ่งหน้ากระดาษเป็นกี่ส่วน

- ก. 2 ส่วน ข. 4 ส่วน
- ค. 3 ส่วน ง. 5 ส่วน

10. เมื่อใช้ฟู่กันระบายสีใดสีหนึ่งลงไปบนกระดาษแล้ว ต้องการจะเปลี่ยนสีอื่น ควรปฏิบัติอย่างไร

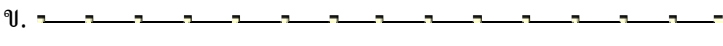

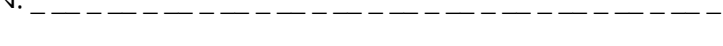
- ก. เปลี่ยนฟู่กันใหม่ทุกครั้ง
- ข. เอาผ้าเช็ดฟู่กันให้สะอาด
- ค. ใช้ฟู่กันจุ่มสีใหม่ใช้ได้ทันที
- ง. เอาฟู่กันล้างน้ำให้สะอาดก่อนจุ่มสีใหม่

11. สีใดทำให้เกิดความรู้สึก สบาย และผ่อนคลายมากที่สุด

- ก. สีน้ำเงิน ข. สีแดง
- ค. สีเขียว ง. สีม่วง

12. จากภาพ นักเรียนสามารถจินตนาการเรื่องราว และตั้งชื่อภาพได้ ยกเว้นข้อใด

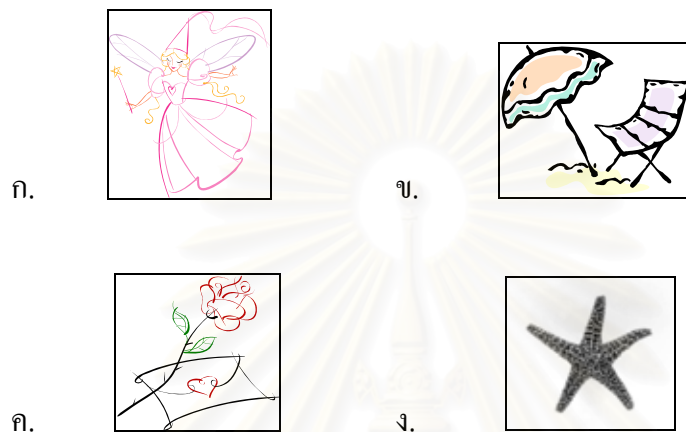

- ก. สีสิ้นของธรรมชาติ
 ข. สวนดอกไม้
 ค. ผึ้งนกบินกลับรัง
 ง. ผึ้งผึ้งออกหาอาหาร
13. หลักของการจัดภาพ คือข้อใด
 ก. เส้น สี รูปร่าง รูปทรง แสงเงา พื้นผิว ที่ว่าง
 ข. สี แสง น้ำหนัก แสงเงา
 ค. หน่วย ความสมดุล จุดสนใจ ส่วนหลัก ส่วนรอง
 ง. รูปร่าง น้ำหนัก แสงเงา ความคมชัด
14. ในการจัดภาพควรมีจุดสนใจกี่จุด
 ก. 1 จุด ข. 2 จุด
 ค. 3 จุด ง. 4 จุด
15. ถ้านักเรียนจะวาดภาพระบายสีที่แสดงออกถึงความสดชื่น สดใสของธรรมชาติ ควรใช้สีใดบ้าง
 ก. สีเขียว สีเหลือง สีแดง
 ข. สีนํ้าเงิน สีม่วง สีแดง
 ค. สีม่วง สีดำ สีแดง
 ง. สีเขียว สีม่วง สีนํ้าเงิน
16. ข้อใดเป็นการลากเส้นตามเสียงจังหวะ สั้น ยาว สั้น
 ก.
 ข.
 ค.
 ง.

17. เส้นโค้งให้ความรู้สึกในข้อใด

- ก. การทำลาย
- ข. ความอ่อนโยน
- ค. การเคลื่อนไหวอย่างมีพลัง
- ง. ความเร็ว ความรุนแรง

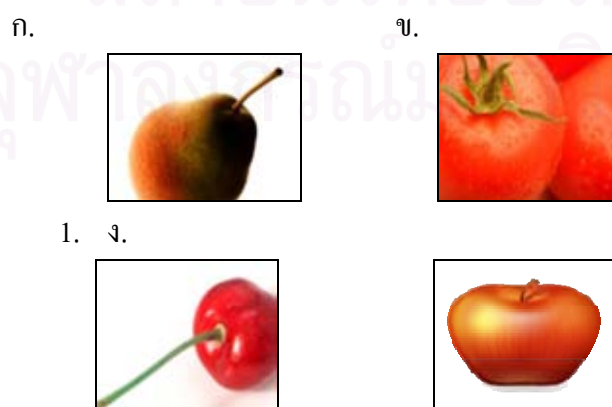
18. ภาพในข้อใดเป็นภาพที่บ่งบอกถึงความเป็นเทพนิยาย

19. ภาพในข้อใดที่แสดงอารมณ์นุ่มนวล พลิ้วไหว และมีชีวิตชีวา

20. ข้อใดที่ภาพมีลักษณะการจัดภาพที่ดี เหมาะสมกับหน้ากระดาษ

ตอนที่ 2 แบบประเมินสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี ก่อนเรียน Pre-test และหลังเรียน Post-test

แบบทดสอบในการวาดภาพระบายสี ก่อนเรียน Pre-test และหลังเรียน Post-test

เรื่อง “ดนตรีกับการสร้างสรรค์งานศิลปะ” เวลา 1 ชั่วโมง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วันที่ ___ เดือน _____ พ.ศ. ____

สาระสำคัญ

การวาดภาพระบายสี เรื่อง “ดนตรีกับการสร้างสรรค์งานศิลปะ” เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้เรียน วาดภาพระบายสีถ่ายทอดเรื่องราวอย่างอิสระ โดยให้นักเรียนถ่ายทอดประสบการณ์ทางดนตรี หรือสุนทรียะทางดนตรีที่ได้รับรู้ หรือผ่านการพบเห็นมา สร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ โดยเขียนบรรยายเรื่องราวประกอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวาดภาพระบายสีที่บรรยายถึงเนื้อหาของภาพที่ตนเองวาด ได้อย่างสมบูรณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้
2. สามารถแสดงถึงองค์ประกอบ,การเลือกใช้สี,และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพ

สาระการเรียนรู้

ผู้เรียนมีกระบวนการคิด มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในการวาดภาพระบายสีอย่างอิสระ โดยให้นักถึงสุนทรียะทางดนตรีที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ตามประสบการณ์ที่เคยรับรู้ เช่น นึกถึงดนตรี ทำนองเพลง ที่ชื่นชอบ หรือคุ้นเคย และนำมาบอกเล่าเรื่องราว ผ่านงานศิลปะ ด้วยการวาดภาพระบายสี และเขียนเรื่องราวประกอบภาพวาดของตนเอง

วิธีดำเนินการกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูอธิบายถึงสาระสำคัญของแบบทดสอบ
2. ครูซักถามผู้เรียนว่า ใครชอบฟังเพลง และชอบฟังเพลงอะไร และผู้เรียนจะถ่ายทอดอะไรในภาพวาด ให้ผู้เรียนผลัดกันตอบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงาน

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาสมัครนำเสนอผลงานหน้าชั้น 2-3 คน อธิบายภาพวาดของตนเองถึง การแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินจากผลงาน

1.1 ผู้เรียนสามารถวาดภาพระบายสีแสดงออกถึงเนื้อหาของภาพ “ดนตรีกับการสร้างสรรค์งานศิลปะ” ได้อย่างสมบูรณ์และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกรักสนุก เพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้

1. ผู้เรียนสามารถแสดงถึงองค์ประกอบ,การเลือกใช้สี,และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบตรวจผลงานการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะ

กิจกรรมที่ _____ เรื่อง _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ชื่อผู้เรียน _____

ประเด็นการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
1.ความคิดสร้างสรรค์	10	
2.การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	10	
3.การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	10	
4. การจัดองค์ประกอบของภาพ	10	
5. เทคนิคในการวาดภาพระบายสี	10	
6. ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์	10	
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	10	
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	10	
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	10	
10.ความตั้งใจ กระตือรือร้น ความเอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	10	
รวม	100	

ความหมายระดับการประเมิน

คะแนน 80 – 100 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 70 – 79 หมายถึง ดี

คะแนน 60 – 69 หมายถึง พอใช้

คะแนน 50 – 59 หมายถึง ผ่าน ควรปรับปรุงแก้ไข

คะแนน ต่ำกว่า 50 หมายถึง ไม่ผ่าน ต้องปรับปรุงแก้ไข

แบบตรวจผลงานทางการวาดภาพระบายสี
โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ

ประเด็นการประเมินผล	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
ด้านความรู้		
1. ความคิดสร้างสรรค์	10	
2. การนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว	10	
3. การเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวของภาพ	10	
4. การจัดองค์ประกอบของภาพ	10	
ด้านทักษะ		
5. เทคนิคในการวาดภาพระบายสี	10	
6. ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์	10	
ด้านเจตคติ		
7. ความสนุกเพลิดเพลิน	10	
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	10	
9. ความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	10	
10. ความตั้งใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน	10	
รวม	100	

ความหมายระดับการประเมิน

คะแนน 80 – 100 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 70 – 79 หมายถึง ดี

คะแนน 60 – 69 หมายถึง พอใช้

คะแนน 50 – 59 หมายถึง ผ่าน ควรปรับปรุงแก้ไข

คะแนน ต่ำกว่า 50 หมายถึง ไม่ผ่าน ต้องปรับปรุงแก้ไข

แบบประเมินตนเอง

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วย

ชื่อ-นามสกุลนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

พฤติกรรมผู้เรียน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นักเรียนชอบวาดภาพพระบายสี					
2. นักเรียนมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินในการวาดภาพ					
3. นักเรียนมีความพิถีพิถันในการวาดภาพพระบายสี					
4. นักเรียนมีความพึงพอใจในผลงานที่ตัวเองวาด					
5. นักเรียนวาดภาพพระบายสีด้วยความมั่นใจ					
6. นักเรียนชอบดูภาพวาดจากสื่อต่างๆที่อยู่รอบตัว					
7. นักเรียนสนใจที่จะนำภาพที่ตนเองวาดให้ผู้อื่นชื่นชม					
8. นักเรียนยอมรับคำวิจารณ์ผลงานของตนเองจากผู้อื่น					
9. นักเรียนคิดว่าการวาดภาพพระบายสีมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน					
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านการวาดภาพพระบายสีไปใช้ในชีวิตประจำวัน					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะ

โดยใช้ดนตรีคลาสสิก

คำสั่ง ให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นที่เป็นจริง

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ช่วยให้เกิดสมาธิ มั่นคง สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง					
2.ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์					
3.ช่วยให้เกิดจินตนาการ					
4.ช่วยให้คิดอย่างมีเหตุผล					
5.ช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ให้แจ่มใส ร่าเริง					
6.ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง					
7.ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนศิลปะ					
8.ช่วยให้เกิดความคิดที่หลากหลาย					
9.ช่วยให้เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการทำงานศิลปะ					
10.ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนศิลปะ					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

ชื่อ-นามสกุล _____

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสอน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการสอน

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการสอน

5. ความคิดเห็นอื่น ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดนตรีคลาสสิกที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดดนตรีที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับดนตรีคลาสสิกเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเพลงคลาสสิกที่ใช้ในการวิจัย
2. ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีคลาสสิกเพื่อคัดสรรเพลงคลาสสิกที่ผ่านการวิจัยว่ามีผลต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาและอารมณ์ของผู้เรียนจากงานวิจัยของ อาจารย์อริยะ สุพรรณ-เกษัช โดยได้คัดเลือกเพลงที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 2 ชุด ดังนี้

2.1 ชุด A 035 I.Q Improvement

ลำดับ	ผู้แต่ง	รายชื่อเพลง
1	Mozart	Sonata in D for two piano
2	Mozart	Concerto No 10 in E flat for two piano
3	Chopin	Waltz in G flat Major
4	Chopin	Nocturne in E flat Major
5	Chopin	Mazurka No 23 in D Major
6	Mozart	Piano Sonata in C Major
7	Mozart	Piano Sonata in A major
8	Mozart	Sinfornia concentant in E flat
9	Bach	Partita No. 1 in B Flat Pareludium
10	Bach	Partita No. 1 in B Flat Menuets I&II
11	Bach	English Suite No.3 in G Minor Gavotte I – Gavotte II ou la musette
12	Bach	French Suite No.6 in E-Allmande
13	Bach	Well-Tempered Clavier. Bool I-Prelude
14	Bach	Suite No.3 in D-Bourre I&II
15	Bach	Suite No.6 – Gavotte I-II

2.2 ชุด A 037 Photographic Music

ลำดับ	ผู้แต่ง	รายชื่อเพลง
1	Nikolay Rimsky –Korakov	The flight of the Bumble-bee
2	Grieg	Butterfly
3	Puccini	Madama Butterfly
4	Leopold Mozart	Toy Symphony
5	Tchikovsky	Chainese Dance
6	Tchikovsky	Russian Dance
7	Tchikovsky	Spanish Dance
8	Dmitri Kabelevsky	The Comedians : Comedians' gallops
9	Aram Khatchaturian	Gayne : Sabre Dance
10	Aron Copland	Appalachian Spring : simple Gifts
11	Vivaldi	Spring from the four seasons
12	Tossili	Serenade
13	Beethoven	Moonlight Sonata
14	Beethoven	Symphony No 5 in C Major
15	พระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	พระราชนิพนธ์สายฝน

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีคลาสสิกและด้านศิลปศึกษา ได้คัดเลือกเพลงคลาสสิกที่มีความเหมาะสมต่อเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ ของเด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี ได้ดังนี้

1. เพลง Sonata in D for two piano ของ Mozart
2. เพลง Appalachian Spring : simple Gifts ของ Aron Copland
3. เพลง The flight of the Bumble-bee ของ Nikolay Rimsky –Korakov
4. เพลง Butterfly ของ Grieg
5. เพลง Toy Symphony ของ Leopold Mozart
6. เพลง Serenade ของ Tossili
7. เพลง พระราชนิพนธ์สายฝน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 9

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนศิลปะโดยใช้ดนตรีคลาสสิก

กิจกรรมที่ 1 การวาดภาพระบายสี เรื่อง “ประสบการณ์รอบตัว”
เวลา 1 ชั่วโมง วันที่ ____ เดือน _____ พ.ศ. ____

สาระสำคัญ

การวาดภาพระบายสี ถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นการฝึกถ่ายทอดความคิด โดยการวาดภาพระบายสี ทำให้เกิดความสุขเพลิดเพลินในการแสดงออกอย่างอิสระ ซึ่งภาพนั้นอาจเกิดจากความภาคภูมิใจ ความยินดี หรือความประทับใจ เรื่องและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น เช่น การทำบุญตักบาตร งานปีใหม่ การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวาดภาพระบายสีถ่ายทอดเนื้อหาของภาพ “ประสบการณ์รอบตัว” ได้สมบูรณ์ และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้
2. สามารถแสดงองค์ประกอบ,การเลือกใช้สี,และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพได้

สาระการเรียนรู้

การวาดภาพจากประสบการณ์ของผู้เรียนออกมาเป็นเรื่องราว จะต้องคำนึงถึงหลักของการจัดภาพซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

1. หน่วย หมายถึง ภาพหรือรูปต่าง ๆ ที่เขียนในกรอบโดยให้มีขนาดที่เหมาะสมกับขนาดของกรอบภาพ และมีความสัมพันธ์กันในแต่ละหน่วย
2. ความสมดุล หมายถึง การจัดภาพให้มีขนาดพอเหมาะกับกรอบภาพที่กำหนด โดยภาพไม่หนักไปทางข้างใดข้างหนึ่ง
3. จุดเด่นหรือจุดสนใจ ต้องเน้นรายละเอียดให้เด่นชัด และเพียงจุดเดียว ประมาณกึ่งกลางกรอบภาพ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่าประสบการณ์ที่ครูประทับใจในชุมชนให้ผู้เรียนฟัง เช่น เล่าประสบการณ์การไปเที่ยวต่างจังหวัด ประสบการณ์การเดินทาง เป็นต้น
2. ครูถามผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีเรื่องราว เหตุการณ์ใดที่พบเจอในชุมชนของผู้เรียนหรือประสบการณ์ใกล้ตัวที่ผู้เรียนเคยพบเจอบ้าง และให้ผู้เรียนพลัดกันเล่าประสบการณ์

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้ผู้เรียนเริ่มวาดภาพระบายสี
2. (ก่อนหมดชั่วโมงเรียน 10 นาที) ครูให้ผู้เรียนหยุดการวาดภาพ และให้ช่วยกันเก็บ

อุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาแนะนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน 2-3 คน ให้ผู้เรียนอธิบายภาพวาดของตนเอง ที่เกี่ยวกับการแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

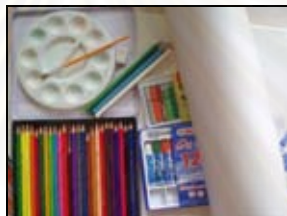
1. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและนำเสนอผลงาน

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ 100 ปอนด์
2. อุปกรณ์การวาดภาพ เช่น ดินสอ ยางลบ สี (สีชอล์ค สีไม้ สีโปสเตอร์ สีน้ำ)
3. ตัวอย่างผลงาน

กระดาษปอนด์

อุปกรณ์การวาดภาพ

การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินด้านความรู้
2. ประเมินด้านทักษะ
3. ประเมินด้านเจตคติ

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 1 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ประสบการณ์รอบตัว”

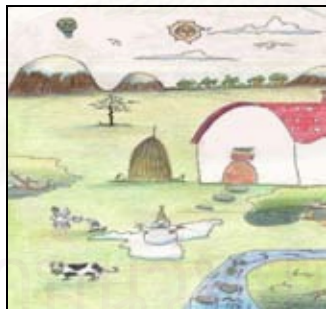
ประสบการณ์ หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากการที่เราได้กระทำหรือได้พบเห็นบางสิ่งบางอย่างมาในชีวิต เช่น เคยประสบกับทุกข์ภัย เคยเห็นจรวดและยานอวกาศ เป็นต้น เหล่านี้ เรียกว่า ประสบการณ์ชีวิต การเขียนภาพเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์รอบตัว เป็นการแสดงออกทางการสร้างสรรค์อย่างหนึ่งของคนเราที่เกิดจากความรู้สึกที่มีอยู่ภายใน ถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้เรียนออกมาเป็นเรื่องราว ไม่ว่าจะ เป็นประสบการณ์ที่ภาคภูมิใจหรือยินดี, ประสบการณ์ที่สนุกสนาน ขบขัน หรือประสบการณ์ที่น่าเศร้า เสียใจ เช่น งานสงกรานต์ งานปีใหม่ การแข่งขันกีฬา หรืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้น สะท้อนทางด้านอารมณ์และจิตใจที่ผู้เรียนมีต่อสิ่งแวดล้อมหรือเหตุการณ์ การได้เขียนภาพจะทำให้ผู้เรียนเกิดความผ่อนคลาย และมีความสุขได้ การเขียนภาพเล่าประสบการณ์ต้องคำนึงถึง หลักของการจัดภาพซึ่งมี หน่วย, ความสมดุล และจุดเด่นของภาพ

จุดประสงค์ในการเขียนภาพระบายสี ก็เพื่อบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็น อาจเป็นเหตุการณ์ เรื่องราว หรือสิ่งที่เป็นความงามความประทับใจ ที่ผู้เรียนมีต่อสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้สื่อหรือวัสดุเพื่อถ่ายทอดความคิด หรือความรู้สึกของตนเองออกมาเป็นผลงาน สำหรับผู้ที่เริ่มฝึกเขียนภาพในเบื้องต้นควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของวัสดุอุปกรณ์และวิธีการใช้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมมาใช้

ตัวอย่างผลงาน

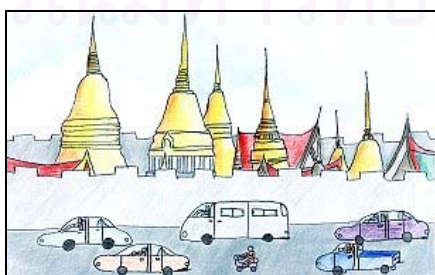
รอบๆบ้าน

ประสบการณ์ในฟาร์ม

คนตกปลา

ประสบการณ์การเดินทาง

กิจกรรมที่ 2 การวาดภาพระบายสี

เรื่อง “วันหยุด”

เวลา 1 ชั่วโมง

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

สาระสำคัญ

การวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ แสดงเรื่องราวที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆในวันหยุดออกมาอย่างเป็นอิสระ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถเขียนภาพระบายสีที่ถ่ายทอดเนื้อหาจากเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่ทำหรือพบเห็นในวันหยุดที่ผ่านมาของผู้เรียนได้สมบูรณ์และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้

2. สามารถแสดงองค์ประกอบ,การเลือกใช้สี,และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพได้

สาระการเรียนรู้

ผู้เรียนนำเรื่องราวกิจกรรมในวันหยุด มาถ่ายทอดเป็นภาพวาดระบายสี ของตนเอง โดยคำนึงถึงหลักการจัดภาพ และการลงสีที่ผู้เรียนถนัด และเรียนรู้เกี่ยวกับ

1. การใช้สี เทคนิคการระบายด้วยสีชอล์ก การผสมสีโปสเตอร์ สีน้ำ คุณสมบัติและข้อแตกต่างของสีแต่ละประเภท

2. การใช้กลุ่มสี สีร้อน สีเย็น และการลงสีในภาพวาด

วิธีดำเนินการกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เกี่ยวกับกิจกรรมในวันหยุดที่ผู้เรียนชื่นชอบ โดยครูให้ผู้เรียน 2-3 คนอาสาสมัครออกมาเล่ากิจกรรมวันหยุดให้เพื่อนฟังหน้าชั้น

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูให้ผู้เรียนเริ่มวาดภาพระบายสีเรื่องวันหยุด
2. (ก่อนหมดชั่วโมงเรียน 10 นาที) ครูให้ผู้เรียนหยุดการวาดภาพ และให้ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ให้เรียบร้อย
3. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano เพื่อเป็นการผ่อนคลายในระหว่างที่ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาแนะนำเสนอผลงานหน้าชั้น 2-3 คน อธิบายภาพวาดของตนเองโดยให้อธิบายถึง การแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

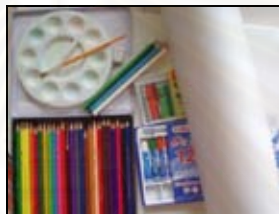
1. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและนำเสนอผลงาน
2. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano หลังเสร็จกิจกรรม และนำเพลงมาเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ 100 ปอนด์
2. อุปกรณ์การวาดภาพ ดินสอ ยางลบ สี (สีชอล์ค สีไม้ สีโปสเตอร์ สีน้ำ)
3. เครื่องเล่นซีดี
4. ตัวอย่างผลงาน
4. ซีดีเพลงคลาสสิก เพลง Sonata in D for two piano

กระดาษปอนด์

อุปกรณ์การวาดภาพ

ซีดีเพลงและเครื่องเล่นซีดี

การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินด้านความรู้
2. ประเมินด้านทักษะ
3. ประเมินด้านเจตคติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 2 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “วันหยุด”

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในวันหยุดของผู้เรียนแต่ละคน ว่าจะไปทำกิจกรรมใดบ้าง ทำกิจกรรมที่ไหนกับใคร และกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันหยุด ใดที่เป็นเรื่องน่าประทับใจ หรือเรื่องตื่นเต้น ๆ เช่น วันหยุดวันขึ้นปีใหม่, วันสงกรานต์, วันสำคัญทางศาสนา หรือถ่ายทอดเรื่องราวสิ่งที่ทำในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ที่ไปกับครอบครัว ไม่ว่าจะไปที่สวนสัตว์, น้ำตก, ทะเล หรือวันหยุดที่ไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ วันหยุดที่ต้องไปเรียนพิเศษ หรือการช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ทำอาหาร เป็นต้น

วันหยุดวันสำคัญทางศาสนา

ไปเที่ยววันหยุดเทศกาล

ไปเที่ยวในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

ผู้เรียนนำเรื่องราวที่ประสบพบเห็นมาถ่ายทอดเป็นภาพวาดระบายสี โดยอธิบายถึงรายละเอียดต่างๆ องค์ประกอบของภาพ การเล่าเรื่องราวที่ประทับใจในวันหยุด ถ่ายทอดออกมาให้ผู้อื่นได้เข้าใจ จัดองค์ประกอบของภาพได้ลงตัว การเลือกใช้สีที่เข้ากับบรรยากาศ เช่น วาดภาพในวันหยุดเทศกาลสงกรานต์ ควรใช้สีสดใส เป็นต้น การจัดองค์ประกอบในภาพให้มีความสมดุล มีเนื้อหาเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอดอย่างครบถ้วน การที่ถ่ายทอดกิจกรรมวันหยุดออกมาเป็นภาพเขียนเป็นการนำเสนอประสบการณ์หรือความชื่นชอบในวันหยุดออกมาแทนการบอกเล่า และการวาดภาพระบายสีเป็นการสะท้อนถึงอารมณ์และจินตนาการของผู้เรียน ที่แสดงออกมาทางสีเส้น, เทคนิคการใช้สีที่หลากหลาย เช่น ใช้สีชอล์กและสีโปสเตอร์ หรือใช้สีเมจิกตัดเส้นกับสีน้ำ เป็นต้น อีกทั้งผู้เรียนจะได้ฝึกการมีสมาธิและความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานศิลปะอีกด้วย

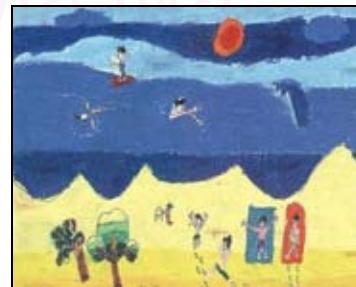
ตัวอย่างผลงาน

“วันหยุดเข้าพรรษา”

“อยู่บ้านกับสัตว์เลี้ยง”

“เที่ยวทะเลกับครอบครัว”

กิจกรรมที่ 3 การวาดภาพระบายสี

เรื่อง “ป่า”

เวลา 1 ชั่วโมง

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

สาระสำคัญ

การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ป่า” เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ผ่านการฟังเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีท่วงทำนองสะท้อนถึงธรรมชาติของป่าอันอุดมสมบูรณ์ ผู้เรียนสามารถวาดภาพระบายสีได้จากการฟังดนตรีคลาสสิก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวาดภาพระบายสีที่ถ่ายทอดเนื้อหาของป่าได้จากการฟังดนตรีคลาสสิก อย่างอิสระ ภาพมีความสมบูรณ์และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาด
2. สามารถแสดงองค์ประกอบ,การเลือกใช้สี,และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพได้

สาระการเรียนรู้

การเขียนภาพระบายสีเรื่อง “ป่า” เป็นการทำให้ผู้เรียนรู้จักรายละเอียดของป่าว่ามีองค์ประกอบอยู่มากมายที่รวมกันเป็นป่า และให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ และสิ่งอื่นๆมากมาย ผ่านการฟังเพลงคลาสสิกที่มีเสียงธรรมชาติ ให้ผู้เรียนถ่ายทอดเรื่องราวจากการฟัง ในมุมมองความคิดของตนเอง ผ่านเส้น สี การจัดวางองค์ประกอบของภาพวาดระบายสีอย่างสวยงาม โดยที่กระตุ้นจินตนาการในการวาดภาพระบายสีด้วยการฟังดนตรีคลาสสิกเพลง Appalachian Spring : simple Gifts

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเปิดเพลงบรรเลงคลาสสิก เพลง Appalachian Spring : simple Gifts ที่มีท่วงทำนองเป็นธรรมชาติ ขณะครูนำเข้าสู่บทเรียน
2. ครูตั้งคำถามผู้เรียนว่าใครเคยไปเที่ยวป่า หรือเดินป่ามาแล้วบ้าง และเมื่อเข้าไปในป่าพบเห็นอะไรบ้าง ให้นักเรียนผลัดกันตอบคำถาม
3. ครูให้นักเรียนตั้งใจฟังเพลง Appalachian Spring : simple Gifts อีกรอบ ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงาน และซักถามเกี่ยวกับเพลงที่นักเรียนฟัง ว่าสะท้อนถึงอะไร ท่วงทำนอง จังหวะ ลีลาของเพลง จินตนาการถึงอะไร

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้ผู้เรียนเริ่มวาดภาพระบายสี
2. (ก่อนหมดชั่วโมงเรียน 10 นาที) ครูให้ผู้เรียนหยุดการวาดภาพ และให้ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ให้เรียบร้อย

3. ครูเปิดเพลงคลาสสิกบรรเลงเพลง Sonata in D for two piano เพื่อเป็นการผ่อนคลาย
ในระหว่างที่ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาแนะนำเสนอผลงานหน้าชั้น 2-3 คน อธิบายภาพวาด
ของตนเองถึง การแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ

2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและนำเสนอผลงาน

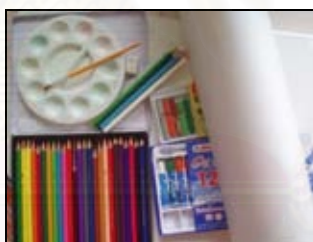
2. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano หลังเสร็จกิจกรรม และนำเพลง
มาเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ 100 ปอนด์
2. อุปกรณ์การวาดภาพ ดินสอ ยางลบ สี (สีชอล์ค สีไม้ สีโปสเตอร์ สีน้ำ)
3. ซีดีเพลง คลาสสิก Appalachian Spring : simple Gifts และ Sonata in D for two piano
4. เครื่องเล่นซีดี
5. ตัวอย่างผลงาน

กระดาษปอนด์

อุปกรณ์การวาดภาพ

ซีดีเพลงและเครื่องเล่นซีดี

การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินด้านความรู้
2. ประเมินด้านทักษะ
3. ประเมินด้านเจตคติ

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 3 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ป่า”

ใครเคยไปเที่ยวป่าไม้บ้าง ใครที่เคยไปเที่ยวป่าไม้กับคุณพ่อคุณแม่ ใครที่อยู่ใกล้ป่า คงรู้ว่าป่าให้ความสนุกสนานและเพลิดเพลินแก่เราเพียงไร ป่ามีต้นไม้ใหญ่ๆ เช่น ต้นยาง ต้นตะเคียน ลำต้นใหญ่สูงตรง นำเงรชาม มีต้นไม้ที่มีดอกงามๆ สีม่วง สีชมพู สีแสด บานเต็มต้นนำดู มีนกสวยๆ เกาะอยู่ตามกิ่ง ส่งเสียงร้องนำฟัง มีกระรอกไต่อยู่ตามกิ่ง การจินตนาการภาพป่าไม้ สามารถกระตุ้นได้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทางการฟัง คือการฟังดนตรีคลาสสิกเพลง Appalachian Spring : simple Gifts ที่มีจังหวะ ลีลา และอารมณ์เพลง สะท้อนให้เห็นภาพธรรมชาติ ผืนป่าที่มีหลากสีสันทำนองเพลงปลุกเร้า ให้เกิดมโนภาพ ต่างๆ มีเสียงของลมพัด สัตว์ป่า น้ำไหล ซึ่งเสียงดนตรีคลาสสิกจะสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ผู้เรียนต้องมีสมาธิในการฟัง เพื่อให้เกิดจินตนาการตามเสียงเพลง

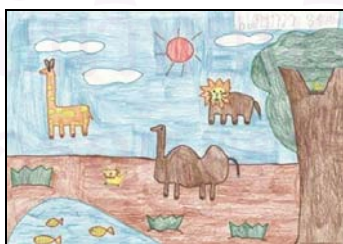
ภาพถ่ายตัวอย่างป่าประเภทต่างๆ

การเขียนภาพระบายสีเรื่อง “ป่า” เป็นการทำให้ผู้เรียนรู้จักรายละเอียดของป่า ว่ามีองค์ประกอบอยู่มากมายที่รวมกันเป็นป่า และให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ และสิ่งอื่นๆมากมาย ให้ผู้เรียนหยิบเรื่องราวของป่ามาถ่ายทอดในมุมมองความคิดของตนเอง ผ่านเส้น สี การจัดวางองค์ประกอบของภาพวาดระบายสีอย่างสวยงาม

ตัวอย่างผลงาน

ป่าอันอุดมสมบูรณ์

สัตว์ป่า

บ้านพักในอุทยานแห่งชาติ

กิจกรรมที่ 4 การวาดภาพระบายสี

เรื่อง “ฝูงผึ้ง”

เวลา 1 ชั่วโมง

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

สาระสำคัญ

การวาดภาพระบายสีโดยใช้เสียงดนตรีคลาสสิกเป็นสื่อ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงจินตนาการจากท่วงทำนอง ลีลาของเพลง แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาด เสียงดนตรีช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นภาพและจินตนาการเรื่องราว อีกทั้งปลูกฝังเรื่องการมีสมาธิในการฟัง และการทำงานศิลปะให้กับผู้เรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวาดภาพระบายสีที่ถ่ายทอดเนื้อหาของ ฝูงผึ้ง ได้สมบูรณ์และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้จากการฟังเพลงคลาสสิก

2. สามารถแสดงองค์ประกอบ,การเลือกใช้สี,และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพได้

สาระการเรียนรู้

การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ฝูงผึ้ง” เป็นการวาดภาพที่ให้ผู้เรียนรู้จักจดจำ ตั้งเกิด ลักษณะรูปร่าง สี สัน และพฤติกรรมผึ้ง จากการฟังเพลง The flight of the Bumble-bee โดยถ่ายทอดเป็นเรื่องราวของงานศิลปะ ที่ผู้เรียนฟังแล้วเกิดจินตนาการ ตามจังหวะและทำนองเพลง มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ดนตรีคลาสสิกก่อให้เกิดสีสันในจินตนาการ ผู้เรียนสามารถนำมาถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะอย่างอิสระ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเปิดเพลง The flight of the Bumble-bee และซักถามเกี่ยวกับเพลง และตั้งคำถามเกี่ยวกับเพลงว่า มีทำนอง, จังหวะเช่นไร ให้ผู้เรียนทายว่าทำนองเพลงนี้เกี่ยวข้องกับสัตว์อะไร ให้ผู้เรียนช่วยกันตอบ และครูก็เฉลยว่าเพลงนี้คือเสียงของฝูงผึ้ง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเปิดเพลง The flight of the Bumble-bee และปิดเพลงเพื่อตั้งคำถามกับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนลองหลับตาและสร้างภาพในจินตนาการว่าฝูงผึ้งในจินตนาการของผู้เรียนเป็นอย่างไร

2. ครูให้ผู้เรียนที่สนใจอาสาออกมาหน้าชั้น 2-3คน มาวาดภาพลายเส้นด้วยชอล์กบนกระดาน วาดสิ่งที่ได้ยินจากเพลงเพื่อเป็นตัวอย่าง

3. ครูเปิดเพลงอีกครั้งและให้ผู้เรียนลงมือวาดภาพของตนเอง

4. (ก่อนหมดชั่วโมงเรียน 10 นาที) ครูให้ผู้เรียนหยุดการวาดภาพ และให้ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ให้เรียบร้อย

5. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano เพื่อเป็นการผ่อนคลาย ใน

ระหว่างที่ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาแนะนำเสนอผลงานหน้าชั้น 2-3 คน อธิบายภาพวาดของตนเองถึง การแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและนำเสนอผลงาน
2. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano หลังเสร็จกิจกรรม และนำเพลงมาเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ 100 ปอนด์
2. อุปกรณ์การวาดภาพ ดินสอ ยางลบ สี (สีชอล์ค สีไม้ สีโปสเตอร์ สีน้ำ)
3. CD เพลง The flight of the Bumble-bee, Sonata in D for two piano
4. เครื่องเล่นแผ่น CD
5. ตัวอย่างผลงาน

กระดาษปอนด์

อุปกรณ์การวาดภาพ

ซีดีเพลงและเครื่องเล่นซีดี

การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินด้านความรู้
2. ประเมินด้านทักษะ
3. ประเมินด้านเจตคติ

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 4 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ฝูงผึ้ง”

ผึ้ง คือ แมลงที่เก็บน้ำหวานจากดอกไม้มาทำน้ำผึ้ง สร้างรังเพื่อเก็บน้ำผึ้ง โดยผึ้งนั้นจะอยู่รวมกันเป็นฝูง ลักษณะของผึ้งลำตัวยาว 1-2 เซนติเมตร ลำตัวเป็นปล้องสีเหลืองและดำ ปีกแข็งแรง ผึ้งเป็นสัตว์ที่บินเร็ว ขยัน อาศัยอยู่ในป่า หรือตามต้นไม้

ลักษณะของผึ้ง

รังผึ้ง

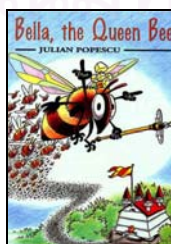
ผึ้งอยู่รวมกันเป็นฝูง

เพลง The flight of the Bumble-bee เป็นเพลงที่มีเฉพาะทำนองเป็นเอกลักษณ์ ผู้เรียนฟังแล้วเกิด อารมณ์ต่างๆตามจังหวะ ทำนองเพลง เป็นเสียงผึ้งบินอย่างรวดเร็ว ผึ้งที่ต่อสู้กัน ผึ้งผึ้งช่วยกันทำรัง และหาอาหารอีกทั้งจินตนาการเห็นสีสันในท่วงทำนองเพลง และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากการฟังนั้นออกมาเป็นภาพเขียน การฟังดนตรีคลาสสิก ผู้เรียนต้องมีสมาธิในการฟัง พยายามฟังโดยจับใจความสำคัญ และสังเกตทำนองหลัก ทำนองปลีกย่อยของเพลง พยายามประยุกต์ใช้สิ่งที่ค้นพบในเพลงจากการฟังเป็นครั้งแรก คือสร้างภาพในจินตนาการที่เกิดจากการฟัง ทำนองเพลงเอาไว้ และใช้สัมผัสทางความรู้สึกที่มีต่อเพลง เช่น ความเศร้า ความสนุก ความน่ารัก ความน่ากลัว ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนได้สัมผัสกับดนตรีคลาสสิกโดยความรู้สึก เพลง The flight of the Bumble-bee จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการถึงภาพฝูงผึ้งใหญ่ที่ออกหาอาหาร และเจอกับฝูงผึ้งอีกฝูงหนึ่ง จึงเกิดการต่อสู้กัน ผู้เรียนจะถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องราว การจัดองค์ประกอบ การใช้สีสัน ตามความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับผึ้ง และจากการได้ฟังเพลงประกอบ โดยสามารถถ่ายทอดจินตนาการออกมาได้อย่างอิสระ

ตัวอย่างผลงาน

ฝูงผึ้งในสวน

The flight of the Bumble-bee

กิจกรรมที่ 5 การวาดภาพพระบายสี เรื่อง “สวนผีเสื้อ”
 เวลา 1 ชั่วโมง วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

สาระสำคัญ

การวาดภาพพระบายสีโดยใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงจินตนาการจากท่วงทำนอง ลีลาของเพลง แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาด เสียงดนตรีช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นภาพและจินตนาการเรื่องราว อีกทั้งปลูกฝังเรื่องการเมืองการฟัง และการทำงานศิลปะให้กับผู้เรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวาดภาพพระบายสีแสดงออกถึงเนื้อหาของภาพ “สวนผีเสื้อ” ได้อย่างสมบูรณ์และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้ ได้จากการฟังเพลงคลาสสิก

2. สามารถแสดงถึงองค์ประกอบ,การเลือกใช้สี,และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพ

สาระการเรียนรู้

เพลง Butterfly เป็นเพลงที่มีเฉพาะทำนองเป็นเอกลักษณ์ ผู้เรียนฟังแล้วเกิดอารมณ์ต่างๆตามจังหวะ ทำนองเพลง ที่นุ่มนวล พรู๊วไหว มองเห็นภาพผีเสื้อมากมายหลากสีสันบินไปทั่วสวนสวยงาม เป็นต้น และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากการฟังนั้น ออกมาเป็นผลงานศิลปะอย่างอิสระ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการร้องเพลง “แมลงตัวหนึ่ง” ครูให้ผู้เรียนร้องเพลงพร้อมทำท่าทางประกอบ โดยสมมติให้ผู้เรียนทุกคนเป็นกระต่าย

“มีแมลงตัวหนึ่งเกาะอยู่บนจมูกกระต่าย

มีแมลงตัวหนึ่งเกาะอยู่บนจมูกกระต่าย

มีแมลงตัวหนึ่งเกาะอยู่บนจมูกกระต่าย

มันจึงปัด มันจึงปัด แมลงจึงบินหนีไป”

2. ครูตั้งคำถามกับผู้เรียนว่าแมลงที่เกาะอยู่บนจมูกกระต่ายคือตัวอะไร โดยที่ครูให้คำใบ้กับผู้เรียน คือ เป็นแมลง มี 6ขา,ตัวเหมือนหนอน แต่ปีกสีขาว,ชื่อฟังดูน่ากลัว ให้ผู้เรียนช่วยกันตอบ และครูเฉลยว่า แมลงที่เกาะอยู่บนจมูกกระต่ายคือ ผีเสื้อ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเปิดเพลง Butterfly ให้ผู้เรียนฟังรอบ และซักถามผู้เรียนว่าฟังเพลงนี้แล้วจินตนาการเห็นผีเสื้อกี่ตัว มีสีอะไรบ้างและผู้เรียนอาสาออกมาหน้าชั้น 2-3คน มาวาดภาพผีเสื้อด้วยชอล์กบนกระดาน ตามที่ได้จินตนาการ

2. ครูเริ่มเปิดเพลงอีกครั้งและให้ผู้เรียนทุกคนลงมือวาดภาพของตนเอง
3. (เมื่อเพลงจบ) ครูให้ผู้เรียนหยุดการวาดภาพ และให้ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ให้เรียบร้อย
4. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano เพื่อเป็นการผ่อนคลาย ในระหว่างที่ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาแนะนำเสนอผลงานหน้าชั้น 2-3 คน อธิบายภาพวาดของตนเองถึง การแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและนำเสนอผลงาน
2. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano หลังเสร็จกิจกรรม และนำเพลงมาเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ 100 ปอนด์
2. อุปกรณ์การวาดภาพ ดินสอ ยางลบ สี (สีชอล์ค สีไม้ สีโปสเตอร์ สีน้ำ)
3. เครื่องเล่นแผ่น CD
4. CD เพลง Butterfly, Sonata in D for two piano 6. ตัวอย่างผลงาน

กระดาษปอนด์

อุปกรณ์การวาดภาพ

ซีดีเพลงและเครื่องเล่นซีดี

การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินด้านความรู้
2. ประเมินด้านทักษะ
3. ประเมินด้านเจตคติ

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 5 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สวนผีเสื้อ”

ผีเสื้อได้ชื่อว่าเป็นแมลงแสนสวย ธรรมชาติสร้างสรรค์สรีระของผีเสื้อออกมาได้อย่างลงตัว ผีเสื้อจึงคู่ควรกับดอกไม้ซึ่งเป็นพืชที่มีอายุขัยสั้นเช่นกันแต่ทั้งดอกไม้และผีเสื้อ ก็สิ่งมีชีวิตที่มีอายุขัยสั้นเหมือนกันก่อนจะมาเป็นผีเสื้อ แมลงชนิดนี้ไม่ถูกเรียกว่า “ลูกผีเสื้อ” แต่เริ่มต้นจากคำว่าไข่ หนอน และดักแด้ และตัวเต็มวัย หรือ ผีเสื้อ ผีเสื้อมี 2 ชนิด คือ ผีเสื้อกลางคืน และผีเสื้อกลางวัน สังเกตได้ง่ายๆ ผีเสื้อกลางวันจะมีสีสดใสกว่า หากินเฉพาะกลางวัน ปากมีลักษณะเป็นวงง แต่ผีเสื้อกลางคืน จะมีลักษณะตรงกันข้าม คือ มักมีสีน้ำตาล และไม่มีลายเด่นชัด หากินกลางคืน การวาดภาพผีเสื้อผู้เรียนจะต้องรู้ถึงลักษณะ สีต้นของผีเสื้อ ความหลากหลายของสายพันธุ์ที่ทำให้ผีเสื้อแต่ละตัวมีรูปร่าง สีต้นที่แตกต่างกัน แต่ผีเสื้อก็สามารถอยู่ร่วมกันในสวนดอกไม้สร้างสีสันให้งดงามยิ่งนัก

ผีเสื้อพันธุ์ต่างๆที่มีลักษณะ,สีต้น,ลวดลาย ที่ต่างกัน

เพลง Butterfly ที่ผู้เรียนได้ฟัง จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความมีชีวิตชีวาของผีเสื้อ สีต้น รูปร่าง ของผีเสื้อกลางวันในทุ่งหญ้า หรือสีเทาดำของผีเสื้อกลางคืนที่เกาะบนต้นไม้ใหญ่ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้เรียนแต่ละคนที่จะถ่ายทอดเนื้อหาของภาพออกมาเป็นภาพวาดระบายสี

การฟังดนตรีคลาสสิก ผู้เรียนต้องมีสมาธิในการฟัง พยายามฟังโดยจับใจความสำคัญ และสังเกตทำนองหลัก ทำนองปลีกย่อยของเพลง พยายามประยุกต์ใช้สิ่งที่ค้นพบในเพลงจากการฟังเป็นครั้งแรก คือสร้างภาพในจินตนาการที่เกิดจากการฟังทำนองเพลงเอาไว้ และใช้สัมผัสทางความรู้สึกที่มีต่อเพลง เช่น ความเศร้า ความสนุก ความน่ารัก ความน่ากลัว ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนได้สัมผัสกับดนตรีคลาสสิกโดยความรู้สึก

ตัวอย่างผลงาน

สวนผีเสื้อ

ผีเสื้อนอกหน้าต่าง

ผีเสื้อกลางคืน

กิจกรรมที่ 6 การวาดภาพพระบายสี เรื่อง “เทพนิยายในฝัน”
 เวลา 1 ชั่วโมง วันที่ ___ เดือน _____ พ.ศ. ____

สาระสำคัญ

การวาดภาพพระบายสีโดยใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงจินตนาการจากท่วงทำนอง ลีลาของเพลง แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาด ปลุกฝังเรื่องการมีสมาธิในการฟัง และการทำงานศิลปะให้กับผู้เรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวาดภาพพระบายสีแสดงออกถึงเนื้อหาของภาพ “เทพนิยายในฝัน” ได้อย่างสมบูรณ์และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้จากการฟังดนตรีคลาสสิก
2. สามารถแสดงถึงองค์ประกอบ, การเลือกใช้สี, และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพ

สาระการเรียนรู้

เทพนิยายคือจินตนาการที่ผู้แต่งเรื่องราวสร้างสรรค์ขึ้น อาจจะมีเรื่องราวสมมติ มีตัวละครที่สมมติขึ้น เพลง Toy Symphony เป็นเพลงที่มีเฉพาะทำนองสนุกสนาน ผู้เรียนฟังแล้วมีอารมณ์ ตามจังหวะ ทำนองเพลง เช่น สนุกสนาน เพลิดเพลิน จินตนาการว่าผู้เรียนกำลังเข้าไปในเมืองที่มีคนสัตว์ต่างๆ และเครื่องเล่นมากมาย ผู้เรียนถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากการฟังนั้น ออกมาเป็นผลงานศิลปะอย่างอิสระ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูซักถามว่าผู้เรียนแต่ละคนรู้จักเทพนิยายก็เรื่อง และเรื่องอะไรบ้างให้ผู้เรียนผลัดกันตอบ

2. ครูนำวีซีดีการ์ตูนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพนิยายมาฉายให้ผู้เรียนดู 5 นาที

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเปิดเพลง Toy Symphony และอธิบายเกี่ยวเพลง ให้ผู้เรียนจินตนาการขึ้นเป็นเรื่องราวตามที่คุณเรียนนึกได้เมื่อฟังเพลง ครูตั้งคำถามกับผู้เรียนเป็นระยะ เช่น เมื่อฟังทำนองเพลงนี้ผู้เรียนนึกถึงอะไร มองเห็นภาพอะไรแล้วให้ผู้เรียนช่วยกันตอบ

2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งและให้ผู้เรียนทุกคนลงมือวาดภาพของตนเอง

3. (เมื่อเพลงจบ) ครูให้ผู้เรียนหยุดการวาดภาพ และให้ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ให้เรียบร้อย

5. ครูเปิดเพลงคลาสสิกบรรเลงเพลง Sonata in D for two piano เพื่อเป็นการผ่อนคลาย ในระหว่างที่ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาแนะนำเสนอผลงานหน้าชั้น 2-3 คน อธิบายภาพวาดของตนเองถึง การแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและนำเสนอผลงาน
2. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano หลังเสร็จกิจกรรม และนำเพลงมาเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ 100 ปอนด์
2. อุปกรณ์การวาดภาพ ดินสอ ขางลบ สี (สีชอล์ค สีไม้ สีโปสเตอร์ สีน้ำ)
3. CD เพลง Toy Symphony, Sonata in D for two piano
5. เครื่องเล่นแผ่น CD
6. วิธีศึการ์ตูนเทพนิยาย
7. ตัวอย่างผลงาน

กระดาษปอนด์

อุปกรณ์การวาดภาพ

ซีดีเพลงและเครื่องเล่นซีดี

การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินด้านความรู้
2. ประเมินด้านทักษะ
3. ประเมินด้านเจตคติ

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 6 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “เทพนิยายในฝัน”

เทพนิยาย หมายถึงเรื่องราวที่มีตัวละครจากความเชื่อพื้นบ้านอย่างเช่น ภูติ ยักษ์ คนแคระ ฯลฯ เทพนิยายเป็นประเภทย่อยของตำนานพื้นบ้าน เนื้อเรื่องมักมีพระราชารัหรือราชวงศ์เข้ามาเกี่ยวข้อง และในฉบับสมัยใหม่มักจะมีตอนจบแบบมีความสุข เทพนิยายคือจินตนาการที่ผู้แต่งเรื่องราวสร้างสรรค์ขึ้น อาจจะมีเรื่องราวสมมติ มีตัวละครที่สมมติขึ้น ในเทพนิยายมักจะมีภาพที่สวยงาม สีสดใส มีความสุข สนุกสนาน การเล่าเรื่องของเทพนิยายมักจะเริ่มด้วยคำว่า “กาลครั้งหนึ่ง นานมาแล้ว”

โหมงามกับเจ้าชายอสูร

เจ้าหญิงนิทรา

เจ้าชายปราบมังกรพ่นไฟ

การนำเพลง Toy Symphony มาเป็นสื่อในการทำกิจกรรมเพื่อให้ ผู้เรียนฟังแล้วสามารถจินตนาการตามจังหวะ ทำนองเพลง เช่น สนุกสนาน เพลิดเพลิน การสมมติว่าผู้เรียนกำลังเข้าไปในเมืองที่มีคน สัตว์ต่างๆ และเครื่องเล่นมากมาย ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากการฟังนั้น แล้วนำเสนอเรื่องราวที่ผู้เรียนคิด สร้างตัวละคร เรื่องราวของเทพนิยายในแบบของตัวเองออกมาเป็นผลงานศิลปะอย่างอิสระจากการฟังเพลง ซึ่ง การฟังดนตรีคลาสสิก ผู้เรียนต้องมีสมาธิในการฟัง พยายามฟังโดยจับใจความสำคัญ และสังเกตทำนองหลัก ทำนองปลีกย่อยของเพลง พยายามประยุกต์ใช้สิ่งที่ค้นพบในเพลงจากการฟังเป็นครั้งแรก คือสร้างภาพในจินตนาการที่เกิดจากการฟัง ทำนองเพลงเอาไว้ และใช้สัมผัสทางความรู้สึกที่มีต่อเพลง เช่น ความเศร้า ความสนุก ความน่ารัก ความน่ากลัว ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียน ได้สัมผัสกับดนตรีคลาสสิกโดยความรู้สึก

ตัวอย่างผลงาน

นางฟ้าบนสวนสวรรค์

สวนสนุกในฝัน

ปราสาทมังกรกับเจ้าหญิงฟิโอน่า

กิจกรรมที่ 7 การวาดภาพระบายสี

เรื่อง “สีส้มแห่งฤดูกาล”

เวลา 1 ชั่วโมง

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

สาระสำคัญ

การวาดภาพระบายสีโดยใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อประกอบการทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงจินตนาการจากท่วงทำนอง ลีลาของเพลง แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดตามจินตนาการ ปลูกฝังเรื่องการเมืองการมีสมาธิในการฟัง และการทำงานศิลปะให้กับผู้เรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวาดภาพระบายสีแสดงออกถึงเนื้อหาของภาพ “สีส้มแห่งฤดูกาล” ได้อย่างสมบูรณ์และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้จากการฟังดนตรีคลาสสิก

2. สามารถแสดงถึงองค์ประกอบ, การเลือกใช้สี, และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพ

สาระการเรียนรู้

เพลง Serenade เป็นเพลงบรรเลงที่ฟังง่าย มีเสียงนกร้อง เสียงธรรมชาติ สอดแทรกในบทเพลง ที่บรรเลงอย่างนุ่มนวลไพเราะ ทำให้นึกถึงบรรยากาศยามเช้า การเริ่มต้นใหม่ แสงตะวันที่สาดส่องมาในเช้าแรกของฤดูใบผลิ เป็นช่วงที่ผลัดเปลี่ยนจากฤดูหนาว มาสู่ความอบอุ่น เสียงดนตรีคลาสสิกช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความคิดจินตนาการในการวาดภาพระบายสี ถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างอิสระ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเปิดเพลง Serenade ให้ผู้เรียนฟัง 1 รอบ โดยให้ผู้เรียนฟังอย่างตั้งใจและมีสมาธิ
2. ครูตั้งคำถามกับผู้เรียน ว่าทำนองเพลงที่ผู้เรียนฟังนั้นให้ความรู้สึกละอย่างไร มองเห็นภาพอะไร และนึกถึงสีอะไร บรรยากาศในเพลงเป็นเช่นไร โดยให้ผู้เรียนเขียนบรรยาย สิ่งต่างๆลงในกระดาษเปล่า และให้ผู้เรียนที่สนใจอาสา 2-3 คนนำเสนอสิ่งที่ตนเองเขียนบรรยายหน้าชั้นเรียน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูนำตัวอย่างภาพฤดูกาลต่างๆมาให้ผู้เรียนดูและให้ผู้เรียนช่วยกันตอบว่า จากเพลงที่ฟังผู้เรียนคิดว่าเป็นเพลงที่เหมาะสมกับฤดูกาลใด
2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งให้ผู้เรียนทุกคนลงมือวาดภาพของตนเอง โดยนำสิ่งที่เขียนบรรยายจากการฟังเพลง Serenade ในครั้งแรกมาช่วยในการถ่ายทอดเรื่องราวในภาพวาดระบายสีของผู้เรียนแต่ละคน
3. (เมื่อเพลงจบ) ครูให้ผู้เรียนหยุดการวาดภาพ และให้ผู้เรียนเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ให้เรียบร้อย

4. ครูเปิดเพลงคลาสสิกบรรเลงเพลง Sonata in D for two piano เพื่อเป็นการผ่อนคลาย
ในระหว่างที่ผู้เรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาแนะนำเสนอผลงานหน้าชั้น 2-3 คน อธิบายภาพวาด
ของตนเองถึง การแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ

ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและนำเสนอผลงาน
2. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano หลังเสร็จกิจกรรม และนำเพลง
มาเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ 100 ปอนด์
2. อุปกรณ์การวาดภาพ ดินสอ ยางลบ สี (สีซอล์ค สีไม้ สีโปสเตอร์ สีน้ำ)
3. CD เพลง Serenade, Sonata in D for two piano
4. เครื่องเล่นแผ่น CD
5. กระดาษเปล่า
6. ตัวอย่างผลงาน

กระดาษปอนด์

อุปกรณ์การวาดภาพ

ซีดีเพลงและเครื่องเล่นซีดี

การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินด้านความรู้
2. ประเมินด้านทักษะ
3. ประเมินด้านเจตคติ

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 7 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สีสรรค์แห่งฤดูกาล”

ในธรรมชาติของฤดูกาล ฤดูใบไม้ผลิเป็นช่วงที่ต้นไม้เริ่มผลิดอกออกใบ เป็นช่วงเวลาของความสดใสเราจะเห็นดอกไม้บานาพรรณแย้มบานแซมใบไม้สีเขียวอ่อนที่เพิ่งแตกยอดออกมา ถือเป็นฤดูกาลแห่งการเริ่มต้น เพราะต้นไม้ดอกไม้จะผลิดอกออกใบ ผุ่่นก ผีเสื้อ แมลงต่างๆ ออกโอบยบิน สร้างสีสันให้ฤดูกาลแห่งความอบอุ่น

ผีเสื้อและดอกไม้

หญ้าสีเขียวตัดกับสีชมพูของดอกไม้แรกแย้ม

ฤดูกาลแห่งความอบอุ่น

เพลง Serenade เป็นเพลงบรรเลงที่ฟังง่าย มีเสียงนกร้อง ในธรรมชาติสอดแทรกในบทเพลง ที่บรรเลงอย่างนุ่มนวลไพเราะ ชวนให้นึกถึงบรรยากาศยามเช้า แสงตะวันที่สาดส่องมาในเช้าแรกของฤดูใบไม้ผลิ เป็นช่วงที่ผลัดเปลี่ยนจากฤดูหนาว มาสู่ความอบอุ่น สีสันของใบไม้สีเขียวอ่อนตัดกับต้นไม้ที่ผลิดอกออกใบ ดอกไม้เริ่มบานมีสีสันต่างๆ นกโอบยบินออกหากิน เสียงเพลงช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความคิดจินตนาการในการวาดภาพระบายสี ถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างอิสระ

การฟังดนตรีคลาสสิก เพื่อสร้างจินตนาการ ผู้เรียนต้องมีสมาธิในการฟัง พยายามฟังโดยจับใจความสำคัญ และสังเกตทำนองหลัก ทำนองปลีกย่อยของเพลง พยายามประยุกต์ใช้สิ่งที่ค้นพบในเพลงจากการฟังเป็นครั้งแรก คือสร้างภาพในจินตนาการที่เกิดจากการฟังทำนองเพลงเอาไว้ และใช้สัมผัสทางความรู้สึกที่มีต่อเพลง เช่น ความเศร้า ความสนุก ความน่ารัก ความน่ากลัว ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนได้สัมผัสกับดนตรีคลาสสิกโดยความรู้สึก

ตัวอย่างผลงาน

สีสรรค์แห่งฤดูกาล

สีสรรค์แห่งฤดูกาล

ฤดูกาลแห่งความสดใส

กิจกรรมที่ 8 การวาดภาพระบายสี**เรื่อง “น้ำคือชีวิต”**

เวลา 1 ชั่วโมง

วันที่ ___ เดือน _____ พ.ศ. ____

สาระสำคัญ

การวาดภาพระบายสีโดยใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อประกอบการทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงจินตนาการจากท่วงทำนอง ลีลาของเพลง แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดตามจินตนาการ ปลูกฝังเรื่องการมีสมาธิในการฟัง และการทำงานศิลปะให้กับผู้เรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถวาดภาพระบายสีแสดงออกถึงเนื้อหาของภาพ “สีสันแห่งฤดูกาล” ได้อย่างสมบูรณ์และสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินและอารมณ์อื่นๆของเรื่องราวในภาพที่วาดได้จากการฟังเพลง

2. สามารถแสดงถึงองค์ประกอบ,การเลือกใช้สี,และเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพ

สาระการเรียนรู้

เพลงพระราชนิพนธ์สายฝน บรรเลงโดยวงซิมโฟนี ให้ความรู้สึก เป็นธรรมชาติ สะท้อนถึงเมื่อดฝนที่ตกลงสู่แหล่งน้ำ น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตทุกชนิด การวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต”เป็นการให้ผู้เรียนถ่ายทอดความสำคัญของน้ำที่มีต่อการ โดยมีบรรเลงประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งเพลงนี้เป็นเพลงที่มีทำนองเรียบง่าย และเด่นชัด ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพของสายน้ำที่พุ่งพรูจากท้องฟ้ามาเยียวยาชีวิตผู้คนเสียงเพลงช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความคิดจินตนาการในการวาดภาพระบายสี ถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างอิสระจากการฟังเพลงพระราชนิพนธ์สายฝน

วิธีดำเนินกิจกรรม**ขั้นนำ**

1. ครูให้นักเรียนทุกคนทำสมาธิ ให้จิตใจสงบนิ่ง
2. ครูเปิดเพลงบรรเลง พระราชนิพนธ์ “สายฝน” ที่มีจังหวะและทำนองขึ้นต้นช้า และเบาให้ผู้เรียนฟังขณะที่นักเรียนมีสมาธิ และตั้งใจฟัง
3. ครูอธิบายว่าน้ำมีความสำคัญมากกับชีวิตเรา น้ำมีอยู่ทั้งในพื้นที่ดิน ในอากาศ รวมถึงในตัวเรา และครูซักถามกับผู้เรียนว่า ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนมีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับน้ำอย่างไรบ้าง ให้ผู้เรียนผลัดกันตอบคนละอย่าง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูนำภาพเรื่องน้ำคือชีวิตมาให้ผู้เรียนดูพร้อมทั้งอธิบายเรื่องราวในภาพเพื่อเป็นแนวทางในการวาดภาพแก่ผู้เรียน
2. ครูเปิดเพลงอีกครั้งและให้ผู้เรียนทุกคนลงมือวาดภาพของตนเอง

3. (เมื่อเพลงจบ) ครูให้ผู้เรียนหยุดการวาดภาพ และให้ผู้เรียนเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ให้เรียบร้อย

4. ครูเปิดเพลงคลาสสิกบรรเลงเพลง Sonata in D for two piano เพื่อเป็นการผ่อนคลาย ในระหว่างที่ผู้เรียนกำลังช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นสรุป

1. ครูให้ผู้เรียนที่มีความสนใจอาสาแนะนำเสนอผลงานหน้าชั้น 2-3 คน อธิบายภาพวาดของตนเองถึง การแสดงออกของ เส้น,สี และเรื่องราวของภาพ

2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

3. ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามและนำเสนอผลงาน

4. ครูเปิดเพลงคลาสสิกเพลง Sonata in D for two piano หลังเสร็จกิจกรรม และนำเพลงมาเป็นสัญญาณในการสิ้นสุดกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ 100 ปอนด์
2. อุปกรณ์การวาดภาพ ดินสอ ยางลบ สี (สีชอล์ค สีโปสเตอร์ สีน้ำ)
3. CD เพลง พระราชินีพันธ์สายฝน, Sonata in D for two piano
4. เครื่องเล่นแผ่น CD
5. ตัวอย่างผลงาน

กระดาษปอนด์

อุปกรณ์การวาดภาพ

ซีดีเพลงและเครื่องเล่นซีดี

การวัดและการประเมินผล

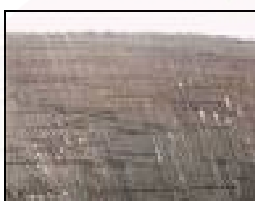
1. ประเมินด้านความรู้
2. ประเมินด้านทักษะ
3. ประเมินด้านเจตคติ

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 8 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต”

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ช่วงชีวิตคนเราตั้งแต่เกิดต้องเกี่ยวข้องกับน้ำ ความผูกพันของน้ำกับชีวิตมนุษย์ เป็นสิ่งที่ผูกพันขาดกันไม่ได้ทั้งการประทังชีวิต ใช้ในการเกษตร ตลอดจนใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับน้ำ การวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต” เป็นการให้ผู้เรียนถ่ายทอดความสำคัญของน้ำที่มีต่อการดำรงชีวิต ให้ผู้เรียนได้สร้างงานศิลปะที่สะท้อนถึงคุณค่าของน้ำ เช่น น้ำที่ใช้ในการเกษตร น้ำในแม่น้ำลำคลองที่ใช้อุปโภค บริโภค แหล่งน้ำซึ่งเป็นต้นกำเนิดของสิ่งมีชีวิต รวมไปถึงการสะท้อนปัญหาการขาดแคลนน้ำ ความแห้งแล้ง ซึ่งมุมมองของผู้เรียนแต่ละคนก็จะแตกต่างกันไป โดยมี เพลงพระราชนิพนธ์สายฝน บรรเลงประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งเพลงนี้เป็นเพลงที่มีทำนองเรียบง่าย และเด่นชัด ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพของสายน้ำที่พร่างพรูจากท้องฟ้ามาเยียวยาชีวิตผู้คน เสียงเพลงช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความคิดจินตนาการในการวาดภาพระบายสี ถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างอิสระ

ในการฟังเพลง ผู้เรียนต้องมีสมาธิในการฟัง พยายามฟังโดยจับใจความสำคัญ และสังเกตทำนองหลัก ทำนองปลีกย่อยของเพลง พยายามประยุกต์ใช้สิ่งที่ค้นพบในเพลงจากการฟังเป็นครั้งแรก คือสร้างภาพในจินตนาการที่เกิดจากการฟังทำนองเพลงเอาไว้ และใช้สัมผัสทางความรู้สึกที่มีต่อเพลง เช่น ความเศร้า ความสนุก ความน่ารัก ความน่ากลัว ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนได้สัมผัสกับดนตรีคลาสสิกโดยความรู้สึก

สายฝนทำให้เกิดสายน้ำ

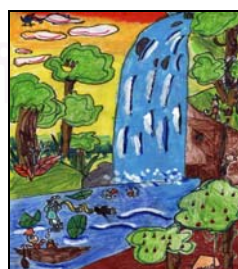

น้ำทำให้ทุ่งนาเขียวขุ่ม

ตัวอย่างผลงาน

น้ำเพื่อการเกษตรกรรม

ต้นน้ำในป่าใหญ่

ภาคผนวก ค
ภาพประกอบการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 1 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ประสบการณ์รอบตัว”

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 2 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “วันหยุด”

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 3 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ป่า”

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 4 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “ผึ้งผึ้ง”

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 5 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สวนผีเสื้อ”

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 6 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “เทพนิยายในฝัน”

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 7 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “สี่ส้านแห่งฤดูกาล”

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 8 การวาดภาพระบายสีเรื่อง “น้ำคือชีวิต”

ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาพผลงานนักเรียน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวณัฐกาญจน์ อนันทรวัน เกิดเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2526 ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 2/2 ถ.เลย-เชียงคาน ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย 42000 สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาครุศึกษาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อปี การศึกษา 2547 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548 และเป็นอาจารย์ในสาขาวิชาดนตรีสากล ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ในปีพ.ศ.2550

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวณัฐกาญจน์ อนันทรวัน เกิดเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2526 ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 2/2 ถ.เลย-เชียงคาน ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย 42000 สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาครุศึกษาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อปี การศึกษา 2547 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548 และเป็นอาจารย์ในสาขาวิชาดนตรีสากล ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ในปีพ.ศ.2550

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย